

Pali Text Society

SAMANTA-PĀSĀDIKĀ

BUDDHAGHOSA'S COMMENTARY
ON THE VINAYA PĪṬAKA

EDITED BY

J. TAKAKUSU, PH.D. (LEIPZIG), M.A., D.LITT. (OXON)

HONORARY PROFESSOR OF TOKYO UNIVERSITY;
MEMBER OF THE IMPERIAL ACADEMY, TOKYO

AND

M. NAGAI, D.LITT. (TOKYO)

ASSISTANT PROFESSOR OF TOKYO UNIVERSITY

VOL. III.

London

PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY

BY

THE OXFORD UNIVERSITY PRESS, AMEN HOUSE
WARWICK SQUARE, E.C. 4

AND AT

NEW YORK, TORONTO, MELBOURNE, AND BOMBAY

1930

PRINTED IN GREAT BRITAIN

SAMANTAPĀSĀDIKĀ NAMA VINAYATTHAKATHĀ

SUTTAVIBHAṄGA-VANṆANĀ

SAṄGHĀDISESA I—XIII

yaṃ pārajikakaṇḍassa saṅgītaṃ samanantaraṃ,
tassa terasakassāyaṃ apubbapadavaṇṇanā.

Tena samayena buddho bhagavā Sāvattiyaṃ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. tena kho pana samayena āyasmā Seyyasako anabhirato brahmacariyaṃ caratīti¹ āyasmā 'ti piya-vacanāṃ, Seyyasako ti tassa bhikkhuno nāmaṃ, anabhirato ti vikkhittacitto kāmarāgapariḷāhena pariḍayhamāno² na pana gihibhāvaṃ³ patthayamāno.⁴ so tena kiso hotīti so Seyyasako tena anabhiratabhāvena kiso hoti. addasā kho āyasmā Udāyīti ettha Udāyīti tassa therassa nāmaṃ. ayaṃ hi, Seyyakassa upajjhāyo Lāludāyī⁵ nāma bhantamigasappaṭibhāgo⁶ niddārāmatādim anuyuttānaṃ aññataro lolabhikkhu. kacci no tvan ti kacci nu tvam. yāvadatthaṃ bhuñjā 'ti ādisu yāvatā attho ti yāvadatthaṃ, idaṃ vuttaṃ hoti yāvatā te bhojanena attho, yattakaṃ tvam icchasi tattakaṃ bhuñja, yattakaṃ kālaṃ rattiṃ vā divā vā supitum⁷ icchasi tattakaṃ supa, mattikādihi kāyaṃ ubbaṭṭetvā cuṇṇādihi⁸ ghaṃsitvā yattakaṃ nahānaṃ⁹ icchasi tattakaṃ nahāhi,¹⁰ uddesena vā paripucchāya vā vattapaṭipattiyā vā kammaṭṭhānena vā attho n' atthīti. yadā te anabhirati uppajjatīti yasmiṃ kāle

¹ Ssp. *inserts* ettha.

³ Bp. Ssp. *gihi*°.

⁵ Bp. Lāl'u°; Ssp. °dāyi.

⁷ Ssp. *inserts* tvam.

⁹ Bp. *nhānaṃ*.

² Bp. *parida*°.

⁴ Ssp. *patṭha*°.

⁶ Ssp. °*sapaṭi*°.

⁸ Bp. *inserts* pi.

¹⁰ Bp. *nhāya*.

tava kāmārāgavasena ukkaṇṭhitatā¹ vikkhittacittatā uppajjati. *rāgo cittaṃ anuddhamsetīti* kāmārāgo cittaṃ dhamseti padhamseti vikkhipati o' eva milāpeti ca. *tadā hatthena upakamitvā asuciṃ mocehīti* tasmīṃ kāle hatthena vāyāmitvā asu-cimocanaṃ karohi, evaṃ² te cittekaggatā bhavissatīti. iti taṃ³ upajjhāyo anusāsī, yathā taṃ bālo bālaṃ mago magam.⁴ *tesaṃ muṭṭhassatīnaṃ asampajānānaṃ niddaṃ okkamantānaṃ* ti satisampajāññaṃ pahāya niddaṃ otarantānaṃ. tattha kiñcāpi niddaṃ okkamantānaṃ abyākato bhavaṅgavāro pavat-tati satisampajāññavāro galati,⁵ tathāpi sayanakāle manasi-kāro kātabbo, divā supantena yāva nahātassa⁶ bhikkhuno kesā na sukkhanti tāva supitvā vuṭṭhahissāmīti sahuṣṣāhena⁷ supitabbaṃ, rattim supantena ettakaṃ⁸ nāma rattibhāgaṃ supitvā cande⁹ vā tārakāya vā idaṃ nāma thānaṃ pattakāle vuṭṭhahissāmīti sahuṣṣāhena¹⁰ supitabbaṃ, buddhānussati ādisu ca dasasu kammaṭṭhānesu ekaṃ aññaṃ vā cittaruciyaṃ kammaṭṭhānaṃ gahetvā 'va niddā okkamitabbā, evaṃ karonto hi sato sampajāno satīti ca sampajāññaṃ ca avijahitvā 'va niddaṃ okkamatīti vuccati.¹¹ te pana bhikkhū bālā lolā bhantamigasappaṭibhāgā¹² na evaṃ akāmsu, tena vuttaṃ tesaṃ muṭṭhassatīnaṃ asampajānānaṃ niddaṃ okkaman-tānaṃ ti. *atthi c' ettha cetanā labbhatīti* ettha ca supinante assādacetanā¹³ atthi upalabbhati. *atth' esā bhikkhave cetanā sā ca kho abbohārikā* 'ti bhikkhave esā assādacetanā¹³ atthi sā ca kho avisaye uppannattā abbohārikā āpattiyā aṅgaṃ na hoti.

iti bhagavā supinantacetanāya abbohārikabhāvaṃ dassetvā *evaṃ ca pana bhikkhave imaṃ sikkhāpadaṃ: uddiseyyātha sañcetanikā sukkavisaṭṭhi aññatra supinanta saṅghādiseso* ti sānuppaññattikaṃ sikkhāpadaṃ paññāpēsi.¹⁴ tattha saṃvij-jati cetanā assā 'ti sañcetanā sañcetanā 'va sañcetanikā, sañ-cetanā vā assā¹⁵ atthīti sañcetanikā, yasmā pana yassa sañce-

¹ Ssp. ukkaṇṭhatā.

² Bp. evan; Ssp. evaṃ hi.

³ Ssp. naṃ.

⁴ Ssp. mūgo mūgaṃ for mago magam.

⁵ Bp. galati.

⁶ Bp. nhā°.

⁷ Bp. Ssp. saussāhena.

⁸ Ssp. ettakan.

⁹ Bp. Ssp. candena.

¹⁰ Bp. Ssp. saussā°.

¹¹ Bp. rucattīti for this.

¹² Ssp. °migapati°.

¹³ Ssp. assādanacetanā.

¹⁴ Bp. pañña°.

¹⁵ Bp. Ssp. assā.

tanikā sukkavisatṭhi hoti so jānanto sañjānanto hoti sā c'
 assa sukkavissatṭhi cecca abhivitaritvā vītikkamo hoti, tasmā
 vyañjane ādaram akatvā attham eva dassetum jānanto sañjā-
 nanto cecca abhivitaritvā vītikkamo ti evam assa padabhā-
 janam vuttam, tattha jānanto ti upakkamāmiti jānanto,
 sañjānanto ti sukkam mocemīti sañjānanto. ten' eva upak-
 kamajānanākārena saddhim jānanto ti attho. *ceccā* 'ti
 mocanassādacetanāvasena cetetvā pakappetvā. *abhivitaritvā*
 ti upakkamavasena maddanto nirāsankacittam¹ pesetvā.
vītikkamo ti evam pavattassa yo vītikkamo ayam sañcetanikā
 saddassa sikhāppatto attho ti vuttam hoti.

idāni *sukkavisatṭhi* ettha yassa sukkassa yā² visatṭhi.³
 tam tāva saṅkhyāto ca⁴ vaṇṇabhedato ca dassetum *sukkan* ti
dasa sukkānī ti ādim āha. tattha sukkānam āsayabhedato
 dhātunānattato ca nīlādivaṇṇabhedo veditabbo. *visatṭhi*⁵
 visaggo.⁶ atthato pan' etam ṭhānā cāvanam hoti, ten' āha
*visatṭhi*⁵ ṭhānā cāvanā⁷ vuccatīti, tattha vatthisisam kaṭi
 kāyo ti tidhā sukkassa ṭhānam pakappenti,⁸ eko kir' ācariyo
 vatthisisam sukkassa ṭhānam ti āha, eko kaṭīti, eko sakalo
 kāyo ti, tesu tatiyassa bhāsitaṃ subhāsitaṃ kesalomanakha-
 dantānam⁹ hi maṃsavinimuttatṭhānam¹⁰ uccārapassāvake-
 lasiṅghānikā¹¹ thaddhasukkacammānī¹² ca vajjetvā avaseso
 chavimaṃsalohitānugato sabbo pi kāyo kāyappasādaḥbhāva-
 jīvitindriyābaddhapittānam sambhavassa ca ṭhānam eva.
 tathā hi rāgapariyutṭhāne nābhībhūtānam hatthīnam ubho hi
 kaṇṇacūlikāhi¹³ sambhavo nikkhamati, mahāsenarājā ca
 rāgapariyutṭhito sambhavavegaṃ adhivāsetum asakkonto
 satthena bāhusisam¹⁴ phāletvā vaṇamukhena¹⁵ nikkhantaṃ
 sambhavam dasseti. ettha pana paṭhamassa ācariyassa
 vāde mocanassādena nimitte upakkamato yattakam ekā
 khuddakamakkhikā piveyya tattake asucimhi vatthisisato

¹ Ssp. °saṅkam cittam.

² Bp. *omits* yā.

³ Bp. *vissatṭhi*.

⁴ Bp. *omits* ca.

⁵ Bp. *vissa*°.

⁶ Bp. *vissaggo*.

⁷ Bp. *cānā*.

⁸ Ssp. *kappenti*.

⁹ Bp. °nañ.

¹⁰ Bp. *maṃsamuttatṭhānam*; Ssp. °vinimutta°.

¹¹ Bp. Ssp. °nikā.

¹² Bp. Ssp. °sukkhā°.

¹³ Ssp. °cūli°.

¹⁴ Bp. *inserts* vā.

¹⁵ Bp. *vana*°.

muñcitvā¹ dakasotaṃ otiṇṇamatte bahi nikkhante vā anikkhante vā saṅghādiseso, dutiyassa vāde tath' eva kaṭṭito muñcitvā¹ dakasotaṃ otiṇṇamatte, tatiyassa vāde tath' eva sakalakāyaṃ saṅkhobhetvā tato muñcitvā² dakasotaṃ otiṇṇamatte, bahi nikkhante vā anikkhante vā saṅghādiseso. dakasotorohaṇaṃ c' ettha adhvāsetvā antarā nivāretuṃ asakkuṇeyyatāya vuttaṃ. tñhānā cutaṃ hi avassaṃ dakasotaṃ otarati, tasmā tñhānā cāvanamatte n' ev' ettha āpatti veditabbā, sā ca kho nimitte upakkamantass' eva hatthaparikammaṇāpādaparikammagattaparikkammakaraṇena³ sace pi asuci muccati anāpatti. ayaṃ sabbācariyasādhāraṇo⁴ vinichayo.

aññattra supināntā ti ettha supino eva supinanto, taṃ tñhāpetvā apanetvā ti vuttaṃ hoti. tañ ca pana supinaṃ passanto catūhi kāraṇehi passati dhātukkhobhato vā anubhūtapubbato vā devatopasaṃhārato vā, pubbanimittato vā ti, tattha pittādinaṃ khobhakaraṇappaccayayogena⁵ khubhitadhātukkhobhato⁶ supinaṃ passati, passanto ca nānāvidhaṃ supinaṃ passati, pabbatā patanto viya ākāseṇa gacchanto viya vālamigahatthacorādihi anubaddho viya hoti. anubhūtapubbato passanto pubbe anubhūtaārammaṇaṃ⁷ passati. devatopasaṃhārato passantassa devatā atthakāmatāya vā anattakāmatāya vā atthāya vā⁸ anattāya vā nānāvidhāni ārammaṇāni upasaṃharanti, so tāsāṃ devatānaṃ ānubhāvena tāni ārammaṇāni passati. pubbanimittato passanto puññē-puññavasena uppajjitukāmassa atthassa vā anattassa vā pubbanimittabhūtaṃ supinaṃ passati, bodhisattassa mātā viya puttapaṭilābhanimittaṃ, bodhisatto viya pañca mahāsupine, Kosalarājā viya soḷasa supine ti. tattha yaṃ dhātukkhobhato anubhūtapubbato ca supinaṃ passati na taṃ saccaṃ hoti. yaṃ devatopasaṃhārato passati, taṃ saccaṃ vā hoti alikaṃ⁹ vā, kuddhā hi devatā upāyena vināsetukāmā viparītaṃ pi katvā dassenti, yaṃ pana pubbanimittato

¹ Bp. muccitvā.

² Bp. *in this case the same.*

³ Ssp. °raṇe. ⁴ Bp. °raṇe, and adds pana. ⁵ Bp.Ssp. °raṇapacc.°

⁶ Bp.Ssp. khubhitadhātuko dhātukkhobhato for this.

⁷ Bp.Ssp. °bhūtapubbaṃ ārammaṇaṃ.

⁸ Bp. omits this vā.

⁹ Bp. alikaṃ.

passati taṃ ekantasaccam eva hoti. etesaṃ catunnaṃ mūla-kāraṇānaṃ saṃsaggaḥhedato pi¹ supinabhedo hoti yeva, tañ ca paṇ' etam catubbidham pi² supinaṃ sekhaputhujjanā³ 'va passanti appahīnavipallāsattā, asekkhā pana⁴ na passanti pahīnavipallāsattā. kiṃ paṇ' etam passanto sutto passati paṭibuddho udāhu n' eva sutto na paṭibuddho ti. kiñ c' ettha yadi tāva sutto passati abhidhammavirodho āpajjati, bhavaṅgacittena hi supati, taṃ rūpanimittādi ārammaṇaṃ rāgādisampayuttaṃ vā na hoti, supinaṃ passantassa ca idisāni nimittāni uppajjanti. atha paṭibuddho passati vinaya-virodho āpajjati, yaṃ hi paṭibuddho passati, taṃ saṃvohārikacittena⁵ passati, saṃvohārikacittena⁵ ca kate hi⁶ vītikkame anāpatti nāma n' atthi, supinaṃ passantena pana kate⁷ vītikkame ekantam anāpatti eva, atha n' eva sutto na paṭibuddho passati na⁸ nāma passati, evañ ca sati supinassa abhāvo 'va āpajjati⁹ na abhāvo, kasmā, yasmā kapimiddhapareto passati, vuttaṃ h' etam: kapimiddhapareto kho mahārāja supinaṃ passatīti. kapimiddhapareto ti makkaṭaniddāya yutto,¹⁰ yathā hi makkaṭassa niddā lahuparivattā hoti. evaṃ yā niddā punappunaṃ kusalādicittavokiṇṇattā lahuparivattā, yassā pavattiyāṃ punappunaṃ bhavaṅgato uttarāṇaṃ hoti, tāya yutto¹¹ supinaṃ passati, tenāyaṃ supino kusalo pi hoti akusalo pi abyākato pīti.¹² tattha supinante cetiyavandana-dhammasavaṇa¹³-dhammadesanādīni karon-tassa kusalo, pāṇātipātādīni karontassa akusalo, dvīhi antehi¹⁴ mutto āvajjanatadārammaṇakkhaṇe abyākato ti veditabbo. sv āyaṃ dubbalavatthukattā cetanāya paṭisandhim ākaḍḍhituṃ asamattho, pavatte pana aññehi kusalākusalehi upatthambhito vipākam deti, kiñcāpi vipākam deti, atha kho avisaye uppannattā abbohārikā 'va supinantacetanā, tenāha: *thapetvā supinantam* ti. *saṅghādiseso* ti imassa āpattinikāyassa nāmaṃ, tasmā yā aññatra supinantā sañcetanikā suk-

¹ Bp. vi by mistake.² Bp. omits pi.³ Bp. sekkha°.⁴ Bp.Ssp. omits pana.⁵ Bp.Ssp. sabbohā°.⁶ Bp. omits hi.⁷ Bp. inserts pi.⁸ Bp. ko for na.⁹ Bp. °tīti.¹⁰ Bp. sutto.¹¹ Sp. sutto by mistake; Bp. sutto.¹² Bp.Ssp. pi for pīti.¹³ Bp.Ssp. °savana.¹⁴ Ssp. aññehi.

kavisatṭhi, ayaṃ saṅghādiseso nāma āpattinikāyo ti evaṃ ettha sambandho veditabbo. vaṇanatto pan' ettha saṅgho ādimhi c' eva sese ca icchitabbo assā 'ti saṅghādiseso, kiṃ vuttaṃ hoti, imaṃ āpattiṃ āpajjitvā vuṭṭhātukāmassa yaṇ taṃ āpattivuṭṭhānaṃ tassa ādimhi c' eva parivāsādānatthāya¹ ādito sese majjhe mānattadānatthāya mūlāya paṭikassanena vā saha mānattadānatthāya avasāne abbhānatthāya ca saṅgho icchitabbo. na h' ettha ekam pi kammaṃ vinā saṅghena sakkā kātun ti saṅgho ādimhi c' eva sese ca icchitabbo assā 'ti saṅghādiseso. byañjanaṃ pana anādayitvā² attham eva dassetuṃ: *saṅgho va tassā āpattiya parivāsaṃ deti mūlāya paṭikassati mānattaṃ deti abbheti na sambahulā³ na ekapuggalo, tena vuccati saṅghādiseso* ti idam assa padabhājanaṃ.

saṅghādiseso ti yaṃ vuttaṃ taṃ supohi yathākathaṃ saṅgho 'va deti parivāsaṃ mūlāya paṭikassati mānattaṃ deti abbheti ten' etaṃ iti vuccatīti.

parivāre vacanakāraṇaṃ⁴ ca vuttaṃ, tattha parivāsādānādīni Samuccayakkhandhake vitthārato āgatāni.⁵ tatth' eva⁶ nesaṃ samvaṇṇanaṃ⁷ karissāma. tass' eva āpattinikāyassā 'ti tassa eva āpattisamūhassa. tattha kiñcāpi ayaṃ ekā 'va āpatti, rūḥhisaddena⁸ pana avayave samūhavohārena vā nikāyo ti vutto, eko vedanākkhandho eko viññāṇakkhandho ti ādisu viya.

evaṃ uddiṭṭhasikkhāpadaṃ padānukkamena vibhajitvā idāni imaṃ sukkavissatṭhiṃ āpajjantassa upāyaṃ ca kālāṇ ca adhippāyaṇ ca adhippāyavatthuṃ ca dassetuṃ *ajjhatarūpe mocetīti* ādim āha, ettha hi ajjhatarūpādīhi catūhi padehi upāyo dassito, ajjhatarūpe⁹ vā moceyya bahiddhārūpe vā ubhayattha vā ākāse¹⁰ vā kaṭṭim kappento ito paraṃ añño upāyo n' atthi. tattha rūpe ghaṭṭetvā mocento pi rūpena ghaṭṭetvā mocento pi rūpe moceti cceva veditabbo. rūpe

¹ Ssp. °vāsanatthāya.

² Bp. °hulā.

³ Sp. āgatā ti by mistake.

⁴ Ssp. vaṇṇanaṃ.

⁵ Ssp. inserts hi.

⁶ Bp.Ssp. anādayitvā.

⁷ Bp.Ssp. °ṇaṇ.

⁸ Bp. tatr' eva.

⁹ Ssp. rūḥhisaddena.

¹⁰ Sp. akāse by mistake.

hi sati so moceti na rūpaṃ alabhitvā ti *rāgūpatthambhādīhi*¹ pana pañcahi kālo dassito. *rāgūpatthambhādīkālesu*¹ hi aṅgaajātaṃ kammaniyaṃ hoti, yassa kammaniyatte sati moceti, ito paraṃ añño kālo n' atthi, na hi vinā *rāgūpatthambhādīhi*¹ pubbañhādayo kālabhedā mocane nimittā² honti. *ārogyatthāyā* ti ādīhi dasahi adhippāyo dassito, evarūpena hi adhippāyabhedena moceti na aññathā. *nīlādīhi* pana dasahi navamassa adhippāyassa vatthu dassitaṃ, vīmaṃsanto hi nīlādīsu aññataravasena³ vīmaṃsati na tehi vinimmuttan ti. ito paraṃ⁴ imesaṃ yeva ajjhatarūpādīnaṃ padānaṃ pakāsanattham. *ajjhatarūpe* ti ajjhataṃ⁵ upādinnaṃ rūpe ti ādi vuttaṃ, tattha *ajjhataṃ upādinnaṃ rūpe* ti attano hatthādibhede rūpe. *bahiddhā upādinne* ti parassa tādise yeva. *anupādinne* ti tālacchiddādibhede.⁶ *tad ubhaye* ti attano ca parassa ca rūpe ubhayaghaṭṭanavasena⁷ etaṃ vuttaṃ, attano rūpena ca anupādinnaṃ rūpena ca ekato ghaṭṭane pi labbhati. *ākāse vāyamantassa* 'ti kenaci rūpena aghaṭṭetvā⁷ ākāse yeva kaṭikampanapayogena aṅgaajātaṃ cālentassa. *rāgūpatthambhe*⁸ ti rāgassa balavabhāve⁹ rāgena vā aṅgaajātassa upatthambhe, thaddhabhāve sañjāte ti vuttaṃ hoti. *kammaniyaṃ hotīti* mocanakkammakkhamaṃ ajjhatarūpādīsu upakamārahaṃ hoti. *uccāliṅgapānakadaṭṭhupatthambhe* ti uccāliṅgapānakadaṭṭhena aṅgaajāte upatthambhe.¹⁰ *uccāliṅgapānakā* nāma lomasapānakā honti tesāṃ lomehi phutṭhaṃ aṅgaajātaṃ kaṇḍum¹¹ gahetvā thaddhaṃ hoti, tattha yasmā tāni lomāni aṅgaajātaṃ ḍaṃsantāni viya vijjhanti, tasmā uccāliṅgapānakadaṭṭhenā 'ti vuttaṃ, atthato pana uccāliṅgapānakalomavedhanenā¹² 'ti vuttaṃ hoti. *ārogo bhavissāmīti* mocetvā ārogo bhavissāmi. *sukhaṃ vedanaṃ*¹³ *uppādes-sāmīti* mocanena ca muñcanuppaccayā¹⁴ ca muttappaccayā¹⁵ ca¹⁶ sukhā vedanā hoti, taṃ uppādessāmīti attho. *bhesajjaṃ*

¹ Bp. rāgū°.² Bp. nimittaṃ.³ Bp. °tarassa vasena.⁴ Bp. adds pana.⁵ Ssp. °tta.⁶ Ssp. tāla°.⁷ Bp.Ssp. aghaṭṭevā.⁸ Ssp. rāgū°.⁹ Bp.Ssp. °bhāvena.¹⁰ Ssp. upatthaddhe.¹¹ Ssp. kaṇḍam.¹² Bp. °vedhenā.¹³ Ssp. sukhavedanaṃ.¹⁴ Bp.Ssp. muccanuppattiyā.¹⁵ Bp.Ssp. muttappaccayā.¹⁶ Ssp. adds yā after ca.

bhavissatīti idam me mocitam kiñcid eva bhesajjam bhavissati. *dānam dassāmīti* mocetvā kiṭakipillikādīnam¹ dānam dassāmi. *puñṇam bhavissatīti* mocetvā kiṭādīnam dentassa puñṇam bhavissati. *yañṇam yajissāmīti* mocetvā kiṭādīnam yañṇam yajissāmi, kiñci kiñci mantapadam vatvā dassāmīti vuttam hoti. *saggaṃ gamissāmīti* mocetvā kiṭādīnam dānena² vā puñṇena vā yañṇena vā saggaṃ gamissāmi. *bijaṃ bhavissatīti* kulavaṃsaṅkurassa³ dārakassa bijaṃ bhavissati, iminā bijena putto nibbattissatīti, iminā adhippāyena mocetīti attho. *vīmaṃsanatthāyā*⁴ 'ti jānanatthāya. *nīlaṃ bhavissatīti* ādisu, jānissāmi tāva kim me mocitam nīlaṃ bhavissati pītakādisu aññataram⁵ vaṇṇam ti evam attho daṭṭhabbo. *khiddādhippāyo* ti khiddāpasuto, tena tena adhippāyena kilanto mocetīti vuttam hoti.

idāni yad idam ajjhatarūpe mocetīti ādi vuttam, tattha yathā mocento āpattim āpajjati, tesaṃ ca padānam vasena yattako āpattibhedo hoti, tam sabbam dassento *ajjhatarūpe ceteti upakkamati muccati āpatti saṅghādisesassā* 'ti ādim āha. tattha *ceteti* mocanassādasampayuttāya cetanāya muccatūti ceteti. *upakkamatīti* tad anurūpaṃ vāyāmaṃ karoti. *muccatīti* evaṃ cetentassa tad anurūpena vāyāmena vāyamato sukkaṃ tṭhānā cavati. *āpatti saṅghādisesassā* ti imehi tīhi aṅgehi assa puggalassa saṅghādiseso nāma āpatti⁶ hotīti attho. 'esa nayo *bahiddhārūpe* ti ādisu pi avasesesu aṭṭhavīsatīyā padesu. ettha pana dve āpattisahassāni nīharitvā dassetabbāni, katham, ajjhatarūpe tāva rūgupatthambhe⁷ ārogyatthāya nīlaṃ mocentassa ekāpatti.⁸ ajjhatarūpe yeva rūgupatthambhe⁷ ārogyatthāya pītakādīnam⁹ mocanavasena aparā navā 'ti dasa, yathā ca ārogyatthāya dasa, evaṃ sukhādīnam navannaṃ padānam atthāya ekekapade¹⁰ dasadasa katvā navuti. iti imā ca navuti purimā ca dasā 'ti rūgupatthambhe⁷ tāva satam, yathā pana rūgupatthambhe,⁷ evaṃ vaccupatthambhādisu¹¹ pi catūsu ekekasmim upatthambhe

¹ Ssp. °kipīlikā° and adds pāpānam.

² Ssp. dinnadānena.

³ Bp. °kara°.

⁴ Bp.Ssp. vīmaṃsanatthāyā 'ti.

⁵ Bp. °tara.

⁶ Bp. adds nikāyo.

⁷ Ssp. rūgū°.

⁸ Bp.Ssp. ekā āpatti.

⁹ Bp. pītādīnam.

¹⁰ Ssp. °padena.

¹¹ Ssp. vaccū°.

sataṃ sataṃ katvā cattāri satāni, iti imāni cattāri purimañ ca ekaṃ ti ajjhatarūpe tāva pañcannaṃ upatthambhānaṃ vasena. pañcasatāni, yathā ca ajjhatarūpe pañca, evaṃ bahiddhārūpe pañca ajjhatabhiddhārūpe pañca, ākāse kaṭṭim kappentassa¹ pañcā 'ti sabbāni pi catunnaṃ pañca-kānaṃ vasena dve āpatti saḥassāni vedittabbāni.

idāni ārogyatthāyā 'ti ādisu tāva dasasu padesu paṭipāṭiyā vā uppaṭipāṭiyā vā heṭṭhā vā gahetvā upari gaṇhantassa upari vā gahetvā heṭṭhā gaṇhantassa ubhato² gahetvā majjhe ṭhapentassa majjhe vā gahetvā ubhato gaṇhantassa³ sabba-mūlakam⁴ katvā gaṇhantassa cetanūpakkamamocane⁵ sati visañketo nāma natthīti dassetuṃ ārogyatthañ ca sukhātthañ cā 'ti khaṇḍacakkabaddhacakkādibhedam⁶ vicittam pālim⁷ āha. tattha ārogyatthañ ca sukhātthañ ca ārogyatthañ ca bhesajjatthañ cā 'ti evaṃ ārogyapadam⁸ sabbapadehi yojetvā vuttam ekaṃ khaṇḍacakkam. sukhapadādīni sabbapadehi yojetvā yāva attano atitānantarapadam⁹ tāva ānetvā vuttāni nava baddhacakkānīti evaṃ ekamūlakāni dasa cakkāni honti. tāni dukamūlakādīhi¹⁰ saddhim asammohato vitthāretvā vedittabbānīti.¹¹ attho pan' ettha pākaṇo yeva. yathā ca ārogyatthāyā 'ti ādisu dasasu, evaṃ nilādisu pi nilaṇ ca pītakaṇ ca ceteti upakkamatīti ādinā nayena cakkāni vuttāni. tāni pi asammohato vitthāretvā vedittabbānīti.¹¹ attho pan' etthāpi¹² pākaṇo yeva. puna ārogyatthañ ca nilaṇ ca ārogyatthañ ca sukhātthañ ca nilakaṇ¹³ ca pītakaṇ cā 'ti eken' ekaṃ dvīhi dve . . . pe . . . dasahi dasā 'ti evaṃ purimapadehi saddhim pacchimapadāni yojetvā ekaṃ missakam¹⁴ cakkam vuttam. idāni yasmā nilaṇ mocessāmīti cetetvā upakkamantassa pītakādisu muttesu pi¹⁵ pītakādivasena cetetvā upakkamantassa tad anantaresu¹⁶ muttesu pi n' ev' atthi

¹ Ssp. kappentassa.

³ Bp.Ssp. harantassa.

⁵ Bp. cetanupa°.

⁷ Ssp. pālim.

⁹ Ssp. °taram padam.

¹¹ Bp.Ssp. °nī for °nīti.

¹³ Bp.Ssp. nilaṇ.

¹⁵ Ssp. omits pi.

² Bp.Ssp. add vā.

⁴ Bp. °mūlam.

⁶ Bp.Ssp. °bheda.

⁸ Bp. ārogyatthapadam.

¹⁰ Bp. dū°; Ssp. du° for duka°.

¹² Bp. ettha.

¹⁴ Bp.Ssp. missaka.

¹⁶ Bp.Ssp. itaresu for tad ananta°.

visaṅketo, tasmā etam pi nayaṃ dassetuṃ, nīlaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati pītakaṃ muccatīti ādinā nayena cakkāni vuttāni. tatoparaṃ sabbapacchimapadaṃ nīlādīhi navahi padehi yojetvā¹ kucchicakkaṃ nāma vuttaṃ, tato pītakādīni navapadāni ekena nīlapaden' eva saddhiṃ yojetvāpi piṭṭhi-cakkaṃ nāma vuttaṃ, tato lohitakādīni navapadāni ekena pītakapaden' eva saddhiṃ yojetvā dutiyaṃ² piṭṭhicakkaṃ vuttaṃ, evaṃ lohitakapadādīhi³ saddhiṃ itarāni navapadāni yojetvā aññāni pi aṭṭhacakkāni vuttānīti, evaṃ dasagatikam piṭṭhicakkaṃ veditabbaṃ.

evaṃ khaṇḍacakkādinam anekesaṃ cakkānaṃ vasena vitthārato garukāpattim eva dassetvā aṅgavasen' eva garukāpattiṃ ca lahukāpattiṃ ca anāpattiṃ ca dassetuṃ ceteti upakkamati muccatīti ādim āha. tattha purimanayena ajjhatarūpādisu rāgādiupatthambhe satiārogyādīnaṃ atthāya cetentassa upakkamitvā⁴ asucimocane tivaṅgasampannā garukāpatti vuttā. dutiyena nayena cetentassa upakkamantassa ca mocane asati duvaṅgasampannā lahukā thullaccayāpatti. ceteti na upakkamati muccatīti ādi hi chahi nayehi anāpatti. ayaṃ pana āpattānāpattibhedo saṅho sukhumo, tasmā suṭṭhu sallakkhetabbo, suṭṭhu sallakkhetvā kukkucçaṃ pucchitena āpatti vā anāpatti vā ācikkhitabbā, vinayakammaṃ vā kātābbaṃ, asallakkhetvā karonto hi roganidānaṃ ajānitvā bhesajjaṃ karonto vejjo viya vighātaṃ ca āpajjati na ca taṃ puggalaṃ tikicchitum samattho hoti, tatrāyaṃ sallakkhaṇā-vidhi.⁵ kukkucena āgato bhikkhu yāvatatiyaṃ pucchitabbo: katarena⁶ payogena katarena rāgena āpanno 'sīti. sace paṭhamam aññaṃ vatvā pacchā aññaṃ vadati⁷ na ekamaggena katheti, so vattabbo: tvaṃ na ekamaggena kathesi pariharasi na sakkā tava vinayakammaṃ kātuṃ gaccha sotthim gavesā 'ti. sace pana tikkhattum pi ekamaggen' eva katheti yathābhūtaṃ attānaṃ āvikaroti, ath' assa āpattānāpattigarukalahukāpatti vinicchayattham ekādasannaṃ rāgānaṃ vasena ekādasapayogā samavekkhitabbā.

¹ Bp. *inserts* saddhiṃ.² Bp. *dutiya*.³ Bp.Ssp. *add* pi.⁴ Ssp. °mittā.⁵ Bp.Ssp. °navidhi.⁶ Ssp. *katamena*.⁷ Ssp. *vadeti*.

tatrīme ekādasarāgā mocanassādo muccanassādo muttas-
sādo methunassādo phassassādo kaṇḍuvanassādo¹ dassanas-
sādo nisajjassādo vācassādo gehasitapemaṃ² vanabhaṅgiyan
ti. tattha mocetuṃ assādo mocanassādo, muccamāne³ assādo
muccanassādo, mutte assādo muttassādo, methune assādo
methunassādo, phasse assādo phassassādo, kaṇḍuvane⁴ assādo
kaṇḍuvanassādo,⁵ dassane assādo dassanassādo, nisajjāya
assādo nisajjassādo. vācāya assādo vācassādo, gehasitaṃ
pemaṃ gehasitapemaṃ. vanavaṅgiyan ti yaṃ kiñci puppha-
phalādi vanato bhañjitvā āhaṭaṃ.⁶ ettha⁷ navahi padehi
sampayuttaassādasīsenā rāgo vutto, ekena padena sarūpen'
eva, ekena padena vatthunā vutto, vanabhaṅgo hi rāgassa
vatthu na rāgo yeva, etesaṃ pana rāgānaṃ vasena evaṃ
payogā samavekkhitabbā. mocanassāde mocanassādaceta-
nāya cetento c' eva assādentō ca upakkamati muccati saṅ-
ghādiseso. tath' eva cetento ca assādentō ca upakkamati na
muccati thullaccayaṃ. sace pana sayanakāle rāgapariyuṭ-
ṭhito hutvā ūrunā vā muṭṭhinā vā aṅgajātaṃ gālhaṃ piḷetvā
mocanattāya sahuṣṣāho⁸ supati supantassa c' assa⁹ asuci
muccati saṅghādiseso. sace rāgapariyuṭṭhānaṃ asubhama-
nasikārena vūpasametvā suddhacitto supati supantassa mutte
pi anāpatti. muccanassāde attano dhammatāya muccamā-
naṃ assādeti na upakkamati muccati¹⁰ anāpatti. sace pana
muccamānaṃ assādentō upakkamati tena upakkamena mutte
saṅghādiseso. attano dhammatāya muccamāne mā kāsavaṃ
vā senāsaṇaṃ vā dussīti aṅgajātaṃ gahetvā jagganattāya
udakaṭṭhānaṃ gacchati vaṭṭatīti Mahāpaccariyaṃ vuttaṃ.

muttassāde attano dhammatāya mutte ṭhānā cute asucimhi
pacchā assādentassa vinā upakkamena muccati anāpatti.
sace assādetvā puna mocanattāya nimitte upakkamitvā
moceti saṅghādiseso. methunassāde methunarāgena mātu-
gāmaṃ gaṇhāti, tena payogena asuci muccati anāpatti.

¹ Bp. °vana°; Ssp. kaṇḍavana°.

² Ssp. °tappemaṃ.

³ Ssp. muccane.

⁴ Bp. °vane; Ssp. kaṇḍavane.

⁵ Ssp. kaṇḍavana°.

⁶ Ssp. ābhaṭaṃ.

⁷ Bp. Ssp. add ca.

⁸ Bp. saussāho; Ssp. saussaho and adds 'va.

⁹ Bp. ca for c' assa.

¹⁰ Bp. omits muccati.

methunadhammassa payogattā pana tādise gahaṇe dukkaṭaṃ, sīsaṃ patte pārājjikaṃ. sace methunarāgena ratto puna assādetvā mocanattāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. phassassāde duvidho phasso ajjhattiko bāhiro ca, ajjhattike tāva attano nimittam thaddham mudukan ti jānissāmīti vā lolabhāvena vā kilāpayato asuci muccati anāpatti. sace kilāpento assādetvā mocanattāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. bāhiraphasse pana kāyasaṃsaggarāgena mātugāmassa aṅgamaṅgāni parāmasato c' eva ālīngato ca asuci muccati anāpatti. kāyasaṃsaggasāṅghādisesaṃ pana āpajjati, sace kāyasaṃsaggarāgena ratto puna assādetvā mocanattāya nimitte upakkamitvā moceti viṣaṭṭhipaccayāpi saṅghādiseso. kaṇḍuvaṇassāde¹ daddukaṇḍukacchupīlakapāṇakādīnaṃ² aññataravasena kaṇḍuvamānaṃ³ nimittam kaṇḍuvaṇassādena¹ kaṇḍuvato⁴ asuci muccati anāpatti. kaṇḍuvaṇassādena¹ ratto puna assādetvā mocanattāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. dassanassāde dassanassādena punappunam mātugāmassa anokāsaṃ upanijjhāyato asuci muccati anāpatti, mātugāmassa anokāsūpaniijjhāne⁵ pana dukkaṭaṃ, sace dassanassādena ratto puna assādetvā mocanattāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. nisajjassāde mātugāmena saddhim raho nisajjassādarāgena nisinnassa asuci muccati anāpatti, raho nisajjapaccayā⁶ pana āpannāya āpattiyā kāretabbo. sace nisajjassādena ratto puna assādetvā mocanattāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. vācassāde vācassādarāgena mātugāmaṃ methunasannissitāhi vācāhi obhāsentaṃ asuci muccati anāpatti, duṭṭhullavācāsaṅghādisesaṃ⁷ pana āpajjati. sace vācassādena ratto puna assādetvā⁸ mocanattāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. gehasitapeme⁹ mātaraṃ vā mātupemena bhaginiṃ vā bhaginīpemena¹⁰ punappunam

¹ Bp. °van°; Ssp. kaṇḍavana°.

² Bp. Ssp. daddukacchupīlakāpāṇakādīnaṃ.

³ Bp. khajjamānaṃ; Ssp. kaṇḍavamānaṃ.

⁴ Ssp. kaṇḍa°.

⁵ Bp. °supa°.

⁶ Bp. °jjapacca°.

⁷ Bp. °vāca°.

⁸ Ssp. adda puna.

⁹ Ssp. °ppeme.

¹⁰ Ssp. bhaginippemena.

parāmasato c' eva ālīngato ca asuci muccati anāpatti. geha-sitapemena¹ pana phusanappaccayā² dukkaṭaṃ, sace geha-sitapemena¹ ratto puna assādetvā mocanattthāya nimitte upakkamitvā moceti³ saṅghādiseso. vanabhaṅge itthīpurisā aññaṃaññaṃ kiñcid eva takkolagandhapupphavāsādiṭṭha-kāraṃ⁴ paṇṇākāraṃ mittasanthavabhāvassa⁵ daḥhabhāvattthāya pesenti ayaṃ vanabhaṅgo nāma, tañ ce mātugāmo kassaci saṃsaṭṭhavihārissa kulupakabhikkhuno⁶ peseti, tassa ca asukāya nāma idaṃ pesitaṃ ti sārattassa punappunaṃ hatthehi taṃ vanabhaṅgaṃ kilāpayato asuci muccati anāpatti, sace vanabhaṅge sāratto puna assādetvā mocanattthāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. sace upakkamante pi na muccati thullaccayaṃ, evaṃ etesaṃ ekādasannaṃ rāgānaṃ vasena ime ekādasapayoge samavekkhitvā āpatti vā anāpatti vā sallakkhetabbā, sallakkhetvā sace garukā hoti garukā ti ācikkhitabbā, sace laḥukā hoti laḥukā ti ācikkhitabbā, tad anurūpaṃ ca vinayakammaṃ kātabbāṃ. evaṃ hi kataṃ sukataṃ hoti roganidānaṃ ñatvā vejjena katabhesajjam⁷ vi tassa ca puggalassa sotthibhāvāya saṃvattati.

ceteti na upakkamatīti ādīsu mocanassādacetanāya ceteti na upakkamati muccati anāpatti, mocanassādapīlito aho vata etaṃ⁸ mucceyyā 'ti ceteti na upakkamati na muccati anāpatti, mocanassādena na ceteti phassassādena kaṇḍuvaṇassādena⁹ vā upakkamati muccati anāpatti, tath' eva na ceteti upakkamati na muccati anāpatti. kāmavitakkaṃ vitakkento mocanattthāya na ceteti na upakkamati muccati anāpatti, sace paṇ' assa vitakkayato pi na muccati idaṃ āgatam eva hoti, na ceteti na upakkamati na muccati anāpatti.¹⁰ *anāpatti supinantenā* 'ti suttassa supine methunaṃ¹¹ dhammaṃ patisevantaṃ¹² viya kāyasamsaggādīni āpajjantassa viya supinanten' eva¹³ kāraṇena yassa asuci muccati tassa anāpatti. supine

¹ Ssp. °tappe°. ² Bp.Ssp. °napaccayā. ³ Bp. meceti by mistake.

⁴ Bp. tambula°; Ssp. tambūla° for takkola°.

⁵ Bp. °sandhava°.

⁶ Ssp. kulūpaka°.

⁷ Ssp. kataṃ bhe°.

⁸ Bp. omīti etaṃ.

⁹ Bp. °vana°; Ssp. kaṇḍavana°.

¹⁰ Bp. anāpattīti.

¹¹ Ssp. methuna.

¹² Bp.Ssp. paṭi°.

¹³ Ssp. °nant' eva.

pana uppannāya assādacetanāya sac' assa visayo hoti niccalena bhavitabbaṃ na hatthena nimittaṃ kilāpetabbaṃ, kāsāvapaccattharaṇarakkhaṇatthaṃ pana hatthapuṇena gahetvā jagganatthāya udakatṭhānaṃ gantum vaṭṭati. na mocanādhippāyassā 'ti yassa bhesajjena vā nimittaṃ ālīmpantassa¹ uccārādīni vā karontassa na mocanādhippāyassa muccati tassāpi anāpatti. ummattakassa duvidhassāpi anāpatti, idha seyyasako ādhikammiko tassa anāpatti ādikammikassā ti. padabbhājanīyavaṇṇanā niṭṭhitā.

samuṭṭhānādīsu idaṃ² sikkhāpadam paṭhamapārājikasa-muṭṭhānaṃ kāyacittato samuṭṭhāti, kiriyā³ saññāvimokkhaṃ sacittakaṃ lokavajjaṃ kāyakammaṃ akusalacittam dvivedanaṃ⁴ sukhamaññhattadvayenā 'ti. vinītavatthūsu supinavattu anuppaññattiyam⁵ vuttanayam eva, uccārapassāva-vatthūni uttānatthān' eva. vitakkavatthusmiṃ kāmavitakkaṃ ti gehasitakāmavitakkaṃ. tattha kiñcāpi anāpatti vuttā atha kho vitakkagatikena na bhavitabbaṃ. uṇhodakavatthūsu⁶ paṭhamam uttānam eva, dutiye so bhikkhu mocetukāmo uṇhodakena nimittaṃ paharitvā nahāyi,⁷ ten' assa āpatti vuttā. tatiye upakkamassa atthitāya thullaccayam, bhesajjakaṇḍuvaṇavattūni uttānatthān' eva. maggavatthūsu paṭhamassa thūlaūrusa⁸ maggaṃ gacchantassa sambādhatthāne ghaṭṭanāya asuci mucci,⁹ tassa na mocanādhippāyattā anāpatti, dutiyassa tath' eva mucci,⁹ mocanādhippāyattā pana saṅghādiseso. tatiyassa na mucci,⁹ upakkamasambhavato¹⁰ pana thullaccayam, tasmā maggaṃ gacchantena uppanne pariāhe na gantabbaṃ, gamanaṃ upacchinditvā asubhādimanasikārena cittaṃ vūpasametvā suddhacittena kammaṭṭhānaṃ ādāya gantabbaṃ. sace tṭhito vinodetum na sakkoti maggā okkamma¹¹ nisīditvā vinodetvā kammaṭṭhānaṃ ādāya suddhacitten' eva gantabbaṃ. vatthivatthūsu te bhikkhū vatthim dāhaṃ gahetvā pūretvā pūretvā vissaj-

¹ Ssp. ālīmpentassa.

² Bp. imam.

³ Bp. kriyam.

⁴ Ssp. duv°.

⁵ Bp. anupa°.

⁶ Ssp. °tthu.

⁷ Bp. nhāyi.

⁸ Bp. thūlaūrukassa.

⁹ Bp. muccati.

¹⁰ Bp. °bhāvato.

¹¹ Bp. okkamitvā.

jentā¹ gāmadārakā viya passāvam akaṃsu. jantāgharavat-
thusmiṃ udaraṃ tāpentassa mocanādhippāyassāpi amocanā-
dhippāyassāpi mutte anāpatti yeva, parikammaṃ karontassa
nimittacālanavasena asuci mucci,² tasmā āpattiṭṭhāne āpatti
vuttā. ūrughaṭṭāpanavatthūsu yesaṃ āpatti vuttā te aṅga-
jātaṃ³ pi phusāpesun ti veditabbā ti, evaṃ Kurundaṭṭhaka-
thāyaṃ vuttaṃ. sāmaṇerādivatthūni uttānatthān' eva. kā-
yatthambhanavatthusmiṃ kāyaṃ thambhentaṃsā 'ti ciraṃ⁴
nisīditvā vā nipajjitvā vā navakammaṃ vā katvā ālasiyavi-
mocanattham⁵ vijambhentaṃsā.⁶ upanijjhāyanavatthusmiṃ
sace pi paṭasataṃ⁷ nivatthā hoti purato vā pacchato vā ṭhatvā
imasmīṃ nāma⁸ okāse nimittān ti upanijjhāyantassa dukkaṭaṃ
eva, anivatthānaṃ⁹ gāmadārikānaṃ nimittān upanijjhāyan-
tassa pana kim eva vattaṃ, tiracchānagatānaṃ pi nimitte
es' eva nayo. ito cito ca aviloketvā pana divasaṃ pi ekapa-
yogena¹⁰ upanijjhāyantassa ekam eva dukkaṭaṃ, ito cito ca
viloketvā punappunaṃ upanijjhāyantassa payoge payoge
dukkāṭaṃ, ummālanimmālanavasena¹¹ pana¹² na kāretaṃ,
sahasā upanijjhāyitvā puna paṭisaṅkhā¹³ saṃvare tiṭṭhato
anāpatti, taṃ saṃvaraṃ pahāya puna upanijjhāyato dukka-
taṃ eva. tālacchiddādivatthūni¹⁴ uttānatthān' eva. nahā-
navatthūsu¹⁵ ye udakasotaṃ nimittena paharīṃsu, tesāṃ
āpatti vuttā. udañjalavatthūsu pi es' eva nayo, ettha *udañ-
jalan* ti udakacikkhallo vuccati, eten' eva upāyena ito parāṇi
sabbān' eva udake¹⁶ dhāvanādivatthūni veditabbāni, ayaṃ
pana viseso, pupphāvaliyavatthūsu¹⁷ sace pi na mocanādhip-
pāyassa anāpatti, kiṇanappaccayā pana dukkaṭaṃ hotīti.

Samantapāsādikāya vinayasamvannaṇāya
sukkavisatṭhisikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

¹ Ssp. *omits this*.

² Ssp. *muccati*.

³ Ssp. *aṅgajātasāmantā and adds ghaṭṭentā taṃ aṅgajātaṃ*.

⁴ Bp. *aticiraṃ*.

⁵ Ssp. *°siyaṃ vimo°*.

⁶ Ssp. *vitthambhentaṃsā*.

⁷ Bp. *°sata*.

⁸ Bp. *nāma*.

⁹ Ssp. *anivattha*.

¹⁰ Ssp. *ekapp°*.

¹¹ Bp. *ummālanimmila°*.

¹² Ssp. *omits puna*.

¹³ Bp. *°khāya*.

¹⁴ Bp. *tāla°*.

¹⁵ Bp. *nhāna°*.

¹⁶ Bp. *udakadhonādi*.

¹⁷ Bp. *°valiya°*.

Tena samayena buddho bhagavā ti kāyasamsaggasikkhāpadam, tatrāyaṃ anuttānapadavaṇṇanā. *araññe viharatīti* na āveṇike araññe Jetavanavihārass' eva paccante ekapasse. *majjhe gabbho* ti tassa c' assa¹ vihārassa² majjhe gabbho hoti. *samantā pariyāgāro* ti samantā pan' assa maṇḍalamālaparikkhepo hoti, so kira. majjhe caturassam gabbham katvā bahi maṇḍalamālaparikkhepena kato, yathā sakkā hoti anto yeva āvinjantehi³ vicaritum. *supaññattan*⁴ ti suttāpitam,⁵ yathā yathā yasmim⁶ yasmiñ ca okāse tthapitam pāsādikam hoti lokarañjakam⁷ tathā tathā tasmim tasmim⁸ okāse tthapitam, vattasisena hi so ekakiccam pi na karoti. *ekacce vātapāne*⁹ ti yesu vivaṭesu andhakāro hoti tāni vivaranto, yesu vivaṭesu āloko hoti tāni thakento.

evam vutte sā brāhmaṇā tam brāhmaṇam etad avocā 'ti evam tena brāhmaṇena pasamsitvā vutte sā brāhmaṇī pasanno ayam brāhmaṇo pabbajitukāmo maññe ti sallakkhetvā nigūhitabbam pi tam attano vippakāram pakāsentī kevalam tassa saddhāvighātāpekkhā hutvā etaṃ kuto tassa ulārattatā ti ādivacanam avoca. tattha ulāro attā assā 'ti ulārattā,¹⁰ ulārattano bhāvo ulārattatā. *kulitthīhīti* ādisu kulitthiyo nāma gharasāmiyo.¹¹ *kuladhītā* nāma purisantaram¹² gatā kuladhītaro, *kulakumāriyo* nāma anivittā¹³ vuccanti, *kulasunhā* nāma parakulato ānītā kuladārakānam vadhuyo. *otiṇṇo* ti yakkhādīhi¹⁴ viya sattā anto uppajjantena rāgena¹⁵ otiṇṇo, kūpādini viya sattā asamavekkhitvā¹⁶ rañjaniye tthāne rañjanto¹⁷ sayam vā rāgaṃ otiṇṇo, yasmā pana ubhayathāpi rāgasamaṅgiss' ev' etaṃ adhivacanam, tasmā otiṇṇo nāma sāratto apekkhavā paṭibaddhacitto ti evam assa pada-bhājanam vuttam.

¹ Bp. omits c' assa.

² Bp. °rass' eva.

³ Bp. āviñcha°; Ssp. āvijjha°.

⁴ Ssp. suppa°.

⁵ Bp. suttāthūthapitam; Ssp. suttu tthapitam.

⁶ Ssp. adds ca.

⁷ Ssp. lokarañjitam.

⁸ Bp. adds ca.

⁹ Bp. adds vivaranto.

¹⁰ Bp. ulā°.

¹¹ Bp. gharassāmiyo.

¹² Bp. Ssp. °tara.

¹³ Bp. anividdhā.

¹⁴ Bp. rakkhādīhi.

¹⁵ Bp. adds vā.

¹⁶ Bp. °pekkhitvā.

¹⁷ Bp. rajja°; Ssp. raja°.

tattha sāratto ti kāyasamsaggarāgena suṭṭhu ratto. *apekkhavā* ti kāyasamsaggāpekkhāya apekkhavā. *paṭibaddhacitto* ti kāyasamsaggarāgen' eva tasmiṃ vatthusmiṃ paṭibaddhacitto. *vipariṇatenā* 'ti parisuddhabhavaṅgasantatisaṅkhātāṃ pakatim jahetvā¹ aññathā pavattena, virūpaṃ vā pariṇatena vipariṇatena² virūpaṃ parivattena yathā parivattamānāṃ virūpaṃ hoti, evaṃ parivattetvā³ ṭhitenā 'ti adhippāyo, yasmā pana taṃ⁴ rāgādīhi sampayogaṃ nātivattati tasmā vipariṇatan ti rattam pi cittaṃ ti ādinā nayan' assa⁵ padabhājanam vatvā ante idhādhippetam atthaṃ dassento api ca rattam cittaṃ imasmiṃ atthe adhippetam vipariṇatam ti āha. *tada-hujātā* ti taṃ divasajātā,⁶ jātamattā allamaṃsapesivannaṃ, evarūpāya pi hi saddhiṃ kāyasamsagge saṅghādiseso, methu-navitikkame pārājikaṃ, rahonisajjassāde pācittiyaṃ ca hoti. *pagevā* ti paṭhamam eva. *kāyasamsaggaṃ samāpajjeyyā* 'ti hatthagahaṇādikāyasampayogaṃ⁷ kāyamissībhāvaṃ⁸ samāpajjeyya, yasmā pan' etaṃ samāpajjantassa yo so kāyasamsaggo nāma, so atthato ajjhācāro hoti rāgavasena abhibhavitvā saññāṃ avelaṃ ajjhācāro,⁹ tasmā 'ssa saṅkhepen'¹⁰ atthaṃ dassento *ajjhācāro* vuccatīti padabhājanam āha.

*hatthagāhaṃ*¹¹ vā ti ādibhedam pan' assa vitthāren' attha-dassanaṃ, tattha hatthādīnaṃ vibhāgadassanatthaṃ hattho nāma kapparam¹² upādāyā 'ti ādim āha, tattha kapparam¹³ upādāyā 'ti dutiyaṃ¹⁴ mahāsandhiṃ upādāyā, aññattha pana maṇibandhato paṭṭhāya agganakhā hattho idha saddhiṃ aggabāhāya¹⁵ kapparato¹⁶ paṭṭhāya adhippeto, *suddhakesānaṃ vā* ti suttādīhi amissānaṃ suddhānaṃ kesānaṃ yeva. *veṇṇī* tihi kesavaṭṭihi vinandhitvā katakesakalāpass' etaṃ nāmaṃ. *suttamissā* 'ti pañcavaṇṇena suttena kese missetvā katā. *mālāmissā* 'ti vassikapupphādīhi missetvā tihi kesavaṭṭihi

¹ Bp.Ssp. jahitvā.³ Bp. °vattitvā.⁵ Bp. tassa.⁷ Bp.Ssp. °ggaha°.⁹ Bp.Ssp. ācāro.¹¹ Bp.Ssp. °ggāhaṃ.¹³ Ssp. kupparam.¹⁵ Ssp. agganakhāya.² Bp.Ssp. omit this.⁴ Bp. pan' etaṃ for pana taṃ.⁶ Bp.Ssp. divasaṃ jātā.⁸ Ssp. °missi°.¹⁰ Bp. °pena.¹² Bp. °rena.¹⁴ Ssp. dutiya.¹⁶ Ssp. kuppā°.

vinandhitvā vā¹ katā, avinandho pi vā kevaḷam pupphamis-
sako kesakalāpo idha veṇīti veditabbo. *hiraññamissā* 'ti
kahāpaṇamālāya missetvā katā. *suvaṇṇamissā* 'ti suvaṇ-
ṇacīrakehi² vā pāmaṇḍādīhi vā missetvā katā. *muttāmīssā*
'ti muttāvaḷīhi³ missetvā katā. *maṇimissā* 'ti suttāruḷhehi
maṇīhi missetvā katā. etāsu hi yaṃ kiñci veṇim gāṇhantassa
saṅghādiseso yeva.

ahaṃ missakaveṇim aggahesin ti vadantassa mokkho n'
atthi, veṇigahaṇena⁴ c' ettha kesā⁵ gahitā 'va honti, tasmā
yo pi ekaṃ kesam gāṇhāti tassāpi āpatti yeva. *hatthañ ca*
veṇiñ ca ṭhapetvā ti idha vuttalakkaṇam hatthañ ca sabbap-
pakāram ca veṇim ṭhapetvā avasesam sarīram aṅgan ti vedi-
tabbām. evaṃ paricchennesu hatthādīsu hatthassa gahaṇam
hatthagāho,⁶ veṇiyā gahaṇam veṇigāho,⁶ avasesassa⁷ sarīrassa
parāmasanam aññatarassa vā aññatarassa vā aṅgassa parāma-
sanam, yo 'taṃ hatthagāham⁸ vā veṇigāham⁸ vā aññatarassa
vā aññatarassa vā aṅgassa parāmasanam samāpajjeyya, tassa
saṅghādiseso nāma āpattinikāyo hotīti, ayaṃ sikkhāpadassa
attho. yasmā pana yo ca hatthagāho⁹ yo ca veṇigāho⁹ yañ
ca avasesassa aṅgassa parāmasanam taṃ sabbam pi bheda-
dvādasavidham hoti, tasmā taṃ bhedaṃ dassetum āmasanā
parāmasanā 'ti ādinā nayena tassa¹⁰ padabhājanam vuttam.
tatha yañ ca vuttam āmasanā nāma āmatṭhamattā ti yañ ca
chupanam nāma phutṭhamattan ti, imesam ayaṃ viseso.
āmasanā ti āmajjanā phutṭhokāsam anatikkamitvāpi tatth'
eva saṅghaṭṭanā, ayaṃ hi *āmatṭhamattā* ti vuccati. *chupanan*
ti saṅghaṭṭetvā *phutṭhamattam*, yaṃ pi ummasanā yaṃ¹¹ ca
ullaṅghanā yañ¹² ca niddese uddham uccāraṇā ti ekaṃ eva
padam vuttam. tatrāpi ayaṃ viseso paṭhamam attano
kāyassa itthiyā kāye uddham pesanavasena vuttam, dutiyaṃ
itthiyā kāyaṃ ukkhipanavasena, sesam pākāṭam eva.

¹ Bp. *omits* vā.

² Ssp. °cīrakehi.

³ Ssp. °vaḷīhi.

⁴ Bp.Ssp. °ggaha°.

⁵ Bp. *inserts* pi.

⁶ Bp.Ssp. °ggāho.

⁷ Bp. avasesa.

⁸ Bp.Ssp. °ggāham.

⁹ Bp.Ssp. °ggāho, *sic passim*.

¹⁰ Bp. *nayen' assa* for *nayena tassa*.

¹¹ Bp.Ssp. °sanāya for °sanā yaṃ.

¹² Bp.Ssp. °nāya for °nā yañ.

idāni yvāyaṃ otiṇṇo vipariṇatena cittena kāyasamsaggaṃ samāpajjati, tassa etesaṃ padānaṃ vasena vitthārato āpatti-bhedam dassento *itthi ca hoti itthisaññā¹ sāratto ca bhikkhu ca nam itthiyā kāyena kāyaṃ ti* adim āha, *tattha bhikkhu ca nam itthiyā kāyena kāyaṃ ti* yo² sāratto ca itthisaññi ca bhikkhu ca attano kāyena, *nan ti nipātamattam*, athavā etam tassā itthiyā hatthādibhedam kāyaṃ āmasati parāmasatīti etesu c' eva³ ekenāpi ākārena ajjhācarati āpatti saṅghādisesassa, tattha sakim āmasato ekā āpatti, punappunam āmasato payoge payoge saṅghādiseso. parāmasanto pi sace kāyato āmocetvā⁴ 'va ito cito ca attano hattham vā kāyaṃ vā saṇcopeti harati peseti divasam pi parāmasato ekā 'va āpatti, sace kāyato mocetvā mocetvā parāmasati payoge payoge āpatti, omasanto pi sace kāyato amocetvā 'va itthiyā matthakato paṭṭhāya yāva pādapiṭṭhi⁴ omasati ekā 'va āpatti, sace pana urādīsu⁵ tam tam ṭhānam patvā muñcitvā⁶ muñcitvā omasati payoge payoge āpatti, ummasanāya pi pādato paṭṭhāya yāva sisam ummasantassa es' eva nayo, olaṅghanāya mātugāmaṃ kesesu gahetvā nāmetvā⁷ cumbanādīsu yaṃ ajjhācāram icchati, tam katvā muccato⁸ ekā 'va⁹ āpatti, utṭhitam punappuna nāmayato payoge payoge āpatti, ullaṅghanāya pi kesesu vā hatthesu vā gahetvā vuṭṭhāpayato¹⁰ es' eva nayo. ākaḍḍha-nāya attano abhimukhaṃ ākaḍḍhanto yāva na muccati¹¹ ekā 'va āpatti, muñcitvā muñcitvā ākaḍḍhantassa payoge payoge āpatti, patikaḍḍhanāya¹² pi parammukhaṃ piṭṭhiyaṃ gahetvā¹³ patipaṇāmayato¹⁴ es' eva nayo, abhiniggaṇhanāya hatthe vā bāhāya vā daḷhaṃ gahetvā yojanam pi gacchato ekā 'va āpatti, muñcitvā punappunam¹⁵ gaṇhato payoge payoge āpatti, amuñcitvā punappunam phusato ca āliṅgato ca payoge payoge āpattīti Mahāsummatthero¹⁶ āha. Mahā-

¹ Bp. itthisaññi, sic *passim*.

² Ssp. so.

³ Bp. ce for c' eva.

⁴ Ssp. °ṭṭhim.

⁵ Ssp. udarādīsu.

⁶ Ssp. *does not repeat this*.

⁷ Ssp. onāmetvā.

⁸ Bp.Ssp. muñcato.

⁹ Ssp. omits 'va.

¹⁰ Bp.Ssp. utṭhā°.

¹¹ Bp.Ssp. muñcati.

¹² Bp.Ssp. paṭi°.

¹³ Bp.Ssp. paṭippanā°.

¹⁴ Ssp. adds ca.

¹⁵ Ssp. — — —

¹⁶ muñcitvā is repeated for it.

¹⁶ Bp.Ssp. Mahāsummatthero.

padumatthero pan' āha mūlagahaṇam¹ eva pamāṇam tasmā yāva na muccati² tāva ekā 'va³ āpattiti. abhinippīḷanāya⁴ vatthena vā ābharanena vā saddhim pīlayato⁵ aṅgaṇ'aphusantassa thullaccayam, phusantassa saṅghādiseso, ekapayogena⁶ ekā āpatti, nānā payogena nānā, gahaṇe⁷ chupanesu aññam kiñci vikāram akaronto pi gahitamattaphuṭṭhamattenāpi āpattim āpajjati. evam etesu āmasanādīsu ekenāpi ākārena ajjhācarato itthiyā itthisaññissa saṅghādiseso, vematikassa thullaccayam, paṇḍakapurisatiracchānagatasaññissāpi thullaccayam eva, paṇḍake paṇḍakasaññissa thullaccayam, vematikassa dukkaṭam, purisatiracchānagate⁸ itthisaññissa⁹ dukkaṭam eva, purise purisasaññissāpi vematikassāpi itthipaṇḍakatiracchānagatasaññissāpi dukkaṭam eva, tiracchānagate pi sabbākārena¹⁰ dukkaṭam evā 'ti.

imā ekamūlakanaye vuttā āpattiyo sallakkhetvā iminā 'va¹¹ upāyena dve itthiyo dvinnam itthīnaṃ ti ādivasena vutte dvimūlakanaye¹² pi dviguṇā¹³ āpattiyo veditabbā. yathā ca dvīsu itthīsu dve saṅghādisesā, evam sambahulāsu sambahulā veditabbā, yo hi ekato tthitā sambahulā itthiyo bahāhi parikkhipitvā gaṇhāti, so yattakā itthiyo phuṭṭhā, tāsam gaṇanāya saṅghādisesam¹⁴ āpajjati, majjhagatānaṃ gaṇanāya thullaccayam,¹⁵ tā hi tena kāyapaṭibaddhena āmatṭhā honti, yo pana sambahulānaṃ aṅguliyo vā kese vā ekato katvā gaṇhāti, so aṅguliyo ca kese ca agaṇetvā itthiyo gaṇetvā saṅghādisese hi kāretabbo. yāsaṃ ca itthīnaṃ aṅguliyo vā kesā vā majjhagatā honti, tāsam gaṇayāya thullaccaye āpajjati, tā hi tena kāyapaṭibaddhena āmatṭhā honti, sambahulā pana itthiyo kāyapaṭibaddhehi rajjuvatthādihi parikkhipitvā gaṇhanto sabbāsam yeva anto parikkhepagatānaṃ gaṇanāya thullaccayam¹⁶ āpajjati. Mahāpaccariyam aphuṭṭhāsu dukkaṭam vuttam. tattha yasmā pāliyam kāyapaṭibaddhapaṭibad-

¹ Bp.Ssp. °gaha°. ² Bp.Ssp. muccati, *sic passim*. ³ Bp. eva.

⁴ Bp. abhi° for abhini°. ⁵ Ssp. nippīlayato.

⁶ Ssp. ekappa°. ⁷ Bp. gahaṇa; Ssp. gahaṇa cchu°.

⁸ Bp.Ssp. °gata. ⁹ Bp. adds pi.

¹⁰ Bp. °kāresu. ¹¹ Ssp. ca.

¹² Bp. du° for dvi°. ¹³ Bp. di° for dvi°.

¹⁴ Bp.Ssp. °sese. ¹⁵ Bp. °ccaye. ¹⁶ Bp.Ssp. °ccaye.

dhenā¹ āmasanaṃ nāma n' atthi, tasmā sabbam pi kāyapaṭi-
baddhapatiḥbaddham² kāyapaṭiḥbaddhen' eva saṅgahetvā³ Ma-
hāatṭhakathāyaṃ ca Kurundiyaṃ ca vutto, purimanayo c'
ettha⁴ yuttataro dissati.

yo hi hatthena hattham gahetvā paṭipātiyā tṭhitāsu itthiṣu
samasārāgo ekaṃ hatthe gaṇhāti, so gihititthiyāvasena ekaṃ
saṅghādisesaṃ āpajjati, itarāsaṃ gaṇanāya purimanayen' eva
thullaccayaṃ,⁵ sace so taṃ kāyapaṭiḥbaddhe vatthe vā pupphe
vā gaṇhāti sabbāsaṃ gaṇanāya thullaccaye āpajjati, yath' eva
hi rajjuvatthādīhi parikkhipantena sabbāpi kāyapaṭiḥbaddhena
āmaṭṭhā honti. tathā idhāpi sabbāpi⁶ kāyapaṭiḥbaddhena
āmaṭṭhā hontīti. sace pana tā itthiyo aññamaññaṃ vattha-
koṭiyaṃ gahetvā tṭhitā honti, tatra ce so purimanayen' eva
paṭhamam itthim hatthe gaṇhāti gahitāyavasena saṅghādi-
sesaṃ āpajjati, itarāsaṃ gaṇanāya dukkaṭāni sabbāhi⁷ tāsam
tena purimanayen' eva kāyapaṭiḥbaddhena kāyapaṭiḥbaddham
āmaṭṭham hoti. sace pana so pi taṃ kāyapaṭiḥbaddhena⁸ yeva
gaṇhāti tassā vasena thullaccayaṃ āpajjati, itarāsaṃ gaṇa-
nāya antaranayen' eva dukkaṭāni. yo pana ghaṇavatthani-
vattham⁹ itthim kāyasaṃsaggarāgena vatthe ghaṭṭeti thullac-
cayaṃ, virālavatthanivattham¹⁰ ghaṭṭeti,¹¹ tatra ce vatthan-
tarehi itthiyā vā nikkhantalomāni bhikkhum bhikkhuno vā
pavittṭhalomāni itthim phusanti ubhinnam lomāni yeva vā
lomāni phusanti saṅghādiseso, upādinnakena hi kammajarū-
pena upādinnakam vā anupādinnakam vā anupādinnakena pi
kesādinā¹² upādinnakam anupādinnakam vā phusanto pi
saṅghādisesaṃ āpajjati yeva.

tattha Kurundiyaṃ lomāni gaṇetvā saṅghādiseso ti vuttam.
Mahāatṭhakathāyaṃ pana lomāni gaṇetvā āpattiyā na kare-
tabbo, ekaṃ eva saṅghādisesaṃ āpajjati, saṅghikamañce¹³
pana apaccattharivā nipanno lomāni gaṇetvā karetabbo ti

¹ Ssp. °baddham kāyapaṭi°.

² Ssp. kāyapaṭiḥbaddham for this.

⁴ Bp. yeva for c' ettha.

⁶ Ssp. sabbā.

⁸ Bp.Ssp. °ddhe.

¹⁰ Ssp. virāla°.

¹² Bp. inserts kenaci before this.

³ Ssp. saṅgaṇhitvā.

⁵ Bp. °ccaye.

⁷ Bp.Ssp. sabbāsaṃ hi.

⁹ Ssp. ghana°.

¹¹ Ssp. saṅghaṭṭeti.

¹³ Ssp. saṅghike mañce.

vuttam, tad eva yuttam, itthivasena hi ayam āpatti na koṭṭhāsavasenā 'ti. etthāha: yo pana kāyapaṭibaddham gaṇhis-sāmīti kāyam gaṇhāti kāyam vā gaṇhissāmīti kāyapaṭibad-dham gaṇhāti so kiṃ āpajjatīti. Mahāsummatthero¹ tāva yathāvattthukam evā 'ti vadati, ayam kir' assa laddhi:—

• vatthusaññā ca rāgo ca phassam² paṭivijānanā,
yathā niddiṭṭhaniddese garukam tena kāraye ti.

ettha vatthū 'ti itthī. saññā ti itthisaññā. rāgo ti kāya-saṃsaggarāgo. phassam² paṭivijānanā ti kāyasamsagga-phas-sam³ jānanā. tasmā yo itthiyā⁴ itthisaññī kāyasamsaggarā-gena kāyapaṭibaddham gaṇhissāmīti pavatto pi kāyam phusati garukam saṅghādisesaṃ yeva āpajjati, itaro pi thullaccayan ti. Mahāpadummatthero panāha:—

saññāya virāgitam hi gahaṇe ca virāgite,
yathā niddiṭṭhaniddese garukam tattha na dissatīti.

assa panāyam⁵ laddhi itthiyā itthisaññino hi saṅghādiseso vutto, iminā ca itthisaññā virāgitā, kāyapaṭibaddhe kāyapaṭi-baddhasaññā uppāditā, tam gaṇhantassa pana thullaccayam vuttam, iminā ca gahaṇam pi virāgitam, tam agahetvā⁶ itthī gahitā, tasmā ettha itthisaññāya abhāvato saṅghādiseso na dissati. kāyapaṭibaddhassa agahitattā⁷ thullaccayam na dis-sati, kāyasamsaggarāgena phuṭṭhattā pana dukkaṭam. kāya-samsaggarāgena hi imam nāma vatthum phusato anāpattīti n' atthi tasmā dukkaṭam evā 'ti, idaṃ ca pana vatvā imam⁸ catukkam āha, sārattam gaṇhissāmīti sārattam gaṇhi saṅghā-diseso, virattam gaṇhissāmīti virattam gaṇhi dukkaṭam. sārattam gaṇhissāmīti virattam gaṇhi dukkaṭam,⁹ virattam gaṇhissāmīti sārattam gaṇhi dukkaṭam evā 'ti, kiṃ cāpi evam āha. atha kho Mahāsummattheravādo¹ yev' ettha: itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca bhikkhu¹⁰ ca naṃ itthiyā kāyena

¹ Bp.Ssp. Mahāsuma°.

² Bp.Ssp. phassa.

³ Bp.Ssp. °phassa.

⁴ Bp. omits itthiyā.

⁵ Bp.Ssp. assāpāyam for assa panāyam.

⁶ Bp.Ssp. aggaḥetvā.

⁷ Bp.Ssp. aggaḥi°.

⁸ Bp. idam.

⁹ Sp. omits dukkaṭam by mistake.

¹⁰ Bp. bhikkhū.

kāyapaṭibaddham āmasati parāmasati¹ gaṇhāti chupati āpatti thullaccayassā 'ti, imāya pāliyā²: yo hi ekato ṭhitā sambahulā itthiyo bāhāhi parikkhipitvā gaṇhāti, so yattakā itthiyo phutṭhā tāsāṃ gaṇanāya saṅghādisese āpajjati, majjhagatānam thullaccaye ti, ādīhi aṭṭhakathāvinicchayehi ca sāmeti. yadi hi saññādivirāgena virāgitam nāma bhavēyya. paṇḍako ca hoti itthisaññīti ādisu viya kāyapaṭibaddhañ ca hoti kāyasaññī cā 'ti ādināpi³ nayena pāliyam⁴ visesaṃ vadeyya, yasmā pana so na vutto tasmā itthiyā itthisaññāya sati itthim āmasantassa saṅghādiseso, kāyapaṭibaddham āmasantassa thullaccayan ti yathāvattthukam eva yujjati. Mahāpaccariyam pi c' etaṃ vuttam: nilam pārupitvā sayitāya kālithiyā⁵ kāyam ghaṭṭessāmīti kāyam ghaṭṭeti saṅghādiseso, kāyam ghaṭṭessāmīti nilam ghaṭṭeti thullaccayam. nilam ghaṭṭessāmīti kāyam ghaṭṭeti saṅghādiseso, nilam ghaṭṭessāmīti nilam ghaṭṭeti thullaccayam ti. yo pāyam itthi ca paṇḍako cā 'ti ādinā nayena vatthumissakanayo vutto, tasmim pi vatthusaññāvimativasena vuttā āpattiyo pāliyam⁶ asammuyhantena veditabbā. kāyena kāyapaṭibaddhavāre pana itthiyā itthisaññissa kāyapaṭibaddham gaṇhato thullaccayam, sese sabbattha dukkaṭam, kāyapaṭibaddhena kāyavāre pi es' eva nayo, kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhavāre ca nissaggiyena kāyavārādisu c' assa⁷ sabbattha dukkaṭam eva, itthi ca hoti itthisaññī sāratto ca itthi ca nam bhikkhussa kāyena kāyan ti ādi vāro pana bhikkhumhi mātugāmassa sārāgavasena⁸ vutto. tattha itthi ca nam bhikkhussa kāyena kāyan ti bhikkhumhi sārattā itthi tassa nisinnokāsaṃ vā nipannokāsaṃ vā gantvā attano kāyena tam bhikkhussa kāyam āmasati¹ chupati sevānādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānātīti evam tāya āmaṭṭho vā chupito vā sevānādhippāyo hutvā sace phassaṃ⁹ paṭijānanattham īsakam pi kāyam cāleti phandeti saṅghādisesaṃ āpajjati. dve itthiyo ti ettha dve saṅghādisese āpajjati, itthiyā ca paṇḍake ca saṅghādisesena¹⁰ saha dukka-

¹ Bp. *inserts* . . . pa . .

³ Ssp. ādinā ca.

⁵ Ssp. kālī².

⁷ Bp. ca *for* c' assa.

⁹ Bp. phassa.

² Ssp. pāliyā.

⁴ Bp. pāliyā; Ssp. pāliyā.

⁶ Ssp. pāliyam.

⁸ Bp. rāgavasena.

¹⁰ Bp. °disena.

taṃ, etena upāyena yāva nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasati sevanādhippāyo kāyena vāyamati na ca phassaṃ paṭivijānāti āpatti dukkaṭassa 'ti tāva purimanayen' eva āpattibhedo veditabbo. ettha ca kāyena vāyamati na ca phassaṃ paṭivijānātīti attanā nissatṭhaṃ pupphaṃ vā phalaṃ vā itthiṃ attano nissaggiyena pupphena vā phalena vā paharantiṃ disvā kāyena vā vikāraṃ karoti aṅguḷiṃ vā cāleti bhamukaṃ vā ukkhipati akkhiṃ vā nikhaṇati¹ aññaṃ vā evarūpaṃ vikāraṃ karoti, ayaṃ vuccati kāyena vāyamati na ca phassaṃ paṭivijānātīti, ayaṃ pi kāyena vāyemitattā dukkaṭaṃ āpajjati, dvīsu itthīsu dve, paṇḍakaitthīsu² pi dve eva dukkaṭe āpajjati.

evaṃ vatthuvaseṇa vitthārato āpattibhedam dassetvā idāni lakkhaṇavasena saṅkhepato āpattibhedañ ca anāpattiṃ³ ca dessento sevanādhippāyo ti ādim āha. tattha purimanayena⁴ itthiyā phuṭṭho samāno sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānātīti tivaṅgasampattiyaṃ saṅghādiseso. dutiye nissaggiyena nissaggiyāmasane viya vāyemitvā accchupane⁵ viya ca phassassa apaṭivijānato⁶ dvaṅgasampattiyaṃ⁷ dukkaṭaṃ. tatiye kāyena avāyamato anāpatti, yo hi sevanādhippāyo pi niccalena kāyena kevalaṃ phassaṃ paṭivijānāti sādīyati anubhoti tassa cittuppādamatte āpattiyaṃ abhāvato anāpatti. catutthe pana — nissaggiyāmasane viya⁸ phassapaṭivijānanam⁹ pi n' atthi, kevalaṃ cittuppādamattam eva tasmā anāpatti yeva,¹⁰ mokkhādhippāyassa sabbākāresu anāpatti.¹¹ ettha pana yo itthiyā gahito taṃ attano sarirā mocetukāmo paṭipañāmeti¹² vā paharati vā ayaṃ kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, yo āgacchantiṃ disvā tato muñcitukāmo¹³ uttāsetvā palāpeti ayaṃ kāyena vāyamati na ca phassaṃ paṭivijānāti, yo tādisaṃ dīghajātiṃ¹⁴ kāye āruḷhaṃ disvā sanikaṃ¹⁵ gacchatu ghaṭṭiyamānā anattāya samvat-

¹ Bp.Ssp. nikhanati.

² Bp. anāpattibhedañ.

³ Bp. achupane.

⁴ Bp.Ssp. duva°.

⁵ Bp.Ssp. °jānanā.

⁶ Bp. adds yeva.

⁷ Bp. muccitukāmo.

⁸ Bp. itthīpaṇḍakesu.

⁹ Bp.Ssp. purimanaye.

¹⁰ Bp. appaṭi°; Ssp. °jānanato.

¹¹ Ssp. phassaṃ paṭi°.

¹² Ssp. omits yeva.

¹³ Ssp. paṭippa°.

¹⁴ Bp. °jātikaṃ. ¹⁵ Bp.Ssp. saṇikaṃ.

teyyā 'ti na ghaṭṭati, itthim eva vā aṅgaṃ phusamānaṃ
ñātvā esā anatthiko ayaṃ mayā ti sayam eva pakkamissatīti
ajānanto viya niccalo hoti, balavatitthiyā¹ vā gālhaṃ ālīngitvā
gahito² daharabhikkhu palāyitukāmo pi suṭṭhu gahitattā nic-
calo hoti ayaṃ na ca kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti.

yo pana āgacchantim disvā āgacchatu tāva tato naṃ paha-
ritvā vā paṇāmetvā vā pakkamissāmīti niccalo hoti, ayaṃ
mokkhādhippāyo na ca kāyena vāyamati na ca phassaṃ
paṭijānātīti veditabbo. asaṅciccā 'ti iminā upāyena imaṃ
phusissāmīti acetetvā, ²pattapaṭiggahaṇādīsu mātugāmassa
aṅge phuṭṭhe pi anāpatti. asatīyā 'ti aññavihito hoti mātu-
gāmaṃ phusāmīti sati n' atthi, evaṃ asatīyā hatthapādapa-
sāraṇādīkāle³ phusantassa anāpatti. ajānantassā 'ti dāra-
kavasena ṭhitam dārikam⁴ itthīti ajānanto kenacid eva kara-
ṇīyena phusati, evaṃ itthīti ajānantassa phusato anāpatti.
asādiyantassā⁵ 'ti kāyasaṃsaggaṃ asādiyantassa,⁵ tassa⁶ bā-
hāparamparāya nītabhikkhussa viya anāpatti. ummatta-
kādayo vuttanayā eva, idha pana Udāyitthero ādikammiko,
tassa anāpatti ādikammikassā 'ti. padabhājanīyavannanā
nitṭhitā.

samuṭṭhānādīsu idaṃ sikkhāpadaṃ paṭhamapārājikasa-
muṭṭhānaṃ kāyacittato samuṭṭhāti, kiriyā⁷ saññāvimokkhaṃ
sacittakaṃ lokavajjaṃ kāyakammaṃ akusalacittaṃ dvive-
danaṃ sukhamaññhattadvayena 'ti.

vinītavatthūsu mātuyā mātupemenā 'ti mātupemena mātuyā
kāyaṃ āmasati,⁸ esa nayo dhītubhaginīvatthūsu. tattha
yasmā mātā vā hotu dhītā vā, itthī nāma sabbāpi brahma-
cariyassa pāripanthikā 'va,⁹ tasmā ayaṃ me mātā ayaṃ dhītā
ayaṃ bhaginīti geḥasitapemena¹⁰ āmasato pi dukkaṭam eva
vuttaṃ. imaṃ pana bhagavato ānaṃ anussarantena sace pi¹¹
nadīsotena vuyhamānaṃ mātaraṃ passati, n' eva hatthena
parāmasitabbā, paṇḍitena pana¹² bhikkhunā nāvā vā phala-

¹ Bp.Ssp. balavitthiyā.

² Bp.Ssp. evaṃ hi acetetvā before pattapaṭi°.

³ Bp. °pādappa°.

⁴ Ssp. adds disvā.

⁵ Bp. assādi°.

⁶ Ssp. omits tassa.

⁷ Bp. kriyam.

⁸ Sp. āmasi.

⁹ Bp. paribandhikā 'va.

¹⁰ Ssp. °tappemeṇa.

¹¹ Ssp. omits pi.

¹² Bp. omits pana.

kaṃ vā kadalikkhando vā dārukkhando vā upasamharitabbā, tasmim asati kāsāvam pi upasamharitvā purato tḥapetabbam, ettha gaṇhāhīti pana na vattabbā, gahite parikkhāraṃ kaḍḍhāmīti kaḍḍhenta gantabbam, sace bhāyati purato purato gantvā mā bhāyīti samassāsetabbā. sace mīyamānā¹ puttassa sahasā khandhe vā abhirūhati² hatthe vā gaṇhāti na apehi mahallike ti niddhunitabbā³ thalam vā pāpetabbā, kaddame laggāya pi kūpe patitāya pi es' eva nayo. tatrāpi hi yottam vā vattham vā pakkipitvā hatthena gahitabhāvam natvā uddharitabbā, na tv' eva āmasitabbā, na kevalaṇ ca mātugāmassa sarīram eva anāmāsam nivāsanapāpuraṇam⁴ pi ābharaṇabhaṇḍam pi tiṇaṇḍupakam vā tāla-pannamuddikam⁵ vā upādāya anāmāsam eva, taṇ ca kho nivāsanapāruraṇam pilandhanatthāya⁶ tḥapitam eva, sace pana nivāsanam vā pāruraṇam⁷ vā parivattetvā cīvaratthāya pādāmūle tḥapeti vaṭṭati. ābharaṇabhaṇḍesu pana sisapa-sādhana⁸ dantasūci ādi kappiyabhaṇḍam imam bhante tumhākam⁹ gaṇhathā¹⁰ 'ti dīyamānam sipāṭikāsūci¹¹ ādi upakaraṇatthāya gahetabbam, suvaṇṇarajatamuttādimayaṃ pana anāmāsam eva dīyamānam pi na gahetabbam, na kevalaṇ ca etāsam sarīrūpagam eva anāmāsam itthiṣaṇṭhānena kataṃ kattharūpam pi dantarūpam pi ayarūpam pi loharūpam pi tipurūpam pi potthakarūpam pi sabbaratanarūpam pi antamaso piṭṭhamayarūpam¹² pi anāmāsam eva. paribhogatthāya pana idam tumhākam hotū 'ti labhitvā tḥapetvā sabbaratanamayaṃ avasesam bhinditvā upakaraṇārahaṃ upakaraṇe paribhogārahaṃ¹³ paribhoge upanetum vaṭṭati. yathā ca itthirūpakam evam sattavidham pi¹⁴ dhaññaṃ anāmāsam, tasmā khetmajjhena gacchatā tattha jātakam pi dhañña-phalaṃ na āmasantena gantabbam, sace gharadvāre vā antarāmagge¹⁵ vā dhaññaṃ pasāritam hoti passena ca maggo

¹ Bp. bhāyamānā; Ssp. vuyhamānā.

² Ssp. °ruhati.

³ Ssp. niddhū°.

⁴ Bp. °pāvuraṇam.

⁵ Bp. Ssp. tāla°.

⁶ Bp. °pana piḷan°.

⁷ Bp. °nam.

⁸ Bp. Ssp. °naka.

⁹ Ssp. tumhe.

¹⁰ Ssp. gaṇhātha.

¹¹ Bp. sippāṭikā°.

¹² Ssp. °mayaṃ rūpam.

¹³ Ssp. adds ca.

¹⁴ Ssp. this pi comes after next dhaññaṃ.

¹⁵ Ssp. magge for this.

atthi na maddantena gantabbo, gamanamagge asati maggaṃ adhiṭṭhāya gantabbam, antaraghare dhañṇassa upari āsanam paññāpetvā¹ denti nisīditum vaṭṭati, keci āsanasālāya dhañṇam ākīranti, sace sakkā hoti harāpetum harāpetabbam, no ce ekamantaṃ dhañṇam amaddantena pīṭhakam paññāpetvā nisīditabbam, sace okāso na hoti manussā dhañṇamajjhe yeva² paññāpetvā denti nisīditabbam³, tattha jātakāni muggamāsādini aparāṇṇāni⁴ pi tālapanasādini⁵ vā phalāni kīlanta na āmasitabbāni, manussehi rāsikatesu pi es' eva nayo. arañṇe pana rukkhato patitāni phalāni⁶ anupasampannānam dassāmīti gaṇhitum vaṭṭati, muttā maṇi veluriyo saṅkho silā pavālam rajataṃ jātārūpaṃ lohitaṅko masāragallan ti imesu dasasu ratanesu muttā adhotā anividdhā⁷ yathā jātā va āmasitum vaṭṭati, sesā anāmāsā ti vadanti.

Mahāpaccariyaṃ pana muttā dhotā 'pi adhotā pi anāmāsā, bhaṇḍamūlatthāya ca sampatīcchitum na vaṭṭati, kuṭṭharogassa bhesajjatthāya pana vaṭṭatīti vuttam, antamaso jātiphalikam⁸ upādāya sabbo pi nilapītādivaṇṇabhedo maṇidhotaviddhavaṭṭito anāmāso, yathā jāto pana ākaramutto pattā-dibhaṇḍamūlattham sampatīcchitum vaṭṭatīti vutto. so pi Mahāpaccariyaṃ paṭikkhitto, pacitvā kato kācamaṇi yev' eko vaṭṭatīti vutto, veluriye pi maṇisadiso 'va vinicchayo. saṅkho dhamanasāṅkho ca dhotaviddho ca ratanamisso⁹ anāmāso, pānīyasāṅkho dhoto pi¹⁰ adhoto pi āmāso 'va, sesam¹¹ añjanādibhesajjatthāya pi bhaṇḍamūlatthāya pi sampatīcchitum vaṭṭati, silā dhotaviddhā ratanasamyuttā muggavaṇṇā 'va anāmāsā, sesā satthakanisānādiatthāya¹² gaṇhitum vaṭṭati. ettha ca ratanasamyuttā 'ti suvaṇṇena saddhim yojetvā pacitvā katā 'ti vadanti, pavālam dhotaviddham anāmāsam, sesam āmāsā ca¹³ bhaṇḍamūlatthañ ca sampatīcchitum vaṭṭati.

¹ Bp.Ssp. paññāpetvā, *sic passim*.

² Bp. *inserts* āsanam.

³ Ssp. *inserts* nāvattthesu pi es' eva nayo.

⁴ Ssp. °rannāni.

⁵ Bp.Ssp. tāla°.

⁶ Bp. *omits* phalāni.

⁷ Ssp. adhotaviddhā *for* adhotā anivī°.

⁸ Ssp. °ḷikam.

⁹ Bp.Ssp. *add* ca.

¹⁰ Bp. *omits* pi.

¹¹ Bp.Ssp. sesaṇ ca.

¹² Bp.Ssp. °nisadādi.

¹³ Bp. *omits* ca.

Mahāpaccariyaṃ pana dhotam pi adhotam pi sabbam anāmāsaṃ na ca sampaticchitum vaṭṭatīti vuttam, rajataṃ ca jātārūpaṃ ca kaṭaḥhaṇḍam¹ pi akataḥhaṇḍam² pi sabbena sabbam bijato paṭṭhāya anāmāsaṃ ca asampaticchiyaṃ ca. Uttaraṛājaputto kira suvaṇṇacetiyaṃ kāretvā Mahāpadumatharassa pesesi, therō na kappatīti paṭikkhipi, cetiyaghare suvaṇṇapaduma-suvaṇṇabubbulaḥkāḍiṇi honti etāni pi anāmāsāni, cetiyagharagopakā pana rūpiyachaddakaṭṭhāne thitā tasmā tesāṃ kelāpituṃ³ vaṭṭatīti vuttam, Kurundiyaṃ pana taṃ paṭikkhittaṃ suvaṇṇacetiye kacavaram eva haritum vaṭṭatīti ettakam eva anuññatam.

hāraḥkūṭaloham pi jātārūpagatikam eva anāmāsaṃ ti sabbaṭṭhakathāsu⁴ vuttam, senāsana-paribhoge⁵ pana sabbo⁶ kappiyo tasmā jātārūpara-jatamayā sabbe pi senāsana-parikkhārā āmāsā, bhikkhūnaṃ dhammavinayavaṇṇanaṭṭhāne ratana-maṇḍape karonti phalikaṭṭhambhe⁷ ratana-dāmapaṭi-maṇḍite, tattha sabbūpakaraṇāni bhikkhūnaṃ paṭijaggitum vaṭṭati. lohitaṅkamasāragallā⁸ dhotaviddhā anāmāsā, itare āmāsā bhaṇḍamūlatthāya⁹ vaṭṭantīti¹⁰ vuttā. Mahāpaccariyaṃ pana dhotāpi adhotāpi sabbaso anāmāsā na ca sampaticchitum vaṭṭatīti vuttam. sabbam āvudhabhaṇḍam anāmāsaṃ, bhaṇḍamūlatthāya diya-mānam¹¹ pi na sampaticchitabbam, satthavaṇijjā nāma na vaṭṭati, suddhadhaṇḍaṇḍo¹² pi dhaṇḍiyyāpi patodo¹³ pi añkuso pi antamaso vāsipharasu-āḍiṇi pi āvudhasaṅkhepena katāni anāmāsāni, sace kenaci vihāre satti vā tomaro vā ṭhapito hoti vihāraṃ jaggantena harantū 'ti sāmikānaṃ pesetabbam. sace na haranti taṃ acālentena vihāro jaggitabbo,¹⁴ yuddhabhūmiyaṃ patitaṃ asim vā sattim vā tomaraṃ vā disvā pāsāṇena vā kenaci vā asim¹⁵ bhinditvā satthakaṭṭhāya gahetum vaṭṭati, itarāni pi

¹ Bp.Ssp. kata°.

² Bp. akata°; Ssp. omits akataḥhaṇḍam pi.

³ Bp. kelāpayitum; Ssp. kelāyitum.

⁴ Ssp. sabbaatṭha°.

⁵ Bp.Ssp. °bhogo.

⁶ Bp. sabba.

⁷ Ssp. phalī°.

⁸ Ssp. lohita°.

⁹ Ssp. adds ca.

¹⁰ Ssp. vaṭṭatīti.

¹¹ Bp. diyya°.

¹² Bp.Ssp. °dhanu°.

¹³ Bp. paṭodo.

¹⁴ Ssp. paṭija°.

¹⁵ Sp. asam by mistake.

viyojetvā kiñci satthakatthāya¹ kiñci kattaradaṇḍādī atthāya gahetum vaṭṭati,² idam gaṇhāthā³ 'ti diyamānam⁴ pana vināsetvā Rappiyabhaṇḍam karissāmīti sabbam pi sampaticchitum vaṭṭati. macchajālapakkhiyālādīni pi phalakaajātikādīni⁵ saraparittānāni⁶ pi sabbāni anāmāsāni, paribhogatthāya labbhamānesu pana jālam tāva āsanassa vā cetiyassa vā upari bandhissāmi chattaṃ vā veṭhessamīti⁷ gahetum vaṭṭati, saraparittānam⁸ sabbam pi bhaṇḍamūlatthāya sampaticchitum vaṭṭati, parūparodhanivāraṇam hi etaṃ⁹ na uparodhakaraṇti. phalakaṃ dantakatṭhabbhājanam karissāmīti gahetum vaṭṭati. cammavinaddhāni viṇābheriādīni anāmāsāni, Kurundiyam pana bherisaṅghāto¹⁰ pi viṇasaṅghāto¹⁰ pi tucchapokkharam pi mukhavatṭiyam āropitaṃ¹¹ cammam pi viṇādaṇḍako pi sabbam anāmāsan ti vuttaṃ, onahitum vā onahāpetum vā vādetum vā vādāpetum vā na labbhati yeva, sace¹² cetiyaṅgaṇe pūjam katvā manussehi chaḍḍitaṃ disvāpi acāletvā va antarantare sammajjitabbam, kacavarachaḍḍanakaḷe pana kacavaraniyāmen¹³ eva haritvā ekamantaṃ nikkhipitum vaṭṭatīti Mahāpaccariyam vuttaṃ, bhaṇḍamūlatthāya sampaticchitum vaṭṭati. paribhogatthāya labbhamānesu pana viṇadoṇikaṃ ca bheripokkharaṃ ca dantakatṭhabbhājanam karissāma cammam satthakakosakan ti evaṃ tassa tassa parikkhārassa karaṇatthāya¹⁴ gahetvā tathā tathā kātum vaṭṭati.

purāṇadutiyaikāvatthu¹⁵ uttānattham eva. yakkhivatthusmim¹⁶ sace pi Paranimmitavasavattideviyā¹⁷ kāyasamsaggam samāpajjati thullaccayam eva, paṇḍakavatthu ca tittihiyavatthu¹⁸ ca pākataṃ eva. matitthivatthusmim pārājikapahonakakāle¹⁹ thullaccayam, tato param dukkaṭam. tirac-

¹ Bp. *inserts* gahetum vaṭṭati *after* °tthāya.

² Bp. *omits* gahetum vaṭṭati.

⁴ Bp. *diyya*°.

⁶ Ssp. °ṇāni.

⁸ Ssp. °ttāṇam.

¹⁰ Bp. °to.

¹² Bp.Ssp. *omit* sace.

¹⁴ Bp. upakara°.

¹⁶ Bp. yakkhi°; Ssp. yakkhini°.

¹⁸ Bp.Ssp. *suttitthivatthu*.

³ Bp. gaṇhāthā.

⁵ Bp.Ssp. °jālikā°.

⁷ Ssp. veṭhiss°.

⁹ Bp. taṃ.

¹¹ Bp.Ssp. °pita.

¹³ Ssp. °niyamen°.

¹⁵ Bp. °yikavatthu.

¹⁷ Ssp. parani°.

¹⁹ Bp.Ssp. °ppahona°.

chānagatavatthusmiṃ nāgamāṇavikāya pi supaṇṇamāṇavikāya pi kinnariyā pi gāviyā pi dukkaṭam eva. dārudhitalikāvatthusmiṃ¹ na kevalaṃ dārunā eva antamaso cittaṅkamalikhita² pi itthirūpe dukkaṭam eva. sampiḷṇavattthu uttānattham eva. saṅkamaṇavattthusmiṃ³ ekapadiyasaṅkamo⁴ vā hotu sakaṭamaggasaṅkamo vā cālessāmiti payoge katamatte⁵ cāletum⁶ vā mā vā dukkaṭam. maggavatthu pākaṭam eva. rukkhavatthusmiṃ rukkho mahanto⁷ vā hotu mahājambuppamāṇo khuddako vā taṃ cāletum sakkotu vā mā vā payogamattena dukkaṭam. nāvāvatthusmiṃ pi es' eva⁸ nayo. rajjuvatthusmiṃ yaṃ rajjum āviñjanto⁹ ṭhānā cāletum sakkoti tattha thullaccayaṃ, yā mahārajju hoti isakam pi ṭhānā na calati tattha dukkaṭam, daṇḍe pi es' eva nayo. bhūmiyaṃ patitamahārakkho pi hi daṇḍagahaṇen¹⁰ eva idha gahito. pattavatthu pākaṭam eva. vandanavatthusmiṃ itthi pāde sambāhitvā vanditukāmā vāreṭabbā pādā vā paṭicchādetabbā niccalena vā bhavitabbam, niccalassa hi cittaṇa sādiyato pi anāpatti. avasāne vatthu¹¹ pākaṭam eva 'ti.¹²

Samantapāsādikāya vinayavaṇṇanāya
kāyasamsaggavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti duṭṭhullavācāsikkhāpaṃ. tattha ādiṣṣā ti apadisitvā. *vaṇṇam pi bhaṇatīti* ādīni parato āvibhavissanti. *chinnikā*¹³ ti chinnaottappā. *dhuttikā* ti saṭhā. *ahirikāyo* ti nillajjā. *ūhasantīti*¹⁴ sitaṃ katvā mandahasitaṃ hasanti. *ullapantīti* aho ayyo ti ādinā nayena uccākaraṇi¹⁵ nānāvidhaṃ palobhanakathaṃ kathenti. *ujjagghentīti*¹⁶ mahāhasitaṃ hasanti. *uppaṇḍentīti* paṇḍako ayaṃ nāyaṃ

¹ Ssp. °dhitalika°.

³ Ssp. saṅkama° for saṅkamaṇa°.

⁴ Bp.Ssp. °padikasaṇ°.

⁶ Bp.Ssp. cāletu.

⁸ Ssp. omits eva.

¹⁰ Bp.Ssp. °ggaha°.

¹² Ssp. eva for evā 'ti and puts iti before saman°.

¹³ Ssp. chinnakā.

¹⁵ Bp. ucca°; Ssp. uccakaraṇim.

² Bp. °likhite; Ssp. °likhite.

⁵ Bp. adds va.

⁷ Bp. hamanto by mistake.

⁹ Bp.Ssp. āviñchanto.

¹¹ Bp. gahaṇavatthu.

¹⁴ Bp. uha°; Ssp. oha°.

¹⁶ Bp.Ssp. °gghantīti.

puriso ti ādinā nayena parihāsaṃ karonti. *sāratto* ti dutṭhulavācassādarāgena sāratto. *apekkhavā paṭibaddhacitto* ti vuttanayaṃ eva, kevalaṃ idha vācassādarāgo yojetabbo. *mātugāmaṃ dutṭhullāhi vācāhīti ettha*¹ adhippetāṃ mātugāmaṃ dassento mātugamo ti ādim āha, tattha *viññū paṭibalā subhāsītadubbhāsitaṃ dutṭhullāduṭṭhullaṃ ājānitun* ti yā paṇḍitā sātthakaniratthakakatham² asaddhammasaddhammapaṭi-saṃyuttaṃ³ kathaṃ ca jānitum paṭibalā, ayaṃ idha adhippetā, yā pana mahallikāpi bālā eḷamūgā⁴ ayaṃ idha anadhippetā ti dasseti. *obhāseyyā* 'ti avabhāseyya nānappakārakaṃ⁵ asaddhammavacanaṃ vadeyya, yasmā pan⁶ evaṃ obhāsantassa yo so obhāso nāma so atthato ajjhācāro hoti rāgavasena abhibhavitvā saññaṃ avelaṃ ajjhācāro,⁷ tasmā tam atthaṃ dassento obhāseyyā 'ti ajjhācāro vuccatīti āha. *yathā tan* ti ettha tan ti nipātamattaṃ, *yathā yuvā yuvatīn* ti attho. *dve magge ādissā* 'ti ādiyenākārena obhāsato saṅghādiseso hoti taṃ dassetum vuttaṃ. tattha *dve magge* ti vaccamaggaṃ ca passāvamaggaṃ ca. sesaṃ uddesato va⁸ pākātaṃ eva. niddese pana *thometīti* itthilakkhaṇena subhalakkhaṇena samannāgatā 'sīti vadati, na tāva sīsaṃ eti, tava vaccamaggo ca passāvamaggo ca īdiso tena nāma īdisena itthilakkhaṇena subhalakkhaṇena samannāgatā 'sīti vadati, sīsaṃ eti saṅghādiseso. *vaṇṇetīti pasāmsatīti* imāni pana thomanapadassa⁹ vevacanāni. *khumsetīti vācāpatodena*¹⁰ ghaṭṭeti. *vambhetīti* apasādeti. *garahatīti* dosaṃ dasseti,¹¹ parato pana pāliya¹² āgatehi animittā 'sīti ādīhi ekādasahi padehi aghaṭṭite¹³ sīsaṃ na eti, ghaṭṭite pi tesu sikharaṇī¹⁴ 'si sambhinnā 'si ubhatobyañjanā 'sīti imehi tīhi ghaṭṭite yeva saṅghādiseso. *dehi me* ti yācanāya pi ettaken' eva sīsaṃ na eti, methunadhammaṃ dehīti evaṃ methunadhammena ghaṭṭite 'va¹⁵ saṅghādiseso. *kadā te mātā pasīdissatīti* ādisu āyācanavacanesu pi

¹ Bp. etthādhi°.² Bp. satthaka°.³ Bp. °yutta.⁴ Bp. eḷamūgā.⁵ Bp.Ssp. °kāraṃ.⁶ Bp. pana.⁷ Bp. ācāro.⁸ Bp.Ssp. uddese tāva for uddesato va.⁹ Bp. thomanā°.¹⁰ Ssp. °patodena.¹¹ Bp. deti; Ssp. vadeti.¹² Ssp. pāliya.¹³ Bp.Ssp. aghaṭṭite.¹⁴ Ssp. sikharaṇī 'si.¹⁵ Bp.Ssp. eva.

ettaken' eva sīsaṃ na eti, kadā te mātā pasīdissati, kadā te methunaṃ dhammaṃ labhissāmīti vā, tava mātari pasannāya methunadhammaṃ¹ labhissāmīti vā ādinā pana nayēna methunadhammena ghaṭṭite yeva saṅghādiseso. *kathaṃ tvaṃ sāmikassa desīti* ādisu pucchāvacanesu pi methunadhamman ti 'vutte yeva saṅghādiseso na itarathā, evaṃ *kira tvaṃ sāmikassa desīti* paṭipucchāvacanesu pi es' eva nayo. ācikkhaṇāya *puṭṭho bhaṇatīti* kathaṃ dadamānā sāmikassa piyā hotīti evaṃ puṭṭho ācikkhati, ettha ca evaṃ dehi evaṃ dadamānā ti vutte pi sīsaṃ na eti, methunadhammaṃ¹ evaṃ dehi evaṃ upanehi, evaṃ methunadhammaṃ dadamānā upanayamānā piyā hotīti ādinā² nayena methunadhammena ghaṭṭite³ yeva saṅghādiseso, anusāsanivācane su pi es' eva nayo. akkosaniddese *animittā* 'sīti nimittarahitā 'si kuñciyapanālimattam⁴ eva tava udakasotaṃ ti vuttaṃ hoti. *nimittamattā* 'sīti tava itthīnimittam aparipuṇṇam, saññāmattam evā 'ti vuttaṃ hoti. *alohitā* ti sukkhasoṇitā.⁵ *dhuvalohitā* ti niccalohitā⁶ kilīṇṇadakasotaṃ.⁷ *dhuvalola*⁸ ti niccam⁹ pakkhittāṇicola, sadā ānicolaṇam¹⁰ sevasīti vuttaṃ hoti. *paggharanīti* savanti, sadā te muttam savatīti¹¹ vuttaṃ hoti. *sikharanīti*¹² bahi nikkhanta-āṇisaṃsā. *itthīpaṇḍakā* ti animittā 'va vuccati. *vepurisikā* ti samassudāṭhikā¹³ purisarūpā itthī. *sambhinnā* ti sambhinnavaccamaggapassāvamaggā. *ubhatobyañjanā* ti itthīnimittena ca purisanimittena cā 'ti ubhatohi¹⁴ byañjanehi samannāgatā, imesu ca pana ekādasasu padesu sikharaṇī¹⁵ 'si sambhinnā 'si ubhatobyañjanā 'sīti imāni tīṇi yeva¹⁶ padāni suddhāni sīsaṃ enti. iti imāni ca tīṇi purimāni ca vaccamaggapassāvamaggamethunadhammapadāni tīṇīti¹⁷ chappadāni¹⁸ suddhāni āpattikarāni, sesāni animittā ti¹⁹ ādīni

¹ Bp.Ssp. methunaṃ dha°.

² Bp.Ssp. add pana.

³ Bp.Ssp. ghaṭṭite.

⁴ Bp. °cikapā°.

⁵ Bp.Ssp. °sotā.

⁶ Ssp. °lohita.

⁷ Bp.Ssp. kilīṇṇa°.

⁸ Ssp. °colā.

⁹ Bp. nicca.

¹⁰ Ssp. °cola°.

¹¹ Bp.Ssp. savantīti.

¹² Ssp. sikhiraṇīti.

¹³ Bp. °dādhikā; Ssp. dādhikā.

¹⁴ Ssp. ubhato.

¹⁵ Ssp. sikhī°.

¹⁶ Bp. yeva comes before tīṇi.

¹⁷ Ssp. tīṇi.

¹⁸ Bp. chapa°.

¹⁹ Ssp. sīti.

animitte methunadhammaṃ me¹ dehīti vā animittā 'si methunadhammaṃ² me¹ dehīti vā ādinā nayena methunadhammena ghaṭitān' eva āpattikarāni hontīti veditabbāni.

idāni yv āyaṃ otiṇṇo vipariṇatena cittena obhāsati tassa vaccamaggapassāvamagge ādissa etesaṃ vannaḥaṇanādināṃ vasena vitthārato āpattibhedam dassento itthi ca hoti itthi-saññīti ādim āha, tesam attho kāyasamsagge vuttanayen' eva veditabbo. ayaṃ pana viseso. *adhakkhakan* ti akkhakato paṭṭhāya adho. *ubbhajānumaṇḍalan* ti jānumaṇḍalato paṭṭhāya uddham. *ubbhakkhakan* ti akkhakato paṭṭhāya uddham. *adhojānumaṇḍalan* ti jānumaṇḍalato paṭṭhāya adho. akkhakam pana jānumaṇḍalañ ca etth' eva dukkaṭakkhette saṅgahaṃ gacchanti bhikkhuniyā kāyasamsagge viya, na hi buddhā garukāpattim sāvasesaṃ paññāpentīti.³ *kāyapaṭibaddhan* ti vattham vā puppham vā ābharaṇam vā. *atthapurekkhārassā* ti animittā ti⁴ ādinam padānam attham kathentassa, atthakatham vā sajjhāyam karontassa. *dharmapurekkhārassā* 'ti pālīm⁵ vācentassa vā sajjhāyantassa vā, evam atthañ ca dhammañ ca purakkhatvā⁶ bhaṇantassa atthapurekkhārassa ca dharmapurekkhārassa ca anāpatti. *anusāsānī purekkhārassā* 'ti idāni pi animittā 'si ubhatobyañjanā⁷ 'si appamādam dāni kareyyāsi yathā āyatim pi evarūpā nāhosīti.⁸ evam anusīṭṭhim purakkhatvā⁹ bhaṇantassa anusāsānī¹⁰ purekkhārassa anāpatti. yo pana bhikkhu¹¹ bhikkhuniṃ pālīm⁵ vācento pakativācanāmaggaṃ pahāya hasanto hasanto sikharāṇi¹² 'si sambhinnā 'si ubhatobyañjanā⁷ 'siti punapunaṃ bhaṇati tassa āpatti yeva. ummattakassa anāpatti, idha ādikammiko Udāyitthero tassa anāpatti ādikammikassā 'ti. padabhājanīyavannaṇā¹³ niṭṭhitā.

samuṭṭhānādīsu idam sikkhāpadaṃ tisamuṭṭhānam kāya-cittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriya,¹⁴

¹ Bp. omits me.

² Bp. methunam dha°.

³ Ssp. paññā°.

⁴ Ssp. sīti.

⁵ Ssp. pālīm.

⁶ Bp. purekkhitvā; Ssp. purakkhitvā.

⁷ Bp. °janakā.

⁸ Bp. nahohisīti.

⁹ Bp. purekkhitvā; Ssp. purakkhitvā.

¹⁰ Bp. Ssp. °sanī.

¹¹ Ssp. omits bhikkhu.

¹² Ssp. sikhiraṇī.

¹³ Ssp. °nīya°.

¹⁴ Bp. kriyam.

saññāvimokkhaṃ sacittakaṃ lokavajjaṃ kāyakammaṃ vaci-kammaṃ akusalacittaṃ dvivedanaṃ ti. vinītavattthūsu lohitavattthusmiṃ so bhikkhu itthiyā lohitakaṃ nimittaṃ sandhāy' āha, itarā na aññāsi tasmā dukkaṭaṃ. *kakkāsālo*man ti rassalomehi bahulomaṃ. *ākīṇṇālo*man ti jaṭitalomaṃ. *kharālo*man ti thaddhalomaṃ. *diḥhalo*man ti arassalomaṃ, sabbaṃ itthīnimittam eva sandhāya vuttaṃ. *vāpitam eva¹ kho te* ti asaddhammaṃ sandhāy' āha, sā asallakkhetvā *no ca kho paṭivuttan* ti āha. paṭivuttaṃ nāma udakavappehi² bījehi apatitṭhitokāse³ pāṇakehi vināsita bīje vā okāse puna bījaṃ patiṭṭhapetvā⁴ udakena āsittam, thūlavappe⁵ visamapatitānaṃ vābījānaṃ⁶ samakaraṇatthāya puna aṭṭha-dantakena samikataṃ, tesu aññātaraṃ sandhāya esā āha. maggavattthusmiṃ maggo saṃsīratīti⁷ aṅga jātamaḡgaṃ sandhāy' āha, sesaṃ⁸ uttānaṃ evā 'ti.

Samantapāsādikāya vinayasamvannaṇāya
duṭṭhullavācāsikkhapādavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti attakāmasikkhāpadaṃ.⁹ tattha *kulūpako* ti kulapayurupāsana¹⁰ catunnaṃ paccayānaṃ atthāya kulūpasāṅkamaṇe niccappayutto. *cīvara*piṇḍa-pātasaṇāsana gilānapaccayabhesajja parikkhāraṇa¹¹ ti cīvaraṇ ca piṇḍapātaṇ ca senāsanaṇ ca gilānapaccayabhesajja parikkhāraṇ ca. gilānapaccayabhesajja parikkhāraṇa ti c' ettha pītikaraṇaṭṭhena¹² paccayo, yassa kassaci sappāyass' etaṃ adhivacanam, bhisakkassa kammaṃ tena anuññātattā ti bhesajjaṃ, gilānapaccayo 'va¹³ bhesajjaṃ¹⁴ gilānapaccayabhesajjaṃ, yaṃ kiñci gilānassa sappāyaṃ bhisakkakammaṃ¹⁵ telamadhupphānitādīti¹⁶ vuttaṃ hoti. *parikkhāro* ti pana satta hi parikkhārehi¹⁷ suparikkhittam hotīti ādisu parivāro vuccati.

¹ Bp.Ssp. omit eva.

² Ssp. °vappe.

³ Bp.Ssp. appa°.

⁴ Ssp. °tṭhāpetvā.

⁵ Bp.Ssp. thala°.

⁶ Bp.Ssp. bījānaṃ.

⁷ Bp. °sīdatīti; Ssp. saṃsaratīti.

⁸ Ssp. adds sabbattha.

⁹ Ssp. °kāmapāricariyasik°.

¹⁰ Bp.Ssp. °payiru°.

¹¹ Ssp. °pātāgilāna°.

¹² Bp. patikaraṇatthena; Ssp. paṭikaraṇatthena.

¹³ Ssp. ca for 'va.

¹⁴ Ssp. adds ca.

¹⁵ Ssp. bhisakkassa kamman.

¹⁶ Bp.Ssp. °phānit°.

¹⁷ Bp.Ssp. nagarapari°.

ratho setaparikkhāro jhānakkho cakkavīriyo ti ādisu alaṅkāro, ye c' ime¹ pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā ti ādisu sambhāro, idha pana sambhāro pi parivāro pi vaṭṭati, taṃ hi gilānapaccayabhesajjaṃ jīvitassa parivāro pi hoti jīvitavināsa-kābhādhupattiyā antaraṃ adatvā rakkhaṇato, sambhāro pi yathā ciraṃ pavattati evaṃ assa kāraṇabhāvato, tasmā parikkhāro ti vuccati, evaṃ gilānapaccayabhesajjaṃ ca taṃ parikkhāro cā 'ti gilānapaccayabhesajjaparikkhāro, taṃ gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ ti evaṃ attho daṭṭhabbo. *vasalan* ti hīnaṃ lāmakam, atha vā vassatīti² vasalo, paggharatīti attho, taṃ vasalaṃ, asucipaggharaṇakaṃ ti vuttaṃ hoti. *niṭṭhukhivā* ti kheḷaṃ pādetvā. *kassāham*³ *kena hāyāmāmi* ahaṃ kassā⁴ aññissā itthiyā kena bhogena vā alaṅkārena vā rūpena vā parihāyāmi, kā nāma mayā uttaritarā ti dīpeti. *santike* ti upacāre ṭhatvā samantā avidūre, padabhājane pi ayam ev' attho dīpito. *attakāmapāricariyāyā* 'ti methuna-dhammasaṅkhātena kāmena pāricariyā kāmapāricariyā, attano atthāya kāmapāricariyā attakāmapāricariyā, attanā vā kāmītā icchitā ti attakāmā, sayam methunarāgavasena patthitā⁵ ti attho, attakāmā ca sā pāricariyā ca⁶ attakāmapāricariyā, tassā attakāmapāricariyāya. *vannam bhāseyyā* 'ti guṇaṃ ānisaṃsaṃ pakāseyya. tatra yasmā attano atthāya kāmapāricariyā 'ti imasmiṃ atthavikappe kāmo c' eva hetu ca pāricariyā 'ti⁷ attho, sesaṃ byañjanaṃ, attakāmā ca sā pāricariyā cā⁸ 'ti attakāmapāricariyā 'ti imasmiṃ atthavikappe adhippāyo c' eva pāricariyā 'ti⁷ attho, sesaṃ byañjanaṃ, tasmā byañjane ādaraṃ akatvā atthamattam eva dassetuṃ attano kāmāṃ attano hetuṃ attano adhippāyaṃ attano pāricariyaṃ ti padabhājanaṃ vuttaṃ. attano kāmāṃ attano hetuṃ attano pāricariyaṃ ti hi vutte jānissanti paṇḍitā ettāvatā attano atthāya kāmapāricariyā vuttā⁹, attano adhippāyaṃ attano pāricariyaṃ ti vutte pi jānissanti, ettāvatā attanā icchitakāmītataṭṭhena attakāmapāricariyā vuttā ti.

¹ Ssp. ye p' ime.³ Ssp. kissāham.⁵ Ssp. patthitā.⁷ Bp. ca; Ssp. cā ti for ti.⁹ Bp.Ssp. add ti.² Bp. vasatīti.⁴ Ssp. kissā.⁶ Ssp. cā 'ti for ca.⁸ Bp.Ssp. ca for cā ti.

idāni tassā attakāmapāricariyāya vaṇṇabhāsanākāraṃ dasento etad aggaṇaṃ ti ādim āha, taṃ uddesato pi niddesato pi uttānattham eva, ayaṃ pan' ettha padasambandho ca āpativiniṇṇayo ca. *etad aggaṇaṃ . . . pe¹ . . . paricāreyyā* 'ti, yā mādisaṃ silavantāṃ kalyāṇadhammaṃ brahmacāriṃ etena dhammena paricāreyya² tassā evaṃ mādisaṃ paricarantiyā yā ayaṃ pāricariyā nāma etad aggaṇaṃ pāricariyānaṃ ti. methunūpasamhiteṇa saṅghādiseso ti evaṃ attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsato³ ca methunūpasamhiteṇ' eva methunapaṭisaṃyutten'⁴ eva vacanena yo bhāseyya tassa saṅghādiseso ti. idāni yasmā methunūpasamhiteṇ' eva bhāsantassa saṅghādiseso vutto. tasmā ahaṃ pi khattiyo tvam pi khattiyā arahati khattiyā khattiyassa dātum samajātikattā ti evaṃ ādihi vacanehi pāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsamānassāpi saṅghādiseso n' atthi, ahaṃ pi khattiyo ti⁵ ādike pana bahū⁶ pi pariyāye vatvā arahasi tvam mayhaṃ methunadhammaṃ dātum ti evaṃ methunapaṭisaṃyutten' eva bhāsamānassa saṅghādiseso ti. *ittā ca hotīti* ādi pubbe vuttanayam eva, idha Udāyitthero ādikammiko, tassa anāpatti ādikammikassā 'ti. padabhājanīyavaṇṇanā niṭṭhitā. samuṭṭhānādi sabbaṃ duṭṭhullavācāsādisaṃ vinītavatthūni pi uttānatthāne vā 'ti.

catutthasaṅghādisesavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti sañcarittaṃ.⁷ *tattha paṇḍitā* ti paṇḍiccena samannāgatā gatimantā. *vyattā* ti veyyattiyena samannāgatā upāyena⁸ samannāgatā upāyaññū visāradā. *medhāvinīti* medhāya samannāgatā diṭṭhaṃ⁹ diṭṭhaṃ karoti. *dakkhā* ti chekā. *anālasā* ti utṭhānaviriya-sampannā.¹⁰ *channā* ti anucchavikā. *kisimī viyā* ti kicchaṃ viya kilesa viya hiri¹¹ viya amhākaṃ hotīti adhippāyo. *kumārīkāya vatthun* ti imāṃ tumhe gaṇhathā¹² 'ti kumārīkāya kāraṇavatthum.¹³ āvāhādisu āvāho ti dāraḥ parakulato dāri-

¹ Bp. . . . pa . . .

² Bp. paricāreyya.

³ Ssp. bhāsento and omits ca.

⁴ Bp. Ssp. °nadhammapaṭi°.

⁵ Ssp. inserts tvam pi khattiyā before ti.

⁶ Bp. bahuke.

⁷ Ssp. °ttasikkhāpadaṃ.

⁸ Bp. uyenā; Ssp. omits upāyena samannāgatā.

⁹ Ssp. diṭṭhaditṭhaṃ.

¹⁰ Bp. °viriya°.

¹¹ Ssp. hiri.

¹² Ssp. gaṇhathā.

¹³ Ssp. kāraṇā°.

kāya āharaṇaṃ. *vivāho* ti attano dārikāya parakulapesanaṃ. *vāreyyan*¹ ti detha no dāra-kassa dārikan ti yācanaṃ, divasa-nakkhattamuhuttaparichedakaraṇaṃ vā. *purāṇaganikīyā*² 'ti ekassa gaṇakassa bhariyāya, sā tasmim̐ jīvamāne gaṇikīti paññāyittha, mate pana purāṇaganikīti² saṅkhyam̐³ gatā. *tīrogāmo* ti bahi gāmo añño gāmo ti adhippāyo. *manussā* ti Udāyissa imam̐⁴ sañcarittakamme yuttapayuttabhāvaṃ jāna-nakamanussā. *suñisabhogenā*⁵ 'ti yena bhogena suñisā bhuñ-jitabbā hoti randhāpanapacāpanaparivesāpanādinā⁶ tena⁷ bhuñjimsu, *tato aparena dāsībhogenā* 'ti māsātikame yena bhogena dāsī bhuñjitabbā hoti khettakammakacavarachadda-naudakāharāpanādinā⁸ pana⁹ te bhuñjimsu. *duggatā* ti daḷiddā,¹⁰ yattha vā gatā duggatā hoti tādisaṃ kulaṃ gatā. *māyyo imam̐ kumārikan* ti mā ayyo imam̐ kumārikaṃ. *āhā-rūpahāro* ti āhāro ca upahāro ca, gahaṇaṃ ca dānaṃ ca, na amhehi kiñci āhaṭam̐¹¹ na upāhaṭam̐¹² tayā saddhim̐¹³ kaya-vikkayo vohāro amhākaṃ n' atthiti dīpenti. *samaṇena bha-vitabban* ti abyāvaṭena samaṇo assa. *sussamaṇo* ti samaṇena nāma idisesu kammesu abyāvaṭena abyāpārena bhavitabbaṃ, evaṃ bhavanto hi samaṇo sussamaṇo assā 'ti, evaṃ nam̐¹⁴ apasādetvā gaccha tvaṃ na mayam̐ taṃ jānāmā 'ti āhaṃsu. *sajjito* ti sabbūpakaraṇasampanno maṇḍitapasādhito¹⁵ vā. *dhuttā* ti itthīdhuttā, *paricārento*¹⁶ ti manāpiyesu rūpādīsu itocito ca samantā indriyāni cārentā, kilantā ramantā¹⁷ ti vuttaṃ hoti. *abbhutam akāmsū* 'ti yadi karissati tvaṃ etta-kaṃ jito, yadi na karissati ahaṃ ettakan ti paṇītaṃ¹⁸ akāmsu, bhikkhūnaṃ pana abbhutam̐ kātum̐ na vaṭṭati, yo karoti parājītena dātabban ti Mahāpaccariyaṃ vuttaṃ. *katham̐ hi nāma ayyo Udāyi taṃkhaṇikan* ti ettha taṃkhaṇo ti

¹ Ssp. *vāreyyānīti for vāreyyan* ti.

² Bp. Ssp. °gaṇa°.

³ Ssp. saṅkham̐. ⁴ Bp. idha.

⁵ Ssp. suñisā°.

⁶ Bp. °vesanādinā.

⁷ Ssp. te nam̐.

⁸ Bp. °udakāharāpanarandhāpanādinā; Ssp. udakāharāṇādinā.

⁹ Bp. tena for pana te; Ssp. pana te nam̐.

¹⁰ Bp. Ssp. daḷiddā.

¹¹ Ssp. ābhaṭam̐.

¹² Ssp. upahaṭam̐.

¹³ Ssp. omits this.

¹⁴ Ssp. tam̐. ¹⁵ Ssp. °ppasādhito.

¹⁶ Ssp. °rentā.

¹⁷ Bp. abhirāmantā.

¹⁸ Bp. paṇītaṃ.

ācirakālo vuccati, taṃkhaṇikan ti acirakālādhikārikam, *sañcarittam samāpajjeyyā* 'ti sañcaranabhāvaṃ samāpajjeyya, yasmā pana taṃ samāpajjantena kenaci pesitena katthaci gantabbaṃ hoti, parato ca *itthiyā vā purisamatim* ti ādivacanato idha itthipurisā adhippetā. tasmā taṃ atthaṃ dassetum itthiyā vā pahito purisassa santike gacchati, *purisena vā pahito itthiyā santike gacchatīti* evam assa padabhājanam vuttaṃ. *itthiyā vā purisamatim purisassa vā itthimatim ti ettha āroceyyā* 'ti pāthaseso daṭṭhabbo, ten' ev' assa padabhājane purisassa matim itthiyā āroceti, itthiyā matim purisassa ārocetīti vuttaṃ.

idāni yad atthaṃ taṃ¹ tesam matim adhippāyaṃ ajjhāsa-yaṃ chandaṃ rucim āroceti, taṃ² dassento jāyattane vā jārattane vā ti³ āha, tattha *jāyattane* ti jāyabhāve. *jārattane* ti jārabhāve. purisassa hi matim itthiyā ārocento jāyattane āroceti, itthiyā matim purisassa ārocento jārattane āroceti, api ca purisass' eva matim itthiyā ārocento jāyattane vā ārocetini baddhabhāriyābhāve, jārattane vā micchācārābhāve, yasmā pan' etaṃ ārocentena tvaṃ kira tassa⁴ jāyā bhavissasīti ādi vattabbaṃ hoti. tasmā taṃ vattabbatākāraṃ dassetum jāyattane vā ti jāyā bhavissasīti⁵ jārattena vā ti jāri bhavissasīti assa padabhājanam vuttaṃ. eten' eva ca⁶ upāyena itthiyā matim purisassa ārocane pi pati bhavissasi sāmiko bhavissasi jāro bhavissasīti vattabbākāro veditabbo. *antamaso taṃkhaṇikāya pīti* sabbantimena paricchadena yā ayaṃ taṃkhaṇe muhuttamatte paṭisaṃvasitabbato taṃkhaṇikā ti vuccati, muhuttikā ti attho, tassāpi muhuttikā bhavissasīti evam purisamatim ārocentassa saṅghādiseso, eten' eva upāyena muhuttiko bhavissasīti evam purisassa itthimatim ārocento pi⁷ saṅghādisesam āpajjatīti veditabbo.

idāni *itthiyā vā purisamatim* ti ettha adhippetā itthiyo pabhedato dassetvā tāsū sañcarittavasena āpattibhedam dassetum dasa itthiyo ti ādim āha, tattha *māturakkhitā* ti mātārā rakkhitā, yathā purisena saṃvāsaṃ na kappeti evam mātārā rakkhitā. ten' assa padabhājane pi vuttaṃ mātā

¹ Ssp. *omits* taṃ.

² Bp. etaṃ.

³ Bp. *adds* ādim.

⁴ Bp. assa.

⁵ Bp. Ssp. °ssasi.

⁶ Ssp. *omits* ca.

⁷ Bp. *omits* pi.

rakkhati gopeti issariyaṃ kāreti vasaṃ vattetīti, tattha rakkhatīti katthaci gantum na deti. gopetīti yathā aññe na passanti evaṃ guttatthāne¹ thapeti. issariyaṃ kāretīti seri-vihāram assā nisedhentī abhibhavitvā pavattati.² vasaṃ vattetīti idaṃ karoḥi idaṃ mā akāsīti evaṃ attano vasaṃ tassā upari vatteti. eten' upāyena piturakkhitādayo pi nātabbā, gottamā vā dhammo vā na rakkhati sagottehi pana sahadhammikehi ca ekaṃ satthāraṃ uddissa pabbajitehi ekagaṇapariyāpannehi ca rakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā ti vuccati, tasmā tesam padānaṃ sagottā rakkhantīti ādinā nayena padabhājanam vuttam. saha ārakkhena³ sārakkhā. saha paridaṇḍena⁴ saparidaṇḍā. tāsam niddesā pākātā 'va, imāsu dasasu pacchimānaṃ dvinnam eva purisantarāṃ gacchantīnaṃ micchācāro hoti na itarāsaṃ. dhanakittādisu appena vā bahunā vā dhanena kittā dhanakkittā, yasmā pana sā na kitamattā⁵ eva⁶ saṃvāsattāya pana kittattā bhariyā tasmāssa niddese dhanena kiṇitvā⁷ vāsetīti vuttam. chandena attano ruciyaṃ vasatīti chandavāsini. yasmā pana sā na attano chandamatten' eva bhariyā hoti purisena pana sampañcchittattā tasmāssa niddese pi yo piyaṃ vāsetīti vuttam. bhogena vasatīti bhogavāsini, udukkhalamusalādi gharūpa-karaṇam labhitvā bhariyābhāvaṃ gacchantiyā janapaditthiyā etaṃ adhivacanaṃ. paṭena vasatīti paṭavāsini, nivāsana-mattam pi pāpuraṇamattaṃ vā labhitvā bhariyābhāvaṃ upagacchantiyā dalidditthiyā⁸ etaṃ adhivacanaṃ. odapattakinīti ubhinnaṃ ekissā udakapātiyā hatthe otāretvā idaṃ udakaṃ viya saṃsatthā abhejjā hothā 'ti vatvā parigahitāya vohāraṇāmaṃ etaṃ, niddese pi 'ssa tāya saha udakapattam āmasitvā taṃ vāsetīti evaṃ attho veditabbo. obhataṃ⁹ oropitaṃ cumbaṇamassā 'ti obhatacumbaṇa¹⁰,⁹ kaṭṭhahārikādīnaṃ aññatarā, yassā sīsato cumbaṇam oropitvā¹⁰ ghare vāseti, tassā etaṃ adhivacanaṃ. dāsī cā 'ti attano eva¹¹ dāsī ca hoti bhariyā ca. kammakārī nāma gehe bhatiyā

¹ Ssp. gutte thāne.² Ssp. vattati.³ Bp. adds ti.⁴ Ssp. dhanakkittā°.⁵ Bp.Ssp. add bhariyā.⁶ Ssp. kiṇitvā.⁷ Bp.Ssp. dali°.⁸ Ssp. obhataṃ.⁹ Bp.Ssp. obhata°.¹⁰ Bp.Ssp. °petvā.¹¹ Bp. yeva.

kammaṃ karoti, tāya saddhiṃ koci gharāvāsaṃ kappeti attano bhariyāya anattthiko hutvā, ayaṃ vuccati *kammakārī ca bhariyā cā* 'ti. dhajena āhaṭṭhaṃ *dhajāhaṭṭhaṃ*, ussitad¹dhajāya¹ senāya gantvā paravisayaṃ vilumpitvā ānītā ti vuttam hoti, tam koci bhariyaṃ karoti, ayaṃ dhajāhaṭṭhaṃ nāma. muhuttikā vuttanayā eva. etāsaṃ dasannam pi purisantaragamane micchācāro hoti, purisānaṃ pana vīsatiyāpi etāsu micchācāro hoti,² bhikkhuno ca sañcarittam pi hotīti.

idāni *puriso bhikkhum pahīnātīti*³ ādisu patigaṇhātīti⁴ so bhikkhu tassa purisassa *gaccha bhante itthannāmaṃ māturalakkhitam brūhi hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā* ti evaṃ vuttavacanam sādhu upāsakā 'ti vā hotū 'ti vā ārocesāmīti vā ti yena kenaci ākārena vacibhedam katvā sīsakampādihi vā sampatiçchati. *vīmaṃsatīti* evaṃ patigaṇhitvā⁴ tassā itthiyā santikaṃ gantvā tam sāsanaṃ āroceti. *paccāharatīti* tena ārocite sā itthī sādhu 'ti sampatiçchatu vā paṭikhīpatu vā lajjāya vā tuṇhī hotu puna āgantvā tassa purisassa tam pavattim⁵ āroceti, ettāvatā imāya paṭiggahaṇārocana-paccāharaṇasaṅkhātāya tivaṅgasampattiyaṃ saṅghādiseso hoti, sā pan⁶ assa bhariyā hotu vā mā vā akāraṇam etaṃ. sace pana so māturalakkhitāya santikaṃ pesito tam adisvā tassā mātuyā tam sāsanaṃ āroceti bahiddhā vimatṭham⁷ nāma hoti, tasmā visañketan ti Mahāpadumatthero āha. Mahāsummatthero⁸ pana mātā vā hotu pitā vā antamaso gehadāsī pi añño vā⁹ yo koci tam kiriyaṃ¹⁰ sampādessati tassā¹¹ vutte pi vimatṭham⁷ eva¹² na¹³ hoti, tivaṅgasampattikāle āpatti yeva. nanu yathā buddham paccakkhāmīti vattukāmo virajjhītvā dhammaṃ paccakkhāmīti vadeyya paccakkhātāvassa sikkhā, yathā vā paṭhamajjhānam¹⁴ samāpajjāmīti vattukāmo virajjhītvā dutiyajjhānam¹⁵ samāpajjāmīti vadeyya āpanno

¹ Bp. usitaddhajāya.

³ Ssp. °ṇātīti.

⁵ Ssp. pavuttim.

⁷ Ssp. vi°.

⁹ Bp. adds pi.

¹¹ Bp.Ssp. tassa.

¹³ Ssp. omits na and adds hotīti.

¹⁵ Bp.Ssp. dutiyaṃ jhānam.

² Ssp. omits hoti.

⁴ Bp.Ssp. paṭiggaṇ°.

⁶ Ssp. pana.

⁸ Bp.Ssp. °suma°.

¹⁰ Bp. kriyaṃ.

¹² Bp. nāma for eva.

¹⁴ Bp.Ssp. paṭhamam jhānam.

c' assa¹ pārājikam, evam sampadam idam ti āha.² tam pan' etam patigaṇhati³ antevāsim vīmaṃsāpetvā attanā paccāharati āpatti saṅghādisesassā 'ti iminā sameti, tasmā subhāsitaṃ. yathā ca māturalakkhitam brūhīti vuttassa gantvā tassā ārocutum samatthānam mātādinam pi vadato visaṅketo n' atthi, evam evam, *hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā* ti vattabbe, *hohi kira itthannāmassa bhariyā chandavāsinīti* evam pāliyam⁴ vuttessu chandavāsinī ādisu vacanesu aññataravasena vā avuttessu pi, *hohi kira itthannāmassa bhariyā jāyā pajāpatī puttamātā gharanī gharasāminī bhattarandhikā sussūsikā kāmāparicārīkā* ti evam ādisu samvāsaparidīpakesu vacanesu aññataravasena vā vadantassāpi visaṅketo n' atthīti⁵ tivaṅgasampattiyā āpatti yeva. māturalakkhitam brūhīti pesitassa pana gantvā aññāsu piturakkhitādisu aññataram vadanassa visaṅketam, esa nayo piturakkhitam brūhīti ādisu pi, kevalam h' ettha ekamūlakadvimūlakādi⁶ vasena purisassa mātā bhikkhum pahināti⁷ māturalakkhitāya mātā bhikkhum pahināti⁷ māturalakkhitā bhikkhum pahinātīti evam ādinam mūlatthānañ ca vasena peyyālabhedo yeva viseso, so pi pubbe vuttanayattā pālianusāren' eva sakkā jānitun ti nāssa vibhāgam dassetum ādaram karimhā.⁸ patigaṇhatīti⁹ ādisu pana dvisu catukkesu paṭhamacatukke ādipadena tivaṅgasampattiyā saṅghādiseso, majjhe dvīhi duvaṅgasampattiyā thullaccayam, ante ekena ekaṅgasampattiyā dukkaṭam. dutiya-catukke ādipadena duvaṅgasampattiyā thullaccayam, majjhe dvīhi ekaṅgasampattiyā dukkaṭam, ante ekena aṅgābhāvato anāpatti.

tattha *patigaṇhatīti*⁹ ānāpakassa sāsanaṃ patigaṇhati.⁹ *vīmaṃsatīti* pahitaṭṭhānam gantvā tam āroceti. *paccāharatīti* puna āgantvā mūlatthassa āroceti. *na paccāharatīti* ārocetvā etto 'va pakkamati. *na*¹⁰ *vīmaṃsatī*¹¹ *paccāharatīti* purisena itthannāmam gantvā brūhīti vuccamāno sādhu 'ti tassa sāsanaṃ patigaṇhitvā¹² tam pammusitvā vā apammusitvā¹³

¹ Bp.Ssp. v' assa.

² Ssp. *omits* āha.

³ Bp.Ssp. patiggaṇhāti.

⁴ Bp. pāliya.

⁵ Bp.Ssp. atthi.

⁶ Bp. °du° for °dvi°.

⁷ Bp.Ssp. °nāti.

⁸ Bp. karimha.

⁹ Bp.Ssp. patiggaṇ°.

¹⁰ Bp. patiggaṇhati before na.

¹¹ Bp. °satīti and *omits* paccāharatīti.

¹² Bp.Ssp. patigga°, *sic passim*.

¹³ Bp.Ssp. appa°.

vā aññena karaṇīyena tassā santikaṃ gantvā kiñcid eva katham kathento nisīdati, ettāvatā patigaṇhati¹ na vīmaṃsati nāmā 'ti vuccati. atha naṃ sā itthī sayam eva vadaṇi tumhākaṃ kira upaṭṭhāko maṃ gahetukāmo² ti evaṃ vatvā ca³ ahaṃ tassa bhariyā bhavissāmīti vā⁴ na vā⁵ bhavissāmīti vadati, so tassā vacanaṃ anabhinanditvā appaṭikkositvā tuṇhibhūto 'va utthāyāsanaṃ tassa purisassa santikaṃ āgantvā taṃ pavattim āroceti, ettāvatā na vīmaṃsati paccāharati nāmā 'ti vuccati. *na vīmaṃsati na paccāharatīti* kevalaṃ sāsanaṃrocanaṃ patigaṇhati yeva itaraṃ pana dvayaṃ na karoti. *na patigaṇhati vīmaṃsati paccāharatīti* koci puriso bhikkhussa ṭhitatṭhāne vā nisinnaṭṭhāne vā tathārūpiṃ katham katheti, bhikkhu tena appahito⁶ pi pahito viya hutvā itthiyā santikaṃ gantvā, hohi kira itthannāmassa bhariyā ti ādinā nayena vīmaṃsitvā tassā rucim vā arucim vā puna āgantvā imassa āroceti. ten' eva nayena vīmaṃsitvā apaccāharanto⁷ na patigaṇhati vīmaṃsati na paccāharatīti vuccati. ten' eva nayena gato avīmaṃsitvā tāya samuṭṭhāpitaṃ katham sutvā paṭhamacatukkassa tatiyapade vuttanayena āgantvā imassa ārocento na patigaṇhati na vīmaṃsati paccāharatīti vuccati catuttham⁸ padaṃ pākāṭam eva. sambahule bhikkhū āṇāpetīti ādinayā pākāṭa yeva. yathā pana sambahulā 'pi ekavattusmim⁹ āpajjanti, evaṃ ekassa 'pi sambahulavattūsū¹⁰ sambahulā āpattiyo veditabbo, katham, puriso bhikkhum āṇāpeti, gaccha bhante asukasmim nāma pāsāde saṭṭhimattā vā sattatimattā vā itthiyo ṭhitā tā vadehi, hotha kira itthannāmassa bhariyāyo ti. so sampatiṇṇhitvā tattha gantvā ārocetvā puna taṃ sāsanaṃ paccāharati, yattakā itthiyo tattakā āpattiyo āpajjati. vuttam h' etaṃ Parivāre pi:—

padavītiḥāramattena vācāya bhaṇitena ca,
sabbāni garukāni sappatīkammāni,
catusaṭṭhi āpattiyo āpajjeyya ekato,
pañhāmesā kusalehi cintitā ti.

¹ Ssp. patiggaṇhāti.

² Sp. gehekātukāmo by mistake.

³ Ssp. omits ca.

⁴ Ssp. omits this vā.

⁵ Bp. this vā comes after next bhavissāmīti.

⁶ Ssp. apahito.

⁷ Ssp. paccāhā°.

⁸ Bp. catuttha.

⁹ Bp. °tthumhi.

¹⁰ Bp.Ssp. °hulesu vatthūsū.

imam kira atthavasam paṭicca ayaṃ pañho vutto, vacanasilīṭṭhatāya c' ettha catusatṭhi āpattiyo ti vuttam, evaṃ karonto pana satam pi saḥassam pi āpajjatīti. yathā ca ekena pesitassa ekāssa sambahulāsu itthīsu sambahulā āpattiyo, evaṃ eko puriso sambahule bhikkhū ekissā santikaṃ peseti sabbesaṃ saṅghādiseso, eko sambahule bhikkhū sambahulānaṃ itthīnaṃ santikaṃ peseti itthīgaṇanāya saṅghādisesā.¹ sambahulā purisā ekaṃ bhikkhum ekissā santikaṃ pesenti purisagaṇanāya saṅghādisesā,¹ sambahulā² ekaṃ bhikkhum³ sambahulānaṃ itthīnaṃ santikaṃ pesenti vatthugaṇanāya saṅghādisesā.¹ sambahulā⁴ sambahule² ekissā santikaṃ pesenti vatthugaṇanāya saṅghādisesā,⁵ sambahulā purisā sambahule bhikkhū sambahulānaṃ itthīnaṃ santikaṃ pesenti vatthugaṇanāya saṅghādisesā,⁵ esa⁶ nayo ekā itthī ekaṃ bhikkhun ti ādiṣu pi, ettha ca sabhāgavisabhāgatā nāma appamānaṃ, mātāpitunnam⁷ pi pañcasahadhammikaṇaṃ pi sañcarittakammaṃ karontassa āpatti yeva. puriso bhikkhum ānāpeti gaccha bhante ti catukkaṃ aṅgavasena āpattibhedadassanattamaṃ vuttam. tassa pacchimapade antevāsī⁸ vīmaṃsitvā bahiddhā paccāharatīti āgantvā ācariyassa anārocetvā etto 'va gantvā tassa purisassa āroceti. āpatti ubhinnaṃ thullaccayassā 'ti ācariyassa paṭiggahitattā ca vīmaṃsāpitattā ca dvih' aṅgehi thullaccayaṃ, antevāsikassa vīmaṃsitattā ca paccāhatattā ca dvih' aṅgehi thullaccayaṃ. sesaṃ pākaṭam eva.

gacchanto sampādetīti patigaṇhati c' eva vīmaṃsati ca. āgacchanto visamvādetīti na paccāharati. gacchanto visamvādetīti na patigaṇhāti.⁹ āgacchanto sampādetīti vīmaṃsati c' eva paccāharati ca. evaṃ ubhayattha dvih' aṅgehi thullaccayaṃ, tatiyapade āpatti, catutthe anāpatti. anāpatti saṅghassa vā cetiyassa vā gilānassa vā karaṇīyena gacchati ummattakassa ādikammikassā 'ti ettha bhikkhusaṅghassa uposathāgāraṃ vā kiñci vā vippakataṃ hoti, tattha kārūkā-

¹ Bp. Ssp. seso.

³ Bp. omits this.

⁵ Bp. °seso.

⁷ Bp. Ssp. °pitūnaṃ.

⁹ Sp. °gaṇhati in other cases.

² Ssp. adds bhikkhū.

⁴ Ssp. adds purisā.

⁶ Ssp. es 'eva.

⁸ Bp. °vāsī; Ssp. °vāsī.

nam¹ bhattavetanatthāya upāsako vā upāsikāya santikam bhikkhum pahineyya upāsikā vā upāsakassa evarūpena saṅghakaraṇīyena² gacchantassa anāpatti, cetiyakamme kayiramaṇe pi es' eva nayo, gilānassa bhesajjatthāya pi upāsakena vā upāsikāya santikam upāsikāya vā upāsakassa santikam pahitassa gacchato anāpatti. ummattakādikammikā vuttanayā eva. samuṭṭhānādīsu idaṃ sikkhāpadam chasamuṭṭhānam, sīsukkipanādinā³ kāyavikārena sāsanam gahetvā gantvā hatthamuddāya⁴ vīmaṃsitvā puna āgantvā hatthamuddāya⁵ eva ārocentassa kāyato samuṭṭhāti, āsanasālāya nisinnassa itthannāmā nāma⁶ āgamissati tassā cittaṃ jāneyyāthā 'ti kenaci vutto⁷ sadhū 'ti sampaṭicchitvā taṃ āgataṃ vatvā tassā gatāya puna tasmim purise āgate ārocentassa vācato samuṭṭhāti. vācāya sāsanam⁸ sādhu 'ti gahetvā aññena karaṇīyena tassā gharam gantvā aññattha vā gamanakāle taṃ disvā vacibheden' eva vīmaṃsitvā puna aññen' eva karaṇīyena⁹ tato apakkamma kadācid eva taṃ¹⁰ purisaṃ disvā ārocentassāpi vācato 'va¹¹ samuṭṭhāti. paṇattim ājānantassa pana khīṇāsavassāpi kāyavācato samuṭṭhāti. katham, sace hi 'ssa mātāpitāro kujjhitvā alam vacanīyā honti, tañ ca bhikkhum gharam upagataṃ therapitā vadati mātā te tāta maṃ mahallakam chaḍḍetvā nātikulam gatā gaccha taṃ¹² maṃ upatṭhātum pesehīti, so ce gantvā taṃ vatvā puna pituno tassā āgamanam vā anāgamanam vā āroceti saṅghādiseso. imāni tīṇi acittakasamuṭṭhāni. paṇattim pana jānitvā eteh' eva tīhi nayehi sañcarittam samāpajjato kāyacittato vācācittato kāyavācācittato¹³ samuṭṭhāti, imāni tīṇi paṇattijānanacittena sacittakasamuṭṭhānāni, kiriya,¹⁴ nosaññāvimokkham, paṇattivajjam, kāyakammam, vacikkammam, kusalādivasena c' ettha tīṇi cittāni, sukhādivasena tisso vedanā ti.

vinitavatthūsu ādito vatthupañcake paṭiggahitamattattā dukkaṭam, kalahavatthusmim sammodanīyam akāsīti taṃ

¹ Ssp. kārakānam.

³ Ssp. sīsaukkhi°.

⁶ Ssp. omits nāma.

⁹ Ssp. kārāṇena.

¹² Bp.Ssp. nam.

² Bp.Ssp. saṅghassa karaṇīyena.

⁴ Ssp. °muddhāya. ⁵ Ssp. °muddhāy'.

⁷ Bp.Ssp. vutte. ⁸ Bp.Ssp. omits this.

¹⁰ Ssp. nam. ¹¹ Ssp. ca.

¹³ Bp.Ssp. add ca. ¹⁴ Bp. kriyam.

saññāpetvā puna gehagamanīyaṃ¹ akāsi. nālaṃ vacanīyā 'ti na pariccattā ti attho, yā hi yathā yathā yesu yesu janapadesu pariccattā² 'va hoti bhariyābhāvaṃ atikkamati ayaṃ alaṃ vacanīyā ti vuccati, esā pana na alaṃ vacanīyā kenacid eva kāraṇena kalahaṃ katvā gatā, ten' ev' ettha bhagavā anāpattīti āha, yasmā pana kāyasaṃsagge yakkiyā³ thullacayaṃ vuttaṃ tasmā duṭṭhullādisu pi yakkihipetiyo thullaccayavatthum⁴ evā 'ti veditabbā, atthakathāsu pan'⁵ etaṃ na vicāritaṃ, sesaṃ sabbattha uttānattham evā 'ti.

sañcarittavannaṇā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti kuṭikārasikkhāpadaṃ. tattha *Ālavakā* ti Ālavīraṭṭhe jātā dārakā Ālavakā nāma, te pabbajitakāle pi Ālavakā tv eva paññāyimsu, te sandhāya vuttaṃ Ālavakā bhikkhū ti. *saññācīkāyo* ti sayāṃ yācitvā gahitūpakaraṇāyo. *kārāpentī* ti karonti pi kārāpentī pi. te kira sāsane vāsadhuraṇ'⁶ ca ganthadhuraṇ' cā 'ti dve pi dhurāṇi chaḍḍetvā navakammam eva dhuraṃ katvā paggaṇhimsu.

assāmīkāyo ti anissarāyo, kāretvā⁷ dāyakena virahitāyo ti attho. *attuddesīkāyo* ti attānaṃ uddissa attano atthāya āraddhāyo ti attho. *appamāṇīkāyo* ti ettakena niṭṭhaṃ gacchissantīti evaṃ aparicchinnappamāṇāyo,⁸ vuddhippamāṇāyo⁹ mahappamāṇāyo cā¹⁰ 'ti attho. yācanā eva¹¹ bahulā etesaṃ mandaṃ aññaṃ kamman ti yācanabahulā. evaṃ *viññattibahulā* veditabbā, atthato pan' ettha nānakaraṇaṃ¹² n' atthi anekakkhattum *purisaṃ detha purisatthakaraṃ*¹³ *dethā* 'ti yācantānaṃ etaṃ adhivacanaṃ. tattha mūlacchejjāya purisaṃ yācituṃ na vaṭṭati, sahāyatthāya kammakaraṇatthāya purisaṃ dethā 'ti yācituṃ vaṭṭati. purisatthakaraṇaṃ ti purisena katabbaṃ hatthakammaṃ vuccati, taṃ yācituṃ vaṭṭati,¹⁴ hatthakammaṃ nāma kiñci vatthum¹⁵ na hoti,

¹ Bp.Ssp. gehaṃ gama°.

² Bp. repeats pariccattā.

³ Ssp. yakkhiniyā.

⁴ Ssp. °vatthu.

⁵ Bp.Ssp. pana.

⁶ Bp.Ssp. vipassanādhuraṇ'.

⁷ Bp. kāretarā.

⁸ Bp. apparī°; Ssp. paricchi°.

⁹ Bp. adds vā; Ssp. vuddhi°.

¹⁰ Ssp. omits cā.

¹¹ Ssp. yeva.

¹² Ssp. °kāraṇaṃ.

¹³ Bp. purisatta°.

¹⁴ Bp. omits taṃ yācituṃ vaṭṭati.

¹⁵ Bp.Ssp. vatthu.

tasmā tam t̥hapetvā migaluddakamacchabandhakādīnam sakakammaṃ avasesaṃ sabbam̐ kappiyaṃ, kiṃ bhante āga-tattha kena kammaṃ ti pucchite vā apucchite vā yācituṃ vaṭṭati, viññattipaccayā doso n' atthi, tasmā migaluddakā-dayo sakakammaṃ na yācitabbā, hatthakammaṃ dethā 'ti aniyāmetvā 'pi na yācitabbā, evaṃ yācitā hi te sādhu bhante ti bhikkhū¹ uyyojetvā mige pi māretvā āhareyya,² niya-metvā pana vihāre kiñci kattabbam̐ atthi tattha hatthakam-mam̐ dethā 'ti yācitabbā. phālanāṅgalādīni upakaraṇāni gahetvā kasituṃ vā vapituṃ vā lāyituṃ vā gacchantam̐ sakiccapasutam̐ pi kassakam̐³ vā aññaṃ vā kiñci hatthakam-mam̐ yācituṃ vaṭṭat' eva. yo pana vighāsādo vā añño vā koci nikkammo niratthakakatham̐ vā⁴ kathento niddāyanto vā viharati. evarūpaṃ ayācivā 'pi ehi re idaṃ vā idaṃ vā karohīti yadicchakam̐ kārāpetuṃ vaṭṭati, hatthakammassa pana sabbakappiyabhāvadīpanattham̐ imaṃ nayaṃ kathenti.

sace hi bhikkhu pāsādam̐ kāretukāmo hoti tambhatthāya pāsānakotṭakānam̐ gharaṃ gantvā vattabbam̐ hatthakam-mam̐ laddhuṃ vaṭṭati upāsakā 'ti, kiṃ katabbam̐ bhante ti, pāsānatthambhā uddharitvā dātābbā ti, sace te uddharitvā vā denti uddharitvā nikkhitte attano thambhe vā denti vaṭṭati. athāpi vadanti ambhakam̐ bhante hatthakammaṃ kātuṃ khaṇo n' atthi aññaṃ uddharāpetha tassa mūlam̐ das-sāmā 'ti, uddharāpetvā pāsānatthambhe uddhaṭamanussānam̐ mūlam̐ dethā 'ti vattuṃ vaṭṭati. eten' eva upāyena pāsāda-dārūnam̐ atthāya vaḍḍhakīnam̐ santikam̐ iṭṭhakatthāya iṭṭhakavaḍḍhakīnam̐ chadanatthāya⁵ gehachādakānam̐⁶ cit-takammatthāya cittakārānaṃ ti yena yena attho hoti tassa tassa atthāya tesam̐ tesam̐ sippakārakānam̐ santikam̐ gantvā hatthakammaṃ yācituṃ vaṭṭati, hatthakammayācanavasena ca mūlacchejjāya vā bhattavetanānuppadānena vā laddham̐ pi sabbam̐ gahetuṃ vaṭṭati, araññato āharāpentena ca sabbam̐ anajjhāvutthakam̐⁷ āharāpetabbam̐. na kevalaṃ ca pāsādam̐ kāretukāmena mañcā-pīṭha-patta-parissāvana-dhammakara-

¹ Bp. bhikkhū.² Bp.Ssp. °yyuṃ.³ Bp. kasakam̐.⁴ Bp. omits vā.⁵ Ssp. chāda°.⁶ Ssp. °chādanakānam̐.⁷ Bp. °vutṭhakam̐.

ka-cīvarādīni¹ kārāpetukāmenā 'pi dāruḷohasuttādīni² labhitvā te te sippakārake upasāṅkamitvā vuttanayen' eva hatthakammaṃ yācitabbam, hatthakammayācanavasena ca mūlacchejjāya vā bhattavetanānuppadānena³ vā laddham pi sabbam gaheṭṭabbam. sace pana kātum na icchanti bhattavetanam⁴ paccāsimsanti⁵ akappiyakahāpaṇādīm⁶ na dātabbam, bhikkhācāravattena taṇḍulādīni pariyesitvā dātum vaṭṭati.

hatthakammavasena pattam kāretvā tath' eva pācetvā navapakkassa pattassa puñchanatelatthāya anto gāmaṃ pavitṭhena bhikkhāya āgato ti sallakkhetvā yāguyā vā bhatte vā ānīte hatthena patto pidhātabbo.⁷ sace upāsikā kiṃ bhante ti pucchati, navapakko patto puñchanatelenā attho ti vattabbam. sace sā dehi bhante ti pattam gaheṭvā telena puñchitvā yāguyā vā bhattassa vā pūretvā deti, viññatti nāma na hoti gaheṭum vaṭṭati.⁸ bhikkhū pageva piṇḍāya caritvā āsanasālāṃ gantvā āsanam apassantā tiṭṭhanti, tatra ce upāsakā bhikkhū tṭhite disvā sayam eva āsanāni āharāpentī, nisiditvā gacchante hi āpucchitvā gantabbam, anāpucchā gatānam pi naṭṭham gīvā na hoti, āpucchitvā gamanam pana vattam. sace bhikkhūhi āsanāni āharathā⁹ 'ti vutthehi āhaṭāni honti āpucchitvā 'va gantabbam, anāpucchā gatānam vattabhedo ca naṭṭhañ ca gīvā.¹⁰ attharaṇako javakādīsū¹¹ pi es' eva nayo. makkhikāyo¹² bahukā honti, makkhikāvījanim¹³ āharathā 'ti vattabbam, pucimandasākhādīni āharanti kappiyam kārāpetvā paṭiggahetabbāni, āsanasālāyam¹⁴ udakabhājanam rittam hoti, dhammakarakam¹⁵ gaṇhāti na vattabbam, dhammakarakam¹⁵ hi rittabhājane pakkipantō bhindeyya. nadim vā talākam vā gantvā pana udakam āharā 'ti vattum vaṭṭati, gehato āharā 'ti n' eva vattum vaṭṭati, na

¹ Bp. °dhamakaraṇa°; Ssp. dhamakarakā°. ² Ssp. °loha°.

³ Bp.Ssp. °vettanā°.

⁴ Bp.Ssp. °vettanam°.

⁵ Bp. °sisanti.

⁶ Bp. °ṇādi; Ssp. akappiyam kahāpaṇādi.

⁷ Ssp. pidahitabbo.

⁸ Ssp. vaṭṭatitī.

⁹ Bp. āharāpethā.

¹⁰ Ssp. adds ti.

¹¹ Ssp. attharakojo°.

¹² Ssp. macchikā°.

¹³ Ssp. macchikā°.

¹⁴ Bp. °lāya.

¹⁵ Bp. dhamakaraṇam; Ssp. dhamakarakam.

āhaṭaṃ paribhuñjitum,¹ āsanāsālāya vā araṇṇake vā bhatta-kiccaṃ karonteḥi tatthajātakaṃ anajjhāvutthakaṃ² yaṃ kiñci uttaribhaṅgārahaṃ pattaṃ vā phalaṃ vā sace kiñci kammaṃ karontaṃ āharāpeti hatthakammavasena³ āharāpetvā paribhuñjitum vaṭṭati, alajjihi pana bhikkhūhi vā sāmaṇerehi vā hatthakammaṃ na kāretabbaṃ. ayaṃ tāva purisatthakare nayo.

goṇaṃ pana aññatakaappavāritatṭhānato āharāpetum na vaṭṭati, āharāpentassa dukkaṭaṃ, ñātipavāritatṭhānato pi mūlacchejjāya yācitum na vaṭṭati, tāvakālikanayena sabbattha vaṭṭati, evaṃ āharāpitaṃ ca goṇaṃ rakkhitvā jaggitvā sāmikānaṃ⁴ paṭicchādetabbaṃ,⁴ sac' assa pādo vā siṅgaṃ vā bhijjati vā⁵ nassati vā⁶ sāmikā ce sampatiṭṭhanti icc etaṃ kusalaṃ, no ce sampatiṭṭhanti gīvā hoti, sace tumhākaṃ yeve demā 'ti vadanti na sampatiṭṭhitabbaṃ, viharassa demā 'ti vutte pana ārāmikānaṃ ācikkhatha paṭijagganattāya⁷ 'ti vattabbaṃ. *sakaṭaṃ dethā* 'ti pi aññatakaappavārite vattum na vaṭṭati, viññatti eva hoti dukkaṭaṃ āpajjati, ñātipavāritatṭhāne⁸ pana vaṭṭati, tāvakālikaṃ vaṭṭati, kammaṃ katvā puna dātabbaṃ, sace nemiyaḍṇi⁹ bhijjanti pākatikāni katvā dātabbaṃ, natṭhe gīvā hoti, tumhākaṃ eva demā 'ti vutte dārubbhaṇḍaṃ nāma sampatiṭṭhitum vaṭṭati, es' eva nayo vāsipharasukuthārikuddālanikhādanesu,¹⁰ valliādisu ca parapariggahītesu¹¹ garubbhaṇḍappahonakesu yeve ca ādisu viññatti hoti na tato oraṃ, anajjhāvutthakaṃ pana yaṃ kiñci āharāpetum vaṭṭati, rakkhitaḥopitattṭhāne yeve hi viññatti nāma vuccati, sā dvīsu paccayesu sabbena sabbaṃ na vaṭṭati. senāsanapaccaye pana āhara dehīti viññattimattam eva na vaṭṭati, parikathobhāsanimittakammāni vaṭṭanti. tattha uposathāgāraṃ vā bhojanasālaṃ vā aññāraṃ vā kiñci senāsanam icchantena¹² imasmim vata okāse evarūpaṃ senāsanam kātum vaṭṭatīti vā yuttan ti anurūpan ti vā

¹ Ssp. °jitabbaṃ.

³ Bp. sāmikā.

⁵ Ssp. *omīti* vā.

⁷ Bp.Ssp. paṭijagga°.

⁹ Bp. nemi āḍṇi.

¹¹ Ssp. °hītesu.

² Ssp. °vutṭhakaṃ.

⁴ Bp.Ssp. paṭicchāpetabbā.

⁶ Ssp. *addsi* taṃ.

⁸ Ssp. ñātakappavāri°.

¹⁰ Ssp. vāsi°.

¹² Bp. icchanto; Ssp. icchato.

ādinā nayena vacanam parikathā nāma. upāsakā tumhe kuhim vasathā 'ti, pāsāde bhante ti, bhikkhūnam pana upāsakā pāsādo na vaṭṭatīti evam ādi vacanam obhāso nāma, manusse disvā rajjum vā¹ pasāreti khīle ākoṭāpeti, kim idam bhante ti vutte idha āvāsam karissāmā 'ti evam ādi karam² pana nimittakammam nāma, gilānapaccaye pana viññatti pi vaṭṭati, pageva parikathādīni. *manussā upaddutā yācanāya upaddutā viññattiyā* 'ti tesam bhikkhūnam tāya yācanāya ca viññattiyā ca piṭitā. *ubbiḍḍanti*³ kinu āharāpessantīti ubbegam iñjanam calanam paṭilabhanti. *uttasanti pīti* ahim viya disvā sahasā tasitvā⁴ uggamanti.⁵ *palāyanti pīti* dūrato 'va⁶ yena vā tena vā palāyanti. *aññena pi gacchantīti* yam maggam paṭipannā tam pahāya nivattitvā vāmam vā dakkhiṇam vā gahetvā gacchanti dvāram pi thakenti.⁷

bhūtapubbam bhikkhave ti iti bhagavā te bhikkhū garahitvā tad anurūpikañ⁸ ca dhammam katham katvā puna pi viññattiyā dosam pākaṭam kurumāno iminā⁹ bhūtapubbam bhikkhave ti ādinā nayena tiṇi vatthūni dassesi. *tattha Maṇi-kaṇṭho* ti so kira nāgarājā sabbakāmadadam mahaggham maṇim kaṇṭhe piṇḍhitvā carati tasmā maṇikaṇṭho tv eva paññāyittha. *upari muddhani mahantaṃ phaṇam karitvā atṭhāsīti* so kira tesam dvinnam isīnam kaṇiṭṭho isi mettāvihārī ahoṣi, tasmā so nāgarājā nadito uttaritvā devavaṇṇam nimminitvā tassa santike nisīditvā sammodayam katvā tam devavaṇṇam pahāya sakavaṇṇam eva upagantvā tam isim parikkhipitvā pasannākāram karonto upari muddhani mahantaṃ phaṇam katvā¹⁰ chattam viya dhārayamāno muhuttaṃ thatvā pakkamati, tena vuttaṃ upari muddhani mahantaṃ phaṇam karitvā atṭhāsīti. *maṇissa kaṇṭhe piṇḍhanan*¹¹ ti maṇi¹² assa kaṇṭhe piṇḍhitam¹¹ āmuttaṃ ti attho. *ekam antam atṭhāsīti* tena devavaṇṇena āgantvā tāpasena saddhim sammodayamāno ekasmiṃ padese atṭhāsīti. *mamannapānan* ti mama annaṃ ca pānaṃ ca. *vipulan* ti bahulam.¹³ *ulāran* ti

¹ Bp.Ssp. omīti vā.² Ssp. karam.³ Bp. °jjanti pīti.⁴ Ssp. uttasitvā.⁵ Bp.Ssp. ukkamanti.⁶ Ssp. omīti 'va.⁷ Bp. inserts . . . pa . . .⁸ Bp.Ssp. anurūpañ.⁹ Bp. imināpi; Ssp. imāni.¹⁰ Bp. karitvā.¹¹ Bp. piḷa°.¹² Bp.Ssp. maṇim.¹³ Ssp. bahulam.

paṇītaṃ. *atīyācako* sīti ativiya yācako punappunam yācasīti¹ vuttam hoti. *susū* ti taruṇo thāmasampanno yobbanappat-tapuriso. sakkarā vuccati kālasilā, tattha dhoto asi sak-kharadhoto nāmā 'ti vuccati, sakkaradhoto paṇimhi assā 'ti *sakkaradhotapāṇi*, pāsāṇe dhotanisitakhaggahattho ti attho, yathā so asihattho puriso tāseyya, evaṃ tāsesi maṃ selam yācamāno, maṇim yācanto ti attho, na tam yāceti tam na yāceyya, kataram, yassa piyam jigimseyyā² 'ti yassa³ sattassa piyam ti jāneyya. *kim aṅga pana manussabhūtānaṃ* ti manussabhūtānaṃ amanāpā ti kim ev' ettha vattabbaṃ. *sakuṇasaṅghassa saddena ubbālho* ti so kira sakuṇasaṅgho paṭhamayāmaṇi ca pacchimayāmaṇi ca niranantaraṃ saddam eva karoti, so bhikkhu tena saddena piḷito hutvā bhagavato santikaṃ agamāsi. ten' āha *yen' āham ten' upasaṅkamāmi*.⁴ *kuto ca tvaṃ bhikkhu āgacchasīti* ettha nisinnō so bhikkhu na āgacchati vattamānasamīpe pana evaṃ vattum labbhati. ten' āha kuto ca tvaṃ bhikkhu āgacchasīti kuto āgato 'sīti attho. tato 'ham⁵ bhagavā āgacchāmīti etthāpi so eva nayo. *ubbālho* ti piḷito, ukkaṇṭhāpito hutvā ti attho. so *sakuṇasaṅgho bhikkhu paṭṭam yācatīti* ettha na⁶ te sakuṇā bhikkhuno vacanaṃ jānanti, bhagavā pana attano ānubhāvena yathā jānanti tathā akāsi. *apāhaṃ te na jānāmīti* api aham te jane ke vā ime kassa vā ime ti na jānāmi. *saṅgama yācantīti* samāgantvā vaggavaggā hutvā yācanti. *yācako appiyo hotīti* yo yācati so appiyo hoti. *yācam adadam appiyo* ti yācan ti yācitaṃ vuccati, yācitaṃ attham adadanto pi appiyo hoti. athavā yācan ti yācantassa, adadam appiyo ti adento appiyo hoti. *mā me viddesaṇā*⁷ *ahū* 'ti mā me appi-yabhāvo ahu, aham vā tava tvaṃ vā mama desso⁸ appiyo mā ahoṣīti attho. *dussamharāṇīti*⁹ kasigorakkhādīhi upāyehi dukkhena samharāṇīyā¹⁰ ti.

saññācīkāya pana bhikkhunā ti ettha saññācīkā nāma sayam pavattitā¹¹ yācanā vuccati, tasmā saññācīkāyā¹² 'ti

¹ Ssp. yācako sīti.

³ Bp.Ssp. yaṃ assa.

⁶ Ssp. omits na.

⁹ Bp. dusaṃ ha°.

¹¹ Bp. °ttitā.

² Bp. jigīseti; Ssp. jigimseti.

⁴ Ssp. ūpa°.

⁷ Bp. videssaṇā.

¹⁰ Bp. °ṇiyāni.

¹² Ssp. saṃyāci°.

⁵ Bp. aham.

⁸ Bp. videsso.

attano yācanāyā 'ti vuttam hoti, sayam yācitakehi upakara-
 ñehīti attho, yasmā pana¹ sayam yācitakehi kariyamānā²
 sayam yācitvā kariyamānā² hoti, tasmā tam atthapariyāyam
 dassetuṃ sayam yācitvā purisam pīti evam assa padabhājanam
 vuttam. *ullittā* ti anto littā. *avalittā* ti bahi littā. *ullittā-
 valittā* ti saantarabāhiralittā³ ti vuttam hoti. *kārayamānenā*
 'ti imassa padabhājane kārāpentenā 'ti ettakam eva vattab-
 bam siyā, evam hi byañjanam sameti, yasmā pana saññāci-
 kāya⁴ kuṭim karontenāpi⁵ idha vuttanayen' eva paṭipajjitab-
 bam, tasmā karonto vā hotu kārāpento vā ubho p' ete kāra-
 yamānenā 'ti iminā 'va padena saṅgahitā⁶ ti etam attham
 dassetuṃ *karonto vā kārāpento vā* ti vuttam hoti,⁷ yadi pana
 karontena vā kārāpentena vā ti vadeyya byañjanam vilomi-
 tam bhaveyya, na hi kārāpento karonto nāma hoti, tasmā
 atthamattam ev' ettha dassitan ti veditabbam. *attuddesan*
 ti mayham esā ti evam attā uddeso assā 'ti attuddesā, tam
 attuddesam, yasmā pana yassā attā uddeso sā attano atthāya
 hoti tasmā⁸ atthapariyāyam dassento attuddesan ti *attano
 atthāyā* 'ti āha. *pamāṇikā karetabbā* ti pamāṇayuttā kare-
 tabbā. *tatrīdam*⁹ *pamāṇan* ti tassā kuṭiyā idam pamāṇam.
sugatavidatthiyā ti sugatavidatthi nāma idāni majjhimassa
 purisassa tisso vidatthiyo vaḍḍhakihatthena¹⁰ diyaḍḍho
 hattho hoti. *bāhirimena mānenā* 'ti kuṭiyā bahi kuḍḍamānenā
 dvādasaviddhiyo, minantena pana sabbapaṭhamam dinno
 mahāmattikapariyanto¹¹ na gahetabbo, thusapiṇḍapariyan-
 tena minitabbam, thusapiṇḍassūpari¹² setakammaṃ abbohā-
 rikam, sace thusapiṇḍena anattthiko mahāmattikāya eva
 niṭṭhāpeti mahāmattikā 'va paricchedo. *tiriyan* ti vitthārato.
sattā 'ti satta sugatavidatthiyo. *antarā* 'ti imassa pana ayaṃ
 niddeso abbhantarimena mānenā,¹³ kuḍḍassa¹⁴ bahi antam
 agahetvā¹⁵ abbhantarimena antena¹⁶ miniyamāne¹⁷ tiriyaṃ

¹ Bp. *inserts sā after this.*² Bp. kariya°; Ssp. kayiramānā.³ Bp. antara°; Ssp. santara°.⁴ Ssp. saṃyāci°.⁵ Ssp. kārāpente°.⁶ Bp. Ssp. °hitā.⁷ Ssp. *omits* hoti.⁸ Ssp. *inserts tam after tasmā.*⁹ Bp. tatrīdam.¹⁰ Ssp. °kiha°.¹¹ Ssp. °mattikāpari°.¹² Bp. °ṇḍassa upari.¹³ Bp. manenā 'ti.¹⁴ Bp. kuṭṭassa.¹⁵ Bp. Ssp. agahetvā.¹⁶ Ssp. ante.¹⁷ Bp. miniya°; Ssp. miya°.

satta sugatavidatthiyo pamāṇan ti vuttam hoti. yo pana lesam oḍḍento¹ yathā vuttappamāṇam eva karissāmiti dīghato ekādasa vidatthiyo tiriyaṃ aṭṭha vidatthiyo dīghato vā terasa vidatthiyo tiriyaṃ cha vidatthiyo kareyya na vaṭṭati, ekatobhāgena atikkantam pi hi pamāṇam atikkantam eva hoti, tiṭṭhatu vidatthi kesaggamattam pi dīghato vā² hāpetvā tiriyaṃ tiriyaṃ vā hāpetvā dīgham vaḍḍhetum na vaṭṭati, ko pana vādo ubhato vaḍḍhane, vuttam h' etam, āyāmato vā vitthārato vā antamaso kesaggamattam pi atikkamitvā karoti vā kārāpeti vā payoge dukkaṭam ti ādi. yathā vuttappamāṇā eva pana vaṭṭati, yā pana dīghato saṭṭhi hatthā 'pi hoti tiriyaṃ ti hatthā vā ūnakacatuhatthā vā yattha pamāṇayutto mañco itocito ca na parivattati ayam kuṭṭi saṅkhyam na gacchati, tasma ayam pi vaṭṭati. Mahāpaccariyaṃ pana pacchimakoṭiyā catuhatthavitthārā³ vuttā, tato heṭṭhā akuṭi,⁴ pamāṇikāpi pana adesitavatthukā vā sārambhā vā aparikkamanā⁵ vā na vaṭṭati, pamāṇikā desitavatthukā anārambhā saparikkamanā 'va vaṭṭati. pamāṇato ūnataram pi catuhattham³ pañca hattham pi karontena desitavatthukā vā kāretabbā, pamāṇatikkantañ ca pana karonto lepapariyosāne⁶ garukam āpattim āpajjati. tattha lepo ca alepo ca lepokāso ca alepokāso⁷ ca veditabbo, seyyathidam⁸; lepo ti dve lepā mattikālepo ca sudhālepo ca, ṭhapetvā pana ime dve lepe avaseso bhasmagomayādi bhedo lepo⁹ alepo, sace pi kalalalepo hoti alepo eva, lepokāso ti bhattiyo c' eva chadanañ ca, ṭhapetvā pana bhittichadane¹⁰ avaseso thambhatulāpitṭha¹¹-saṅghāṭavātapānadhūmacchiddādi alepāraho okāso sabbo pi alepokāso ti veditabbo.

bhikkhū abhinetaṭṭā vatthudesanāyā 'ti yasmim ṭhāne kuṭim karetukāmo hoti tattha vatthudesanatthāya bhikkhū netabbā.¹² tena kuṭikāraṇenā 'ti ādi pana yena vidhinā te bhikkhū abhinetaṭṭā tassa dassanattham vuttam. tattha kuṭivattum sodhetvā ti na visamañ araṇṇam bhikkhū gaheṭvā

¹ Ssp. oḍḍento.² Ssp. omits vā.³ Ssp. catuhattha.⁴ Ssp. akuṭi.⁵ Bp. appatikkama°.⁶ Bp. lepanapari°.⁷ Bp. anokāso.⁸ Bp. °thidam.⁹ Ssp. omits this.¹⁰ Bp. °chadane.¹¹ Bp. °pitṭa°; Ssp. pitṭhi°.¹² Ssp. abhine°.

gantabbam, kuṭivattthum pana paṭhamam eva sodhetvā samatalam sīmamaṇḍalasadisam¹ katvā pacchā saṅgham upasaṅkamtivā yācivā netabbā ti dasseti. *evam assa vacanīyo* ti saṅgho evam vattabbo assa. parato pana *duṭṭiyam pi yācitabbā* ti bhikkhū sandhāya bahuvacanam vuttam. *sace² sabbo saṅgho na³ ussahatīti* sace sabbo saṅgho na icchati sajjhāyamanasikārādisu uyyuttā te te⁴ bhikkhū honti. *sārambham anārambhan* ti saupaddavam anupaddavam. *saparikkamanam aparikkamanam* ti saupacāram anupacāram. *pattakallan* ti patto kālo imassa olokanassā 'ti pattakālam, pattakālam eva pattakallam. idaṃ ca vatthum olokanatthāya sammuttikammam sāvaṇānayaena⁵ oloketvā⁶ 'pi kātum vaṭṭati, parato pana vatthudesanākamman yathā vuttāya eva ñattiyā ca anusāvaṇāya⁷ ca kātabbam, oloketvā⁸ kātum na vaṭṭati. *kipillikānan⁸* ti rattakālapīṅgalādibhedānam⁹ yāsam kāsāñci kipillikānam,⁸ kipilikānan ti pi pātho. *āsayo* ti nibaddhavasanaṭṭhānam, yathā ca kipillikānam¹⁰ evam upacikādinam pi nibaddhavasanaṭṭhānam yeva āsayo veditabbo. yattha pana¹¹ gocaratthāya āgantvā gacchanti sabbesam pi tādiso saṅcāraṇappadeso avārito, tasmā tattha apānetvā sodhetvā kātum vaṭṭati, imāni tāva cha ṭhānāni sattānuddayāya¹² paṭikkhittāni. *hatthīnam vā* ti hatthīnam pana nibaddhavasanaṭṭhānam pi nibaddhagocaratthānam pi na vaṭṭati, sihādīnam āsayo ca gocarāya pakkamantānam nibaddhagamanamaggo ca na vaṭṭati, etesaṃ pana cāribbhūmi¹³ na gahitā. *yesam kesañcīti aññesam* pi vālānam tiracchānagatānam. imāni satta ṭṭhānāni sappatibhayāni¹⁴ bhikkhūnam ārogyatthāya paṭikkhittāni, sesāni nānāupaddavehi saupaddavāni. tattha *pubbaṇṇanissitan¹⁵* ti pubbaṇṇam¹⁶ nissitam

¹ Ssp. sīmā°.² Bp. no ce.³ Bp. omits na.⁴ Ssp. te for te te.⁵ Bp. anusāva°; Ssp. sammatikammassāvaṇānayaena for sammuttikammam sāva°.⁶ Ssp. apalok°.⁷ Ssp. anussāvaṇāya.⁸ Ssp. kipilikānan.⁹ Bp.Ssp. °kāla°.¹⁰ Bp. kipillakānan; Ssp. kapilikānan.¹¹ Ssp. inserts te after pana.¹² Ssp. °nudayāya.¹³ Ssp. cāra°.¹⁴ Ssp. sapatī°.¹⁵ Ssp. pubbanna°.¹⁶ Ssp. pubbanna.

sattannam dhaññānam virūhanakkhettasāmantā¹ t̥hitam, es' eva nayo aparannanissitādisu² pi. ettha pana *abbhāghātan* ti kārāṇāgharam³ verigharam corānam māraṇatthāya katan ti Kurundi ādisu,⁴ *āghātanan* ti dhammagandikā⁵ vuccati. *susānan* ti mahāsusānam. *sañcaraṇan*⁶ ti anibbhijjagamanīyo⁷ gatapaccāgatamaggo vuccati. sesam uttānam eva. *na sakkā hoti yathā yuttena sakaṇē* 'ti dvīhi balivaddehi yuttena sakaṇena ekam cakkam nimbodakapatanatthāne⁸ ekam bahi katvā āvijjhitum⁹ na sakkā hoti. Kurundiyaṃ pana catuhi¹⁰ yuttenā 'ti¹¹ vuttam. *samantā nisseniyā*¹² *anuparigantun* ti nisseniyaṃ¹² t̥hatvā geham chādentehi na sakkā hoti samantā nisseniyā¹² āvijjhitum.⁹ iti evarūpe sārāmbhe ca aparikkamane ca t̥hāne na kāretabbā, anārāmbhe pana sapa-rikkamane kāretabbā tam vuttapaṭipakkhanayena pāliyaṃ āgatam eva. puna *saṃyācika*¹³ *nāmā* 'ti evam ādi, sārāmbhe ce bhikkhu vatthusmiṃ aparikkamane saññācikāya¹⁴ kuṭim kā-reyyā 'ti evam vuttasaññācikādīnam¹⁴ atthappakāsanattham vuttam. *payoge dukkaṭan* ti evam adesitavattukam vā pa-māṇātikkantam vā kuṭim kāressāmiti¹⁵ araññato rukkhāha-ṇatthāya¹⁶ vāsim vā pharasum vā niseti dukkaṭam, araññam pavisati dukkaṭam, tattha allatīṇāni chindati dukkaṭena saddhim pācittiyaṃ, sukkhāni chindati dukkaṭam, rukkhesu pi es' eva nayo, bhūmiṃ sodheti khaṇati paṃsum uddharati cinatīti,¹⁷ evam yāva pāciraṃ¹⁸ bandhati tāva pubbapayogo nāma hoti, tasmim¹⁹ pubbapayoge sabbattha pācittiyatthāne dukkaṭena saddhim pācittiyaṃ, dukkaṭatthāne dukkaṭam tato paṭṭhāya sahapayogo²⁰ nāma. tattha thambhehi katab-bāyaṃ,²¹ thambham²² ussāpeti dukkaṭam, iṭṭhakāhi cinitab-

¹ Bp. °nakakhetta°; Ssp. virūhanakkhettassasāmantā.

² Ssp. aparanna°.

³ Ssp. kārāṇa°.

⁴ Ssp. Kurundiādisu and adds vuttam.

⁵ Bp. °bhaṇḍikā.

⁶ Bp.Ssp. saṃsaraṇan.

⁷ Bp.Ssp. anibbhijja°.

⁸ Bp. nibboda°.

⁹ Bp. āvijji.

¹⁰ Bp.Ssp. catuhi.

¹¹ Ssp. vāti.

¹² Bp.Ssp. nissenī°.

¹³ Bp. saññācika.

¹⁴ Bp.Ssp. °saṃyāci°.

¹⁵ Bp. karissāmiti.

¹⁶ Bp. rukkha°.

¹⁷ Bp. cinati; Ssp. nimātīti.

¹⁸ Bp. pācinam.

¹⁹ Ssp. etasmim.

²⁰ Ssp. sahappa°.

²¹ Bp.Ssp. °ya.

²² Ssp. inserts tattha before thambham.

bāyam¹ iṭṭhakam ācināti² dukkaṭam, evam yaṃ yaṃ upaka-
raṇam yojeti ³sabbattha payoge payoge³ dukkaṭam. tac-
chantassa⁴ hatthavāre hatthavāre tad atthāya gacchantassa
pade pade dukkaṭam. evam kaṭam pana dārukuḍḍikam⁵ vā
silākuḍḍikam⁶ vā iṭṭhakakuḍḍikam⁶ vā antamaso paṇṇasālam
pi sabhitticchadanam limpissāmīti sudhāya vā mattikāya vā
limpantassa payoge payoge yāva⁷ thullaccayam na hoti tāva
dukkatam, ekam⁸ pana dukkaṭam⁹ mahālepen' eva vaṭṭati,¹⁰
setarattavaṇṇakaraṇe vā cittakamme vā anāpatti. *ekam*
piṇḍam anāgate ti yo sabbapacchimo eko lepapiṇḍo tam ekam
piṇḍam asampatte kuṭikamme,¹¹ idam vuttam hoti, idāni
dvīhi piṇḍehi niṭṭhānam gamissatīti tesu paṭhamapiṇḍadāne
thullaccayam. *tasmim piṇḍe āgate* ti¹² ekam piṇḍam anāgate
kuṭikamme¹¹ thullaccayam hoti tasmim avasānapīṇḍe¹³ āgate
dinne ṭhapite lepassa ghaṭitattā āpatti saṅghādisesassa.
evam lepantassa¹⁴ ca anto lepe vā anto lepena saddhim bhit-
ticchadanā¹⁵ ca ekābaddham katvā ghaṭite, bahi lepe vā
bahi lepena saddhim ghaṭite saṅghādiseso 'va.¹⁶ sace pana
dvārabandham¹⁷ vā vātapānam vā aṭhapetvā¹⁸ 'va mattikāya
limpati tasmim ca tass' okāsam puna vaḍḍhetvā vā avaḍ-
ḍhetvā vā ṭhapite lepo na ghaṭiyati¹⁹ rakkhati tāva, puna
limpantassa pana ghaṭitamatte saṅghādiseso. sace tam
ṭhapiyamānam²⁰ paṭhamam²¹ dinnalepena saddhim niranataram
eva hutvā tiṭṭhati paṭhamam eva saṅghādiseso, upacikāmo-
canattham aṭṭhaṅgulamattena appattacchadanam katvā bhit-
tim limpati anāpatti, upacikāmocanattham eva heṭṭhā pāsā-
nakuddam²² katvā tam alimpitvā upari limpati lepo na ghaṭi-
yati¹⁹ nāma anāpatti yeva, iṭṭhakakuṭikāya²³ iṭṭhakāhi yeva

¹ Bp.Ssp. °ya.² Bp. ācināti; Ssp. ācināti.³⁻³ Ssp. sabbappayoge.⁴ Ssp. tacchantassa.⁵ Bp. °kuṭṭikam.⁶⁻⁶ Bp. iṭṭhakakuṭṭikam vā silākuṭṭikam.⁷ Ssp. *inserts* dukkaṭam before yāva.⁸ Bp.Ssp. etam.⁹ Bp. omits.¹⁰ Ssp. vaḍḍhati.¹¹ Bp.Ssp. kuṭi°.¹² Ssp. *inserts* yaṃ after ti.¹³ Ssp. avasāne piṇḍe.¹⁴ Bp.Ssp. limpantassa.¹⁵ Ssp. bhitti° ca chadanāñ.¹⁶ Bp.Ssp. omit 'va.¹⁷ Bp. °baddham.¹⁸ Bp.Ssp. aṭṭhapetvā.¹⁹ Bp. ghaṭayati.²⁰ Bp.Ssp. ṭhapi°.²¹ Ssp. paṭhama.²² Bp. °kuṭṭam.²³ Ssp. °kuḍḍikāya.

vātapāne ca dhumanettāni¹ ca karoti lepaghaṭṭanen² eva āpatti. pannaśālaṇ ca³ limpatti lepaghaṭṭenen⁴ eva āpatti, tattha ālokatthāya aṭṭhaṅgulamattam ṭhapetvā limpatti lepo na ghaṭṭiyati⁵ nāma anāpatti yeva, sace vātapānam laddhā ettha ṭhapessāmiti karoti vātapāne ṭhapite lepaghaṭṭanena āpatti, sace mattikāya kuṭim⁶ karoti chadanalepena saddhim ghaṭṭane āpatti, eko ekapiṇḍāvasesam katvā ṭhapeti, añño tam disvā dukkaṭam idan ti vattasīsena limpatti ubhinnam pi anāpatti.

bhikkhu kuṭim karoti evam ādini chattiṃsacatukkāni āpattibhedadassanattam vuttāni, tattha sārambhāya dukkaṭam aparikkamanāya dukkaṭam, pamāṇātikkantāya saṅghādiseso, adesitavattukāya saṅghādiseso, etesam vasena vomissakāpattiyo⁷ veditabbā. *āpatti dvinnam saṅghādisesena dvinnam dukkaṭānan* ti ādisu ca dvīhi saṅghādisesehi saddhim dvinnam dukkaṭānan ti ādinā nayena attho veditabbo. so ce vippakate āgacchatiti ādisu ca⁸ ayaṃ atthavinicchayo, so ce⁹ samādisitvā¹⁰ pakkantabhikkhu, vippakate ti anīṭṭhite kuṭikamme.¹¹ aññassa vā dātabbā ti aññassa puggalassa vā saṅghassa vā cajitvā dātabbā. bhinditvā vā puna kātabbā ti kittakena bhinnā hoti, sace thambhā bhūmiyaṃ nikhātā uddharitabbā, sace pāsānānam upari ṭhapitā apānetabbā, iṭṭhakacitāya yāva maṅgaliṭṭhakā tāva kuḍḍā¹² apacinitabbā, saṅkhepato bhūmisamaṃ katvā vināsitā bhinnā hoti, bhūmito upari caturāṅgulamatte pi ṭhite abhinnā 'va, sesam sabbaṃ¹³ catukkesu pākaṭam eva, na h' ettha aññam kiñci atthi yaṃ pālīanusāren' eva duviññeyyaṃ¹⁴ siyā. *attanā vippakatan* ti ādisu pana attanā āraddhakuṭim,¹⁵ *attanā pariyosāpeti* mahāmattikāya vā thusamattikāya vā yāya katapariyosita-bhāvaṃ¹⁶ pāpetukāmo hoti tāya avasānapinḍam dento pari-

¹ Bp.Ssp. dhūma°.

² Bp.Ssp. °ghaṭa°.

³ Bp.Ssp. omit ca.

⁴ Ssp. ghaṭṭiten°.

⁵ Bp. ghaṭṭiyati.

⁶ Bp. kuṭṭam; Ssp. kuḍḍam.

⁷ Bp.Ssp. omisak°.

⁸ Bp. pana for ca.

⁹ Bp. inserts ti after ce; Ssp. ti for ce.

¹⁰ Bp. °diyitvā.

¹¹ Bp.Ssp. kuṭi°.

¹² Bp. kuṭṭā.

¹³ Bp.Ssp. sabba.

¹⁴ Bp. dubbiññeyyaṃ; Ssp. dūvi°.

¹⁵ Bp.Ssp. °am kuṭim.

¹⁶ Bp. kataṃ pari°.

yosāpeti. *parehi pariyoṣāpeti*¹ attano 'va² atthāya parehi pariyoṣāpeti,¹ attanā vā hi vippakatā hotu parehi vā ubhayehi vā tañ ce attano atthāya attanā vā pariyoṣāpeti parehi vā pariyoṣāpeti¹ attanā ca parehi cā 'ti yuganaddham³ vā pariyoṣāpeti¹ saṅghādiseso yevā 'ti ayam ettha vinicchayo. Kurundiyaṃ pana vuttaṃ dve tayo bhikkhū ekato vasissāmā 'ti karonti rakkhati tāva avibhattattā anāpatti, idaṃ thānaṃ tava idaṃ mamā 'ti vibhajitvā karonti āpattiyo,⁴ sāmaṇero ca bhikkhu ca ekato karonti yāva avibhattā tāva rakkhati, purimanayena vibhajitvā karonti bhikkhussa pana⁵ āpattiti. *anāpatti leṇe* ti ādisu leṇaṃ mahantam pi karontassa anāpatti, na h' ettha lepo ghaṭiyati,⁶ guham pi iṭṭhakāguham vā silāguham vā dāruguhā vā bhūmiguham vā mahantam pi karontassa anāpatti. *tiṇakuṭiyā*⁷ ti sattabhūmako⁸ pi pāsādo tiṇapaṇṇacchadano tiṇakuṭikā ti vuccati. Atthakathāsu pana kukkuṭacchikageham⁹ tiṇacchadanam¹⁰ daṇḍakehi jālabaddham¹¹ katvā tiṇehi vā paṇṇehi vā chāditakuṭikā 'va vuttā tattha anāpatti, mahantam pi tiṇacchadanam¹² gehaṃ kātum vaṭṭati, ullittādiḥhāvo eva hi kuṭiyā lakkhaṇaṃ, so ca chadanam eva sandhāya vutto ti veditabbo, caṅkamanasālāya tiṇacunṇaṃ paripaṭati,¹³ anujānāmi bhikkhave okampetvā¹⁴ ullittāvalittaṃ kātum ti ādini c' ettha sādhaṇi. tasmā ubhato pakkhaṃ vā kūṭabaddham vā vaṭṭaṃ vā caturassaṃ vā yaṃ imaṃ etassa gehassa chadanam¹⁵ ti¹⁶ chadanasāṅkhepena¹⁷ kataṃ hoti, tassa bhittilepena saddhim lepe ghaṭite āpatti, sace pana ullittāvalittachadanassa¹⁸ gehassa leparakkhaṇatthaṃ upari tiṇena chādenti na¹⁹ ettāvatā tiṇakuṭi nāma hoti, kiṃ pan' ettha adesitavattukapamāṇātikkantapaccayā²⁰ 'va anāpatti udāhu sārambhaaparikkamanapaccayā pīti sabbat-

¹ Bp. °yosāvāpe°.² Ssp. *omits*.³ Bp. °nandham.⁴ Ssp. āpatti.⁵ Bp.Ssp. *omit*.⁶ Bp. ghaṭayati.⁷ Ssp. °kuṭikāyo.⁸ Bp.Ssp. °bhūmiko.⁹ Bp.Ssp. *inserts* ti.¹⁰ Bp.Ssp. chadanam *for this*.¹¹ Bp.Ssp. °bandham.¹² Ssp. dana.¹³ Bp.Ssp. °patati.¹⁴ Bp. ogumpe°; Ssp. okappetvā.¹⁵ Ssp. chāda°.¹⁶ Bp. *omits* ti.¹⁷ Bp. tiṇaccha°.¹⁸ Bp.Ssp. °cchada°.¹⁹ Bp. *this* na comes after nāma.²⁰ Bp.Ssp. °ppamāṇā.

thāpi¹ anāpatti, tathā hi tādisaṃ kuṭiṃ sandhāya Parivāre vuttaṃ:—

bhikkhu saññācīkāya kuṭiṃ karoti adesitavatthukam
pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ anāpatti
pañhāmesā kusalehi cintitā ti.

²yam pana āpatti kārakānaṃ tiṇṇaṃ dukkaṭānaṃ ti ādi pāliyaṃ vuttaṃ, taṃ yathā samādhiṭṭhāya akaraṇapaccayaṃ vuttaṃ.² *aññassa' atthāyā* 'ti kuṭilakkhaṇappattam pi kuṭiṃ aññassa upajjhāyassa vā ācariyassa vā saṅghassa vā atthāya karontassa anāpatti. *vāsāgāraṃ thapetvā sabbatthā* 'ti attano vasanattthāya agāraṃ thapetvā aññaṃ uposathāgāraṃ vā jantāgharaṃ vā bhojanasālā vā aggisālā vā bhavissatīti kāreti sabbatthā anāpatti. sace pi 'ssa hoti uposathāgāraṃ ca bhavissati ahaṃ ca vasissāmīti³ jantāgharaṃ ca bhojanasālā ca aggisālā ca bhavissati ahaṃ ca vasissāmīti kārīte pi āpatti yeve. Mahāpaccariyaṃ pana anāpattīti vatvā attano vāsāgāratthāya karontass' eva āpattīti vuttaṃ. ummattakassa⁴ ādikammikānaṃ⁵ ca ālavakānaṃ bhikkhūnaṃ anāpatti. samuṭṭhānādīsu chasamuṭṭhānaṃ, kiriya⁶ ca kiriyākiriya⁷ ca, idaṃ hi vatthum desāpetvā pamāṇātikkantaṃ karoto kiriya⁸ samuṭṭhāti, vatthum adesāpetvā karoto kiriyākiriya⁸, nosaññāvimokkhaṃ acittakaṃ pañnattivajjaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ ticittaṃ tivedanaṃ ti.

kuṭikārasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti vihārakārasikkhāpadaṃ. tattha *Ko-sambhiyaṃ* ti evaṃ nāmake nagare. *Ghositārāme* ti Ghositassa ārāme Ghositānāmakena kira seṭṭhinā so kārīto tasmā Ghositārāmo ti vuccati. *Channassā* 'ti bodhisattakāle upatṭhāka-Channassa. *vihāravatthum bhante jānāhi* vihārassa patitṭhānatṭhānaṃ bhante jānāhi. ettha ca *vihāro* ti na sakalavihāro, eko āvāso. ten' ev' āha: ayyassa vihāraṃ kārāpessāmīti.

¹ Bp. sabbathāpi.

²—² Bp. *inserts* yam . . . vuttaṃ *after* aññassa' . . . anāpatti.

³ Bp. °ssāmi. ⁴ Ssp. *inserts* anāpattīti *before* umma°.

⁵ Ssp. °kāḍinaṃ. ⁶ Bp. kriyaṃ.

⁷ Bp. kriyakriyaṃ. ⁸ Bp. kriya° *for* kiriya°, *sic passim*.

*cetiya*rukkhaṇ ti ettha cittikataṭṭhena¹ cetiyaṃ, pūjārahānaṃ devaṭṭhānaṃ etaṃ adbhivacanaṃ, cetiyaṇ ti sammataṃ rukkaṃ cetiyarukkhaṃ. gāmena pūjitaṃ gāmassa vā pūjitaṇ ti *gāmapūjitaṃ*, esa nayo sesapadesu pi, api c' ettha janapado ti ekassa rañño rajje eko koṭṭhāso. raṭṭhaṇ ti sakalaraṇṇaṃ veditabbaṃ, sakalaraṇṇaṃ² pi hi kadāci tassa rukkhassa pūjaṃ karoti, tena vuttaṃ *raṭṭhapūjitaṇ* ti. *ekindriyaṇ* ti kāyindriyaṃ sandhāya vadanti. *jīvasaññāno* ti sattasaññāno. *mahallakaṇ* ti sassāmikabhāvena saṃyācika-kuṭito mahantaḥbhāvo etassa atthi mahallako, yasmā vā vatthum desāpetvā pamāṇātikkaṃena³ 'pi³ kātuṃ vaṭṭati, tasmā pamāṇamahantaṭāya pi mahallako taṃ mahallakaṃ. yasmā paṇ' assa taṃ pamāṇamahattaṃ sassāmikattā 'va labbhati, tasmā tad atthadassanaṭṭhaṃ mahallako nāma *viḥāro sassāmiko vuccati*ti padabhājanaṃ vuttaṃ. sesaṃ sabbhaṃ kuṭikārasikkhāpade vuttanayaṇ' eva veditabbaṃ saddhiṃ samuṭṭhānādīhi. sassāmikabhāvamattaṃ eva hi ettha kiriyato samuṭṭhānabhāvo pamāṇaniyamābhāvo ca viseso, pamāṇaniyamābhāvā ca catukkapaṇihāniti.⁴

viḥāra-kārasikkhāpadavaṇṇaṇā niṭṭhita.

Tena samayena buddho bhagavā ti duṭṭhadosa-sikkhāpadaṃ. tattha *Veḷuvane Kalandakanivāpe* ti Veḷuvanaṇ ti tassa uyyānassa nāmaṃ, taṃ kira veḷūhi ca paṇikkhittaṃ ahosi aṭṭhārasaḥhatthena ca pākārena gopuraṭṭhālakayuttaṃ nilo-bhāsaṃ manoraṃaṃ tena Veḷuvanaṇ ti vuccati, kalandakānaṃ c' ettha nivāpaṃ adamsu tena Kalandakanivāpo ti vuccati. pubbe kira aññataro rājā tattha uyyānakīlanattaṃ⁵ āgato surāmadena matto divāseyyaṃ supi, paṇijano pi 'ssa sutto rājā ti pupphaphalādīhi palobhiyaṃāno itocito ca pakkāmi. atha surāgaṇḍhena aññatarasmā susirarukkhā kaṇhasappa nikkhamitvā rañño abhimukho āgacchati, taṃ divā rukkhadevatā rañño jivitaṃ dassāmiti kālakavesena āgantvā kaṇṇaṃ siddham akāsi, rājā paṭibujji, kaṇhasappa nivatto. so taṃ divā imāya kālakāya mama jivitaṃ dinnan ti kālakā-

¹ Bp. citti°; Ssp. citikataṭṭhena.

² Ssp. sakalaraṭṭhaṃ.

³ Bp. °mena pi.

⁴ Bp. °paṇihā°.

⁵ Ssp. uyyāne.

nam tattha nivāpaṃ paṭṭhapesi, abhayaghosanaṃ ca ghosāpesi, tasmā taṃ tato ppabhūti Kalandakanivāpaṃ ti saṅkhyam¹ gataṃ, kalandakā ti hi kālākānam etaṃ nāmaṃ. *Dabbo* ti tassa therassa nāmaṃ. *Mallaputto* ti Mallarājassa putto. *jātiyā sattavassena arahattaṃ sacchikatan* ti thero kira sattavasso² 'va saṃvegaṃ labhitvā pabbajito khuragge yeva arahattaṃ pāpunīti veditabbo. *yaṇ ca kiñci sāvakena pattabbariṃ sabbariṃ tena anuppattan* ti sāvakena pattabbariṃ nāma tisso vijjā catasso paṭisambhidā cha abhiññā nava lokuttaradhammā ti idaṃ guṇajātaṃ taṃ sabbariṃ tena anuppattaṃ hoti. *n' atthi c' assa kiñci uttarim³ karaṇīyan* ti catusu⁴ saccesu catuhi⁵ maggehi soḷasavidhassa kiccassa katattā idāni 'ssa kiñci uttarim karaṇīyam n' atthi. *katassa vā paṭicayo⁶* ti tass' eva katassa kiccassa puna⁷ vaḍḍhanam pi n' atthi dhotassa viya pattassa⁸ paṭidhovanam⁹ pimsitassa¹⁰ viya gandhassa paṭipimsanam¹¹ pupphitassa viya ca pupphassa paṭipupphanan ti. *rahogatassā* 'ti rahasi gatassa. *paṭisallinassā* 'ti tato tato paṭikkamitvā sallinassa ekibhāvaṃ gatassā 'ti vuttaṃ hoti. *atha kho āyasmato Dabbassa Mallaputtassa etad ahoṣīti yannūnāhaṃ saṅghassa senāsanaṃ ca paññapeyyam¹² bhattāni ca uddiseyyan* ti, thero kira attano katakiccabhāvaṃ disvā ahaṃ imaṃ antimasarīraṃ dhāremi taṇ ca kho vātamukhe ṭhitapadipo¹³ viya aniccatāmukhe ṭhitaṃ na cirass¹⁴ eva nibbāyanadhammaṃ yāva na nibbāyati tāva kinnu kho ahaṃ saṅghassa veyyāvaccam kareyyam ti cintento iti paṭisaṃcikkhati tiroraṭṭhesu bahukulaputtā¹⁵ bhagavantam adisvā 'va pabbajanti te bhagavantam passissāma c' eva vandissāma 'ti ca¹⁶ dūrato pi āgacchanti tatra yesam senāsanaṃ na ppahoti te silāpaṭṭake pi seyyam kappenti pahomi kho panāhaṃ attano ānubhāvena tesam¹⁷ tesam

¹ Ssp. saṅkham.² Bp. °vassiko.³ Ssp. uttari.⁴ Bp.Ssp. catūsu.⁵ Bp.Ssp. catūhi.⁶ Ssp. paṭicayo.⁷ Ssp. omits kiccassa puna.⁸ Bp.Ssp. vatthassa.⁹ Bp. adds n' atthi.¹⁰ Bp. pisitassa; Ssp. piṭṭhassa.¹¹ Bp. °pisanam.¹² Ssp. paññā°.¹³ Bp. ṭhito padipo.¹⁴ Bp. cirassam and omits evam.¹⁵ Bp.Ssp. bahū°.¹⁶ Bp. °ssāma cā 'ti for °ssāmā ti ca.¹⁷ Bp. omits one tesam.

kulaputtānam¹ icchāvasena pāsāda-vihāra-aḍḍhayogādini²
³mañcapīṭhakattharaṇāni⁴ senāsanaṇi nimminivā dātum puna
 divase c' ettha ekacce ativiya kilantarūpā honti, te gāravena
 bhikkhūnam purato tthatvā bhattāni pi na uddisāpentī, ahaṃ
 kho pana tesaṃ⁵ bhattāni pi uddisitum pahomīti. iti
 paṭisaṃcikkhantassa atha kho āyasmato Dabbassa Malla-
 puttassa etad ahosi yannūnāhaṃ saṅghassa senāsanaṇ ca
 paññāpeyyaṃ⁶ bhattāni ca uddiseyyaṃ ti, nanu ca imāni
 dve tṭhānāni bhassārāmatādim anuyuttassa yuttāni ayaṇ ca
 khīṇāsavo nippapañcārāmo imassa kasmā imāni patibhaṃsū
 'ti. pubbapattthanāya⁷ coditattā, sabbabuddhānam kira imaṃ
 tṭhānantaraṃ pattā sāvakā honti yeva.

ayaṇ ca kira⁸ Padumuttarassa bhagavato kāle aññataras-
 mim kule paccājāto⁹ imaṃ tṭhānantaraṃ pattassā bhikkhuno
 ānubhāvaṃ disvā aṭṭhasatṭhiyā bhikkhusatasahasseehi sad-
 dhiṃ bhagavantaṃ sattadivasāni nimantetvā mahādānaṃ
 datvā pādamūle nipajjitvā¹⁰ anāgate tumhādisassa buddhassa
 uppannakāle ahaṃ pi itthannāmo tumhākaṃ sāvako viya
 senāsanaṇapaññāpako ca bhattuddesako ca assaṃ ti patthanaṃ¹¹
 akāsi. bhagavā anāgataṃ saññānaṃ¹² pesetvā addasa, disvā¹³
 ito kappasatasahasassa accayena Gotamo nāma buddho
 uppajjissati tadā tvaṃ Dabbo nāma Mallaputto hutvā jātiyā
 sattavasso nikkhamma pabbajitvā arahattaṃ sacchikarissasi
 imaṇ ca tṭhānantaraṃ lacchasīti vyākāsi. so tato ppabhūti¹⁴
 dānasilādini pūrayamāno devamanussasampattiṃ anubha-
 vitvā amhākaṃ bhagavato kāle tena bhagavatā vyākatasa-
 disaṃ eva arahattaṃ sacchākāsi, ath' assa rahogataṃ kinna
 kho ahaṃ saṅghassa veyyāvaccāṃ kareyyaṃ ti cintayato
 tāya pubbapattthanāya¹⁵ coditattā imāni dve tṭhānāni paṭi-
 bhaṃsū 'ti. ath' assa etad ahosi ahaṃ kho anissaro¹⁶ attani
 satthārā saddhiṃ ekatṭhāne vasāmi sace maṃ bhagavā anu-

¹ Ssp. bahukula°.² Ssp. -vihāre-.³ Ssp. samañca°.⁴ Bp. °ñādini ca.⁵ Ssp. pan' etesaṃ for pana tesaṃ.⁶ Bp. pañña°.⁷ Ssp. °patthanaṇāya.⁸ Bp. Ssp. omī kira.⁹ Ssp. paccājāto.¹⁰ Ssp. nipatitvā.¹¹ Ssp. patthanaṃ.¹² Ssp. saññānaṃ.¹³ Ssp. inserts ca.¹⁴ Ssp. pabhūti.¹⁵ Ssp. °patthā°.¹⁶ Bp. inserts 'smi.

jānissati imāni dve tñānāni samādiyissāmīti bhagavato santikaṃ agamāsi, tena vuttaṃ *atha kho āyasmā Dabbo Malla-putto . . . pe¹ . . . bhattāni ca uddisitum* ti. atha naṃ bhagavā *sādhū sādhū Dabbā* 'ti sampahaṃsitvā² yasmā arahati evarūpo agatigamanaparibāhiro bhikkhu imāni dve tñānāni vicāretum tasmā *tena hi tvaṃ Dabba saṅghassa senāsanaṃ ca paññapehi bhattāni ca uddisā* 'ti āha. *bhagavato paccassosīti* bhagavato vacanaṃ paṭiassosi abhimukho assosi sampatiṇchīti vuttaṃ hoti. *paṭhamam Dabbo yācītabbo* ti kasmā bhagavā yācāpeti, garahamocanattamaṃ,³ passati hi bhagavā anāgate Dabbassa imaṃ tñānantaram⁴ nissāya Mettiyabhummajakānaṃ vasena mahāupaddavo uppajjissati, tatra keci garahissanti ayaṃ tuṇhībhūto attano kammaṃ akatvā kasmā īdisaṃ tñānantaram⁴ vicāretīti, tato aññe vakkhanti ko imassa doso eteh' eva⁵ yācitvā tñapito ti, evaṃ garahato muccissatīti, evaṃ garahamocanattamaṃ³ yācāpetvā pi puna yasmā asammate bhikkhusmiṃ saṅghassa majjhe kiñci kathiyamāne⁶ khiyanadhammo⁷ uppajjati ayaṃ kasmā saṅghamajjhe uccāsaddaṃ karoti issariyaṃ dassetīti, sammatenā⁸ pana kathente mā āyasmanto kiñci avacuttha sammato bhikkhu⁹ ayaṃ kathetu yathāsukhaṃ ti vattāro honti,¹⁰ asammatañ ca abhūtena abbhācikkhantassa lahukā¹¹ āpatti hoti dukkaṭamattā, sammataṃ pana abbhācikkhato garutaraṃ pācitti¹² āpatti hoti, atha sammato bhikkhu āpattiyā garubhāvena¹³ verihi¹⁴ pi duppadhamsiyataro¹⁵ hoti, tasmā taṃ āyasmantaṃ sammannāpetum *vyattena bhikkhunā* ti ādim āha. kiṃ pana dve sammutiyo ekassa dātum vaṭṭantīti, na kevalaṃ dve, sace pahoti terasā 'pi dātum vaṭṭanti, appahontānaṃ pana ekāpi dvinnam vā tinnam vā dātum¹⁶ vaṭṭati.

sabbhāgānaṃ ti guṇasabbhāgānaṃ na mittasanthavasabbhāgānaṃ, ten' ev' āha *ye te bhikkhū suttantikā tesam ekajjhaṃ ti*

¹ Bp. pa for pe.

² Bp. °setvā.

³ Bp. garahā°.

⁴ Bp.Ssp. tñānaṃ.

⁵ Ssp. eso teh' eva for doso eteh' eva.

⁶ Bp.Ssp. kathaya°.

⁷ Bp.Ssp. khiyyana°.

⁸ Ssp. sammate.

⁹ Bp.Ssp. omīti.

¹⁰ Bp.Ssp. bhavanti.

¹¹ Ssp. lahuk'.

¹² Bp.Ssp. pācittiy'.

¹³ Bp. garukabhāvena.

¹⁴ Ssp. verihehi.

¹⁵ Bp. dubba°; Ssp. duppadham°.

¹⁶ Ssp. adds na.

ādi, yāvatakā¹ hi suttantikā honti te uccinitvā² ekato tesam anurūpam eva senāsanam paññapeti,³ evam sesānam. kāyadaḍḍhibahulā⁴ ti kāyassa daḥhabhāvakarāṇabahulā⁵ kāyaposanābahulā ti attho, imāya pi⁶ ce āyasmanto ratiyā ti imāya saggamaggassa tiracchānabhūtāya tiracchānakathāratiyā. acchissantīti viharissanti. tejodhātum samāpajjitvā ten' ev' ālokenā 'ti tejokasīnacatutthajjhānam samāpajjitvā vuṭṭhāya abhiññānānena āṅgulijālanam⁷ adhiṭṭhāya ten' eva tejodhātusamāpattijanitenā⁸ āṅgulijālōkenā⁹ 'ti attho. ayaṃ pana therassa ānubhāvo na cirass' eva sakala Jambudīpe¹⁰ pākaṭo ahosi, tam sutvā iddhipātihāriyam daṭṭhukāmā¹¹ apissu¹² bhikkhū sañcicca vikāle āgacchanti, te sañcicca dūre apadisantīti jānantā 'va dūre apadisanti, katham, amhākam āvuso Dabba Gijjhakūte ti iminā nayena. āṅguliyaṃ jalamānāya purato purato gacchatīti sace eko bhikkhu hoti sayam eva gacchati, sace bahū honti bahū attabhāve nimminā ti, sabbe attanā sadisā eva senāsanam paññapenti,³ ayaṃ mañco ti ādisu pana there ayaṃ mañco ti vadante nimmitāpi attano attano gatagataṭṭhāne¹³ ayaṃ mañco ti vadanti, evam sabba-padesu, ayaṃ hi nimmitānam dhammatā.

ekasmim bhāsamānasmim sabbe bhāsanti nimmitā

ekasmim tuṇhī māsine¹⁴ sabbe tuṇhī bhavanti te ti.

yasmim pana vihāre mañcapīṭhādini na paripūranti tas-mim¹⁵ attano ānubhāvena pūrenti, tena nimmitānam avatthukam¹⁶ vacanam na hoti. senāsanam paññapetvā³ punad eva Veluvanam paccāgacchatīti tehi saddhim janapadakatham kathento na nisīdati attano vasanaṭṭhānam eva paccāgacchati.

Mettiyabhummajakā ti Mettiyo c' eva Bhummajako ca, chabbaggiyānam aggapurisā ete. lamākāni ca bhattāntīti

¹ Bp. yāvatiyā; Ssp. yāvaticā.

² Bp. repeats this.

³ Ssp. paññā°.

⁴ Bp. °daḥhība°; Ssp. °daḥhība°.

⁵ Bp. daḥhī°.

⁶ Bp. pime; Ssp. pime for pi ce.

⁷ Bp. °jālanam; Ssp. °jjalanam.

⁸ Ssp. °pattiyā janitena.

⁹ Ssp. °jjalā°.

¹⁰ Ssp. Jambūdīpe.

¹¹ Ssp. adds āgamimsu.

¹² Bp. apisu.

¹³ Ssp. gatataṭṭhāne

¹⁴ Bp. māsine..

¹⁵ Ssp. omits.

¹⁶ Bp. °ka.

senāsanāni tāva navakānam lāmakāni pāpuṇantīti anacchariyaṃ etaṃ, bhattāni pana salākāyo pacchiyaṃ vā cīvarabhoge vā pakkipitvā aloḍḍetvā¹ ekam ekam uddharitvā paññāpentī,² tāni pi tesam³ mandapuññatāya lāmakāni sabba-pacchimān' eva pāpuṇanti, yam pi ekacārikabhattaṃ hoti,⁴ ṭam pi etesaṃ pattadivase lāmakam vā hoti, ete vā disvā 'va paṇītaṃ adatvā lāmakam eva denti. *abhisāṅkhārikan* ti nānāsambhārehi abhisāṅkharitvā kataṃ, sajjitaṃ⁵ susampāditaṃ ti attho. *kaṇḍjakan* ti sakunḍakabhattaṃ.⁶ *bilaṅga-dutiyaṃ* ti kaṇḍikadutiyaṃ.⁷ *kalyāṇabhattiko* ti kalyāṇam sundaraṃ ativiyaṇaṇītaṃ bhattaṃ assā 'ti kalyāṇabhattiko, paṇītaḍḍakattā bhatten' eva paññāto. *catukkabhattaṃ dehi* ti cattāri bhattāni deti, taddhitavohārena pana catukkabhattaṃ ti vuttaṃ. *upatīḍhitvā parivisaṭīti* sabbakammante vissajjetvā mahantaṃ pūjāyasakkāraṃ katvā samīpe ṭhatvā parivisaṭi. *odanena pucchantīti* odanahatthā upasaṅkamitvā kiṃ bhante odanaṃ demā 'ti pucchanti, evaṃ karaṇatthe yevā etaṃ⁸ karaṇavacanaṃ hoti, esa nayo sūpādisu. svātanāyā 'ti sve bhavo bhattaparibhogō svātano tass' atthāya, svātanāyā sve kāttabbassa bhattaparibhogass' atthāya 'ti vuttaṃ hoti. *uddiṭṭhaṃ hotīti* pāpetvā dinnam hoti. *Metṭiyabhummajakānam kho gahapatīti* idaṃ thero asamannāharitvā āha, evaṃ balavati⁹ hi tesam mandapuññatā yaṃ sativepullappattānam¹⁰ pi asamannāhāro hoti. *ye je* ti ettha *je* ti dāsiṃ ālapati. *hiyyo*¹¹ *kho āvuso amhākaṃ* ti rattiṃ sammantayamānā atīta-divasabhāgaṃ¹² sandhāya hiyyo¹¹ ti vadanti. *na cittarūpaṇi* ti na cittānurūpaṃ, yathā pubbe yattakaṃ icchanti tattakaṃ supanti, nā evaṃ supimsu appakam eva supimsu 'ti vuttaṃ hoti. *bahārāmakotṭhake* ti Veluvanavihārassa bahidvārakotṭhake. *pattakkhandhā* ti patitakkhandhā khandhaṭṭhikaṃ nāmetvā nisinnā. *pajjhāyanta* ti padhūpāyanta. *yato nivā-*

¹ Ssp. aloḍḍetvā.² Bp. pañña°.³ Ssp. nesaṃ.⁴ Ssp. *inserts* ekavārikabhattaṃ nāma paṇītaṇṇapaṇītaṃ samodhānetvā therato yāva navakā gāhāpetabbaṃ *for* hoti.⁵ Bp.Ssp. sajjitaṃ.⁶ Bp. sakonḍa°.⁷ Bp. °jiyadu°.⁸ Bp.Ssp. omīti.⁹ Bp. °vatīti *and omits* hi; Ssp. °vatī.¹⁰ Ssp. °pullattappattānam.¹¹ Bp. hiyyo; Ssp. hiyo.¹² Bp.Ssp. atītaṃ divasa°.

taṃ tato pavātan¹ ti yattha nivātaṃ appako pi vāto n' atthi tatthā mahāvāto utthito ti adhippayo.² *udakaṃ maññe ādittan* ti udakaṃ viya ādittan. *sarasi tvaṃ Dabba evarūpaṃ kattā* ti³ tvaṃ Dabba evarūpaṃ kattā sarasi, athavā sarasi tvaṃ Dabba evarūpaṃ yathāyaṃ bhikkhunī āha, kattā³ āsi evarūpaṃ yathāyaṃ bhikkhunī āhā 'ti evaṃ yojetvā p' ettha⁴ attho daṭṭhabbo, ye pana katvā ti paṭhanti tesam ujukam eva. *yathā maṃ bhante bhagavā jānāti* ti thero kiṃ dasseti, bhagavā bhante sabbaññū ahañ ca khīṇāsavo n' atthi mayhaṃ vatthupatisēvanā⁵ taṃ maṃ bhagavā jānāti, tatr' āhaṃ kiṃ vakkhāmi yathā maṃ bhagavā jānāti tath' ev' āhaṃ daṭṭhabbo ti. *na kho Dabba Dabbā* evaṃ nibbeṭhenti ettha na kho Dabba Dabbā⁶ paṇḍitā yathā tvaṃ parappaccayena⁷ nibbeṭhesi evaṃ na⁸ nibbeṭhenti, api ca kho yad eva sāmaññātaṃ⁹ tena nibbeṭhenti evaṃ attho daṭṭhabbo. *sace tayā kataṃ*¹⁰ *katan* ti iminā kiṃ dasseti, na hi sakkā parisabalenā¹¹ vā pakkhūpatthambhena¹² vā akārako kārako kātum kārako vā akārako katum, tasmā yaṃ sayāṃ kataṃ vā akataṃ vā tad eva vattabban ti dasseti.

kasmā pana bhagavā jānanto pi ahaṃ jānāmi khīṇāsavo tvaṃ n' atthi tuyhaṃ doso ayaṃ bhikkhunī musāvādinīti nāvoca 'ti. parānuddayatāya,¹³ sace hi bhagavā yaṃ yaṃ jānāti taṃ taṃ vadeyya aññena pārājikaṃ āpannena puttḥo¹⁴ ahaṃ jānāmi tvaṃ pārājiko ti vattabbaṃ bhaveyya, tato so puggalo ayaṃ pubbe Dabbaṃ Mallaputtaṃ suddhaṃ katvā idāni maṃ asuddhaṃ karoti kassa dāni kiṃ vadāmi yatra satthā 'pi sāvakesu chandāgatiṃ gacchati kuto imassa sabbaññubhāvo ti āghātaṃ bandhitvā apāyūpago bhaveyya. tasmā bhagavā imāya parānuddayatāya¹³ jānanto pi nāvoca, kiñ ca bhiyyo¹⁵ upavādaparivajjanato pi¹⁰ nāvoca, yadi hi bhagavā

¹ Bp. savātan.² Ssp. attho.³ Bp. kattā c' āsi; Ssp. kattā 'vāsi.⁴ Ssp. c' ettha.⁵ Ssp. vatthukāmapaṭi°.⁶ Bp. omits Dabbā.⁷ Bp.Ssp. parapacc°.⁸ Bp.Ssp. omits na.⁹ Bp.Ssp. sāmaññātaṃ.¹⁰ Ssp. omits.¹¹ Ssp. °bbalena.¹² Bp. pakkhu°.¹³ Ssp. °nudaya°.¹⁴ Ssp. puttḥena.¹⁵ Bp.Ssp. bhiyyo.

evam vadeyya evam upavādo bhaveyya Dabbassa Malla-puttassa vuṭṭhānaṃ nāma bhāriyaṃ sammāsambuddhaṃ pana sakkhim labhivā vuṭṭhito ti. idaṃ ca vuṭṭhānalak-khaṇaṃ maññamānā buddhakāle pi sakkhinā suḍḍhi vā asuddhi vā hoti mayam jānāma ayaṃ puggalo asuddho ti evam pāpabhikkhū lajjim pi vināseyyum ti. api ca anāgate pi bhikkhū otinne vatthusmim codetvā sāretvā sace tayā kataṃ katan ti vadehīti lajjinaṃ paṭiññāṃ gahetvā kammaṃ karissantīti vinayalakkhaṇe tantim thapento aham jānāmīti avatvā sace tayā kataṃ katan ti vadehīti āha. *nābhijānāmi supinantena pi methunaṃ dhammaṃ paṭisevitā* ti supinantena pi methunaṃ dhammaṃ na abhijānāmi¹ na paṭisevitā ahan ti vuttaṃ hoti, athavā paṭisevitā hutvā supinantena pi methunaṃ dhammaṃ na jānāmīti vuttaṃ hoti, ye pana paṭisevitvā ti paṭhanti tesam ujukam eva. *pag eva jāgare* ti jāgaranto pana paṭhamam yeva na jānāmīti. *tena hi bhikkhave Mettiyaṃ bhikkhunim nāsethā* 'ti yasmā Dabbassa ca² imissā ca vacanam na ghaṭiyati³ tasmā Mettiyaṃ bhikkhunim nāsethā 'ti vuttaṃ hoti. tattha tisso nāsanā līṅganāsanā saṃvāsanāsanā daṇḍakammanāsanā ti, tāsu dūsako nāsetabbo ti ayaṃ līṅganāsanā, āpattiyā adassane vā appaṭikamme⁴ vā pāpikāya ca⁵ ditṭhiyā appaṭinissagge⁴ vā ukkhepaniyakam-mam⁶ karonti⁷ ayaṃ saṃvāsanāsanā, cara pi re vinassā ti daṇḍakammaṃ karonti⁷ ayaṃ daṇḍakammanāsanā, idha pana līṅganāsanam sandhāy' āha Mettiyaṃ bhikkhunim nāsethā ti. *ime ca bhikkhū anuyuñjathā* 'ti iminā imam dīpeti ayaṃ bhikkhunī attano dhammatāya akārikā addhā aññehi uyyojitā, tasmā yehi uyyojitā ime ca bhikkhū anuyuñjatha gavesatha jānāthā 'ti.

kim pana bhagavatā Mettiyā bhikkhunī paṭiññāya nāsitā apaṭiññāya⁸ nāsitā ti, kiṃ c' ettha yadi tāva paṭiññāya nāsitā thero kārako hoti sadoso,⁹ atha apaṭiññāya⁸ thero akārako hoti niddoso. Bhātiyarājakāle pi Mahāvihāravāsīnaṃ ca

¹ Ssp. nābhi°.

³ Bp. ghaṭayati; Ssp. ghaṭati.

⁵ Bp.Ssp. omīti ca.

⁷ Bp. karoti.

⁹ Ssp. omits.

² Bp. omits ca.

⁴ Ssp. apati°.

⁶ Ssp. °paniya°.

⁸ Bp. appa°.

Abhayagirivāsinañ ca therānaṃ imasmim yeva pade¹ vivādo ahosi, Abhayagirivāsino pi attano suttam vatvā tumhākaṃ vāde therō kārako hotīti vadanti, Mahāvihāravāsino pi attano suttam vatvā tumhākaṃ vāde therō akārako² hotīti vadanti, pañho na chijjati, rājā sutvā there sannipātetvā³ Dighakārāyanaṃ nāma brāhmaṇajātiyaṃ amaccaṃ therānaṃ kathaṃ suṇāhīti ānāpesi. amacco kira paṇḍito bhāsantarakusalo, so āha vadantu⁴ therā suttan ti, tato Abhayagiritherā attano suttam vadimsu: tena hi bhikkhave Mettiyaṃ bhikkhunim sakāya paṭiññāya nāsethā ti, amacco bhante tumhākaṃ vāde therō kārako hoti sadoso ti āha. Mahāvihāravāsino pi attano suttam vadimsu: tena hi bhikkhave Mettiyaṃ bhikkhunim nāsethā 'ti, amacco bhante tumhākaṃ vāde therō akārako hoti niddoso ti āha. kim pan' ettha yuttam yaṃ pacchā vuttam, vicāritaṃ h' etaṃ aṭṭhakathācariyehi, bhikkhu bhikkhum amūlakena antimavatthunā anuddhamseti saṅghādiseso, bhikkhunim anuddhamseti dukkaṭam. Kurundiyaṃ pana musāvāde pācittiyaṃ ti vuttam, tatrāyaṃ vicāraṇā:— purimanaye tāva anuddhamsanādhippāyattā dukkaṭam eva yujjati, yathā sati pi musāvāde bhikkhuno bhikkhusmim saṅghādiseso, sati pi musāvāde asuddham sūddhadiṭṭhino akkosādhippāyena vadantassa omasavāden' eva pācittiyaṃ na sampajānamusāvādena, evaṃ idhāpi anuddhamsanādhippāyattā sampajānamusāvāde pācittiyaṃ na yujjati dukkaṭam eva yuttam. pacchimanaye pi musāvādattā pācittiyaṃ eva yujjati, vacanappamaṇato hi anuddhamsanādhippāyena bhikkhussa bhikkhusmim saṅghādiseso. akkosādhippāyassa ⁵ca omasavādo. bhikkhussa⁵ pana bhikkhuniyā dukkaṭan ti vacanaṃ n' atthi, sampajānamusāvāde pācittiyaṃ ti vacanaṃ atthi, tasmā pācittiyaṃ eva yujjati, tatra pana idaṃ upaparikkhitabbaṃ, anuddhamsanādhippāye asati pācittiyaṃ, tasmim sati kena bhavitabban ti. tatra yasmā musābhaṇantassa pācittiye siddhe pi amūlakena saṅghādisesena anuddhamsaṇe visum pācittiyaṃ vuttam, tasmā anuddhamsanādhippāye sati

¹ Ssp. vāde.² Bp. Ssp. kārako.³ Ssp. 'pātāpetvā.⁴ Bp. adds tāva.⁵⁻⁵ Ssp. 'musāvāde bhikkhussa bhikkhusmim saṅghādiseso akkosādhippāyassa ca omasavāde bhikkhussa' for 'ca omasavādo. bhikkhussa.'

sampajānamusāvāde pācittiyassa okāso na dissati, na ca sakkā anuddhamsentassa anāpattiya bhavitun ti, purimanayo c' ettha¹ parisuddhataro khāyati, tasmā² bhikkhunī bhikkhuniṃ amūlakena antimavatthunā anuddhamseti saṅghādiseso, bhikkhuniṃ anuddhamseti dukkaṭaṃ, tatra saṅghādiseso vuṭṭhānagāmini³ dukkaṭaṃ desanāgāmi etehi nāsaṇaṃ⁴ n' atthi, yasmā⁵ pana sā pakatiyā 'va dussilā pāpabhikkhuni idāni⁶ sayam eva dussil' amhiti⁷ vadati tasmā naṃ bhagavā asuddhattā yeva nāsesi.⁸

atha kho Mettiyabhummajakā ti evaṃ Mettiyaṃ bhikkhuniṃ nāsetha ime ca bhikkhū anuyuñjathā 'ti vatvā utthāyāsana vihāraṃ pavitṭhe bhagavati tehi bhikkhūhi detha dāni imissā setakānīti nāsiyamānaṃ taṃ bhikkhuniṃ disvā te bhikkhū taṃ mocetukāmatāya attano aparādham⁹ āvikarimsu, etam atthaṃ dassetuṃ atha kho Mettiyabhummajakā ti ādi vuttaṃ. *duṭṭho doso* ti dūsito c' eva dūsako ca, uppanne hi dose puggalo tena dosena dūsito hoti pakatibhāvaṃ jahāpito tasmā duṭṭho ti vuccati, paraṃ ca dūseti vināseti tasmā doso ti vuccati, iti duṭṭho doso ti ekass' ev' etam puggalassa ākāraṇānattena dassitaṃ¹⁰ tena vuttaṃ duṭṭho doso ti dūsito c' eva dūsako cā 'ti tattha saddalakkhaṇaṃ pariyesitabbaṃ, yasmā pana so duṭṭho doso ti saṅkhyāṃ gato paṭighasamaṅgipuggalo¹¹ kupitādi bhāve t̥hito 'va hoti, ten' assa padabhājane kupito ti ādi vuttaṃ, tattha *kupito* ti kuppabhāvaṃ pakatito cavana-bhāvaṃ patto. *anattamano* ti na sakamano attano vase atṭhitacitto, api ca pītisukhehi na attamano na attacitto¹² ti anattamano. na abhiraddho¹³ na sukhito na vā pasādito ti *anabhiraddho*. paṭighena āhataṃ cittaṃ assā 'ti *āhatacitto*, cittathaddhabhāvaṃ¹⁴ cittakacavarasaṅkhātāṃ paṭighakhi-

¹ Bp.Ssp. v' ettha.

² Ssp. tathā.

³ Bp.Ssp. °gāmi.

⁴ Ssp. °sanā.

⁵ Ssp. *inserts* 'yaṃ pi sā bhagavato pūrato t̥hatvā musā abhaṇi ten' assā sampajānamusāvāde pācittiyaṃ imināpi nāsaṇa n' atthi.'

⁶ Bp.Ssp. *add* ca.

⁷ Bp. dussilā 'mhiti for dussil' amhiti.

⁸ Bp. nāsesiti; Ssp. nāsāpesi.

⁹ Bp. apparādham.

¹⁰ Bp.Ssp. nidassanaṃ.

¹¹ Bp. °maṅgī°.

¹² Ssp. nipatacitto for na attacitto.

¹³ Bp.Ssp. anabhiraddho ti for na abhiraddho.

¹⁴ Bp. °bhāva; Ssp. cittattha°.

lam¹ jātam assā 'ti *khilajāto*.² *appatīto* ti nappatīto³ pītisu-khādīhi vajjito, na abhisato ti attho. padabhājane pana yesaṃ dhammānaṃ vasena appatīto hoti te dassetuṃ *tena ca kopenā* 'ti ādi vuttaṃ, tattha *tena ca kopenā* 'ti yena duṭṭho ti ca kupito ti ca vutto, ubhayam pi h' etaṃ pakati-jahanato⁴ ekākāraṃ hoti, *tena ca dosenā* 'ti yena dosena⁵ doso ti vutto. imehi dvīhi saṅkhārakkhandham eva dasseti. *tāya ca anattamanatāyā* 'ti yāya anattamano ti vutto, *tāya ca anabhiraddhiyā* 'ti yāya anabhiraddho ti vutto, imehi dvīhi vedanākkhandham dasseti. *amūlakena pārājikenā* 'ti ettha nāssa mūlakaṃ⁶ ti amūlakaṃ taṃ pan' assa amūlakattaṃ yasmā codakavasena adhippetam na cuditakavasena tasmā tam attham dassetuṃ padabhājane *amūlakaṃ nāma aditṭham asutam*⁷ *aparisaṅkitam* ti āha, tena imaṃ dīpeti⁸ yaṃ pārājikaṃ codakena cuditakam hi puggale n' eva diṭṭham na sutam na parisāṅkitam idaṃ etesaṃ dassanasavaṇaparisaṅkitasaṅkhātānaṃ⁸ mūlanaṃ abhāvato amūlakaṃ nāma, taṃ pana so āpanno vā hotu anāpanno vā etaṃ idha appamāṇaṃ ti. tattha *aditṭham* nāma attano pasādacakkhunā vā dibbacakkhunā vā aditṭham. *asutam* nāma tath' eva kenaci vuccamānaṃ na sutam. *aparisaṅkitam* nāma cittaṇa aparisaṅkitaṃ. diṭṭham nāma attanā vā parena vā pasādacakkhunā vā dibbacakkhunā vā diṭṭham. sutam nāma tath' eva sutam. parisāṅkitam pi⁹ attanā vā parena vā parisāṅkitam. tattha attanā diṭṭham diṭṭham eva parehi diṭṭham attanā sutam, parehi sutam parehi saṅkitam ti idaṃ pana sabbam pi attanā sutatṭhāne yeva tiṭṭhati, parisāṅkitam pana tividham diṭṭhaparisāṅkitam sutaparisāṅkitam mutaparisāṅkitam ti. tattha diṭṭhaparisāṅkitam nāma eko bhikkhu uccārapassāva-kammena gāmasamīpe ekaṃ gumbaṃ pavitṭho, aññatarāpi itthi kenacid eva karaṇīyena taṃ gumbaṃ pavisitvā nivattā, nāpi bhikkhu itthim addasa¹⁰ itthi bhikkhuṃ adisvā¹¹ va ubho pi yathārucaṃ¹¹ pakkantā, aññataro bhikkhu ubhinnaṃ tato

¹ Bp.Ssp. °khilam. ² Bp.Ssp. khilā°. ³ Ssp. nappati ito.

⁴ Bp.Ssp. pakati bhāvaṃ jahāpanato for this. ⁵ Bp.Ssp. omit.

⁶ Bp.Ssp. mūlan. ⁷ Ssp. assutam, sic passim.

⁸ Ssp. °ssavaṇa°. ⁹ Ssp. nāma for pi.

¹⁰ Bp. inserts na; Ssp. na ca. ¹¹ Bp. °ruci.

nikkhamanamāṃ sallakkhetvā addhā imesaṃ kataṃ vā karissanti vā ti parisāṅkati, idaṃ diṭṭhapaṇisaṅkitaṃ nāma. sutapaṇisaṅkitaṃ nāma idh' ekacco andhakāre vā paṭicchanne vā okāse mātugāmena saddhiṃ bhikkhuno tādisaṃ paṭisanthāravacanaṃ supāti samāpe aññaṃ vijjamānakam¹ pi atthi n' atthīti na jānāti so addhā imesaṃ kataṃ vā karissanti vā ti parisāṅkati, idaṃ sutapaṇisaṅkitaṃ nāma. mutapaṇisaṅkitaṃ nāma sambahulā dhuttā rattibhāge pupphagandhamamsasurādīni gahetvā itthiṃ saddhiṃ ekaṃ paccantavihāraṃ gantvā maṇḍape vā bhojanasālādīsu vā yathāsukhaṃ kilītvā pupphādīni vikiritvā² gatā, punadvase bhikkhū taṃ vippakāraṃ disvā kass' idaṃ kamman ti vicinantā,³ tatra ca kenaci bhikkhunā pag eva vuṭṭhahitvā vattasīsena maṇḍapaṃ vā bhojanasālaṃ vā paṭijaggantena pupphādīni āmaṭṭhāni honti, kenaci upaṭṭhākakulato ābhatehi⁴ pupphādīni pūjā katā hoti, kenaci bhesajjattaṃ ariṭṭhaṃ pītaṃ hoti, atha te kass' idaṃ kamman ti vicinantā bhikkhū⁵ hatthagandhaṃ ca mukhagandhaṃ ca ghāyitvā te bhikkhū parisāṅkanti, idaṃ mutapaṇisaṅkitaṃ nāma.⁶ tattha diṭṭhaṃ atthi samūlakaṃ atthi amūlakaṃ diṭṭhaṃ eva atthi saññāsamūlakaṃ atthi saññāsamūlakaṃ, esanayo sutamutapadesu⁷ pi, parisāṅkite pana diṭṭhapaṇisaṅkitaṃ atthi samūlakaṃ atthi amūlakaṃ diṭṭhapaṇisaṅkitaṃ eva atthi saññāsamūlakaṃ atthi saññāsamūlakaṃ. esanayo sutamutapaṇisaṅkitesu. tattha diṭṭhaṃ samūlakaṃ nāma pārājikaṃ āpajjantaṃ disvā 'va diṭṭho mayā ti vadati, amūlakaṃ nāma paṭicchannokāśato nikkhamantaṃ disvā vitikkamaṃ⁸ adisvā diṭṭho mayā ti vadati. diṭṭhaṃ eva saññāsamūlakaṃ nāma disvā 'va diṭṭhasaññi hutvā codeti, saññāsamūlakaṃ nāma pubbe pārājikavītikkamaṃ disvā pacchā adiṭṭhasaññijāto so saññāya amūlakaṃ katvā diṭṭho mayā ti codeti, etena nayena sutamutapaṇisaṅkitāni⁹ pi vitthārato veditabbāni, ettha ca sabbapakāreṇāpi¹⁰ samūlakena vā saññāsamūlakena vā codentassa anāpatti, amūlakena vā pana⁶ saññāsamūlakena vā codentass'

¹ Bp. °māna.² Ssp. viki°.³ Ssp. °nanti.⁴ Ssp. āhatehi.⁵ Bp. inserts tesarṃ.⁶ Ssp. omits.⁷ Bp.Ssp. sute for this.⁸ Bp. °manaṃ.⁹ Bp. sutapari°.¹⁰ Ssp. inserts diṭṭhaṃ.

eva āpatti. *anuddhamseyyā* 'ti dhamseyya¹ padhamseyya abhibhaveyya ajjhotthareyya. taṃ pana anuddhamsanam yasmā attanā codento pi parena² codāpento pi karoti yeva, tasmā³ padabhājane *codeti vā codāpeti vā* ti vuttam, tattha *codetīti* pārājikadhamma⁴ āpanno 'sīti ādihi vacanehi sayam codeti, tassa vācāya vācāya saṅghādiseso. *codāpetīti* attanā samīpe thatvā aññaṃ bhikkhum ānāpeti, so tassa vacanena taṃ codeti, codāpakass' eva vācāya vācāya saṅghādiseso. atha kho⁵ so pi mayā diṭṭham sutam atthīti codeti dvinnam pi janānam vācāya vācāya saṅghādiseso.

codanappabhedakosallatthañ⁶ ca⁷ pan' ettha ekavatthu ekacodakādicatukkam tāva veditabbaṃ. tattha eko bhikkhu ekam bhikkhum ekena vatthunā codeti imissā codanāya ekam vatthum eko codako, sambahulā ekam ekavatthunā⁸ codenti pañcasatā Mettiyabhummajakapamukhā⁹ chabbaggiyā bhikkhū āyasmantaṃ Dabbari Mallaputtam iva, imissā codanāya ekam vatthu nānā codakā, eko bhikkhu ekam bhikkhum sambahulehi vatthūhi codeti imissā codanāya nānā vatthūni eko codako, sambahulā sambahule sambahulehi vatthūhi codenti, imissā codanāya nānā vatthūni nānā codakā. codetum pana ko labhati ko na labhatīti dubbalacodakavacanam tāva gahetvā koci na labhati, dubbalacodako nāma sambahulesu kathāsallāpena nisinnesu eko ekam ārabba anodissakam¹⁰ katvā pārājikavatthum katheti, añño taṃ sutvā itarassa gantvā āroceti, so taṃ upasaṅkamitvā tvaṃ kira maṃ idaṃ cidaṃ¹¹ ca vadasīti vadati. so nāham evarūpaṃ jānāmi kathāpavattiyam pana mayā anodissakam¹⁰ katvā vuttam atthi, sace aham tava imam dukkhupattim jāneyyam ettakam pi na katheyyam ti ayam dubbalacodako, tass' etaṃ kathāsallāpaṃ gahetvā taṃ bhikkhum koci codetum na labhati, etaṃ pana agahetvā¹² sīlasampanno bhikkhu bhikkhum vā⁷ bhikkhunim vā sīlasampannā ca bhikkhuni bhikkhunim eva

¹ Ssp. vidham°.

² Bp. adds 'ssa.

³ Bp. Ssp. omit.

⁴ Bp. omits.

⁵ Ssp. °ppamukhā.

⁶ Ssp. cidaṃ.

⁷ Bp. adds vā.

⁸ Ssp. °jikam dha°.

⁹ Ssp. codanāpabhe°.

¹⁰ Ssp. ekena va°.

¹¹ Ssp. anudi°.

¹² Bp. Ssp. aggahetvā.

codetum labhatīti Mahāpadumatthero āha. Mahāsummatthero pana pañcasahadhammikā¹ labhantīti āha. Godat-tatthero² na koci na labhatīti vatvā bhikkhussa sutvā codeti bhikkhuniyā sutvā codeti . . . pe . . . tittihyasāvakānam sutvā codetīti idaṃ suttam āhari. tiṇṇam pi therānam vāde cuditakass' eva paṭiññāya kāretabbo. ayaṃ pana codanā nāma dūtaṃ vā paṇṇaṃ vā sāsanaṃ vā pesetvā³ codentassa sīsaṃ na eti, puggalassa pana samīpe tthatvā 'va hatthamud-dāya vā vacibhedena vā codentass' eva sīsaṃ eti, sikkhāpac-cakkhānam eva hi hatthamuddāya sīsaṃ na eti, idaṃ pana anuddhamśanaṃ abhūtārocanaṃ ca eti yeva. yo pana dvinnam tthitattthāne ekaṃ niyametvā codeti so ce jānāti sīsaṃ eti, itaro jānāti sīsaṃ na eti, dve pi niyametvā codeti eko vā jānātu dve vā sīsaṃ eti yeva, esanayo⁴ sambahulesu, tam khaṇaṃ yeva ca jānanaṃ nāma dukkaraṃ⁵ samayena āvaj-jitvā ñāte pana ñātaṃ eva hoti pacchā ce jānāti sīsaṃ na eti, sikkhāpac-cakkhāna⁶-abhūtārocana⁷-duṭṭhullavācā-attakāma-duṭṭhadosa-bhūtārocana-sikkhāpadānīti sabbān' eva hi imāni ekaparicchedāni. evaṃ kāyavācāvasena cāyaṃ duvidhā 'pi codanā puna diṭṭhacodanā sutacodanā parisankitacodanā ti tividhā hoti. aparāpi catubbidhā hoti silavipatticodanā ācāravipatticodanā diṭṭhivipatticodanā ājivavipatticodanā ti, tattha garukānaṃ dvinnam āpattikkhandhānaṃ vasena sila-vipatticodanā veditabbā, avasesānaṃ vasena ācāravipattico-danā, micchādiṭṭhiantaggāhikādiṭṭhivasena⁸ diṭṭhivipattico-danā, ājivahetupaññattānaṃ channaṃ sikkhāpadānaṃ va-sena ājivavipatticodanā veditabbā. aparā 'pi catubbidhā hoti vatthusandassanā āpattisandassanā saṃvāsapaṭikkhepo sāmīcipaṭikkhepo ti, tattha vatthusandassanā nāma tvaṃ methunaṃ dhammaṃ paṭisevi⁹ adinnaṃ ādiyi¹⁰ manussaṃ ghātayittha abhūtaṃ ārocayitthā 'ti evaṃ pavattā, āpattisan-dassanā nāma tvaṃ methunadhammapārājikāpattim āpanno sīti¹¹ evaṃ ādi nayappavattā, saṃvāsapaṭikkhepo nāma n'

¹ Bp.Ssp. pañca pi saha°.

² Bp.Ssp. insert pana.

³ Ssp. adds pi.

⁴ Bp. es' eva nato.

⁵ Bp. adds aparena.

⁶ Bp. °kkhānaṃ.

⁷ Bp. °canaṃ.

⁸ Ssp. °hika°.

⁹ Bp. °sevittha.

¹⁰ Bp. °yittha.

¹¹ Bp.Ssp. ti.

atthi tayā saddhim uposatho vā pavāraṇā vā saṅghakammaṃ vā ti evaṃ pavatto, ettāvatā pana sīsaṃ na eti, assamaṇo 'si asakya¹puttiyo 'sīti ādīhi¹ vacanehi saddhim ghaṭṭite yeva sīsaṃ eti. sāmīcipaṭikkhepo nāma abhivādanapaccuṭṭhāna añjalikammavijānādikammānaṃ akaraṇaṃ, taṃ paṭipāṭiyā vandanādini karonto² ekassa akatvā sesānaṃ karaṇakāle veditabbaṃ, ettāvatā ca codanā nāma hoti, āpatti pana sīsaṃ na eti, kasmā, mama vandanādini na karosīti pucchite pana assamaṇo 'si asakya¹puttiyo 'sīti ādīhi¹ vacanehi saddhim ghaṭṭite yeva sīsaṃ eti, yāgubhattādinā pana yaṃ icchati taṃ āpucchati na tāvatā codanā hoti. aparā³ Pātimokkhaṭṭha-panakkhandhake ekaṃ bhikkhave adhammikaṃ Pātimokkhaṭṭhapanā ekaṃ dhammikaṃ ti ādiṃ katvā yāva dasa adhammikaṇi Pātimokkhaṭṭhapanāni dasa dhammikaṇi⁴ti evaṃ adhammika pañcapaññāsadhammika pañcapaññāsā ti dasuttarasataṃ codanā vuttā. tā diṭṭhena codentassa dasuttarasataṃ sutena codentassa⁴ dasuttarasataṃ parisāṅkāya⁵ codentassa dasuttarasataṃ ti tiṃsādhikāni⁶ tīṇisatāni honti, tāni kāyena codentassa vācāya codentassa kāyavācāya⁷ codentassā 'ti ti-guṇāni katāni navutādhikāni⁸ navasatāni honti, tāni attanā codentassā⁹ parena codāpentassā 'ti¹⁰ tatta-kāṇ' evā 'ti vīsati ūṇāni dvesahassāni honti, puna diṭṭhādibhede samūlakāmūlakavasena anekasahassā codanā hontīti veditabbā.

imasmim pana ṭhāne ṭhatvā aṭṭhakathāyaṃ attādānaṃ ādātukāmena Upālibhikkhunā pañcaṅgasamannāgataṃ attādāna¹¹ ti ca codakena Upālibhikkhunā paraṃ codetukāmena pañcadhamme ajjhataṃ paccavekkhitvā paro codetabbo ti ca, evaṃ Upālipaṇḍakādīsu vuttāni bahūni suttāni āharitvā attādānalakkhaṇā ca codakavattaṃ ca cudita¹kavattaṃ ca saṅghena kātābbakiccaṃ ca anuvijjakavattaṃ ca sabbaṃ vitthārena kathitaṃ, taṃ mayaṃ yathā āgataṭṭhāne yeva vaṇṇayissāma, vuttappabhedāsu pana imāsu codanāsu yassa

¹ Bp. ādi.² Bp.Ssp. karoto.³ Bp.Ssp. aparāpi.⁴ Bp. ceden°.⁵ Bp. °saṅkitāya.⁶ Bp. tiṃsāni.⁷ Bp.Ssp. °vācāhi.⁸ Bp. navutāni.⁹ Bp.Ssp. °ssāpi.¹⁰ Bp.Ssp. pi.¹¹ Bp.Ssp. add ādātabban.

kassaci¹ codanāyavasena saṅghamajjhe osaṭe vatthusmim cuditacodakā² vattabbā tumhe amhākaṃ vinicchayena tuṭṭhā bhavissathā 'ti. sace bhavissāmā 'ti vadanti saṅghena taṃ adhikaraṇaṃ sampatiicchitabbam. atha pana vinicchīnatha³ tāva bhante sace amhākaṃ khamissati gaṇhissāmā 'ti vadanti, cetiyaṃ tāva vandathā 'ti ādini vatvā dīghasuttaṃ katvā vissajjitabbam, te ce cirarattaṃ⁴ kilantā pakkantaparīsā ucchinnapakkhā hutvā puna yācanti yāva tatiyaṃ paṭikkhipitvā yadā nimmadā honti, tadā nesaṃ⁵ adhikaraṇaṃ vinicchinitabbam, vinicchīnantehi ca sace alajjussannā hoti parīsā ubbāhikāya⁶ taṃ adhikaraṇaṃ vinicchitabbam, sace bālusannā hoti parīsā⁷ tumhākaṃ sabhāge vinayadhare pariyesathā 'ti vinayadhare pariyesāpetvā yena dhammena yena vinayena yena satthusāsānena taṃ adhikaraṇaṃ vūpasameti tathā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametabbam. tattha dhammo ti bhūtaṃ⁸ vatthu, vinayo ti codanā sārāṇā ca, satthusāsānanti ti ñattisampadā ca⁹ anusāvanasampadā¹⁰ ca. tasmā codakena vatthusmim ārocite cuditako pucchitabbo santam etaṃ no ti, evaṃ vatthum upapariikkhitvā bhūtena vatthunā codetvā sāretvā ca ñattisampadāya anusāvanasampadāya¹⁰ ca naṃ¹¹ adhikaraṇaṃ vūpasametabbam. tatra ce alajjī lajjim codeti so ca alajjī bālo hoti abyatto nāssa nayo¹² dātabbo, evaṃ pana vattabbo kimhi naṃ codesīti. addhā so vakkhati kim idaṃ bhante kimhi naṃ nāmā 'ti. tvaṃ kimhi naṃ pi na jānāsi na yuttam tayā evarūpena bālena param codetun ti uyyojetabbo nāssa anuyogo dātabbo, sace pana so alajjī paṇḍito hoti byatto diṭṭhena vā sutena vā ajjhottharivā sampādetum sakkoti etassa anuyogaṃ datvā lajjiss' eva paṭiññāya kammaṃ katabbam, sace lajjī alajjim codeti so ca lajjī bālo hoti abyatto na sakkoti anuyogaṃ dātum, tassa nayo dātabbo kimhi naṃ codesi silavipattiya¹³ vā ācāravipatti

¹ Ssp. yassā kassāci.

² Bp. cuditakaco°.

³ Bp. °cchatha; Ssp. °cchinātha.

⁴ Ssp. ciram rattam.

⁵ Bp. Ssp. tesam.

⁶ Bp. ubbhā°.

⁷ Bp. *inserts* tumhe; Ssp. *repeats* tumhākaṃ.

⁸ Ssp. bhūta.

⁹ Bp. omits.

¹⁰ Ssp. anussā°.

¹¹ Bp. Ssp. tam.

¹² Ssp. anuyogo *for this*.

¹³ Bp. °patti *and omits next vā*.

ādisu¹ ekissā 'ti, kasmā pana imass' eva evaṃ nayo dātabbo na itarassā² 'ti. nanu na yuttam vinayadharānam agatigamanam ti. na yuttam eva, idam pana agatigamanam na hoti dhammānuggaho nāma eso, alajjiniggahatthāya³ hi lajjipagahatthāya⁴ ca sikkhāpadaṃ paññattam, tatra alajji nayaṃ labhivā ajjhottharanto ehīti, lajji pana nayaṃ labhivā diṭṭhe diṭṭhasantānena sute sutasantānena patitṭhāya kathes-sati, tasmā tassa dhammānuggaho vaṭṭati. sace pana so lajji paṇḍito hoti byatto patitṭhāya katheti alajji ca etam pi⁵ n' atthīti paṇḍitaṃ na deti alajjissa paṇḍitāya eva na⁶ kātabbam. tad atthadīpanattham ca idam vatthum veditabbam.

tepitaka Cūlābhayatthero kira lohapāsādassa heṭṭhā bhikkhūnam vinayaṃ kathetvā sāyaṇhasamaye vuṭṭhāti, tassa vuṭṭhānasamaye dve attapaccatthikā kathā⁷ pavattesuṃ, eko etam pi n' atthi etam pi n' atthīti paṇḍitaṃ na deti, atha appāvasese paṭhamayāme therassa tasmim puggale ayaṃ patitṭhāya katheti ayaṃ pana paṇḍitaṃ na deti, bahūni ca vatthūni osaṭāni, addhā etam⁸ kataṃ bhavissatīti tasmim puggale⁹ asuddhaladdhi uppannā, tato vijanidaṇḍakena¹⁰ pādakathalikāya¹¹ saññaṃ datvā ahaṃ āvuso vinicchinītuṃ ananucchaviko aññena vinicchināpehīti āha. kasmā bhante ti. thero tam attham ārocesi, cuditakapuggalassa¹² kāye dāho¹³ utṭhito, tato theram vanditvā bhante vinicchinītuṃ anurūpena vinayadharena nāma tumhādise n' eva bhavitum vaṭṭati codakena ca idisen' eva bhavitum vaṭṭatīti vatvā setakāni nivāsetvā ciraṃ kilamit' attha¹⁴ mayā ti khamāpetvā pakkāmi. evaṃ lajjinā codiyamāno alajji bahūsu pi vatthūsu uppannesu paṇḍitaṃ na deti, so n' eva suddho ti vattabbo na asaddho ti jīvamatako nāma āmakapūtiko nāma¹⁵ c' esa, sace pan' assa aññaṃ pi tādisaṃ vatthum¹⁵ uppajjati na vinicchi-

¹ Ssp. *adds* vā.

³ Bp. alajji°.

⁵ Ssp. *adds* n' atthi etam pi.

⁷ Bp. *adds* kamman.

⁹ Bp. *bija*°; Ssp. *vija*°.

¹¹ Ssp. *cuditapu*°.

¹³ Bp. *kilāmitattha*; Sp. *kilamittha*.

¹⁴ Ssp. *nām*° eso *for* nāma c' esa.

² Bp. °*rassa and omits* ti.

⁴ Bp. lajji°.

⁶ Bp.Ssp. *omits* na.

⁸ Ssp. *omits* tasmim puggale.

¹⁰ Ssp. °*kaṭṭhali*°.

¹² Ssp. dāho.

¹⁵ Bp.Ssp. *vatthu*.

tabbam,¹ tathā nāsitako² bhavissati. sace pana alajjī yeva alajjīm codeti so vattabbo āvuso tava vacanen' āyaṃ kiṃ sakkā vattun ti, itaram pi tath' eva vatvā ubho³ ekasambhogaparibhogā hutvā jivathā 'ti uyyojetabbā, silatthāya tesam vinicchayo na kātabbo, pattacivaraparivenādi atthāya pana paṭirūpaṃ sakkhim labhitvā kātabbo ti.⁴ atha lajjī lajjīm codeti vivādo ca nesam kismicid⁵ eva appamattako hoti saññāpetvā mā evaṃ karoṭhā 'ti accayaṃ desāpetvā uyyojetabbā, atha pan' ettha cuditakena sahasā viraddham hoti ādito paṭṭhāya alajjī nāma n' atthi, so ca pakkhānurakkhaṇatthāya paṭiññāṃ na deti mayaṃ saddahāma mayaṃ saddahāmā 'ti bahū utṭhahanti, so tesam paṭiññāya eka vāraṃ dve vāraṃ suddho hotu, atha pana viraddhakālato paṭṭhāya ṭhāne na tiṭṭhati vinicchayo na dātabbo. evaṃ yassa⁶ kassaci codanāyavasena saṅghamajjhe osaṭe vatthusmim cuditakacodakesu⁷ paṭipattim űatvā tassā yeva codanāya sampattivipattijānanattham ādimajjhapariyosānādinaṃ vasena vinicchayo veditabbo. seyyathidaṃ; codanāya ko ādi kiṃ majjhe kiṃ pariyosānaṃ. codanāya ahaṃ taṃ vattukāmo karotu me āyasmā okasan ti evaṃ okāsakammaṃ ādi, otiṇṇena vatthunā codetvā sāretvā vinicchayo majjhe, āpattiyam vā anāpattiyam vā paṭiṭṭhāpanena samatho pariyosānaṃ, codanāya kati mūlāni kati vatthūni kati bhūmiyo. codanāya dve mūlāni samūlikā vā amūlikā vā, tīpi vatthūni diṭṭham sutam parisāṅkitaṃ, pañca bhūmiyo kālena vakkhāmi no akālena bhūtena vakkhāmi no abhūtena saṇhena vakkhāmi no pharusena atthasaṃhitena vakkhāmi no anatthasaṃhitena mettacitto vakkhāmi no dosantaro ti. imāya ca⁸ pana codanāya codakena puggalena parisuddhakāyasamācāro. nu kho 'mhīti ādinā nayena Upālipaṇṇācake vuttesu paṇṇarasasu⁹ dhammesu paṭiṭṭhātabbam, cuditakena dvīsu dhammesu paṭiṭṭhātabbam sacce ca akuppe cā 'ti.

app eva¹⁰ nāma naṃ imamahā brahmacariyā cāveyyaṃ ti

¹ Ssp. °cchinita°.

³ Bp. adds pi.

⁴ Bp. omits ti.

⁷ Ssp. cuditacod°.

⁹ Bp. paṇṇa°.

² Ssp. adds 'va.

⁵ Ssp. kismiñcid.

⁶ Bp. yāya kāyaci; Ssp. yassā kassāci for yassa kassaci.

⁸ Ssp. omits ca.

¹⁰ Bp. ap' eva.

api eva¹ nāma naṃ puggalaṃ imamhā seṭṭhacariyā cāvey-
yaṃ, sādhu vat' assa sac' āhaṃ imaṃ puggalaṃ imamhā
brahmacariyā cāveyyaṃ ti iminā adhippāyena anuddhamseyyā
'ti vuttaṃ hoti. padabhājane pana brahmacariyā cāveyyaṃ
ti imass' eva pariyāyamattham² dassetuṃ *bhikkhubhāvā*
cāveyyaṃ ti ādi vuttaṃ. khaṇādiṇi samayavevacanāni,³ *taṃ*
khaṇaṃ taṃ layaṃ taṃ muhuttaṃ vītivatteti tasmim khaṇe
tasmim laye tasmim muhutte vītivatte. bhummappattiya⁴
hi idaṃ upayogavacanāṃ. samanuggāhiyamānaniddese *yena*
vatthunā anuddhamsito hotīti catūsu pārājikavatthūsu *yena*
vatthunā codakena cuditako anuddhamsito adhibhūto ajjhot-
thaṭo hoti. *tasmim vatthusmim samanuggāhiyamāno* ti tas-
mim codakena vuttavatthusmim so codako anuvijjakena kin
te diṭṭhaṃ kin ti⁵ diṭṭhan ti ādinā nayena anuvijjiyamāno
vīmaṃsiyamāno upaparikkhiyamāno. asamanuggāhiyamā-
naniddese *na kenaci vuccamāno* ti anuvijjakena vā aññena vā
kenaci, atha vā diṭṭhādivatthusu⁶ kenaci avuccamāno. ete-
saṃ ca dvinnam mātikāpadānam parato *bhikkhu ca dosaṃ*
patiṭṭhātīti iminā sambandho veditabbo, idaṃ hi vuttaṃ hoti:
evaṃ samanuggāhiyamāno vā asamanuggāhiyamāno vā bhik-
khu ca dosaṃ patiṭṭhātīti paṭicca tiṭṭhati paṭijānāti saṅghādi-
seso ti, idaṃ ca amūlakabhāvassa pākāṭakāladassanattam eva
vuttaṃ, āpatti⁷ pana anuddhamsitakkhaṇe yeva āpajjati.
idāni *amūlakaṃ c' eva taṃ adhikaraṇaṃ hotīti* ettha yasmā
amūlakalakkhaṇaṃ pubbe vuttaṃ, tasmā taṃ avatvā apub-
bam eva dassetuṃ *adhikaraṇaṃ nāmā* 'ti ādim āha, tattha
yasmā adhikaraṇaṃ adhikaraṇaṭṭhena ekam pi vatthuvasena
nānā hoti ten' assa taṃ nānattaṃ dassetuṃ *cattāri adhikara-*
nāni vivādādhikaraṇaṃ ti ādim āha, ko pana so adhikaraṇaṭṭho
yen' etaṃ ekam hotīti. samathehi adhikaraṇīyatā tasmā
yaṃ adhikicca⁸ ārabba paṭicca sandhāya samathā⁹ vattan¹⁰
ti *taṃ adhikaraṇaṃ* ti veditabbaṃ. atṭhakathāsu pana
vuttaṃ, adhikaraṇaṃ ti keci gāhaṃ vadanti keci cetanaṃ

¹ Ssp. yeva.² Bp.Ssp. °mattaṃ.³ Ssp. samayassa veva°.⁴ Ssp. bhummu°.⁵ Bp.Ssp. add te after ti,⁶ Bp.Ssp. °disu vatthūsu.⁷ Bp.Ssp. āpattiṃ.⁸ Ssp. °kiccaṃ.⁹ Ssp. adds 'va.¹⁰ Ssp. pavattan.

keci akkhantim keci vohāraṃ keci paṇṇattin ti. puna evaṃ vicāritam, yadi gāho adhikaraṇaṃ nāma¹ eko attādānaṃ gahetvā sabhāgena bhikkhunā saddhim santayamāṇo tattha ādinavaṃ disvā puna cajati tassa taṃ adhikaraṇaṃ samathappattaṃ bhavissati, yadi cetanā adhikaraṇaṃ idaṃ attādānaṃ gaṇhāmiti uppannā cetanā nirujjhati, yadi akkhanti adhikaraṇaṃ akkhantiyā attādānaṃ gahetvā 'pi aparabhāge vinicchayaṃ alabhamāno vā khamāpito vā cajati, yadi vohāro adhikaraṇaṃ kathento āhiṇḍitvā aparabhāge tuṇhī hoti niravo evaṃ assa taṃ adhikaraṇaṃ samathappattaṃ bhavissati tasmā paṇṇatti adhikaraṇaṃ ti. taṃ pan' etaṃ methunadhammapārājikāpatti methunadhammapārājikāpattiyā tabbhāgiyā . . . pe . . . evaṃ āpattādhikaraṇaṃ āpattādhikaraṇassa tabbhāgiyaṃ ti ca, vivādādhikaraṇaṃ siyā kusalaṃ siyā akusalaṃ siyā abyākatan ti evaṃ ādihi ca¹ virujjhati, na hi te paṇṇattiyā kusalādi bhāvaṃ icchanti, na ca amūlakena pārājikenā dhammenā 'ti ettha āgato pārājikadhammo paññatti nāma hoti. kasmā. accanta akusalattā. vuttam pi h' etaṃ āpattādhikaraṇaṃ siyā kusalaṃ² siyā akusalaṃ siyā abyākatan ti, yaṃ c' etaṃ amūlakena pārājikenā 'ti ettha amūlakapārājikaṃ³ niddiṭṭhaṃ tass' ev' āyaṃ amūlakaṃ c' eva naṃ⁴ adhikaraṇaṃ hotīti. paṭiniddeso na paṇṇattiyā na hi aññaṃ niddisitvā aññaṃ paṭiniddisati, yasmā pana yāya paññattiyā yena abhilāpena codakena so puggalo pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno ti paññatto pārājika saṅkhātassa adhikaraṇassa amūlakattā sā 'pi paññatti amūlikā hoti, adhikaraṇe pavattattā ca adhikaraṇaṃ, tasmā iminā pariyāyena paṇṇattiadhikaraṇaṃ ti yujjeyya, yasmā ca yaṃ amūlakaṃ nāma adhikaraṇaṃ taṃ sabhāvato n' atthi paṇṇattimattam eva atthi tasmā 'pi paṇṇattiadhikaraṇaṃ ti yujjeyya, taṃ ca kho idh' eva na sabbattha, na hi vivādādānaṃ paññattiadhikaraṇaṭṭho⁵ adhikaraṇaṭṭho pana tesam pubbe vuttasamathehi adhikaraṇiyatā, iti iminā adhikaraṇaṭṭhena⁶ ekacco vivādo⁷ vivādo c' eva adhikaraṇaṃ cā 'ti *vivādādhikaraṇaṃ*, esa nayo

¹ Bp. Ssp. omit.² Ssp. omits siyā kusalaṃ.³ Ssp. °kaṃ pā°.⁴ Bp. Ssp. taṃ.⁵ Bp. °raṇaṃ.⁶ Bp. Ssp. insert idh'.⁷ Ssp. does not repeat vivādo.

sesesu. tattha idha bhikkhū vivadanti dhammo ti vā adhammo ti vā ti evaṃ aṭṭhārasa bhedakaravatthūni nissāya uppanno vivādo *vivādādhikaraṇaṃ*. idha bhikkhu¹ bhikkhuṃ anuvadati² śīlavipattiya vā ti evaṃ catasso vipattiyo nissāya uppanno anuvādo *anuvādādhikaraṇaṃ*. pañca pi āpattikkhandhā āpattādhikaraṇaṃ satta pi āpattikkhandhā āpattādhikaraṇaṃ ti evaṃ āpatti yeva *āpattādhikaraṇaṃ*. yā saṅghassa kiccayatā karaṇiyatā apalokanakammaṃ ñattikammaṃ ñattidutiyakammaṃ ñatticatutthakammaṃ ti evaṃ catubbidham saṅghakiccaṃ *kiccādhikaraṇaṃ* ti veditabbam. imasmim̐ pana³ atthe pārājikāpattisaṅkhātāṃ āpattādhikaraṇaṃ eva adhippetam̐, sesāni atthuddhāravasena vuttāni, ettakā hi adhikaraṇasaddassa atthā, tesu pārājikaṃ eva idhādhippetaṃ,⁴ tam̐ diṭṭhādīhi mūlehi amūlakaṃ c' eva adhikaraṇaṃ hoti. ayaṃ ca bhikkhu dosaṃ patitṭhāti paṭicca tiṭṭhati *tucchakaṃ mayā bhaṇītaṃ* ti ādīni vadanto paṭijānāti, tassa bhikkhuno anuddhamisitakkaṇe yeva saṅghādiseso ti, ayaṃ tāv' assa sapadānukkamaniddesassa sikkhāpadassa attho.

idāni yāni tāni saṅkhepato adiṭṭhādīni codanāvattūni vuttāni tesam̐ vasena vitthārato āpattim̐ ropetvā⁵ dassetum̐⁶ *adiṭṭh' assa hotīti* ādim āha, tattha *adiṭṭh' assa hotīti* adiṭṭho assa hoti. etena codakena adiṭṭho⁷ hoti so puggalo pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanno ti attho, esa nayo *asut'*⁸ *assa hotīti* ādisu pi. *diṭṭho mayā* ti diṭṭho 'si mayā ti vuttaṃ hoti, esa nayo *suto mayā* ti ādisu pi, sesam̐ adiṭṭhamūlake vuttanayam̐⁹ eva, diṭṭhamūlake pana tam̐ ce codeti *suto mayā* ti evaṃ vuttānaṃ sutādīnaṃ abhāvena dūmūlakattaṃ¹⁰ veditabbam. sabbasmim̐ yeva ca imasmim̐ codakavāre yathā idhā gatesu pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanno 'si assamaṇo 'si asakyaputtiyo 'sīti imesu vacanesu ekekassa vasena vācāya vācāya saṅghādiseso hoti, evaṃ aññatra āgatesu dussīlo pāpadhammo asuci¹¹saṅkassarasamācāro¹¹ paṭicchanna-

¹ Bp.Ssp. bhikkhū.² Bp.Ssp. anuvadanti.³ Bp.Ssp. pan'.⁴ Ssp. idha adhi°.⁵ Ssp. ārope°.⁶ Bp.Ssp. dassento.⁷ Sp. ādiṭṭho.⁸ Ssp. assuta°.⁹ Bp. uttānattham; Ssp. uttānam.¹⁰ Bp. amūla°.¹¹ Ssp. asuci°.

kammanto assamaṇo samaṇapaṭiñño abrahmacāri brahmacāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujāto ti, imesu pi vacanesu ekekassa vasena vācāya vācāya saṅghādiseso hoti yeva. n' atthi tayā saddhiṃ uposatho vā pavāraṇā vā saṅghakammaṃ vā ti imāni pana suddhāni sīsaṃ na enti, dussilo 'si n' atthi tayā saddhiṃ uposatho vā ti evaṃ dussilādi padesu pana pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno 'sīti ādipadesu¹ ca² yena kenaci saddhiṃ ghaṭitā n' eva sīsaṃ enti, saṅghādisesakarāni honti. Mahāpadumatthero pan' āha na kevalaṃ idha pāliyaṃ anāgatāni dussilo pāpadhammo ti ādipadān' eva sīsaṃ enti. koṇḍo 'si mahāsāmaṇero 'si mahāupāsako 'si jeṭṭhabbatiko 'si nigaṇṭho³ 'si ājivako 'si tāpaso 'si paribbājako 'si paṇḍako 'si theyyasaṃvāsako 'si titthiyapakkantako 'si tiraḥchānagato 'si mātughātakako 'si pitughātakako 'si arahantaghātakako 'si bhikkhunīdūsako⁴ 'si saṅghabhedako 'si lohituppādako 'si ubhatobyañjanako 'sīti imāni pi sīsaṃ enti yevā 'ti. Mahāpadumatthero yeva ca diṭṭhe vematiko ti ādisu yadaggena vematiko tadaggena no kappeti yadaggena no kappeti tadaggena saratī⁵ yadaggena na saratī⁶ tadaggena pammutṭho⁷ hotīti vadati. Mahāsummatthero⁸ pana ekekaṃ dvidhā bhinditvā catunnam pi pāṭekkaṃ nayaṃ dasseti. kathaṃ. *diṭṭhe vematiko* ti ayaṃ tāva dassane vā vematiko hoti puggale vā, tattha diṭṭho nu kho mayā na diṭṭho ti, evaṃ dassane vematiko hoti ayaṃ nu kho mayā diṭṭho añño ti evaṃ puggale vematiko hoti, evaṃ dassanaṃ vā no kappeti puggalaṃ vā dassanaṃ vā na saratī⁶ puggalaṃ vā dassanaṃ vā pammutṭho⁷ hoti puggalaṃ vā, ettha ca *vematiko* ti vima-tijāto. n' okappetīti na saddahati. na saratīti⁹ asāriyamāno na saratī.⁶ yadā pana taṃ asukasmiṃ¹⁰ nāma bhante thāne asukasmiṃ¹⁰ nāma¹¹ kāle ti saratī¹² tadā saratī. *pammutṭho*¹³

¹ Ssp. ādisu padesu.

² Bp. vā.

³ Bp. nigaṇṭho; Ssp. niggaṇṭho.

⁴ Bp.Ssp. 'bhikkhunīdūsako 'si' comes after 'lohituppādako 'si.'

⁵ Bp. na ssaratī; Ssp. na saratī.

⁶ Bp. ssaratī.

⁷ Bp.Ssp. pamutṭho.

⁸ Bp.Ssp. 'suma'.

⁹ Bp. ssaratīti.

¹⁰ Ssp. amuka'.

¹¹ Ssp. omits.

¹² Bp.Ssp. sārenti.

¹³ Bp.Ssp. pamu'.

ti yo tehi tehi upāyehi sāriyamāno pi na saratī¹ yevā 'ti, eten' eva² upāyena codāpakavāro pi veditabbo. kevalam hi tattha mayā 'ti parihīnam sesam codakavārasadisam eva, tato param āpattibhedam ca³ anāpattibhedam ca dassetum *asuddhe suddhaditthī* ādikam catukkam t̐apetvā ekekaṁ⁴ padam catūhi catūhi bhedehi niddittham, tam sabbam pālinayen' eva sakkā jānitum kevalam h' ettha⁵ adhippāyabhedo veditabbo, ayam hi adhippāyo nāma cāvanādhippāyo akko-sādhippāyo kammādhippāyo vuṭṭhānādhippāyo uposathapavāraṇatthapanādhippāyo⁶ anuvijjanādhippāyo dhammakathādhippāyo ti anekavidho, tattha purimesu catūsu adhippāyesu okāsam akārāpentassa dukkaṭam, okāsam kārāpetvā 'pi ca sammukhā amūlakena pārājikena anuddhamsentassa saṅghādiseso, amūlakena saṅghādisesena anuddhamsentassa pācittiyam, ācāravipattiyā anuddhamsentassa dukkaṭam, vadantassa pācittiyam, asammukhā pana⁷ sattahi pi āpattikkhandhehi vadantassa dukkaṭam. asammukhā eva sattavidham pi kammam karontassa dukkaṭam eva. Kurundiyam pana vuṭṭhānādhippāyena tvaṁ imam nāma āpattim āpanno tam paṭikarohīti vadantassa okāsakiccam n' atthīti vuttam, sabbatth' eva pana⁷ uposathapavāraṇam⁸ t̐apentassa okāsakammam n' atthi,⁹ t̐apanak-khetam pana jānitabbam. suṇātu me bhante saṅgho ajjuposatho paṇṇaraso yadi saṅghassa pattakallam saṅgho uposatham kareyyā¹⁰ 'ti etasmim hi rekāre anatikkante yeva t̐apetum labbhati, tato param pana yyakāre¹¹ patte na labbhati, esanayo pavāraṇāya. anuvijjakassāpi osaṭe vatthusmim atth' etam tavā 'ti anuvijjanādhippāyena vadantassa okāsakammam n' atthi, dhammakathikassāpi dhammāsane nisiditvā yo idaṇcidaṇca¹² karoti ayam bhikkhu assamaṇo ti ādinā nayena anodissa dhammam kathentassa okāsakammam n' atthi, sace pana odissa niyametvā asuko ca

¹ Bp. ssarati.² Bp. ev'; Ssp. *omits*, and *etena for eten*'.³ Bp. *omits* ca.⁴ Bp. ekam ekaṁ.⁵ Bp. etthādhi°.⁶ Ssp. °ppavāra°.⁷ Ssp. *omits*.⁸ Ssp. °ppavā°.⁹ Bp. atthīti vuttam.¹⁰ Bp. kare 'ti; Ssp. kare iti.¹¹ Ssp. yakāre.¹² Ssp. idaṇca idaṇca.

asuko ca assamaṇo anupāsako ti katheti, dhammāsanato orohitvā āpattiṃ desetvā¹ gantabbam, yaṃ pana tattha tattha anokāsaṃ kāretvā² 'ti vuttam tassa okāsaṃ akāretvā ti evam attho veditabbo, na hi koci anokāso nāma etthi³ yaṃ okāsaṃ kāretvā² āpatti⁴ āpajjati, okāsaṃ pana akāretvā⁵ āpajjatīti sesaṃ uttānam eva. samuṭṭhānādisu tisamuṭṭhānam kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriya⁶ saññāvimokkham sacittakam lokavajjam kāyakamam vacikkamam akusalacittam dukkhavedanan ti.

paṭhamaduṭṭhadosasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti dutiyaduṭṭhadosasikkhāpadam. tattha *handa mayam āvuso imam chakalakam*⁷ *Dabbam Mallaputtam, nāma karomā* 'ti te kira paṭhamavatthusmiṃ attano manoratham sampādetum asakkonto laddhaniggahavighātappattā⁸ idāni jānissāmā 'ti tādisaṃ vatthum pariyesamānā vicaranti, ath' eka divasaṃ disvā tuṭṭhā aññamaññaṃ oloketvā evam āhamsu, *handa mayam āvuso imam chakalakam*⁷ *Dabbam Mallaputtam nāma karomā*,⁹ *Dabbo Mallaputto nāma ayan*¹⁰ ti evam assa nāmaṃ karomā 'ti vuttam hoti. *esanayo Mettiyam nāma bhikkhunin* ti etthāpi, *te bhikkhū Mettiyabhummajake bhikkhū anuyuñjimsu* 'ti evam anuyuñjimsu āvuso kuhiṃ tumhehi Dabbo Mallaputto¹¹ Mettiyāya bhikkhuniyā saddhim diṭṭho ti. Gijjhakūṭapab-batapāde.¹² kāya velāya.¹² bhikkhācāragamanavelāyā 'ti¹³. āvuso Dabba ime evam vadanti tvaṃ tadā kuhiṃ ti. Veluvane bhaddhāni uddissāmi¹⁴, tava tāya velāya Veluvane atthibhāvaṃ ko jānāti.¹⁵ bhikkhusaṅgho bhante ti. te saṅgham pucchimsu jānatha¹⁶ tumhe tāya velāya imassa Veluvane atthibhāvan ti. āma āvuso jānāma thero sammuttiṃ¹⁷

¹ Ssp. dassetvā.

² Ssp. n' atthi.

³ Bp. akārāpetvā.

⁴ Bp. chagalakam; Ssp. chakalakam.

⁵ Bp.Ssp. °niggahā°.

⁶ Bp. nāmāyan.

⁷ Bp. adds ti.

⁸ Bp.Ssp. uddissāmi.

⁹ Bp.Ssp. jānātha.

¹⁰ Bp. kārāpetvā.

¹¹ Bp.Ssp. āpattiṃ.

¹² Bp. kriyam.

¹³ Bp.Ssp. karomā 'ti.

¹⁴ Ssp. adds nāma.

¹⁵ Ssp. omits 'ti.

¹⁶ Ssp. °nāti.

¹⁷ Bp. °tti; Ssp. sammati.

laddhadivasato paṭṭhāya Veluvane yevā 'ti. tato Mettiya-
bhummajake āhaṃsu āvuso tumhākaṃ kathā na sameti kacci
no lesaṃ oḍḍetvā vadathā¹ 'ti. evaṃ te tehi bhikkhūhi
anuyuñjīyamānā āmāvuso² ti vatvā etam atthaṃ ārocesuṃ,
kiṃ pana tumhe āvuso āyasmantaṃ Dabbaṃ Mallaputtaṃ
aññabhāgiyassa adhikaraṇassā 'ti ettha aññabhāgassa idaṃ
aññabhāgo vā assa atthīti aññabhāgiyaṃ, adhikaraṇaṃ ti
ādhāro veditabbo, vatthuadhiṭṭhānaṃ ti vuttaṃ hoti. yo hi
so Dabbo Mallaputto nāmā 'ti chakalako³ vutto so yv āyaṃ
āyasmato Dabbassa Mallaputtassa bhāgo koṭṭhāso pakkho
manussajāti c' eva bhikkhubhāvo ca, tato aññassa bhāgassa
koṭṭhāsassa pakkhassa hoti tiracchānajātiyā c' eva chakala-
kabhāvassa⁴ ca, so vā aññabhāgo assa atthīti, tasmā aññabhā-
giyasaṅkhyā⁵ labhati, yasmā ca tesaṃ imaṃ māyaṃ Dabbaṃ
Mallaputtaṃ nāma karomā 'ti vadantānaṃ tassa nāmakara-
ṇasaññāya ādhāro vatthuadhiṭṭhānaṃ tasmā adhikaraṇaṃ ti
veditabbo. taṃ hi sandhāya te bhikkhū aññabhāgiyassa
adhikaraṇassā 'ti āhaṃsu, na vivādādhikaraṇādīsu aññataraṃ,
kasmā. asambhavato, na hi te catunnaṃ adhikaraṇānaṃ
kassaci aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desaṃ lesamat-
taṃ upādiyimsu,⁶ na ca catunnaṃ adhikaraṇānaṃ leso nāma
atthi, jātilesādayo hi puggalānaṃ yeva lesā vuttā na vivā-
dādhikaraṇādīnaṃ, idaṃ ca Dabbo Mallaputto ti nāmaṃ
tassa aññabhāgiyādhikaraṇabhāve ṭhitassa chakalakassa⁷
koci deso hoti, therāṃ amūlakena pārājikena anuddhamsetuṃ
lesamatto ettha ca dissati apadissati assa ayan ti vohariyatīti⁸
deso, jātiādīsu aññatarakoṭṭhāsass' etam adhivacanaṃ aññam
pi vatthuṃ lissati silissati ohāramatten⁹ eva īsakaṃ alliyatīti⁸
leso, jātiādīnaṃ yeva aññatarakoṭṭhāsass' etam adhivacanaṃ,
tato paraṃ uttānattham eva. sikkhāpadapaññattiyam⁹ pi
ayam ev' attho.

padabhājane pan' assa aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci
desaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddham-

¹ Ssp. vadethā.

³ Bp. chagala°; Ssp. chakala°.

⁵ Ssp. uppādayimsu.

⁷ Bp.Ssp. vohār°.

⁹ Ssp. °dappaññ°.

² Ssp. āma āvuso.

⁴ Ssp. °saṅkham.

⁶ Bp.Ssp. vohari°.

⁸ Ssp. alli°.

seyya taṃ yasmā aṭṭhuppattivasen' eva āvibhūtaṃ, tasmā¹ na vibhattaṃ ti veditabbaṃ. yāni pana adhikaraṇaṃ ti vacana-sāmaññato atthuddhāravasena pavattāni² cattāri adhikaraṇāni tesam aññabhāgiyatā ca tabbhāgiyatā ca yasmā apākaṭṭhā jānitabbā ca vinayadharehi tasmā vacanasāmaññato laddhaṃ adhikaraṇaṃ nissāya taṃ āvikaronto aññabhāgiyassa adhikaraṇassa 'ti āpattāññabhāgiyaṃ vā hoti adhikaraṇaṃ aññabhāgiyaṃ vā ti ādim āha, yā ca sā avasāne āpattāññabhāgiyassa adhikaraṇassa vasena codanā vuttā, taṃ pi dassetuṃ ayaṃ sabbādhikaraṇānaṃ tabbhāgiyaaññabhāgiyatā samāhaṭṭhā ti veditabbā. tattha ca āpattāññabhāgiyaṃ vā ti paṭṭhamam uddiṭṭhataṃ kathaṃ ca āpatti āpattiyaṃ aññabhāgiyaṃ hotīti niddese ārabhitabbe yasmā āpattādhikaraṇassa tabbhāgiyavīcāraṇāyaṃ³ yeva ayaṃ attho āgamissati, tasmā evam anārabhitvā kathaṃ ca adhikaraṇaṃ adhikaraṇassa aññabhāgiyaṃ ti pacchimapadaṃ⁴ yeva gahetvā niddeso āraddho ti veditabbo. tattha aññabhāgiyavāro uttānattho yeva, ekaṃ ekaṃ hi adhikaraṇaṃ itaresaṃ tiṇṇaṃ tiṇṇaṃ aññabhāgiyaṃ aññapakkhiyaṃ aññakoṭṭhāsiyaṃ hoti, vatthuvisabhāgattā, tabbhāgiyavāre pana vivādādhikaraṇaṃ vivādādhikaraṇassa tabbhāgiyaṃ tappakkhiyaṃ⁵ taṃ koṭṭhāsiyaṃ vatthusabhāgattā, tathā anuvādādhikaraṇaṃ anuvādādhikaraṇassa, kathaṃ, buddhakālate paṭṭhāya hi aṭṭhārasabhedakaravattūni nissāya uppannavivādo ca idāni uppajjanakavivādo ca vatthusabhāgatāya ekaṃ vivādādhikaraṇaṃ eva hoti, tathā buddhakālate paṭṭhāya catasso vipattiyo nissāya uppanno anuvādo ca idāni uppajjanakaanuvādo ca vatthusabhāgatāya ekaṃ anuvādādhikaraṇaṃ eva hoti, yasmā pana āpattādhikaraṇaṃ āpattādhikaraṇassa sabhāgavisabhāgavattuto sabhāgasarikkhāsarikkhato⁶ ca ekaṃsena tabbhāgiyaṃ na hoti, tasmā āpattādhikaraṇaṃ āpattādhikaraṇassa siyā tabbhāgiyaṃ siyā aññabhāgiyaṃ ti vuttaṃ. tattha ādito paṭṭhāya aññabhāgiyassa paṭṭhamam niddiṭṭhataṃ idhāpi aññabhāgiyaṃ eva paṭṭhamam niddiṭṭham, tattha aññabhāgiyattaṃ ca parato tabbhāgiyattaṃ ca vuttanayen' eva veditabbaṃ.

¹ Ssp. adds padabhājane taṃ.

² Ssp. vuttāni.

³ Ssp. 'nāy' eva.

⁴ Ssp. pacchimaṃ padaṃ.

⁵ Ssp. taṃ pa°.

⁶ Ssp. sabhāvasarikkhato.

kiccādhikaraṇaṃ kiccādhikaraṇassa tabbhāgiyaṃ ti ettha pana buddhakālaṭo paṭṭhāya cattāri saṅghakammāni nissāya uppannaṃ adhikaraṇaṃ ca idāni cattāri saṅghakammāni nissāya uppajjanākaadhikaraṇaṃ¹ ca sabhāgatāya sarikkhatāya ca ekaṃ kiccādhikaraṇaṃ eva hoti, kiṃ pana saṅghakammāni nissāya uppannaṃ² adhikaraṇaṃ kiccādhikaraṇaṃ udāhu saṅghakammānaṃ ev' etaṃ adhvācānaṃ ti. saṅghakammānaṃ ev' etaṃ adhvācānaṃ, evaṃ sante pi saṅghakammaṃ nāma idaṇ³ ca idaṇ ca evaṃ kattabban ti iti⁴ yaṃ kammalakkhaṇaṃ manasikaroti taṃ nissāya uppajjanato purimaṃ purimaṃ saṅghakammaṃ nissāya uppajjanato ca saṅghakammāni nissāya uppannaṃ adhikaraṇaṃ *kiccādhikaraṇaṃ* ti vuttaṃ.

kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāyā 'ti ettha⁵ pana yasmā deso ti vā lesamatto ti vā pubbe vuttanāyena' eva vyañjanato nānaṃ atthato ekaṃ, tasmā leso ti dasalesā *jātileso nāmaleso* ti ādim āha. tattha jāti yeva jātileso esa nayo sesesu pi, idāni taṃ eva lesaṃ vitthārato dassetuṃ yathā taṃ upādāya anuddhamānaṃ hoti tathā savatthukaṃ katvā dassento jātileso nāma *khattiyo diṭṭho hotīti* ādim āha. tattha khattiyo diṭṭho hotīti añño koci khattiyajātiyo iminā codakena diṭṭho hoti. *pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto* ti methuna-dhammādisu aññataraṃ āpajjanto. *aññaṃ khattiyaṃ passitvā codetīti* atha so aññaṃ attano verim khattiyajātiyaṃ bhikkhuṃ passitvā taṃ khattiyajātilesaṃ gahetvā evaṃ codeti khattiyo mayā diṭṭho pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto tvaṃ *khattiyo pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno* 'si, athavā tvaṃ so khattiyo nāñño⁶ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno 'si *assamaṇo* 'si *asakya* puttīyo 'si n' *atthi* tayā *saddhīm* uposatho vā pavāraṇā vā⁷ ti āpatti vācāya vācāya saṅghādisesassa, ettha ca tesāṃ khattiyānaṃ aññamaññaṃ asadisassa tassa tassa dīghādino vā diṭṭhādino vā vasena aññabhāgiyatā khattiyajātipaññattiyaṃ ādhāravasena adhikaraṇatā ca veditabbā, eten' eva⁷ upāyena sabbapadesu yojanā veditabbā. pattalessaniddese

¹ Bp. °nakaṃ adhi°.

² Ssp. °nna.

³ Bp. idañci idaṇ; Ssp. idañciḍaṇ for idaṇ ca idaṇ.

⁴ Bp. omits.

⁵ Bp.Ssp. na añño.

⁶ Bp.Ssp. add saṅghakammaṃ vā.

⁷ Bp. eten' upāyena

ca sātakapatto ti lohappattasadiṣo susaṇṭhāno succhavi sinid-
dho bhamaravaṇṇo mattikāpatto vuccati. sumbhakapatto
ti pakatimattikāpatto, yasmā pana āpattilesassa ekapaden'
eva saṅkhepato niddeso vutto tasmā vitthārato 'pi tam'
dassetum *bhikkhu saṅghādisesaṃ ajjhāpajjanto ditṭho hotīti*
ādi vuttaṃ. kasmā pan' assa tatth' eva niddesaṃ avatvā
idha visuṃ vutto ti. sesaniddesehi asabhāgattā, sesaniddesā
hi aññaṃ disvā aññaṃ codanāvasena vuttā, ayaṃ pana
ekam eva aññaṃ āpattiṃ āpajjantaṃ disvā aññaṃ āpattiyā
codanāvasena vutto, yadi evaṃ kathaṃ aññabhāgiyaṃ adhi-
karaṇaṃ hotīti. āpattiyā, ten' eva vuttaṃ evaṃ pi āpat-
taññabhāgiyaṃ ca hoti leso ca upādinno ti, yaṃ hi so saṅghā-
disesaṃ āpanno taṃ pārājikassa aññabhāgiyaṃ adhikaraṇaṃ,
tassa pana aññabhāgiyassa adhikaraṇassa leso nāma yo so
sabbakhattiyānaṃ sādharmaṇo khattiyabhāvo viya sabbāpat-
tinaṃ sādharmaṇo āpattibhāvo, eten' eva upāyena sesāpatti-
mūlakanayo² codāpakavāro ca veditabbo. *anāpatti tathā-
saññā codeti vā codāpeti vā* ti pārājikaṃ yeva ayaṃ āpanno ti
yo evaṃ tathāsaññā codeti vā codāpeti vā tassa anāpatti.
sesaṃ sabbattha³ uttānaṃ eva, samuṭṭhānādini pi paṭha-
maduṭṭhadosasadiṣā n' evā 'ti.

dutiyaduṭṭhadosavannaṇā⁴ niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti saṅghabhedasikkhāpadaṃ,
tattha *atha kho Devadatto* ti ādisu yo ca Devadatto yathā ca
pabbajito yena ca kāraṇena Kokālikādayo upasaṅkamitvā
*etha mayaṃ āvuso samaṇassa Gotamassa saṅghabhedam karis-
sāma cakkabhedan* ti āha. taṃ sabbaṃ saṅghabhedakkhan-
dake āgatam eva. pañcavatthuyācanā pana kiñcāpi tatth'
eva āgamissati atha kho idhāpi āgatattā yad ettha vattabbaṃ
taṃ vatvā 'va gamissāma. *sādhu bhante* ti āyācanā sādhu.⁵
bhikkhū yāvajjivaṃ ārañṇakā⁶ assū 'ti ārañṇakadhutaṅgaṃ⁷
samādāya sabbe⁸ bhikkhū yāvajjivaṃ ti tāva ārañṇakā⁶ hontu
arañṇe yeva vasantu. *yo gāmantam osareyya vajjam tam⁹*

¹ Ssp. tam pi for pi tam.

² Ssp. °lakā nayo.

³ Ssp. sabbaṃ.

⁴ Ssp. °dosasikkhāpadavaṇ°.

⁵ Bp. omits.

⁶ Bp. Ssp. °ñikā.

⁷ Bp. Ssp. °ñika°.

⁸ Bp. adds pi.

⁹ Bp. Ssp. nam.

phuseyyā 'ti yo eka bhikkhu pi araṇṇaṃ pahāya nivāsattāyā¹ gāmantam osareyya vajjam tam² phuseyya tam³ bhikkhum doso phusatu āpattiyā nam bhagavā karetu 'ti adhippāyena vadati. esa nayo sesavattāhūsu pi. *janam saṇṇāpessāmā* 'ti janam amhākam appicchatādibhāvam jānāpessāma, atha vā paritosessāma pasādessāmā 'ti vuttam hoti. imāni pana pañcavattāhūni yācato Devadattassa vacanam sutvā 'va aṇṇāsi bhagavā saṅghabhedatthiko hutvā ayam yācati,⁴ yasmā pana tāni anujāniyamānāni bahunnam⁵ kulaputtānam maggantarāyāya samvattanti tasmā bhagavā *alam Devadattā* 'ti paṭikkhipitvā yo icchati so⁶ āraṇṇako⁷ hotu 'ti ādim āha. ettha pana bhagavato adhippāyam viditvā kulaputtana attano patirūpaṃ veditabbam, ayam h' ettha bhagavato adhippāyo eko bhikkhu mahajjhāsayo hoti mahussāho sakkoti gāmantasenāsanam paṭikkhipitvā araṇṇe viharanto dukkhass' antam kātuṃ, eko dubbalo hoti appatthāmo⁸ araṇṇe na sakkoti gāmante yeva sakkoti, eko mahabbalo samappavattadhātuko adhivāsanaṃkhaṇṭhisampanno⁹ itthāniṭṭhesu samacitto araṇṇe pi gāmante pi sakkoti yeva, eko n' eva gāmante na araṇṇe sakkoti padaparamo hoti. tatra yv āyam mahajjhāsayo hoti mahussāho sakkoti gāmantasenāsanam paṭikkhipitvā araṇṇe viharanto dukkhassantam kātuṃ so araṇṇe yeva vasatu¹⁰ idam assa patirūpaṃ saddhivihārikādayo pi c' assa anusikkhamānā araṇṇe vihātabbam eva maññissanti, yo pana dubbalo hoti appatthāmo¹¹ gāmante yeva sakkoti dukkhass' antam kātuṃ na araṇṇe so gāmante yeva vasatu, yv āham mahabbalo samappavattadhātuko adhivāsanaṃkhaṇṭhisampanno¹² itthāniṭṭhesu samacitto araṇṇe pi gāmante pi sakkoti yeva ayam pi gāmantasenāsanam pahāya araṇṇe viharatu, idam assa patirūpaṃ saddhivihārikā¹³ pi hi¹⁴ 'ssa anusikkhamānā araṇṇe vihātabbam maññissanti, yo paṇāyam n' eva gāmante na araṇṇe sakkoti padaparamo hoti¹⁵ ayam pi

¹ Bp.Ssp. nivāsana°.² Ssp. nam.³ Bp.Ssp. nam.⁴ Bp.Ssp. yācatīti.⁵ Bp.Ssp. bahūnam.⁶ Bp.Ssp. omī so.⁷ Bp. °āiko.⁸ Bp. appatthāmo.⁹ Bp. °nakhanti°.¹⁰ Bp. viharatu.¹¹ Bp. °thāmo.¹² Bp. °khanti.¹³ Ssp. °kādayo.¹⁴ Ssp. omits.¹⁵ Bp. omits.

araññe yeva vasatu, ayaṃ hi 'ssa dhutaṅgasevanā kammaṭṭhānabhāvanā ca āyatim maggaphalānaṃ upanissayo bhāvissati, saddhivihārikādayo c' assa anusikkhamānā araññe vihātabbāṃ maññissantīti, evaṃ yv āyaṃ dubbalo hoti appatthāmo¹ gāmaṇte yeva viharanto sakkoti dukkhass' antaṃ kātuṃ na araññe, imaṃ puggalaṃ sandhāya bhagavā yo icchati so² gāmaṇte viharatū 'ti āha, iminā ca puggalena aññesam pi dvāraṃ dinnam. yadi pana bhagavā Devadattassa vādaṃ sampañiccheyya yv āyaṃ puggalo pakatiyā dubbalo hoti appatthāmo¹ yo pi daharakāle araññe³ vāsaṃ abhisambhūnitvā jīṇṇakāle vā⁴ vātapittādi⁵ samuppanna-dhātukkhobhakāle vā nābhisambhūnāti gāmaṇte yeva pana viharanto sakkoti dukkhass' antaṃ kātuṃ tesāṃ ariyamaggūpacchedo bhaveyya arahattaphalādhigamo na bhaveyya, uddhammaṃ ubbinayaṃ vilomaṃ aniyyānikaṃ⁶ satthusāsaṇaṃ bhaveyya, satthā ca tesāṃ asabbaññū assa sakavādaṃ chaḍḍetvā Devadattavāde⁷ paṭiṭṭhito ti gārayho ca bhaveyya, tasmā bhagavā evarūpe puggale saṅgaṇhanto Devadattassa vādaṃ paṭikkhipi. eten' eva upāyena piṇḍapātikavatthusmim pi paṃsukūlikavatthusmim pi aṭṭhamāse rukkhāmūlikavatthusmim pi vinicchayo veditabbo, cattāro pana māse rukkhāmūlasenāsanaṃ paṭikkhittam eva, macchamaṃsavatthusmim tikoṭiparisuddhan ti tīhi koṭīhi parisuddham diṭṭhādihi aparisuddhihi⁸ virahitan ti attho, ten' ev' āha aditṭham asutaṃ⁹ aparisaṅkitaṃ ti, tatthā aditṭham nāma bhikkhūnaṃ atthāya migamacche vadhitvā gayhamānaṃ aditṭham. asutaṃ⁹ nāma bhikkhūnaṃ atthāya migamacche vadhitvā gahitan ti asutaṃ. aparisaṅkitaṃ pana diṭṭhapaṇisaṅkitaṃ sutapaṇisaṅkitaṃ tad ubhayavimuttapaṇisaṅkitaṃ¹⁰ ca ñatvā tabbipakkhato jānitaṃ. kathaṃ. idha bhikkhū passanti manusse jālavākarādihatthe¹¹ gāmato¹² nikkhamante araññe vā vicarante, dutiyadivase ca nesaṃ taṃ gāmaṃ

¹ Bp. °thāmo.

² Bp.Ssp. omit.

³ Bp.Ssp. arañña.

⁴ Bp. omits.

⁵ Bp.Ssp. °dīhi.

⁶ Bp.Ssp. aniyya°.

⁷ Ssp. Devadattassa vāde.

⁸ Bp. °suddham and adds hi hi.

⁹ Ssp. assutaṃ.

¹⁰ Ssp. °vinimutta°.

¹¹ Bp.Ssp. jālavāgurādi°.

¹² Ssp. adds vā.

piṇḍāya pavitṭhānam samacchamaṃsaṃ piṇḍapātaṃ abbi-
haranti, te teṇa diṭṭhena parisāṅkanti bhikkhūnam nu kho
atthāya katan ti idaṃ diṭṭhaparisāṅkitam,¹ etaṃ gahetum
na vaṭṭati, yaṃ evaṃ aparisaṅkitam taṃ vaṭṭati. sace pana
te manussā kasmā bhante na gaṇhathā 'ti pucchitvā tam
attham sutvā na yidaṃ bhante bhikkhūnam atthāya kataṃ
amhehi attano atthāya vā rājayuttādīnam atthāya vā katan
ti vadanti kappati. na h' eva kho bhikkhū passanti api ca
suṇanti manussā kira jālavākarādiatthā² gāmato vā nik-
khamanti araṇṇe vā vicarantīti, dutiyadivase ca nesam³ taṃ
gāmaṃ piṇḍāya pavitṭhānam samacchamaṃsaṃ piṇḍapātaṃ
abbiharanti, te teṇa sutena parisāṅkanti bhikkhūnam nu kho
atthāya katan ti idaṃ sutaparisāṅkitam nāma, etaṃ gahetum
na vaṭṭati, yaṃ evaṃ parisāṅkitam taṃ vaṭṭati. sace pana
te manussā kasmā bhante na gaṇhathā 'ti pucchitvā tam
attham sutvā na yidaṃ bhante⁴ bhikkhūnam atthāya kataṃ
amhehi attano atthāya⁵ rājayuttādīnam⁶ atthāya vā katan
ti vadanti kappati. na h' eva kho pana⁷ passanti na suṇanti
api ca⁸ tesam⁹ gāmaṃ piṇḍāya pavitṭhānam pattam gahetvā
samacchamaṃsaṃ piṇḍapātaṃ abhisāṅkharitvā abbiharanti
te parisāṅkanti bhikkhūnam nu kho atthāya katan ti, idaṃ
tad ubhayavimuttaparisāṅkitam nāma, etaṃ pi¹⁰ gahetum na
vaṭṭati, yaṃ evaṃ aparisaṅkitam taṃ vaṭṭati. sace pana
te manussā kasmā bhante na gaṇhathā 'ti pucchitvā tam
attham sutvā na yidaṃ bhante bhikkhūnam atthāya kataṃ
amhehi attano atthāya vā rājayuttādīnam⁶ atthāya vā
kataṃ pavattamaṃsaṃ vā kappiyam eva labhitvā bhikkhū-
nam atthāya sampāditan ti vadanti kappati. matānam
petakiccattāya maṅgalādīnam vā atthāya kate pi es' eva
nayo, yaṃ yaṃ hi bhikkhūnam yeva atthāya akataṃ yattha
ca nibbematiko hoti taṃ sabbaṃ kappati. sace pana ekas-
mim vihare bhikkhū uddissa kataṃ hoti te ca attano atthāya
katabhāvaṃ na jānanti añṇe jānanti ye jānanti tesam na

¹ Ssp. adds nāma.³ Ssp. tesam.⁵ Bp.Ssp. add vā.⁷ Bp. inserts bhikkhū.⁹ Ssp. adds taṃ.² Bp.Ssp. jālavāgurādi°.⁴ Ssp. omits.⁶ Ssp. rājā°.⁸ Bp. adds kho.¹⁰ Bp. omits.

vaṭṭati itaresaṃ vaṭṭati, aññe na jānanti te yeva jānanti tesam yeva na vaṭṭati aññesaṃ vaṭṭati, te pi amhākaṃ atthāya katan ti jānanti aññe pi etesaṃ atthāya katan ti jānanti sabbesaṃ pi na vaṭṭati sabbe na jānanti sabbesaṃ¹ vaṭṭati.

pañcasu hi² sahadhammikesu yassa vā tassa vā atthāya uddissa kataṃ sabbesaṃ na kappati. sace pana koci ekaṃ bhikkhum uddissa pāṇaṃ vadhitvā tassa pattaṃ pūretvā deti so ce³ attano atthāya katabhāvaṃ jānaṃ yeva gahetvā aññassa bhikkhuno deti so tassa saddhāya paribhuñjati kassa āpattiṃ. dvinnam pi anāpatti. yaṃ hi uddissa kataṃ tassa abhuttatāya anāpatti, itarassa ajānanatāya,⁴ kappiyamaṃsassa hi paṭiggahane āpatti n' atthi, uddissa kataṃ ca ajānitvā bhuttassa⁵ pacchā ñatvā āpattidesanakiccaṃ⁶ nāma n' atthi. akappiyamaṃsaṃ pana ajānitvā bhuttena pacchā ñatvā 'pi āpatti desetabbā. uddissa kataṃ hi ñatvā bhuñjato 'va āpatti. akappiyamaṃsaṃ ajānitvā bhuñjantassāpi āpatti yeva. tasmā āpattibhīrukena rūpaṃ sallakkhentenāpi pucchitvā 'va maṃsaṃ paṭiggahetabbam, paribhogakāle pucchitvā paribhuñjissāmi gahetvā pucchitvā 'va bhuñjitabbam. kasmā. duviññeyyattā.⁷ acchamaṃsaṃ pi sūkaramaṃsasadisaṃ hoti dīpamaṃsādīni¹ ca⁸ migamaṃsādisadisāni⁹ tasmā pucchitvā gahaṇam eva vattanti vadanti.

haṭṭho udaggo ti tuṭṭho c' eva unnatakāyacitto ca hutvā. so kira na¹⁰ bhagavā imāni pañcavatthūni¹¹ anujānāti idāni sakkhissāmi saṅghabhedam kātun ti Kokālikassa ingitākāraṃ¹² dassetvā yathā viṣaṃ vā khāditvā rajjuyā vā ubbandhitvā satthaṃ vā āharitvā maritukāmo puriso visādisu aññataraṃ labhitvā tappaccayā āsannaṃ pi maraṇadukkhaṃ ajānanto haṭṭho udaggo hoti, evam evaṃ saṅghabhedappaccayā¹³ āsannaṃ pi avicimhi nibbattitvā paṭisaṃvedaniyaṃ dukkhaṃ ajānanto laddho dāni me saṅghabhedassa upāyo ti haṭṭho udaggo sapaṇiso utṭhāy' āsanā ten' eva haṭṭhabhāvena

¹ Bp. adds pi.

² Ssp. pi.

³ Bp.Ssp. ca.

⁴ Ssp. adds ca.

⁵ Ssp. bhuñjantassa.

⁶ Ssp. °sanākiccaṃ.

⁷ Ssp. dūvi°.

⁸ Ssp. omits ca.

⁹ Bp. °maṃsasadisāni.

¹⁰ Ssp. omits na.

¹¹ Ssp. inserts na.

¹² Bp. icchitākāraṃ.

¹³ Bp.Ssp. °dapacc°.

bhāgavantam abhivādetvā padakkhiṇam katvā pakkāmi. te mayam imehi pañcahi vatthūhi samādāya vattamā 'ti ettha pana imāni pañcavatthūnīti vattabbe pi te mayam imehi pañcahi vatthūhi janam saññāpessāmā 'ti abhināparivita-kavasena¹ vibhattivipallāsam asallakkhetvā abhināparivita-kānurūpam² eva te mayam imehi pañcahi vatthūhīti āha, yathā tam vikkhittacitto. *dhutā sallekhevuttino* ti yā paṭipadā kilese dhunāti tāya samannāgatattā dhutā. yā ca kilese sallikhati sā etesam vuttīti sallekhevuttino. *bāhuliko*³ ti cīvarādīnam paccayānam bahulabhāvo bāhullam, tam⁴ bāhullamassa atthi tasmim vā bāhulle niyutto tthito ti bāhuliko. *bāhullāya cetetīti* bāhullattāya⁵ ceteti kappeti pakappeti, katham hi⁶ nāma mayham pi⁶ sāvakānañ ca⁷ cīvarādibahulabhāvo⁸ bhaveyyā 'ti evam ussukkam āpaṇno ti adhipāyo. *caḅkabhedāya* 'ti āṇabhedāya. dhammim katham katvā ti Khandhake vuttanayena: alam Devadatta mā te rucci saṅghabhedāya⁹ garuko kho Devadatta saṅghabhedo yo kho Devadatta samaggaṃ saṅgham bhindati kappatṭhiyaṃ kabbisaṃ pasavati kappam nirayamhi paccati, yo ca kho Devadatta bhinnaṃ¹⁰ saṅgham samaggaṃ karoti brahmaṃ¹¹ puññaṃ pasavati kappam saggaṃhi modatīti, evam ādikam anekappakāram Devadattassa ca bhikkhūnañ ca tad anucchavikaṃ tad anulomikaṃ dhammim katham katvā. *samaggassā* 'ti sahitassa cittena ca sarīrena ca aviyuttassā 'ti attho. padabhājane pi hi ayam eva attho dassito. *samānasamvāsako* ti hi vadatā cittena aviyogo dassito hoti. *samānasimāyaṃ tthito* ti vadatā sarīrena. katham. samānasamvāsako hi laddhinānāsamvāsakena¹² vā kammanānāsamvāsakena¹³ vā virahito samacittatāya cittena aviyutto hoti, samānasimāyaṃ tthito kāyasāmaggīdānato sarīrena aviyutto.

bhedanasamvattanikaṃ vā adhikaraṇan ti bhedanassa saṅghabhedassa atthāya samvattanikaṃ kāraṇam, imasmim hi

¹ Ssp. abhināparivitaḅka°.

² Bp. abhināṇam pari°.

³ Ssp. bāhuliko.

⁴ Ssp. omits.

⁵ Bp.Ssp. °tthāya.

⁶ Bp.Ssp. ca.

⁷ Ssp. adds me.

⁸ Bp. cīvarādīnam paccayānam bahulabhāvo.

⁹ Bp.Ssp. °bhedo.

¹⁰ Bp.Ssp. bhinnam.

¹¹ Ssp. brahma.

¹² Ssp. laddhinā nāna°.

¹³ Ssp. kammunā nānā°.

okāse kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ ti ādisu viya kāraṇaṃ adhikaraṇaṃ ti adhippetam, tañ ca yasmā aṭṭhārasavidhaṃ hoti tasmā padabhājane aṭṭhārasabhedakara vatthūnti vuttaṃ. tāni pana idh' Ūpāli bhikkhū adhammaṃ dhammo ti dipetīti ādinā nayena Khandhake āgatāni, tasmā tat¹ eva nesam atthaṃ vaṇṇayissāma. yo pi cāyaṃ imāni vatthūni nissāya aparehi pi kammena uddesena vohārena anusāsanāya salākaggāhenā 'ti pañcahi kāraṇehi saṅghabhedo hoti, tam pi āgataṭṭhāne yeva pakāsayissāma, saṅkhepato pana *bhedanasamvattanikaṃ vā adhikaraṇaṃ samādāyā* 'ti ettha saṅghabhedass' atthāya samvattanikaṃ saṅghabhede² nippattisamattham³ kāraṇaṃ gahetvā ti evam attho vedittabbo. *paggayhā* 'ti paggaḥitaṃ abbhussitaṃ pākatakaṃ katvā. *tiṭṭheṣṣyā* ti yathā samādinnaṃ yathā paggaḥitaṃ eva ca⁴ katvā accheyya, yasmā pana evam paggaṇhatā⁵ tiṭṭhatā ca tan dīpakam⁶ c' eva appaṭinissatṭham⁷ ca hoti tasmā padabhājane *dīpeyyā* 'ti ca na *ppaṭinissajjeyyā*⁸ 'ti ca vuttaṃ. *bhikkhūhi evam assa vacanīyo* ti aññehi lajjīhi bhikkhūhi evam vattabbo bhavēyya. padabhājane c' assa *ye passantīti* ye sammukhā paggayha tiṭṭhantaṃ passanti. *ye suṇantīti* ye pi⁹ asukasmim nāma vihāre bhikkhū bhedanasamvattanikaṃ adhikaraṇaṃ samādāya paggayha tiṭṭhantīti suṇanti. *saṃet' āyasmā saṅghenā* 'ti āyasma saṅghena saddhim saṃetu saṃāgacchatu ekaladdhiko hotū 'ti attho. kim kāraṇā, *saṃaggo hi saṅgho sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharatīti*, tattha sammodamāno ti aññamaññasampattiya¹⁰ suṭṭhu modamāno, avivadamāno ti ayaṃ dhammo nāyaṃ dhammo ti evaṃ na vivadamāno. eko uddeso assā 'ti ekuddeso ekato pavatta-pātimokkhuddeso na visun ti attho. phāsu viharatīti sukhaṃ viharati. *icc' etaṃ kusalan* ti etaṃ paṭinissajjanaṃ kusalaṃ khemaṃ sotthibhāvo tassa bhikkhuno. *no ce paṭinissajati āpatti dukkaṭassā* 'ti tikkhattuṃ vuttassa apaṭinissajato dukkaṭaṃ. *sutvā na vadanti āpatti dukkaṭassā* 'ti ye sutvā na vadanti

¹ Ssp. tatth'.² Ssp. °bheda.³ Bp. nibbatti°; Ssp. nipphatti°.⁴ Ssp. omits.⁵ Ssp. paggayhatā. ⁶ Bp.Ssp. °dīpitañ.⁷ Ssp. apaṭi°.⁸ Ssp. paṭi°.⁹ Bp. omits.¹⁰ Bp. °ññaṃ sampa°.

tesam pi dukkaṭaṃ. kīvadūre¹ sutvā avadantānaṃ dukkaṭaṃ ekavīhāre tāva vattabbaṃ n' atthi, aṭṭhakathāyaṃ pana vuttaṃ samantā addhayaṃ² bhikkhūnaṃ bhāro dūtaṃ vā paṇṇaṃ vā pesetvā vadato pi āpatti mokkho n' atthi, sayam eva gantvā garuko³ āvuso saṅghabhedo mā saṅghabhedāya parakkamīti vāretabbo,⁴ pahontena pana dūraṃ pi gantabbaṃ agilānānaṃ hi dūre pi bhāro yeva.

idāni *evaṃ ca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno* ti ādisu atthamattam eva dassetuṃ so bhikkhu saṅghamajjham pi ākaḍḍhitvā vattabbo ti ādim āha. tattha saṅghamajjham pi ākaḍḍhitvā ti sace purimanayena vuccamāno na paṭinissajati hatthesu ca pādesu⁵ ca gahetvā 'pi saṅghamajjham ākaḍḍhitvā puna pi mā āyasmantā ti ādinā nayena tikkhaturuṃ vattabbo. *yāva tatiyaṃ samanubhāsitaḥ* ti yāva tatiyaṃ samanubhāsanāṃ tāva samanubhāsitaḥ. tihi samanubhāsanakammavācāhi kammaṃ katabbo ti vuttaṃ hoti. padabhājane pan' assa attham eva gahetvā samanubhāsanavidhiṃ dassetuṃ so bhikkhu samanubhāsitaḥ, *evaṃ ca pana bhikkhave samanubhāsitaḥ* ti ādi vuttaṃ, tattha ñattiyā dukkaṭaṃ dvīhi kammavācāhi thullaccayā. paṭippassambhantīti yañ ca⁶ ñattipariyosāne dukkaṭaṃ āpanno ye ca dvīhi kammavācāhi thullaccaye, tā tisso pi āpattiyo yassa na kkkhamati so bhāseyyā 'ti evaṃ yyakāraṃ pattamattāya⁷ tatiyakammavācāya paṭippassambhanti saṅghādisese⁸ yeva tiṭṭhati. kim,⁹ āpannā¹⁰ āpattiyo paṭippassambhanti anāpannā ti. Mahāsummatthero¹¹ tāva vadati yo avasāne paṭinissajjissati so tā āpattiyo na āpajjati tasmā anāpannā paṭippassambhantīti. Mahāpadummatthero pana līngaparivattena asādhāraṇāpattiyo viya āpannā paṭippassambhanti anāpannānaṃ kim paṭippassaddhiyā ti āha. dhammakamme dhammakammaṣaṇṇīti tañ ce samanubhāsanakammaṃ dhammakammaṃ hoti tasmīṃ dhammakammaṣaṇṇīti attho, esa nayo sabbattha, idha ṣaṇṇā na rakkhati kammaṣaṇṇā dhammi-

¹ Bp.Ssp. kiṃva°.

² Ssp. addha°.

³ Bp. adds kho.

⁴ Bp. adds pi.

⁵ Bp. bāhāsu for this.

⁶ Ssp. omits ca.

⁷ Bp.Ssp. °rappatta°.

⁸ Bp. °seso.

⁹ Bp. adds pana.

¹⁰ Bp. āpannāpattiyo.

¹¹ Bp.Ssp. °samatthero.

kattā eva¹ appaṭiṇissajanto² āpajjati. asamanubhāsantassā 'ti asamanubhāsiyamānassa apaṭiṇissajantassāpi³ saṅghādisesena anāpatti, paṭiṇissajjantassā 'ti ñattito pubbe vā ñattikhane vā ñattipariyosāne vā paṭhamāya vā anusāvanāya⁴ dutiyāya vā tatiyāya vā yāva yyakāraṃ na sampāpunāti tāva paṭiṇissajjantassa saṅghādisesena anāpatti. ādikammikassā 'ti ettha pana Devadatto samaggassa saṅghassa bhedāya parakkami tasmim vatthusmin ti Parivāre āgatattā Devadatto ādikammiko, so ca kho saṅghabhedāya parakkamanass' eva⁵ apaṭiṇissajanassa,⁶ na hi tassa taṃ kammaṃ kataṃ. katham idam⁷ jānitabban ti ce. suddato, yathā hi Ariṭṭho bhikkhu gaṇḍabādhi⁸ pubbo yāva tatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭiṇissaji⁹ tasmim vatthusmin ti Parivāre āgatattā Ariṭṭhassa kammaṃ katan ti paññāyati. na tathā Devadattassa, athāpi 'ssa katena bhavitabban ti koci attano rucimatten' eva vadeyya tathāpi apaṭiṇissajane¹⁰ ādikammikassa anāpatti nāma n' atthi, na hi paññattisikkhāpadaṃ¹¹ vitikkamantassa aññatra odissa¹² anuññātato anāpatti nāma dissati, yam pi Ariṭṭhasikkhāpadassa anāpatti¹³ ādikammikassā 'ti potthakesu likhitaṃ taṃ pamādalikhitaṃ pamādalikhitabhāvo c' assa paṭhamam Ariṭṭho bhikkhu codetabbo codetvā sāretabbo sāretvā āpatti¹⁴ ropetabbā¹⁵ ti, evam Kammakkhandhake āpattiropanavacanato¹⁶ veditabbo. iti bhedāya parakkamane ādikammikassa Devadattassa yasmā taṃ kammaṃ na kataṃ tasmā sā¹⁷ āpatti yeva na jātā, sikkhāpadaṃ pana taṃ ārabha paññattan ti katvā ādikammiko ti vutto iti āpattiyā abhāvato yev' assa anāpatti vuttā, sā pan' esā kiñcāpi asamanubhāsantassā 'ti iminā 'va siddhā. yasmā pana asamanubhāsanto nāma yassa kevalam samanubhāsanam na karonti¹⁸

¹ Ssp. evam.² Bp. °sajjanto; Ssp. apaṭiṇissajjanto.³ Bp. appaṭi°.⁴ Bp. °nāya; Ssp. anussāvanāya.⁵ Bp. °manto yeva and adds na.⁶ Bp. appaṭiṇissajjanto; Ssp. °jjanassa.⁷ Ssp. kathaṃ c' idam.⁸ Bp.Ssp. gaddhabādhi.⁹ Bp.Ssp. °jji.¹⁰ Bp. appaṭiṇissajjane; Ssp. apaṭiṇiss°.¹¹ Bp. °ttaṃ sikkhā°; Ssp. °ttasikkhā°.¹² Ssp. uddissa.¹³ Bp.Ssp. °pattiyam ādi°.¹⁴ Bp. āpattim.¹⁵ Bp. °tabbo; Ssp. āropetabbā.¹⁶ Ssp. āpattiaropa°.¹⁷ Bp. 'ssa.¹⁸ Ssp. karoti.

so vuccati na ādikammiko, ayañ ca¹ ādikammiko yeva tasmā ādikammikassā 'ti vuttam, eten' upāyena² ṭhapetvā Ariṭṭha-sikkhāpadam sabbasamanubhāsanāsu vinicchayo veditabbo. sesam sabbattha uttānam eva. samuṭṭhānādisu tivaṅgikam ekasamuṭṭhānam samanubhāsanasamuṭṭhānam nām' etaṃ kāyavācācittato samuṭṭhāti, paṇissajāmīti³ kāyavikāram vā vacibhedam vā akarontass' eva pana āpajjanato akariyā,⁴ saññāvimokkham sacittakam lokavajjam kāyakammam vaci-kammam akusalacittam dukkhavedanan ti.

paṭhamasaṅghabhedasikkhāpadavannanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti dutiyasaṅghabhedasikkhāpadam. tattha *anuvattakā* ti tassa diṭṭhikhanṭirucigahapena⁵ anupaṭipajjanakā. vaggaṃ asāmaggipakkhiyavacanam vadantīti *vaggavādakā*. padabhājanē pana *tassa vanṇāya pakkhāya ṭhitā* hontīti vuttam, tassa saṅghabhedāya parakkamantassa vanṇatthāya ca pakkhavuddhiatthāya⁶ ca ṭhitā ti attho, ye hi vaggavādakā te niyamena īdisā honti tasmā evam⁷ vuttam, yasmā pana tiṇṇam uddham kammārahā na honti na hi saṅgho saṅghassa kammam karoti tasmā *eko vā dve vā tayo vā* ti vuttam. *jānāti no* ti amhākam chandādīni jānāti.⁸ *bhāsatīti* evam karomā 'ti amhehi saddhim bhāsatī. *amhākam p' etaṃ khamatīti* yaṃ so karoti etaṃ amhākam pi ruccati. *saṃmet' āyasmantānam saṅghenā* 'ti āyasmantānam cittam saṅghena saddhim saṃmetu saṃāgacchatu ekibhāvam yātū 'ti vuttam hoti. sesam ettha paṭhamasikkhāpade vuttanayattā uttānatthattā ca pākaṭam eva. samuṭṭhānādīni pi paṭhamasikkhāpadasadisān' evā 'ti.

dutiyasaṅghabhedasikkhāpadavannanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti dubbacasikkhāpadam. tattha *anācāram ācaratīti* anekappakāram kāyavācīdvāravitikkamam karoti. *kin nu kho nāmā* 'ti vambhanavacanam etaṃ. *aham kho nāmā* ti ukkaṃsanavacanam.⁹ *tumhe*

¹ Ssp. adds Devadatto after ca.

² Ssp. ūpa°.

³ Ssp. °ssajjāmīti.

⁴ Bp. akriyam; Ssp. akiriya.

⁵ Bp.Ssp. rucigga°.

⁶ Bp.Ssp. °vuḍḍhi°.

⁷ Ssp. etaṃ.

⁸ Ssp. adds pi.

⁹ Bp. °savacanam.

vadeyyan ti idaṃ karoṭṭha idaṃ mā karoṭṭhā 'ti ahaṃ tumhe vattum arahāmiti dasseti. kasmā iti ce. yasmā amhākaṃ buddho¹ Kanthakaṃ² āruya mayā saddhīm nikkhamitvā pabbajito ti evaṃ ādim atthaṃ sandhāy' āha. *amhākaṃ dhammo* ti vatvā pana³ attano santakabhāve yuttim dassento *amhākaṃ ayyaputtēna dhammo abhisamīto* ti āha. yasmā amhākaṃ ayyaputtēna catusaccadhammo paṭividdho tasmā dhammo pi amhākaṃ ti vuttaṃ hoti. saṅghaṃ pana attano veripakkhe ṭhitāṃ maññaṃ māno amhākaṃ saṅgho ti na vadati. upamaṃ pana vatvā saṅghaṃ apasādetukāmo *seyyathāpi nāmā* 'ti ādim āha. *tiṇakatthapaṇṇasatan* ti tattha tattha patitā⁴ tiṇaṃ⁵ kaṭṭhapaṇṇaṃ. athavā tiṇaṃ ca nissā-rakaṃ⁶ lahukaṃ kaṭṭhaṃ ca⁷ tiṇakatthāṃ, paṇṇasatan ti purāṇapaṇṇaṃ. *ussādeyyā*⁸ 'ti rāsiṃ kareyya, *pabbateyyā* 'ti pabbatappabhavā. sā hi sīghasotā hoti tasmā tam eva gaṇhāti, *saṅkhasevālapaṇakaṃ* ti ettha saṅkho ti sīghamūlako paṇṇasevālo vuccati, sevālo ti nilasevālo avaseso udakapapaṭakatilabijakādi⁹ sabbo pi paṇako ti saṅkhyā¹⁰ gacchati. *ekato ussāditā*¹¹ ti ekaṭṭhāne kenāpi sampiṇḍitā rāsikatā¹² ti dasseti. *dubbacajātiko* ti dubbacasabhāvo vattum asakku-ṇeyyā¹³ 'ti attho, padabhājane pi 'ssa dubbaco ti dukkhena kicchena vaditabbo¹⁴ na sakkā sukhena vattun ti attho. *dovacassakaranehi* ti dubbacabhāvakaraṇīyehi, ye¹⁵ dhammā dubbacaṃ puggalaṃ karonti tehi samannāgato ti attho, te pana katame ca āvuso dovacassakaraṇā dhammā idh' āvuso bhikkhu pāpiccho hotīti ādinā nayena paṭipāṭiyā Anumāna-sutte āgatā pāpicchatā attukkamsakaparavambhakatā kodha-natā kodhahetuupanāhitā kodhahetuabhisāṅgitā kodhahetu kodhasāmantavācā nicchāraṇatā codakaṃ paṭippharaṇatā codakaṃ apasādanatā codakassa paccāropanatā aññenañña-

¹ Bp.Ssp. *add* bhagavā. ² Bp. Kaṇṭhakaṃ; Ssp. Kaṇṭhakaṃ.

³ Ssp. puna.

⁴ Ssp. patitapatitāṃ.

⁵ Bp. tiṇa; Ssp. tiṇa *by mistake*.

⁶ Bp. °raṇaṃ.

⁷ Ssp. cā 'ti.

⁸ Bp. ussāreyya.

⁹ Ssp. °katilabija°.

¹⁰ Ssp. saṅkhaṃ.

¹¹ Bp. ussārita.

¹² Bp. rāsi°.

¹³ Bp.Ssp. °ṇeyyo.

¹⁴ Bp.Ssp. ovaditabbo.

¹⁵ Ssp. *adds* ca.

paṭicaraanatā¹ apadānena na sampāyanatā makkhipalāsītā
issukimaccharitā² paṭhamāyāvitā thaddhātimānitā sandiṭṭhi-
parāmāsī³ ādhānagāhī⁴ duppaṭinissaggitā ti, ekūnavīsati
dhammā veditabbā. ovādaṃ na sahati na kkhamatīti *akkha-*
mo, yathānusiṭṭhaṃ apaṭipajjanato⁵ padakkhiṇena anusāsa-
nīm na gaṇhatīti⁶ *appadakkhiṇaggāhī anusāsanim*. *uddesa-*
*pariyāpannesū*⁷ 'ti uddesapariyāpannesu⁷ antogadhesu. yassa
siyā āpatti so āvikareyyā 'ti evaṃ saṅgahitattā anto Pāti-
mokkhassa vattamānesū 'ti attho, *sahadhammikaṃ* vuccamāno
ti sahadhammikenā vuccamāno karaanatthe upayogavacanāṃ,
pañcahi sahadhammikehi sikkhitabbattā tesāṃ vā santakattā
sahadhammikan ti laddhanāmena buddhapaññattena sikkhā-
padena vuccamāno ti attho. *viramath'* āyasmanto *mama*
vacanāyā 'ti yena vacanena maṃ vadatha tato ~~ma~~ vacanato
viramatha. mā maṃ taṃ vacanāṃ vadathā 'ti vuttaṃ hoti.
vadetu sahadhammenā 'ti sahadhammikenā sikkhāpadena
sahadhammena vā aññena pi pāsādikabhāvasaṃvattanikena
vacanena vadatu. *yad idān* ti vuddhikāraṇanidassanatthe⁸
nipāto, tena yaṃ idāṃ aññamaññassa hitavacanāṃ āpattito
vuṭṭhāpanaṃ ca tena aññamaññavacanena aññamaññavuṭṭhā-
panena ca saṃvaddhā⁹ parisā ti evaṃ parisāya vuddhikāra-
ṇaṃ⁸ dassitaṃ hoti. sesaṃ sabbattha uttānam eva. samuṭ-
ṭhānādīni paṭhamasaṅghabhedasadisāne vā ti.

dubbacasikkhāpadavañṇanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti kuladūsakaṃ.¹⁰ *tattha*
Aṇṇasāpīṇabassukā nāmā 'ti Assaji¹¹ c' eva Punabbasuko ca.
*Kitāgirismin*¹² ti evaṃ nāmake janapade. *āvāsikā* *hontīti*
ettha āvāso etesaṃ atthīti āvāsiko, āvāso ti vihāro vuccati
so yesaṃ āyatto navakammakaraṇapurāṇapaṭisaṅkharāṇādi
bhārahāratāya te āvāsikā, ye pana kevalaṃ vihāre vasanti
te nevāsikā ti¹³ vuccanti, ime pana āvāsikā ahesurū. *alajjino*

¹ Bp. aññenaañña°; Ssp. aññenaññaṃ.

² Ssp. issuki°.

⁴ Bp. °gāhī; Ssp. °ggāhi.

⁶ Ssp. gaṇhātīti.

⁸ Bp.Ssp. vuddhi°.

¹⁰ Bp.Ssp. °dūsakasikkhāpadam.

¹² Ssp. Kitā°.

³ Bp. °māsī.

⁵ Bp. appaṭi°; Ssp. °jjanto.

⁷ Bp.Ssp. °panne°.

⁹ Bp. °vaddhā.

¹¹ Bp.Ssp. Assaji.

¹³ Ssp. omits ti.

pāpabhikkhū ti nillajjā lāmakabhikkhū,¹ tehi chabbaggiyānaṃ jeṭṭhakachabbaggiyā, Sāvattiyaṃ kira cha janā sahāyakā kasikammādīni dukkarāni handa mayaṃ sammā pabbajjāma pabbajjantehi ca uppanne kicce nittaraṇakatṭhāre² pabbajitum vaṭṭatīti sammantayitvā dvinnam aggasāvakanam santike pabbajimsu, te pañcavassā hutvā mātikan paṇaṇam katvā mantayimsu janapado nāma kadāci subhikkho hoti kadāci dubbhikkho mayaṃ mā ekaṭṭhāne vasimhā³ tīsu ṭhānesu vasāmā 'ti. tato Paṇḍukalohitake āhamsu āvuso Sāvatti nāma sattapaññāsāya kulasatasahasseehi ajjhāvutthā⁴ asītigāmasahassapatimaṇḍitānaṃ⁵ tiyojanasatikānaṃ dvinnam Kāsi-Kosalaratṭhānaṃ āyamukhabhūtā, tatra⁶ tumhe dhuraṭṭhāne yeva parivenāni karetvā ambapaṇasaṇālikarādīni⁷ ropetvā pupphehi ca⁸ phalehi ca kulāni saṅgaṇhantā kuladārake pabbajetvā parisam vadḍhethā 'ti. Mettiyabhummajake āhamsu āvuso Rājagahaṃ nāma aṭṭhārasahi manussakoṭṭhi ajjhāvuttham asītigāmasahassapatimaṇḍitānaṃ tiyojanasatikānaṃ dvinnam Aṅga-Magadharatṭhānaṃ āyamukhabhūtā, tatra⁹ tumhe dhuraṭṭhāne yeva . . . pe . . . parisam vadḍhethā 'ti. Assajipunabbasuke āhamsu āvuso Kitāgiri¹⁰ nāma dvīhi meghehi anuggahito¹¹ tīpi sassāni pasavati¹² tatra tumhe dhuraṭṭhāne yeva parivenāni karetvā . . . pe . . . parisam vadḍhethā 'ti. te tathā akāmsu tesu ekamekassa pakkhassa pañcapaṇca bhikkhusatāni parivārā,¹³ evaṃ samadhikam diyaḍḍhabhikkhusahassam hoti. tatra¹⁴ Paṇḍukalohitakā saparivārā silavanto¹⁵ bhagavatā saddhim janapadacārikam pi¹⁶ caranti,¹⁷ te akatavattum¹⁸ uppādentī paññattasikkhāpadam pana na¹⁹ maddanti, itare sabbe alajjino akatavattum ca uppādentī paññattasikkhāpadam ca maddanti, tena vuttam allajjino pāpabhikkhū ti. *evārū-*

¹ Bp. lāmakā bhikkhū.

² Ssp. nitthara°.

³ Bp. vasimha.

⁴ Ssp. °vutṭhā.

⁵ Bp. °paṭi°, *sic passim*.

⁶ Ssp. tattha.

⁷ Bp. -panasa-.

⁸ Ssp. omits ca.

⁹ Ssp. Kitā°.

¹⁰ Bp.Ssp. °hito.

¹¹ Bp. pasavanti.

¹² Ssp. °vārāni.

¹³ Ssp. adds 'va.

¹⁴ Ssp. omits pi.

¹⁵ Bp. vicaranti.

¹⁶ Bp.Ssp. akata°, *sic passim*.

¹⁷ Ssp. omits na.

pan ti evaṃ jātikam. anācāraṃ ācarantīti anācaritabbaṃ ācaranti akātabbaṃ¹ karonti. mālāvacchan ti taruṇapuppharukkhaṃ taruṇakā hi puppharukkhaṃ pupphagacchāpi mālāvacchā tv eva vuccanti, te ca anekappakāraṃ mālāvacchaṃ sayam pi ropenti aññehi² pi ropāpentī, tena vuttam mālāvacchaṃ ropenti pi ropāpentī pīti. siñcantīti sayam eva udakena siñcanti. siñcāpentī³ pīti aññena⁴ pi siñcāpentī. ettha pana akappiyavohāro kappiyavohāro pariyāyo obhāso nimittakamman ti imāni pañca jānitabbāni. tattha akappiyavohāro nāma allaharitānaṃ koṭṭanaṃ koṭṭāpanaṃ āvāṭassa khaṇanaṃ⁵ khaṇāpanaṃ⁵ mālāvacchassa ropanaṃ ropāpanaṃ āliya⁶ bandhanaṃ bandhāpanaṃ udakassa secanaṃ secāpanaṃ mātikāya sammukhakaranaṃ kappiyaudaka-siñcanaṃ hatthamukhapādadhovananaṃ hānoḍakasiñcanaṃ⁷ ti. kappiyavohāro nāma imaṃ rukkhaṃ jāna imaṃ āvāṭaṃ jāna imaṃ mālāvacchaṃ jāna ettha udakaṃ jānā 'ti vacanaṃ rukkhamātikāya⁸ ujukaranaṃ ca. pariyāyo nāma paṇḍitena nāma⁹ mālāvacchādayo ropāpetabbā na cirass' eva upakārāya samvattantīti ādivacanaṃ. obhāso nāma khuddālakhaṇittādini¹⁰ ca mālāvacche ca gahetvā ṭhānaṃ, evaṃ ṭhitam hi sāmaṇerādayo disvā thero kārapetukāmo ti gantvā¹¹ karonti, nimittakammaṃ nāma⁹ khuddālakhaṇittivāsipa¹² rasuudakabhājanānaṃ¹³ āharitvā samīpe ṭhapanam. imāni pañca pi¹⁴ kulasaṅgahatthāya ropane na vaṭṭanti. phala-paribhogatthāya kappiyākappiyavohāradvayam eva na vaṭṭati itarattayaṃ vaṭṭati. Mahāpaccariyaṃ pana kappiyavohāro pi vaṭṭati, yaṃ ca attano paribhogatthāya vaṭṭati tam aññapuggalassa vā saṅghassa vā cetiyassa vā atthāya pi vaṭṭatīti vuttam, āramatthāya¹⁵ vanatthāya chāyatthāya ca akappiyavohāramattam eva na vaṭṭati sesaṃ vaṭṭati, na kevalam ca sesaṃ yaṃ kiñci mātikam pi ujum katum kappiyaudakaṃ siñcituram nahānakotṭhakaṃ¹⁶ katvā nahāyituram¹⁶

¹ Bp. akaritabbaṃ.² Bp. aññena.³ Bp.Ssp. °pentīti for °pentī pīti. ⁴ Ssp. aññenā 'pi. ⁵ Ssp. khaṇ°.⁶ Bp. āliya. ⁷ Bp. °nhānoḍaka°. ⁸ Bp.Ssp. sukkaḥ°.⁹ Ssp. omits nāma. ¹⁰ Bp. kudāla°; Ssp. kuddāla°.¹¹ Ssp. āgantvā.¹² Ssp. -vāsī-.¹³ Bp. °nāni.¹⁴ Bp. omits pi.¹⁵ Bp.Ssp. add pana.¹⁶ Bp. nhā°.

hatthapādamukhadhovanauḍakāni¹ ca tattha chaḍḍetum pi vaṭṭati. Mahāpaccariyaṃ pana Kurundiyaṃ ca kappiya-paṭhaviyaṃ² sayam ropetum pi vaṭṭatīti vuttam. āramādiatthāya pana ropitassa vā ropāpitassa vā phalaṃ paribhuñjitum pi vaṭṭati, ocinanaocināpane³ pakatiyāpi pācittiyaṃ kuladūsakatthāya⁴ pana pācittiyaṃ c' eva dukkaṭaṃ ca. ganthanādisu⁵ uracchadapariyosānesu⁶ kuladūsakatthāya⁴ vā⁷ aññatthāya vā karontassa dukkaṭam eva. kasmā. anācārattā pāpasamācāro ti ettha vuttapāpasamācārattā ca. āramādiatthāya rukkharo-pane⁸ viya vatthupūjanatthāya kasmā na anāpattīti ce. anāpatti yeva. yathā hi tattha kappiyavohārena⁹ pariyāyādihi ca anāpatti tathā vatthupūjatthāya pi anāpatti yeva. nanu ca tattha kappiyapaṭhaviyaṃ sayam ropetum pi vaṭṭatīti vuttam.¹⁰ vuttam, na pana Mahāatthakathāyaṃ aññatthāpi¹¹ maññeyyāsi itarāsu vuttam pi pamāṇam. Mahāatthakathāyaṃ ca kappiyanauḍakasecanam¹² vuttam taṃ kathan ti taṃ pi na virujjhati tatra hi avisesena rukkham ropenti pi ropāpenti pi siñcanti pi siñcāpenti pīti vattabbe mālāvacchan ti vadanto nāpeti kulasaṅghatthāya pupphaphalūpagam eva sandhāy' etaṃ vuttam, aññatra pana pariyāyo atthīti tasmā tattha pariyāyaṃ idha ca pariyāyābhāvaṃ ñatvā yaṃ atthakathāsu vuttam taṃ suvuttam eva.

vuttaṃ c' etaṃ :—

buddhena dhammo vinayo ca vutto,
yo tassa puttehi tath' eva ñāto,
so yehi tesaṃ matimaccajantā,
yasmā pure atthakathā akāṃsu.
tasmā hi yaṃ atthakathāsu vuttam,
taṃ vajjayitvāna pamādalekham,
sabbam pi sikkhāsu sagāravānam,
yasmā pamāṇam idha paṇḍitānaṃ ti.

¹ Bp. °van' uda°.

³ Ssp. ocinane°.

⁵ Ssp. gaṇṭha°.

⁷ Bp. omits vā.

⁹ Ssp. adds ca.

¹¹ Bp.Ssp. athāpi.

² Bp. °patha°.

⁴ Bp. °dūsanatthāya.

⁶ Bp. adds ca.

⁸ Bp.Ssp. °pane.

¹⁰ Bp. adds ti; Ssp. omits vuttam.

¹² Bp. °udakase°.

sabbaṃ vuttanayen¹ eva veditabbaṃ. tattha siyā yadi vatthupūjatthāya pi ganthanādīsu² āpatti, haraṇādīsu kasmā anāpattitī. kulitthiādīnaṃ atthāya haraṇato haraṇādhikāre hi visesetvā te kulitthīnaṃ ti ādi vuttaṃ, tasmā buddhādīnaṃ atthāya harantassa anāpatti. tattha *ekato vaṇṭikan* ti pupphānaṃ vaṇṭe ekato katvā katamālaṃ. *ubhato vaṇṭikan* ti ubhohi passehi pupphavaṇṭe katvā katamālaṃ. *mañjarīkan*³ ti ādīsu pana mañjarī viya katā pupphavikati mañjarikā ti vuccati. *vidhūtikā* ti sūciyā vā salākāya vā sinduvārapupphādīni vijjhivā katā. *vaṭaṃsako* ti vaṭaṃsako. *āveḷo*⁴ ti kaṇṇikā. *uracchado* ti hārasadisam ure ṭhapanakapupphadāmaṃ. ayaṃ tāva ettha padavaṇṇanā. ayaṃ pana ādito paṭṭhāya vitthārena āpattivinicchayo. kuladūsakatthāya⁵ akappiyapaṭṭhaviyaṃ mālāvacchaṃ roṇentassa pācittiyaṃ c' eva dukkaṭaṃ ca, tathā akappiyavohārena ropāpentassa kappiyapaṭṭhaviyaṃ ropane pi ropāpane pi dukkaṭaṃ eva, ubhayatrāpi sakim ānattiyā bahunnam⁶ pi ropane⁷ ekam eva⁸ sapācittiyadukkaṭaṃ⁹ vā suddhadukkaṭaṃ vā hoti. paribhogatthāya hi¹⁰ kappiyabhūmiyaṃ vā akappiyabhūmiyaṃ vā kappiyavohārena ropāpane anāpatti, ārāmādiatthāya pi akappiyapaṭṭhaviyaṃ roṇentassa vā akappiyavacanena ropāpentassa vā pācittiyaṃ, ayaṃ pana nayo Mahāatṭhakathāya¹¹ na suṭṭhu vibhatto Mahāpaccariyaṃ vibhatto ti. siñcanasiñcāpane pana akappiyaudakena sabbattha pācittiyaṃ kuladūsanaparibhogatthāya dukkaṭaṃ pi kappiyena tesam yeve¹² dvinnamatthāya dukkaṭaṃ, paribhogatthāya c' ettha kappiyavohārena siñcāpane anāpatti. āpattiṭṭhāne pana dhārūpacchedavasena¹³ payogabahulatāya āpattibahulatā veditabbā. kuladūsanatthāya ocinane pupphagaṇanāya dukkaṭapācittiyāni aññathā pācittiyān' eva, bahūni pana pupphāni ekapayogena¹⁴ ocinanto payogavasena kāretabbo ocināpane

¹ Ssp. °yena and omits eva.

³ Bp.Ssp. °rikan.

⁵ Ssp. °sanatthāya.

⁷ Ssp. ropāpane.

⁹ Ssp. pācittiyaṃ du°.

¹¹ Bp.Ssp. °yaṃ.

¹³ Bp. dhārāvacche°; Ssp. dhāropacche°.

² Ssp. gaṇṭha°.

⁴ Ssp. aveḷā.

⁶ Bp.Ssp. bahūnam.

⁸ Ssp. ev' assa.

¹⁰ Ssp. omits hi.

¹² Ssp. adds pana.

¹⁴ Ssp. ekappa°.

kuladūsanatthāya sakim ānatto bahukam¹ pi ocinati² ekam eva³ sapācittiyadukkaṭam, aññatra pācittiyam eva.

ganthanādisu⁴ sabbāpi cha pupphavikatiyo veditabbā:—
 ganthimam⁵ gopphimam⁶ vedhimam⁷ veṭhimam⁸ purimam⁹
 vāyiman ti, tattha ganthimam⁵ nāma sadaṇḍakesu vā uppa-
 lapadumādisu aññesu vā dīghavaṇṭesu pupphesu datṭhabbam.
 daṇḍakena⁷ daṇḍakam⁸ vaṇṭena vā vaṇṭam⁹ ganthetvā⁸
 katam eva hi ganthimam⁵ tam⁹ bhikkhussa vā bhikkhuniyā
 vā kātum pi akappiyavacanena kārāpetum pi na vaṭṭati,
 evam jāna evaṇ ca¹⁰ kate¹¹ sobheyya yathā etāni pupphāni
 na vikiriyaṇti¹² tathā karohīti ādinā pana kappiyavacanena
 kārāpetum¹³ vaṭṭati. gopphimam⁶ nāma suttana vā vākādihi
 vā vassikapupphādīnam ekato vaṇṭikaubhatovaṇṭikamālā-
 vasena gopphānam¹⁴, vākam vā rajjum vā dviguṇam¹⁵ katvā
 tattha¹⁶ tattha¹⁷ avaṇṭakāni nīpapupphādīni pavesetvā¹⁷
 paṭipāṭiyā bandhanti, tam¹⁸ pi gopphimam¹⁹ eva sabbam
 purimanayen' eva na vaṭṭati. vedhimam⁷ māma savaṇṭakā-
 ni vassikapupphādīni vaṇṭe,²⁰ avaṇṭakāni vā vakulapupphā-
 dīni²¹ anto²² chiddesucitālahīrādīhi²⁴ vinivijjhivā²⁵ āvūpanti
 etaṁ vedhimam⁷ nāma, tam pi purimanayen' eva na vaṭṭati.
 keci pana kadaḷikkhandhamhi²⁶ kaṇṭake vā tālahīrādīni vā
 pavesetvā tattha pupphāni vijjhivā ṭhapenti, keci kaṇṭaka-
 sākhāsu,²⁷ keci pupphacchattapupphakūṭāgarakaraṇattham
 chatte ca bhittiyaṇ ca pavesetvā ṭhapitakaṇṭakesu, keci dham-
 māsanavitāne baddhakaṇṭakesu, keci kaṇikārapupphādīni²⁸
 salākāhi²⁹ vijjhanti chattādhichattam³⁰ viya ca karonti tam

¹ Ssp. bahum.

² Ssp. ocināti.

³ Ssp. ev' assa pāc°.

⁴ Ssp. gaṇṭha°.

⁵ Ssp. gaṇṭhi°.

⁶ Ssp. goppimam.

⁷ Ssp. adds vā.

⁸ Ssp. gaṇṭhitvā.

⁹ Ssp. adds pi.

¹⁰ Bp. Ssp. omit ca.

¹¹ Ssp. kato.

¹² Bp. °rayanti; Ssp. vikiri°.

¹³ Bp. karetuṁ.

¹⁴ Ssp. goppanam.

¹⁵ Bp. duguṇam.

¹⁶ Bp. Ssp. do not repeat this.

¹⁷ Ssp. °kādīni ca pupphāni pavesetvā.

¹⁸ Bp. Ssp. etam.

¹⁹ Ssp. vaṇṭesu.

²⁰ Bp. makula°; Ssp. bakula°.

²¹ Bp. attano.

²² Ssp. antochiddesu tālahi°.

²³ Bp. Ssp. °tāla°, sic passim.

²⁴ Bp. vijjhivā.

²⁵ Bp. Ssp. kadaḷi°.

²⁶ Bp. kaṇḍa°.

²⁷ Ssp. kaṇṇi°.

²⁸ Bp. Ssp. salā°.

²⁹ Ssp. chāttāticha°.

atiolārikam¹ eva, pupphavijjhanattham pana dhammāsana-
vitāne kaṇṭakam pi bandhitum kaṇṭakādīhi vā ekapuppham
pi vijjhittum pupphe yeva vā puppham pavesetum na vaṭṭati,
jālavitānāvedikā-nāgadantaka-pupphapaṭicchaka-tālapaṇṇa-
gulakādīnam pana chiddesu asokaṇḍiyā vā antaresu pup-
phāni pavesetum na doso, ²na h' etam vedhimam hoti,²
dhammarajjuyam pi es' eva nayo. veṭhimam nāma pup-
phadāmapupphahatthakesu daṭṭhabbam, keci hi matthaka-
dāmaṃ karontā³ heṭṭhāghaṭakākāraṃ dassetum pupphehi
veṭhenti, keci aṭṭhaṭṭha vā dasadasa vā uppalapupphādīni
suttana vā vākena vā daṇḍakesu bandhitvā uppalahatthake⁴
padumahatthake vā karonti, tam sabbam purimanayen'
eva na vaṭṭati, sāmaṇerehi uppāṭetvā thale ṭhapitauppa-
lādīni kāsāvena bhaṇḍikam pi bandhitum na vaṭṭati, tesam
yeva pana vākena vā daṇḍakena vā bandhitum aṃsabhaṇḍi-
kam vā kātum vaṭṭati, aṃsabhaṇḍikā nāma khandhe ṭhapi-
takāsāvassa ubho ante āharitvā gaṇṭhikam⁵ katvā tasmiṃ
pasibbake viya pupphāni pakkipanti ayaṃ vuccati aṃsa-
bhaṇḍikā etam kātum vaṭṭati, daṇḍakehi paduminipaṇṇam
vijjhittvā uppalādīni paṇṇena veṭhetvā gaṇhanti tatrāpi
pupphānam upari paduminipaṇṇam eva bandhitum vaṭṭati,
heṭṭhā daṇḍakā⁶ pana bandhitum na vaṭṭati. pūrimam⁷ nāma
mālāguṇe ca pupphapaṭe ca daṭṭhabbam, yo hi mālāguṇena
cetiyaṃ vā bodhim vā vedikam vā parikkhipanto puna
ānetvā pūrimam⁸ ṭhānam atikkāmeti, ettāvatāpi pūrimam⁷
nāma hoti, ko pana vādo anekakkhattum parikkhipantassa,
nāgadantakantarehi vā⁹ pavesetvā haranto olambakam
katvā puna nāgadantakam parikkhipati etam pi pūrimam
nāma, nāgadantake pana pupphavalayaṃ pavesetum vaṭṭati,
mālāguṇehi pupphapaṭam karonti, tatrāpi ekam eva mālā-
guṇam haritum vaṭṭati, puna pacchāharato pūrimam⁷ eva
hoti, tam sabbam purimanayen' eva na vaṭṭati, mālāguṇehi
pana bahūhi pi kataṃ pupphadāmaṃ¹⁰ labhitvā āsanamattha-

¹ Ssp. atiulā°.²⁻² Bp. etam vedhimam nāma na hoti.³ Bp. karonto.⁴ Bp. adds vā.⁵ Ssp. gaṇḍim.⁶ Ssp. daṇḍako.⁷ Bp. puri°.⁸ Bp. purima.⁹ Bp.Ssp. omit vā.¹⁰ Ssp. °dānam.

kādisu bandhitum vaṭṭati, atidīghaṃ pana mālāguṇaṃ ekavāraṃ haritvā parikkhipitvā¹ puna aññassa bhikkhuno dātum vaṭṭati, tenāpi tath' eva kātum vaṭṭati. vāyimaṃ nāma pupphajālapupphapaṭapuppharūpesu dattṭhabbaṃ, cētiye pupphajālaṃ karontassa ekam ekamhi jālacchiddake² dukkaṭaṃ, bhitticchattabodhitthambhādisu pi es' eva nayo, pupphapaṭaṃ pana parehi pūritam³ pi vāyitum na labbhati, gopphimapuppheh'⁴ eva hatthiassādirūpakāni karonti, tāni pi vāyimaṭṭhāne tiṭṭhanti purimanayen' eva sabbam na vaṭṭati. aññehi kataparicchede pana pupphāni ṭhapentena hatthiassādirūpakam pi kātum vaṭṭati. Mahāpaccariyaṃ pana kaḷambakena⁵ adḍhacandakena na ca saddhiṃ aṭṭha pupphavikatiyo vuttā, tattha kaḷambako⁵ ti adḍhacandakantare ghaṭikadāmaoḥambako vutto. adḍhacandako ti adḍhacandākārena mālāguṇaparikkhepo.⁶ tad ubhayam pi pūriṃe⁷ yeva pavitṭhaṃ. Kurundiyaṃ pana dve tayo mālāguṇe ekato katvā pupphadāmakaraṇam pi vāyimaṃ yevā 'ti vuttaṃ, tam pi idha pūrimaṭṭhāne³ yeva pavitṭhaṃ, na kevalaṃ ca⁸ pupphadāmam eva piṭṭhamayadāmam pi bheṇḍuka-pupphadāmam⁹ pi Kurundiyaṃ vuttaṃ, kharapattadāmam pi sikkhāpadassa sādharmaṇattā bhikkhūnam pi bhikkhunīnam pi n' eva kātum na kārāpetum vaṭṭati, pūjānimittaṃ pana kappiyavacanam sabbattha vattum vaṭṭati, pariāya obhāsanimittakammāni vaṭṭanti yeva.¹⁰

tuvaṭṭentīti nipajjanti. *lāsentīti* pītiyā upplāvamānā¹¹ viya utṭhahitvā lāsiyanāṭakam nāṭenti recakam¹² denti. *naccantīyāpi naccantīti* yadā nāṭakitthī naccati tadā te pi tassā purato¹³ vā pacchato vā gacchantā naccanti. *naccantīyāpi gāyantīti* yadā sā naccati tadā naccānurūpaṃ gāyanti. esa nayo sabbattha. *aṭṭhapade pi kīlantīti* aṭṭhapadaphalake jūtam¹⁴ kīlanti. tathā *dasapade ākāke pīti* aṭṭhapada-dasa-

¹ Bp.Ssp. *add vā*.

² Bp. *puri°*.

³ Ssp. *adds kato*.

⁴ Bp.Ssp. *insert* pupphagūla.

⁵ Bp. *geṇḍuka°*; Ssp. *geṇḍu° for bheṇḍuka°*.

⁶ Bp.Ssp. *uppilā°*.

⁷ Bp. *pū°*.

⁸ Bp. *jālacchidde*.

⁹ Ssp. *goppi°*.

¹⁰ Bp.Ssp. *kala°*.

¹¹ Bp. *purime*.

¹² Ssp. *evā 'ti*.

¹³ Ssp. *revakam*.

¹⁴ Sp. *dūtam by mistake*.

padesu viya ākāse yeva kīlanti. *parihārapathe* ti¹ bhūmiyaṃ nānāpathaṃ² maṇḍalaṃ katvā tattha pariharitabbapathaṃ³ pariharantā kīlanti. *santikāya pi kīlanti* ti santikakīlāya⁴ kīlanti, ekajjhaṃ ṭhapitā sāriyo vā⁵ pāsānasakkharāyo⁶ vā acālentā nakhen' eva apanenti ca upanenti ca, sace tattha kāci calati parājayo hoti. *khalikāyā* 'ti jūtaphalake pāsakakīlāya kīlanti. *ghaṭikāyā*⁷ 'ti ghaṭikā⁸ vuccati daṇḍakakīlā tāya kīlanti, dighadaṇḍakena rassadaṇḍakaṃ paharantā vicaranti. *salākahatthenā* 'ti lākhāya vā mañjittihīya⁹ vā piṭṭhodaḥ¹⁰ vā salākahatthaṃ temetvā kim hotū 'ti bhūmiyaṃ vā bhittiyaṃ vā taṃ paharivā hatthiassādini rūpāni dassentā kīlanti. *akkhenā* 'ti guḷena. *paṅgacīrenā*¹¹ 'ti paṅgaciraṃ¹² vuccati paṇṇanālikā taṃ dhamantā kīlanti. *vaṅkakenā* 'ti gāmadāraḥkānaṃ kīlanakena khuddakanaṅgalena. *mokkhacikāyā* 'ti mokkhacikā vuccati saṃparivattakakīlā, ākāse vā daṇḍakaṃ¹³ gahetvā bhūmiyaṃ¹⁴ sisam ṭhapetvā heṭṭhūpapariyabhāvena¹⁵ parivattantā kīlanti attho. *ciṅgulakenā* 'ti ciṅgulaṃ¹⁶ vuccati tālapaṇṇādīhi kataṃ vātappahārena paribbhamanacakkaṃ, tena kīlanti. *pattāḷhakenā* 'ti pattāḷhakaṃ vuccati paṇṇanālikā tāya vālikādini minantā kīlanti. *rathakenā* 'ti khuddakarathene. *ghanu-kenā* 'ti khuddakadhanunā. *akkharikāyā* 'ti akkharikā vuccati ākāse vā piṭṭhiyaṃ vā akkharajānanakīlā tāya kīlanti. *manesikāyā* 'ti manesikā vuccati manasā cintitajānanakīlā¹⁷ tāya kīlanti. *yathā vajjenā* 'ti yathā vajjaṃ vuccati kāṇakunīkakhañjādīnaṃ yaṃ yaṃ vajjaṃ taṃ taṃ payojetvā dassanakīlā tāya kīlanti, velambakā viya. *hatthismim pi sikkhanti* ti hatthinimittaṃ yaṃ sippaṃ sikkhitabbaṃ taṃ sikkhanti. esa¹⁸ nayo assādīsu. *dhāvanti pīti* parammukhā gacchantā dhāvanti. *adhāvanti*¹⁹ pīti yattakaṃ dhāvanti

¹ Bp. pīti for ti.² Ssp. °patha.³ Ssp. °bbaṃ pathaṃ.⁴ Ssp. °adds pi.⁵ Ssp. °omīs vā.⁶ Ssp. °rādayo.⁷ Old. ghaṭikena.⁸ Ssp. °adds ti.⁹ Bp. mañja°.¹⁰ Bp. piṭṭhaudaḥ.¹¹ Ssp. paṅgacīrenā.¹² Ssp. paṅgaciraṃ.¹³ Bp. daṇḍaṃ.¹⁴ Bp. Ssp. °add vā.¹⁵ Bp. heṭṭhūpariya°; Ssp. heṭṭhūpariya°.¹⁶ Bp. Ssp. °guḷakaṃ.¹⁷ Ssp. °tappajāna°.¹⁸ Bp. es' eva.¹⁹ Sp. adhāva° by mistake.

tattakam eva abhimukhā puna āgacchantā ādhāvanti. *nāb-
bujjhañtīti* mallayuddham karonti. *naḷāṭṭikam*¹ *pi* *dentīti*
sādhū sādhu bhaginīti attano naḷāṭṭe¹ aṅgulim ṭhapetvā tassā
naḷāṭṭe¹ ṭhapenti. *vividham pi anācāraṃ ācarantīti*² aññam
pi pāliyaṃ anāgataṃ mukhadeṇḍim³ ādi vividham anācāraṃ
ācaranti.

pāsādikenā 'ti pasādāvahena, sārappena samañānucchavi-
kena. *abhikkantenā* 'ti gamanena. *paṭikkantenā* 'ti nivat-
tanena. *ālokitenā* 'ti purato dassanena. *vilokitenā* 'ti itocito
ca dassanena. *sammiñjitenā* 'ti pabbasaṅkocanena. *pasāri-
tenā* 'ti tesam yeva pasāraṇena. sabbattha itthambhūtāk-
khyānatthe⁴ karaṇavacanam, satisampajaññehi abhisankha-
tattā pāsādikaabhikkantapaṭikkantaālokitavilokitasammiñji-
tapasārito hutvā ti vuttam hoti. *okkhittacakkhū* ti heṭṭhā
khittacakkhu. *iriyāpathasampanno* ti tāya pāsādikaabhik-
kantādītāya sampannairiyapatho. *kv āyaṃ* ti ko ayaṃ. *aba-
labāḷo viyā* 'ti abaḷo kira bondo vuccati atisayatthe ca⁵ idam
āmeṇḍitam, tasmā atibondo viyā 'ti vuttam hoti. *manda-
mando* ti abhikkantādīnam anuddhatatāya⁶ atimando. *ati-
saṅho* ti evam guṇam eva dosato dassenti. *bhākuṭṭikabhāku-
ṭṭiko viyā* 'ti okkhittacakkhutāya bhakuṭṭim katvā kuṭṭita-
mukho⁷ kupito viya vicarantīti maññamānā vadanti. *saṅhā*
ti nipuṇā. amma tāta bhaginīti evam upāsakajanaṃ yuttaṭ-
ṭhāne upanetuṃ chekā. na yathā ayaṃ evam abalaḷaḷo⁸
viiyā 'ti adhippāyo. *sakhilā* ti sākhalena⁹ yuttā. *sukhasam-
bhāsā* ti idam purimassa karaṇavacanam yesam hi sukha-
sambhāsā sammodaniyakathā nelā hoti kaṇṇasukhā te sakhilā
ti vuccanti, ten' āhaṃsu sakhilā sukhasambhāsā ti, ayaṃ
pan' ettha adhippāyo amhākaṃ ayyā upāsake disvā madhu-
raṃ sammodaniyaṃ katham kathenti tasmā sakhilā sukha-
sambhāsā, na yathā ayaṃ evam mandamandā viyā 'ti. *mihī-
tapubbaṅgamā* ti mihitam pubbaṅgamam etesaṃ vacanassā
'ti mihitapubbaṅgamā, paṭhamam sitam katvā pacchā va-
dantīti attho. *ehi svāgata vadino* ti upāsakaṃ disvā ehi svā-

¹ Bp. naḷ°.² Ssp. ti for this.³ Bp. °diṇḍim.⁴ Ssp. °tākhyā°.⁵ Bp. omits ca.⁶ Ssp. °tatāya.⁷ Bp. saṅkuṭṭi°; Ssp. saṅkuci°.⁸ Bp.Ssp. °baḷā.⁹ Bp. sākhalena.

gataṃ tava 'ti evaṃ vādino na yathā ayaṃ evaṃ saṅkuta-
mukhatāya¹ bhākuṭikabhākuṭiko² viya, evaṃ mihitapubbaṅ-
gamāditāya abhākuṭikabhāvaṃ atthato dassetvā puna sarū-
pena pi dassentā āhaṃsu *abhākuṭikā uttānamukhā pubbabhāsino*
ti. uppaṭipāṭiyā vā tiṇṇam pi ākārānaṃ abhāvadassanaṃ
etan ti vedittabbaṃ, kathaṃ, ettha hi abhākuṭikā ti iminā
bhākuṭikabhākuṭikākārassa abhāvo dassito, uttānamukhā ti
iminā mandamandākārassa ye hi cakkhūni ummiletvā³ āloka-
nena uttānamukhā honti na te mandamandā, pubbabhāsino
ti iminā abalaḥalākārassa abhāvo dassito, ye hi ābhāsanakusa-
latāya amma tātā ti paṭhamataraṃ ābhāsanti na te abala-
balā 'ti.

ehi bhante gharaṃ gamissāmā 'ti so kira upāsako na kho
āvuso piṇḍo labbhatīti vutte tumhākaṃ bhikkhūh' eva⁴
etaṃ kataṃ, sakalaṃ⁵ gāmaṃ pi carantā na lacchathā 'ti
vatvā piṇḍapātaṃ dātukāmo ehi bhante gharaṃ gamissāmā
'ti āha. kiṃ panāyaṃ payuttavācā hoti na hotīti. na hoti.
pucchitapañño nāmāyaṃ kathetum vaṭṭati. tasmā idāni ce
pi pubbaṇhe vā sāyaṇhe vā antaragharaṃ pavittṭhaṃ bhik-
khuṃ⁶ koci puccheyya kasmā bhante carathā 'ti, yen' atthena
carati taṃ ācikkhitvā laddhaṃ na laddhaṃ ti vutte sace na
laddhaṃ na laddhaṃ ti vatvā yaṃ so deti taṃ gaḥetum vaṭṭati.
duṭṭho ti na pasādādīnaṃ vināsena duṭṭho⁷ puggalavasena
duṭṭho. *dānapathānīti* dānāni yeva vuccanti, athavā dāna-
pathānīti dānanibaddhāni dānavatṭānīti⁸ vuttaṃ hoti. *upac-
chinnānīti* dāyakehi pacchinnāni,⁹ na te tāni etarahi denti.
riñcantīti visum honti nānā honti pakkamantīti vuttaṃ hoti.
saṇṭhaheyyā ti sammā tiṭṭheyya pesalānaṃ bhikkhūnaṃ
patiṭṭhā bhaveyya. *evaṃ āvuso* ti kho so bhikkhu saddhassa
pasannassa upāsakassa sāsanaṃ sampatīcchi, evarūpaṃ kira
sāsanaṃ kappiyaṃ haritum vaṭṭati, tasmā mama vacanena
bhagavato pāde vandathā 'ti vā, cetiyaṃ paṭimaṃ bodhim
saṅghattheraṃ vandathā 'ti vā, cetiye gandhapūjaṃ karoṭha⁶
pupphapūjaṃ karoṭhā 'ti vā, bhikkhū sannipātetha dānaṃ

¹ Ssp. saṅkuci°.² Bp. °ṭikā; Ssp. bhākuṭikā for this.³ Bp. Ssp. ummi°.⁴ Ssp. yeva.⁵ Bp. adds pi; Ssp. sakala.⁶ Ssp. omits this.⁷ Bp. duṭṭha.⁸ Ssp. °vattā°.⁹ Bp. upacchi°.

dassāma dhammaṃ desessāmā¹ 'ti vā, īdisesu sāsanesu kukkuccaṃ na kātabbāṃ, kappiyasāsanaṇi etāni na gihināṃ gihikammaṇṇaṇi² kuto ca tvaṃ bhikkhu āgacchasi³ ti nisinno so bhikkhu na āgacchati, atthato pana āgato hoti, evaṃ sante pi vattamānasamīpe vattamānavacanaṃ labbhati tasmā na doso, pariyosāne tato ahaṃ bhagavā āgacchāmīti, etasmim³ pi vacane es' eva nayo. *paṭhamam Assaji-Punabbasukā bhikkhū codetabbā* ti mayaṃ tumhe vattukāmā ti okāsaṃ kāretvā⁴ vatthunā ca āpattiyaṃ ca codetabbā, codetvā yaṃ na saranti taṃ sāretabbā, sace vatthum ca āpattim ca paṭijānanti āpattim eva vā paṭijānanti na vatthum āpatti⁵ ropetabbā, atha vatthum eva paṭijānanti nāpattim evam pi imasmim vatthusmim ayaṃ nāma āpattīti ropetabbā,⁶ evaṃ yadi n⁷ eva vatthum nāpattim paṭijānanti āpatti⁵ nāropetabbā⁸ ti ayam ettha vinicchayo. yathā paṭiññāya pana āpattim ropetvā evaṃ pabbājaniyakammaṃ kātabbāṃ ti dassento vyattena bhikkhunā 'ti ādim āha, taṃ uttānattam eva. evaṃ pabbājaniyakammakatena pana⁹ bhikkhunā yasmiṃ vihāre vasantena yasmiṃ gāme kuladūsakakammaṃ kataṃ hoti tasmiṃ vihāre vā¹⁰ gāme vā na vasitabbāṃ, tasmiṃ vihāre vasantena sāmantagāme pi piṇḍāya na caritabbāṃ, sāmantavihāre pi vasantena tasmiṃ gāme piṇḍāya na caritabbāṃ. Upatissatthero pana bhante nagaraṃ nāma mahantaṃ dvādasayojanikaṃ pi hotīti, antevāsikehi vutto yassā vīthiyā kuladūsakakammaṃ kataṃ tatr¹¹ eva vāritan ti āha. tato vīthi pi mahati¹² nagarappamānā 'va hotīti vutto yassā gharapaṭipāṭiyaṃ ti āha, gharapaṭipāṭi¹³ pi vīthipamānā 'va hotīti vutto, itocito ca satta gharāni vāritānīti āha, taṃ pana sabbaṃ therassa manorathamattam eva, sace pi vihāro tiyojanaparamo hoti dvādasayojanaparamaṃ ca nagaraṃ n' eva vihāre vasitum labbhati na nagare caritum ti.

¹ Bp.Ssp. sossāmā.

² Bp.Ssp. gihi°.

³ Bp. etthā.

⁴ Ssp. kārāpetvā.

⁵ Bp. °ttim.

⁶ Bp.Ssp. add eva for next evaṃ.

⁷ Bp. p' for n'.

⁸ Bp.Ssp. na rope°.

⁹ Bp. omits pana.

¹⁰ Bp. inserts tasmiṃ after vā; Ssp. omits vā.

¹¹ Bp. tatth'; Ssp. tato for tatra eva.

¹² Bp.Ssp. mahatī.

¹³ Ssp. °pāṭi.

te saṅghena pabbājaniyakammakatā ti katham saṅgho tesam kammaṃ akāsi, na gantvā 'va ajjhottharitvā akāsi, atha kho kulehi nimantetvā¹ saṅghabhattesu kāriyamānesu² tasmiṃ tasmiṃ tṭhāne therā samaṇapaṭipadam kathetvā ayaṃ samaṇo ayaṃ na samaṇo³ ti manusse saññāpetvā ekaṃ dve bhikkhū sīmaṃ pavesetvā eten' eva⁴ upāyena sabbesaṃ pabbājaniyakammaṃ⁵ akaṃsū 'ti. evaṃ pabbājaniyakammaṃ⁶ katassa ca aṭṭhārasa vattāni pūretvā yācantassa kammaṃ paṭippassambhetabbaṃ, paṭippassaddhakammenāpi ca tena yesu kulesu pubbe kuladūsakakammaṃ kataṃ tato paccaṃyā na gahetabbā, āsavakkhayaṃ⁷ pattenāpi na gahetabbā, akappiyā 'va honti, kasmā na gaṇhathā⁸ 'ti pucchitena pubbe evaṃ katattā ti vutte, sace vadanti na mayaṃ tena kāraṇena dema idāni silavantatāya demā 'ti gahetabbā, pakatiyā dānaṭṭhāne yeva kuladūsakakammaṃ kataṃ hoti tato pakatidānam eva gahetuṃ vaṭṭati, yaṃ vaḍḍhetvā denti taṃ na vaṭṭati.

na sammā vattantīti te pana Assaji-Punabbasukā aṭṭhārasasu ca vattesu sammā na vattanti.⁹ na lomaṃ pātentīti anulomapaṭipadam apaṭipajjanatāya¹⁰ pana¹¹ na lomā¹² honti. na nettāraṃ¹³ vattantīti attano nittharaṇamaggaṃ na paṭipajjanti. bhikkhū na khamāpentīti dukkaṭaṃ bhante amhehi na puna evaṃ karissāma khamatha amhākaṃ ti evaṃ bhikkhūnaṃ khamāpanaṃ na karonti. akkosantīti kārakasāṅghaṃ dasahi akkosavatthūhi akkosanti. paribhāsantīti bhayaṃ tesam¹⁴ dassenti. chandagāmitā . . . pe . . . bhayaḡāmitā pātentīti ete chandagāmino ca . . . pe . . . bhayaḡāmino cā 'ti evaṃ chandagāmitāya pi . . . pe . . . bhayaḡāmitāya pi pāpenti, yojentīti attho. pakkamantīti tesam parivāresu pañcasu samaṇasatesu ekacce disā pakkamanti. vibbhamantīti ekacce gihī honti. katham hi nāma Assaji-Punabbasukā bhikkhū¹⁵ ti, ettha dvinnam pamokkhānaṃ vasena sabbe pi Assaji-

¹ Ssp. repeats this.

² Bp.Ssp. assamaṇo for na samaṇo.

³ Ssp. °janīya°. ⁶ Bp.Ssp. °kamma.

⁸ Ssp. gaṇhā°.

¹⁰ Bp. appaṭi°.

¹² Bp. paṇṇalomā; Ssp. paṇṇalomā.

¹⁴ Bp. nesaṃ.

² Bp.Ssp. kariya°.

⁴ Bp. ev'.

⁷ Bp.Ssp. °yappatte°.

⁹ Bp. vaṭṭanti.

¹¹ Bp.Ssp. omīti pana.

¹³ Ssp. natthāraṃ.

¹⁵ Ssp. omīti bhikkhū.

Punabbasukā ti vuttā. *gāmaṃ vā* ti ettha nagaram pi *gāma-*
*gahaṇe*¹ eva gahitaṃ, ten' assa padabhājjane *gāmo pi nigamo*
pi nagaram pi gāmo c' eva nigamo cā 'ti vuttaṃ, tattha anu-
 pākāraparikkhepo² saāpaṇo nigamo³ veditabbo. Kulāni dū-
 setīti *kuladūsako*, dūseto ca na asucikaddamādīhi dūseti, atha
 kho attano duppatipattiyā tesam pasādam vināseti, ten' ev'
 assa padabhājjane pupphadānena⁴ vā ti ādi vuttaṃ. tattha
 yo haritvā vā harāpetvā vā pakkositvā vā pakkosāpetvā vā
 sayam vā upagatānam yam kiñci attano santakam puppham
 kulasaṅgahatthāya deti dukkaṭam. parasantakam deti duk-
 kaṭam eva, theyyacittena deti bhaṇḍagghena kāretabbo, esa⁵
 nayo saṅghike pi, ayam pana viseso senāsanatthāya niyā-
 mitam issaravatāya dadato thullaccayam. puppham nāma
 kassa dātum vaṭṭati kassa na vaṭṭatīti. mātāpitunnam⁶
 tāva haritvāpi harāpetvāpi pakkositvāpi pakkosāpetvāpi
 dātum vaṭṭati, sesañātakānam pakkosāpetvā 'va tañ ca kho
 vatthupūjanatthāya, maṇḍanatthāya pana Sivaliṅgādipūja-
 natthāya vā⁷ kassaci⁸ dātum na vaṭṭati, mātāpitunnam⁶
 harāpentena nītisāmaṇere h' eva⁸ harāpetabbam, itare pana
 yadi sayam eva icchanti vaṭṭati. sammatena pupphabhāja-
 kena bhājanakāle sampattānam sāmaṇerānam upaḍḍhabhā-
 gaṃ dātum vaṭṭati. Kurundiyam⁹ sampattagihīnam upaḍ-
 ḍhabhāgaṃ, Mahāpaccariyam cūlhakam¹⁰ dātum vaṭṭatīti
 vuttaṃ, asammattena apaloketvā dātabbam, ācariyūpajjhā-
 yesu¹¹ sagāravā sāmaṇerā bahūni pupphāni āharitvā rāsim
 katvā ṭhapenti, therā pāto 'va sampattānam saddhivihārikā-
 dīnam upāsakānam vā tvaṃ idam gaṇha tvaṃ idam gaṇhā
 'ti denti, pupphadānam nāma na hoti, cetiyam pūjessamā 'ti
 gahetvā gacchantāpi pūjam karontāpi tattha tattha sampat-
 tānam cetiyapūjanatthāya denti, etam pi pupphadānam
 nāma na hoti, upāsake akkapupphādīhi pūjente disvā vihare
 kaṇikārapupphādīni¹² atthi upāsakā tāni gahetvā pūjethā 'ti

¹ Bp.Ssp. *gāmagga*°.

³ Bp.Ssp. *add pi*.

⁵ Bp.Ssp. *es' eva*.

⁷ Bp. *omits vā*.

⁹ Bp. *adds pana*.

¹¹ Bp. *°riyupa*°.

² Bp.Ssp. *apākāra*°.

⁴ Bp.Ssp. *pupphena*.

⁶ Bp.Ssp. *°pitūnam*.

⁸ Bp. *'va for h' eva*.

¹⁰ Bp.Ssp. *cūlhakam*.

¹² Bp. *kaṇṇi*°.

vattum pi vaṭṭati. bhikkhū pupphapūjaṃ katvā divātaraṃ gāmaṃ pavittṭhe kiṃ bhante atidivā pavittṭhatthā 'ti pucchanti, vihāre bahūni¹ pupphāni pūjaṃ akarimhā 'ti vadanti, manussā bahūni kira vihāre pupphānīti punadivase pahūtaṃ² khādaniyaṃ³ bhojaniyaṃ³ gahetvā vihāraṃ gantvā pupphapūjaṃ ca karonti dānaṃ ca denti vaṭṭati. manussā mayāṃ bhante asukadivasaṃ nāma pūjessāmā 'ti pupphavāraṃ yācitvā anuññātadivase āgacchanti, sāmaṇerehi ca pag eva pupphāni ocinitvā ṭhapitāni honti, te rukkhesu pupphāni apassantā kuhiṃ bhante pupphānīti vadanti, sāmaṇerehi ocinitvā ṭhapitāni tumhe pana pūjetvā gacchatha saṅgho aññaṃ divasaṃ pūjessatītīti, te pūjetvā dānaṃ datvā gacchanti vaṭṭati. Mahāpaccariyaṃ pana Kurundiyaṃ ca therā sāmaṇerehi⁴ dāpetuṃ na labhanti, sace pana sayam eva tāni pupphāni tesāṃ denti vaṭṭati, therehi pana sāmaṇerehi ocinitvā ṭhapitānīti ettakam eva vattaḍḍhan ti vuttaṃ, sace pana pupphavāraṃ yācitvā anocitesu pupphesu yāgubhattādīni ādāya āgantvā sāmaṇerehi ocinitvā dethā 'ti vadanti, ñātisāmaṇeraṇaṃ⁵ yeva ocinitvā dātuṃ vaṭṭati, aññātake ukkhipitvā rukkhasākhāya ṭhapenti, na orohitvā⁶ palāyitabbaṃ, ocinitvā dātuṃ vaṭṭati. sace pana koci dhammakathiko bahūni upāsakā vihāre pupphāni yāgubhattādīni ādāya gantvā pupphapūjaṃ karoṭhā 'ti vadati, tass' eva na kappatīti Mahāpaccariyaṃ ca Kurundiyaṃ ca vuttaṃ. Mahāaṭṭhakathāyaṃ pana etaṃ akappiyaṃ na vaṭṭatīti avisesena vuttaṃ. phalam pi attano santakaṃ vuttanayen' eva mātāpitunnaṃ ca sesaññātīnaṃ⁷ ca dātuṃ vaṭṭati, kulasaṅghatthāya pana dentassa vuttanayen' eva attano santake parasantake saṅghike senāsanatthāya niyāmite ca dukkaṭādīni veditabbāni, attano santakaṃ yeva gilānamanussānaṃ vā sampattaissarānaṃ vā khīṇaparibbayaṇaṃ vā⁸ dātuṃ vaṭṭati, phaladānaṃ na hoti, phalabhājakenāpi sammatena saṅghassa phalabhājanakāle sampattamanussānaṃ upaḍḍhabhāgaṃ dātuṃ vaṭṭati, asammatenā apaloketvā dātābbaṃ. saṅghā-

¹ Ssp. *puts* bahūni *after* pupphāni.

³ Bp.Ssp. °niyaṃ, *sic passim*.

⁵ Bp.Ssp. ñātaka°.

⁷ Bp. °ñatakānaṃ.

² Bp. pahutaṃ.

⁴ Bp. °nere.

⁶ Bp. orūhitvā.

⁸ Ssp. *omits* vā.

rāme pi phalaparicchedena vā rukkhaparicchedena vā katikā kātābbā tato gilānamanussānam vā aññesam vā phalam yācantānam yathāparicchedena cattāri pañca phalāni dātabbāni rukkhā vā dassetabbā ito gaḥetum labbhātīti, idha phalāni sundarāni ito gaṇhathā¹ 'ti evam pana na vattabham. cunne² ti ettha pana³ attano santakam sirisacunnam⁴ vā aññam vā kasāvākasāvam⁵ kulasaṅgahatthāya deti dukkaṭam, parasantakādisu pi vuttanayen⁶ eva vinicchayo veditabbo, ayam pana viseso: idha saṅghassa rakkhitaḥḍipitāpi⁷ rukkhajjalli⁸ garubhaṇḍam eva, mattikadantakaṭṭhaveḷḷusu⁹ pi garubhaṇḍūpagaṃ¹⁰ ñatvā cunne vuttanayen' eva vinicchayo veditabbo. paṇṇadānam pana ettha na āgataṃ, tam pi vuttanayen' eva veditabham, parato hi garubhaṇḍavinicchaye sabbam vitthārena vaṇṇayissāma. *vejjikāya vā* ti ettha vejjakammaṇḍiḍhi tatiyapārājikavaṇṇanāya¹¹ vuttanayen' eva veditabbo. *jaṅghapesanikenā* 'ti ettha jaṅghapesanīya¹² ti gihīnam dūteyyaṃ¹³ sāsanaḥḍaraṇakammaṃ¹⁴ vuccati tam na kātābbam, gihīnam hi sāsanaṃ gaḥetvā gacchantassa pade pade dukkaṭam, tam kammaṃ nissāya laddham bhojanam bhuñjantassāpi ajjhohāre ajjhohāre dukkaṭam, paṭhamam sāsanaṃ agaḥetvāpi¹⁵ pacchā ayam dāni so gāmo handanam¹⁶ sāsanaṃ ārocemīti maggā ukkamantassāpi pade pade dukkaṭam, sāsanaṃ ārocetvā laddham¹⁷ bhojanam bhuñjato purimanayen' eva dukkaṭam, sāsanaṃ agaḥetvā¹⁸ āgatena pana bhante tasmiṃ gāme itthannāmassa nāma kā pavattīti¹⁹ pucchīyamānena kathetum vaṭṭati, pucchitapañhe doso n' atthi, pañcannam pana saḥḍadhammikānam mātāpitunnam paṇḍupalāsassa attano veyyāvaccakarassa ca sāsanaṃ haritum vaṭṭati, gihīnam ca pubbe vuttappakārakappiyasāsanaṃ,¹⁹ idam hi jaṅghapesanīyakammaṃ²⁰ nāma na hoti. imehi pana

¹ Ssp. gaṇhā°.

² Bp.Ssp. cunnenā.

³ Bp.Ssp. omit pana.

⁴ Ssp. sirī°.

⁵ Bp. kasāvam yaṃ kiñci; Ssp. kasāvam.

⁶ Ssp. °nāyena and omits eva.

⁷ Bp. °pita.

⁸ Bp.Ssp. rukkhacchalli.

⁹ Ssp. mattikā°.

¹⁰ Bp. °upagaṃ.

¹¹ Bp. °nāyam.

¹² Ssp. °nīyan.

¹³ Ssp. dūteyya.

¹⁴ Bp.Ssp. sāsana°.

¹⁵ Bp.Ssp. aggah°.

¹⁶ Bp. tam.

¹⁷ Bp.Ssp. laddha.

¹⁸ Ssp. pavuttīti.

¹⁹ Bp.Ssp. °kāraṃ kappiya°.

²⁰ Ssp. °nīya°.

atthahi kuladūsakakammehi uppannapaccayā pañcannam pi sahadhammikānaṃ na kappanti, abhūtārocanarūpiyasamvohārehi uppapannapaccayasadisā 'va honti. pāpā samācārā assā 'ti *pāpasamācāro*. te pana yasmā mālāvaccharopanādayo idha adhippetā tasmā *mālāvaccharo ropenti pīti* ādinā nayan' assa padabhājanam vuttam. *tirokkhā* ti parammukhā. *kulāni ca tena duṭṭhānīti* ettha pana yasmā kulānīti vohāramattam etam atthato hi manussā tena duṭṭhā honti, tasmāssa padabhājane *pubbe saddhā hutvā* ti ādim āha. *chandagāmino* ti chandena gacchantīti chandagāmino, esa¹ nayo sesesu, samanubhāsitaḥ tassa paṭinissaggāyā 'ti ettha kuladūsakakammena dukkaṭam eva, yaṃ pana so saṅghaṃ paribhavitvā² chandagāmino ti ādim āha, tassa paṭinissaggāya samanubhāsanakammaṃ kātabbo³ ti evam attā dattābbo. sesaṃ sabbattha uttānam⁴ eva, samuṭṭhānādini pi paṭhamasaṅghabhedasadisān 'evā 'ti.

kuladūsakasikkhāpadavañṇanā niṭṭhitā.

uddiṭṭhā kho . . . pe . . . evam etam dhārayāmīti ettha paṭhamam āpatti etesan ti paṭhamāpattikā, paṭhamam vitikkamakkhane yeva āpajjitabbā ti attho. itare pana yathā tatiye catutthe ca divase hotīti⁵ jāro⁶ tatiyako catutthako ti ca vuccati,⁷ evam yāvatatiye samanubhāsanakamme hontīti yāvatatiyaka ti veditabbā. *yāvatīham⁸ jānam paṭicchādetīti* yattakāni ahāni jānanto paṭicchādeti, ahaṃ itthanānam āpattim āpanno ti sabrahmacārīnaṃ nāroceti. tāvatihaṃ⁸ ti tattakāni ahāni. *akāmā parivatthabban⁹* ti na kāmena na vasena, atha kho akāmena avasena parivāsaṃ samādāya vatthabbaṃ.⁹ *uttarim¹⁰ chārattan* ti parivāsato uttarim¹⁰ cha rattiyo. *bhikkhumānattāyā* 'ti bhikkhūnaṃ mānanabhāvāya, ārādhanaṭṭhāyā 'ti vuttam hoti. *vīsatisaṅkho¹¹ gano assā* 'ti vīsati gaṇo. *tatrā¹²* ti yatra¹³ sabbanti-

¹ Bp. es' eva.

³ Bp. °bban.

⁵ Ssp. hoti.

⁷ Ssp. pavuccati for ca vuccati.

⁹ Ssp. °vatthā°.

¹¹ Bp. saṅgho.

² Ssp. pariharitvā.

⁴ Bp.Ssp. uttānattham.

⁶ Bp.Ssp. jaro.

⁸ Bp. °tiham.

¹⁰ Bp. uttari.

¹² Ssp. tatthā.

¹³ Ssp. yattha.

mena paricchena visatigaṇo bhikkhusaṅgho atthi tatra.¹ *abbhetabbo* ti abhietabbo sampaṭicchitabbo, abbhānakamma-vasena osāretabbo ti vuttaṃ hoti, avhātabbo ti vā attho. *anabbhito* ti na abbhito na sampaṭicchito,² akatābbhānakammo ti vuttaṃ hoti, anavhāto ti vā attho. *sāmicī*³ 'ti anudhammatā lokuttaradhammaṃ ⁴anugataovādānusāsani,⁵ *sāmicidhammatā*³ ti vuttaṃ hoti. sesam ettha vuttanayam evā 'ti.

Samantapāsādikāya vinayasamvappanāya
terasakavappanā niṭṭhitā.

¹ Bp.Ssp. *omit* tatra.

² Bp.Ssp. *asampati° for na sampati°*.

⁴ Bp.Ssp. *anugatā°*.

³ Bp. *sāmi°*.

⁵ Ssp. *°sanī*.

ANİYATA I—II

Ime kho pañāyasmanto dve aniyatā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Tena samayena buddho bhagavā ti paṭhamakaaniyatasikkhā-padaṃ.¹ *tattha kālayuttam samullapanto* ti kālaṃ sallakkhetvā yadā añño na koci samīpena gacchati vā āgacchati vā tadā tad anurūpaṃ kacci na ukkaṇṭhasi na kilamasi na chātāsīti ādikaṃ gehasitakathaṃ² kathento. *kālayuttam dhammam bhaṇanto* ti kālaṃ sallakkhetvā yadā añño koci samīpena³ gacchati⁴ vā āgacchati vā, tadā tad anurūpaṃ uposathaṃ kareyyāsi salākabhattaṃ dadeyyāsīti ādikaṃ dhammakathaṃ kathento. bahu⁵ dhītarō ca puttā ca assā 'ti *bahuputtā*. tassā kira dasa puttā dasa dhītarō ahesuṃ, bahu⁵ nattāro assā 'ti *bahunattā*. yath' eva hi tassā, evam assā puttadhitānam pi vīsati⁶ vīsati dārakā ahesuṃ, iti sā visuttaracatusataputtanattaparivārā ahosi. *abhiṃmaṅgalasammatā* ti uttamamaṅgalasammatā. *yaññesū* 'ti dānappadānesu. *chanesū*⁷ 'ti āvāhavivāhamāṅgalādīsu antarussavesu. *ussavesū* 'ti āsālhi⁸ pavāraṇanakkhattādīsu mahussavesu. *paṭhamam bhojenti* ti ime pi dārakā tayā samānāyukā nirogā hontū 'ti āyācantā paṭhamam yeva bhojenti, ye pi saddhā honti pasannā te⁹ bhikkhū bhojetvā tad anantaraṃ sabbapaṭhamam tam yeva bhojenti. *na ādiyīti* tassā vacanam¹⁰ na gaṇhi, na vā ādaram akāsīti pi attho. *alamkammaniye* ti kammakkhamam kammayoggan ti kammaniyam, alam paṭiyattam¹¹ kammaniyabhāvāyā¹² 'ti alamkammaniyam, tasmiṃ alam kammaniye. yattha ajjhācāram karontā sakkonti tam kam-

¹ Bp.Ssp. °maaniyata°.

³ Bp.Ssp. *omit* samīpena.

⁵ Bp.Ssp. bahu.

⁷ Bp.Ssp. chanesū.

⁹ Bp. *adds* pi.

¹¹ Bp.Ssp. pariyattam.

² Bp. gehasitam ka°.

⁴ Ssp. *puts this after* āgacchati vā.

⁶ Ssp. vīsati *once*.

⁸ Bp.Ssp. °hi.

¹⁰ Bp. *inserts* na ādiyī.

¹² Bp. °niyam assā *for this*.

mañ kātum tādise ti attho, ten' ev' assa padabhājane vuttam sakka hoti methunam dhammam paṭisevitun ti, yattha methunam dhammam sakka hoti paṭisevitun ti vuttam hoti. *nisa-jam kappeyyā* 'ti nisa-jam kareyya nisīdeyyā 'ti attho, yasmā pana nisīditvā 'va nipajjati ten' assa padabhājane ubhayam pi¹ vuttam. tattha *upanisinne*² ti upagantvā nisinno evam³ upanipanno pi⁴ veditabbo. *bhikkhu nisinno*⁵ ti bhikkhumhi nisinne ti attho, ubho vā nisinnā ti dve pi apacchāpurimam⁶ nisinnā, ettha ca kiñcāpi pāliyam sotassa raho ti āgatañ, cakkhussa rahen' eva pana paricchedo veditabbo, sace pihitakavāṭassa⁷ gabbhassa dvāre nisinno viññū puriso hoti n' eva anāpattim karoti, apihitakavāṭassa⁸ pana dvāre nisinno⁹ anāpattim karoti, na kevalaṇ ca dvāre anto dvādasahatthe pi okāse nisinno, sace pana¹⁰ sacakkhuko vikkhitto¹¹ pi niddāyanto pi anāpattim karoti, samīpe thito pi andho na karoti, cakkhumāpi nipajjitvā niddāyanto na karoti, itthīnam pana satam pi anāpattim na karoti yeva. *saddheyyavacasā* ti saddhātabbavacanā, sā pana yasmā ariyasāvika 'va hoti ten' assa padabhājane āgataphalā ti ādi vuttam, tattha āgatañ phalam assā 'ti āgataphalā paṭiladdhasotāpattiphalā ti attho. *abhisametāvīnīti* paṭividdhacatusaccā. viññātañ sikkhāttayasāsanam etāyā 'ti *viññātasāsanā*. *nisa-jam bhikkhu paṭijānamāno* ti kiñcāpi evarūpā upāsikā disvā vadati, atha kho bhikkhu nisa-jam paṭijānamāno yeva tiṇṇam dhammānam aññatarena kāretabbo na apati-jānamāno¹² ti attho. yena vā sā saddheyyavacasā upāsikā vadeyya tena so bhikkhu kāretabbo ti nisa-jjādisu ākāresu yena vā ākārena saddhim methuna-dhammādiñi āropetvā¹³ sā upāsikā vadeyya, paṭijānamāno 'va tena so bhikkhu kāretabbo, evarūpāya pi upāsikāya vacanamattena na kāretabbo ti attho. kasmā. yasmā diṭṭham nāma tathāpi hoti aññathāpi,¹⁴ tad atthajotanatthañ ca idaṃ vatthum udāharanti.

¹ Ssp. omits pi.

² Bp.Ssp. °sinno.

³ Ssp. eva.

⁴ Ssp. ti.

⁵ Bp.Ssp. °sinne.

⁶ Ssp. apacchā apuri°.

⁷ Bp. pihipihitaka°.

⁸ Bp. gabbhassa.

⁹ Bp. adds 'va.

¹⁰ Bp.Ssp. omit pana.

¹¹ Ssp. vikkhittacitto.

¹² Bp. appaṭi°.

¹³ Ssp. ropetvā.

¹⁴ Bp. adds hctīti; Ssp. hoti.

Mallārāma vihāre kira eko khīṇāsavattothero ekadivasaṃ upaṭṭhākakulaṃ gantvā anto gehe nisīdi, upāsikāpi sayana-pallaṅkaṃ nissāya ṭhitā hoti. ath' eko piṇḍacāriko dvāre ṭhito disvā therō upāsikāya saddhiṃ ekāsane nisinno ti saññāṃ paṭilabbhitvā punappunaṃ olokesi.¹ therō pi ayaṃ mayi asuddhaladdhiko jāto ti sallakkhetvā katabhattakicco vihāraṃ gantvā attano vasanaṭṭhānaṃ pavisitvā anto 'va nisīdi. so pi bhikkhu therāṃ codessāmīti āgantvā ukkāsitvā dvāraṃ vivari. therō tassa cittaṃ ṇatvā ākāse uppatitvā kūṭāgāra kaṇṇikaṃ nissāya pallaṅkena nisīdi. so pi bhikkhu anto pavisitvā mañcaṇ ca heṭṭhā mañcaṇ ca oloketvā therāṃ apassanto uddhaṃ olokesi.¹ atha ākāse nisinnaṃ therāṃ disvā bhante evaṃ mahiddhikā nāma tumhe mātugāmena saddhiṃ ekāsane nisinnabhāvaṃ vadāpetha, evā 'ti āha. therō antaragharass' ev' eso āvuso doṣo ahaṃ pana taṃ saddhāpetum asakkonto evaṃ akāsiṃ rakkheyyāsi man ti vatvā otarīti.²

ito paraṃ sū ce evaṃ vadeyyā 'ti ādi sabbaṃ paṭiññāya karaṇākāradassanaṭṭhaṃ³ vuttaṃ, tatra⁴ mātugāmassa methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto ti mātugāmassa magge methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto ti attho, nisajjāya kāreṭabbo ti nisajjaṃ paṭijānitvā methunadhammapaṭisevanaṃ apaṭijānanto⁵ methunadhammapārājikāpattiyā akāretvā nisajjamattena⁶ yaṃ āpattiṃ āpajjati tāya kāreṭabbo, pācittiyāpattiyā⁷ kāreṭabbo ti attho, etena nayena sabbacatukkesu vinicchayo veditabbo. sikkhāpadapariyosāne pana āpattānāpattiparicchedadassanaṭṭhaṃ vuttasu gamaṇaṃ paṭijānātīti ādisu gamaṇaṃ paṭijānātīti raho nisajjassādatthaṃ⁸ gato 'mhīti evaṃ gamaṇaṃ paṭijānāti. *nisajjan* ti nisajjassāden' eva nisajjaṃ paṭijānāti. *āpattiṃ* ti tisu aññataraṃ āpattiṃ. āpattiyā kāreṭabbo ti tisu yaṃ paṭijānāti tāya kāreṭabbo ti.⁹ sesam ettha catukke vuttānādhippāyaṃ¹⁰ eva. dutiyacatukke pana gamaṇaṃ na paṭijānātīti raho nisajjassādavaseṇa na

¹ Bp. ullokesi.³ Ssp. kāraṇā°.⁵ Bp. appaṭi°.⁷ Ssp. pācittiyāya for this.⁹ Bp.Ssp. omīti ti.² Ssp. otaratīti.⁴ Bp.Ssp. tattha.⁶ Ssp. °sajjā°.⁸ Ssp. °danatthaṃ.¹⁰ Bp.Ssp. uttāna°.

paṭijānāti, salākabhaddādinā attano kammena gato 'mhi sā pana mayham nisinnatṭhānam āgatā ti vadati. sesam etthāpi uttānādhippāyam eva. ayam pana sabbattha vinicchayo.¹ rahonissajjassādo ti methunadhammasannissitakilesa vuccati. yo bhikkhu ten' assādena mātugāmassa santikam gantukāmo akkham añjati² dukkaṭam, nivāsanaṃ nivāseti kāyabandhanam bandhati cīvaram pārupati sabbattha payoge payoge dukkaṭam, gacchato³ padavāre padavāre,⁴ gantvā nisīdati dukkaṭam eva, mātugāme āgantvā nisinnamatte pācittiyam. sace sā itthi kenaci karaniyena utṭhāyutṭhāya⁵ punappunam nisīdati nisajjāya nisajjāya pācittiyam, yam sandhāya gato sā na diṭṭhā aññā āgantvā nisīdati assāde uppanne pācittiyam, Mahāpaccariyam pana gamanakālato paṭṭhāya asuddhacittatā āpattiye, vā ti vuttam, sace sambahulā āgacchanti mātugāmagāṇanāya pācittiyāni, sace utṭhāyutṭhāya⁶ punappunam nisīdanti nisajjagāṇanāya⁷ pācittiyāni, aniyāmetvā⁸ diṭṭhadiṭṭhāya saddhim rahassādam kappessāmīti gantvā nisinnassāpi āgatāgatānam vasena punappunam nisajjāvasena ca vuttanayena⁹ āpattiyo veditabbā. sace¹⁰ suddhacittena gantvā nisinnassa santikam āgantvā nisinnāya itthiyā rahassādo uppajjati anāpatti.¹¹ samutṭhānādinī paṭhamapārājjikasamutṭhān' evā¹² 'ti. paṭhamāniyatavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti dutiyāniyatasisikkhāpadam. tattha bhagavatā paṭikkhittan ti ādimhi yam eko ekāya raho paṭicchanne āsane alamkammaniye nisajjam kappeyya tam nisajjam kappetum paṭikkhittan ti evam sambandho veditabbo, itarathā hi ekassa ekāyā 'ti vattabham siyā, kasmā, paṭikkhittan ti vuttatā, sāmiatthe vā etaṃ paccattavacanam veditabham. na h' eva kho pana paṭicchannan ti ettha pana yam pi bahi parikkhittam antovivaṭam parivenaṅgaṇādinam¹³

¹ Ssp. inserts veditabbo after this.

² Bp.Ssp. añjati.

³ Bp. gacchati.

⁴ Bp.Ssp. insert dukkaṭam after this.

⁵ Ssp. utṭhāya.

⁶ Ssp. utṭhāya utṭhāya.

⁷ Bp. nisajjā°.

⁸ Bp.Ssp. aniyā°.

⁹ Bp.Ssp. °yen' eva.

¹⁰ Ssp. adds pi.

¹¹ Ssp. adds yeva.

¹² Bp.Ssp. °jikasadisān' evā.

¹³ Bp Ssp. °ṇādi tam.

pi antogadhan ti veditabbaṃ. evarūpaṃ hi tñānaṃ apaṭi-
 channe¹ yeva gaṇitaṃ² ti Mahāpaccariyaṃ vuttaṃ, sesaṃ
 paṭhamasikkhāpadanayaṇ' eva veditabbaṃ. kevalaṃ hi
 idha itthā pi puriso pi yo koci viññū anandhābadhiro³ anto-
 dvādasahatthe okāse tñito vā nisinna vā vikkhitto⁴ pi avik-
 khitto pi⁵ niddāyanta pi anāpattiṃ karoti, badhiro pana
 cakkhumāpi andho vā abadhiro pi na karoti, pārājikāpattiṃ
 ca parihāpetvā duṭṭhullavācāpatti vuttā ti ayaṃ viseso,
 sesaṃ purimasadisam eva. ubhayatthāpi ummattakādika-
 mikānaṃ anāpatti, samuṭṭhānādīsui daṃ sikkhāpadaṃ tisam-
 uṭṭhānaṃ kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca sam-
 uṭṭhāti, kiriya⁶ saññāvimokkhaṃ sacittakaṃ lokavajjaṃ
 kāyakammaṃ vacikammaṃ akusalacittaṃ sukhamaññhatta-
 vedanāhi dvivedanaṃ, sesaṃ uttānattham eva⁷ ti.

Samantapāsādikāya vinayasamvañṇanāya⁷
 aniyatavañṇanā niṭṭhitā.

¹ Bp. appaṭi°.

² Bp. gaṇitaṃ.

³ Bp. anandho aba°.

⁴ Ssp. vikkhittacitto.

⁵ Bp.Ssp. omī avikkhitto pi.

⁶ Bp. kriyaṃ.

⁷ Bp. °yaṃ.

NISSAGGIYA I—XXX

tiṃsanissaggiyā dhammā ye vuttā samitāvinā,
tesaṃ dāni karissāma¹ apubbapadavaṇṇanam.

*Tena samayena buddho bhagavā Vesālīyaṃ viharati Gotamake Cetiye, tena kho pana samayena bhagavatā bhikkhūnaṃ ticīvaraṃ anuññātaṃ hotīti.*² *tattha*³ *ticīvaran ti antaravāsako uttarāsaṅgo saṅghāṭīti idaṃ cīvarattayaṃ paribhuñjitum anuññātaṃ hoti, yattha pan' etaṃ anuññātaṃ yadā ca anuññātaṃ yena ca kāraṇena anuññātaṃ taṃ sabbaṃ Cīvarak-khandhake Jivakavatthusmiṃ āgatam eva. aññen' eva ticīvarena gāmaṃ pavisantīti yena vihare acchanti nahānaṃ*⁴ *ca otaranti tato aññena, evaṃ divase divase nava cīvarāni dhārenti. uppannaṃ hotīti*⁵ *anuppaññattiyā dvāraṃ dadamaṇaṃ paṭilābhavasena uppannaṃ hoti, no nipphattivāsena.*⁶ *āyasmato Sāriputtassa dātukamo hotīti āyasmā kira Ānando bhagavantaṃ t̐apetvā añño evarūpo guṇavisit̐ho puggalo natthīti*⁷ *guṇabahumānena āyasmantaṃ Sāriputtaṃ mamāyati,*⁸ *so sadāpi manāpaṃ cīvaraṃ labhitvā*⁹ *kappiyabindum*¹⁰ *datvā*¹¹ *therass' eva deti, purebhatte paṇitaṃ yāgukhajjakaṃ vā piṇḍapātaṃ vā labhitvāpi therass' eva deti, pacchābhatte madhuphāṇitādīni labhitvā 'pi therass' eva deti, upaṭṭhāka-kulehi dārake nikkhāmetvā pabbājetvā therass'*¹² *eva santike upajjhaṃ gāhāpetvā sayam anusāvaṇakammaṃ karoti. āyasmā 'pi Sāriputto pitukattabbakiccaṃ nāma jeṭṭhaputtassa bhāro taṃ*¹³ *mayā bhagavato kattabbaticcaṃ*¹⁴ *Ānando karoti*

¹ Bp.Ssp. °ssāmi.

² Bp. adds pathamakathina-sikkhāpadam.

³ Ssp. omits tattha.

⁴ Bp. nhānaṃ.

⁵ Ssp. inserts idaṃ.

⁶ Bp. nibbatti°.

⁷ Ssp. inserts Sāriputtassa.

⁸ Bp. atimamāyati.

⁹ Bp.Ssp. add rajitvā.

¹⁰ Bp.Ssp. kappabindum.

¹¹ Ssp. katvā.

¹² Bp.Ssp. therassa and omit eva.

¹³ Ssp. tasmā yaṃ for taṃ.

¹⁴ Bp.Ssp. °bbaṃ kiccaṃ, and Ssp. adds sabbaṃ taṃ.

aham Ānandaṃ nissāya appossukko viharitum labhāmīti āyasmantaṃ Ānandaṃ ativiya mamāyati. so pi manāpaṃ cīvaraṃ labhitvā Ānandattherass' eva detīti sabbaṃ purimasadisam eva. evaṃ guṇabahumānena mamāyanto tadā uppannam pi taṃ cīvaraṃ āyasmato Sāriputtassa dātukāmo hotīti veditabbo.

navamaṃ vā bhagavā divasaṃ dasamaṃ vā ti ettha pana sace bhaveyya kathaṃ thero jānātīti, bahūhi kāraṇehi jānāti. Sāriputtatthero kira janapadacārikam pakkamanto Ānandattheraṃ āpucchitvā 'va pakkamati aham ettakena nāma kālena āgacchissāmi¹ etthantare bhagavantaṃ mā pamajjīti, sace pi² sammukhā na āpucchati bhikkhū³ pesetvā 'pi āpucchitvā 'va gacchati, sace aññattha vassaṃ vasati ye paṭhamataraṃ bhikkhū āgacchanti te evaṃ pahināti⁴ mama vacanena bhagavato ca pāde sirasā vandatha Ānandassa ca ārogyaṃ vatvā⁵ maṃ asukadivase nāma āgamissatīti vadathā 'ti sadā ca yathā paricchinnavase yeva eti, api c' āyasmā Ānando anumānena⁶ pi jānāti ettake divase bhagavatā viyogaṃ sahanto adhivāsento āyasmā Sāriputto vasi, ito dāni paṭṭhāya asukam nāma divasaṃ nātikkaṃmissati⁷ addhā āgamissati yesaṃ yesaṃ hi paññā mahatī tesam tesam bhagavati pemaṃ ca gāraṇaṃ ca mahā hotīti iminā nāyena pi⁸ jānātīti, evaṃ bahūhi kāraṇehi jānāti, ten' āha navamaṃ vā bhagavā divasaṃ dasamaṃ vā ti. evaṃ vutte yaṃ idam sikkhāpadaṃ paṇṇattivajjaṃ na ca⁹ lokavajjaṃ tasmā taṃ¹⁰ āyasmatā Ānandena vuttadivasam¹¹ eva paricchedaṃ karonto atha kho bhagavā . . . pe . . . dhāretuṃ ti. sace pana¹² therena adḍhamāso¹³ vā¹⁴ uddiṭṭho abhavissa so pi bhagavatā anuññāto assa. *niṭṭhitacīvarasmiṃ* ti yena kenaci niṭṭhānena niṭṭhite cīvarasmiṃ. yaṃ pana taṃ¹⁵ cīvaraṃ karaṇena pi niṭṭhitaṃ hoti nāsādīhi¹⁶ pi tasmāssa padabhājanena attha-

¹ Ssp. āgamissāmi.

³ Ssp. bhikkhuṃ.

⁶ Ssp. 'onenāpi jānāti.

⁸ Ssp. nāyenaṃpi.

¹¹ Bp. vuttasadisam.

¹³ Bp. addha°.

¹⁵ Ssp. pan' etaṃ.

² Bp. omits pi.

⁴ Bp. pahināti.

⁵ Ssp. pucchitvā.

⁷ Bp. Ssp. na atikkamissati.

⁹ Ssp. omits ca.

¹⁰ Ssp. omits taṃ.

¹² Ssp. athānena for sace pana.

¹⁴ Ssp. inserts māso vā.

¹⁶ Bp. nassādīhi: Ssp. nāsanādīhi.

mattam eva dassetum bhikkhuno cīvaram katam¹ hotīti ādi vuttam. tattha *katan* ti sūcikkammapariyosānena² katam, sūcikkammapariyosānam² nāma yaṃ kiñci sūciyā kattabbam pāsavattagāṇṭhikavattapariyosānam katvā sūciyaṃ³ paṭi-sāmanam. *natṭhan* ti corādihi haṭam, etam pi hi karaṇa-paḷibodhassa⁴ niṭṭhitattā niṭṭhitan ti vuccati. *vinatṭhan* ti upacikādihi khāyitam.⁵ *daḍḍhan* ti agginā daḍḍham. *cīva-rāsā vā upacchinnā* ti asukasmim nāma kule cīvaram labhis-sāmīti yā cīvarāsā uppannā hoti sā vā upacchinnā, etesam pi⁶ karaṇapaḷibodhass⁷ eva niṭṭhitattā niṭṭhitabhāvo veditabbo.

*ubbhataasmim kathine*⁸ ti kathine ca ubbhataasmim. etena dutiyapaḷibodhassa⁹ abhāvam dasseti, tam pana kaṭhinam yasmā aṭṭhasu vā¹⁰ mātikāsu ekāya antarubbhārena vā uddhariyati¹¹ ten' assa niddese aṭṭhannam mātikānan ti ādi vuttam. tattha aṭṭhimā bhikkhave mātikā kaṭhinassa ubbhā-rāya pakkamanantikā niṭṭhānantikā sanṭiṭṭhānantikā nāsa-nantikā savaṇantikā āsāvacchedikā sīmātikantikā¹² saub-bhārā ti evam aṭṭha mātikāyo Kaṭhinakkhandhake āgatā. antarubbhāro pi suṇatu me bhante saṅgho yadi saṅghassa pattakallam saṅgho kathinam uddhareyya, esā ñatti. suṇātu me bhante saṅgho¹³ yadi saṅghassa pattakallam¹³ saṅgho kaṭhinam uddharati, yassāyasmato khamati kaṭhinassa ub-bhāro so tuṇh' assa yassa na khamati so bhāseyya, ubbhataṃ saṅghena kaṭhinam khamati saṅghassa tasmā tuṇhī, evam etam dhārayāmi evam Bhikkhunūvibhaṅge āgato. tattha yaṃ vattabham tam āgataṭṭhāne¹⁴ yeva vaṇṇayissāma, idha pana vuccamāne pāḷi¹⁵ āharitabbā hoti attho pi vattabbo vutto pi ca na¹⁶ suviññeyyo hoti aṭṭhāne vuttatāya. *dasā-haparaman* ti dasa ahāni paramo paricchedo assā 'ti dasāhapa-ramo, tam dasāhaparamam kālam dhāretabban ti attho, pada-

¹ Bp.Ssp. *add* vā.

⁴ Ssp. °bodhass' eva.

⁶ Ssp. *adds* hi.

⁸ Bp. *kathine*.

¹⁰ Ssp. *omits* vā.

¹² Bp. °tikkamantikā.

¹⁴ Ssp. *adds* sabbam.

¹⁶ Ssp. na ca for ca na.

² Ssp. *suci*°.

⁵ Ssp. *khādita*m.

⁷ Bp.Ssp. °palibo°, *sic passim*.

⁹ Bp.Ssp. dutiyassa palibo°.

¹¹ Bp. °riyati.

¹³⁻¹³ Bp.Ssp. *omit these words*.

¹⁵ Ssp. *adds* pi.

³ Ssp. *sūciyā*.

bhājane pana atthamattam eva dassetum dasāhaparamatā dhāretabban ti vuttam, idam hi vuttam hoti dasāhaparamam ti ettha yā dasāhaparamatā dasāhaparamabhāvo, ayam¹ ettako kālo yāva nātikkamati tāva dhāretabban ti. adhiṭṭhitavikappitesu apariyāpannattā atirekam cīvaran ti atirekacīvaram. ten' ev' assa padabhājane vuttam anadhiṭṭhitam avikappitan ti. *channam*² *aññataram cīvaran*³ ti khomam kappāsikam koseyyam kambalam sānam bhaṅgan ti imesam channam² aññataram. etena cīvarassa jātim dassetvā idāni pamānam dassetum vikappanūpagapacchiman⁴ ti āha. tassa pamānam dīghato dve vidatthiyo tiriyaṃ vidatthi. tatrāyam pāli anujānāmi bhikkhave āyāmena aṭṭhaṅgulam sugataṅgulena caturaṅgulavitthataṃ⁵ pacchiman cīvaram vikappetun ti, tam atikkāmayato nissaggiyam pācittiyam ti tam yathā vuttajātipparamānam cīvaram dasāhaparamam kālam atikkāmayato etthantare yathā atirekacīvaram na hoti tathā akubbato⁶ nissaggiyam pācittiyam, tañ ca cīvaram nissaggiyam hoti pācittiyāpatti c' assa hotīti attho, athavā nissajanaṃ⁷ nissaggiyam pubbabhāge kattabbassa vinayakam-mass' etaṃ nāmam, nissaggiyam assa atthīti nissaggiyam icc eva, kiṃ tam, pācittiyam, tam atikkāmayato nissaggiyavinayakammaṃ⁸ pācittiyam hotīti ayam ettha attho. padabhājane pana paṭhamam tāva atthavikappam dassetum tam atikkāmayato nissaggiyam hotīti mātikam ṭhapetvā ekādase aruṇuggamane nissaggiyam hotīti⁹ nissajitabban ti vuttam, puna yassa ca nissajitabbaṃ¹⁰ yathā ca nissajitabbaṃ¹⁰ tam dassetum saṅghassa vā ti ādi vuttam. tattha *ekādase aruṇuggamane* ti ettha yaṃ divasaṃ cīvaram uppannam tassa yo aruṇo so uppannadivasanissito¹¹ tasmā cīvaruppādādivasena saddhim *ekādase aruṇuggamane nissaggiyam hotīti* veditabbaṃ. sace pi bahūni ekajjham bandhitvā vā veṭhetvā vā ṭhapitāni ekā 'va āpatti,¹² abaddhā veṭhitesu vatthugaṇanāya āpattiyo.

¹ Bp. *inserts* attho.

² Bp.Ssp. *omit* cīvaran.

³ Bp.Ssp. °gulam vi°.

⁴ Bp.Ssp. °jjanaṃ.

⁵ Bp.Ssp. hoti.

⁶ Ssp. °divasaṃ nissito.

⁷ Bp. Ssp. *insert* cīvarānam.

⁸ Bp.Ssp. °ppanūpagaṃ pa°.

⁹ Bp. akrubbato.

¹⁰ Bp. sahanissa°.

¹¹ Bp.Ssp. °jjitabbaṃ.

¹² Bp. apatti.

nissajjivā āpatti desetabbā ti katham desetabbā. yathā Khandhake vuttam, kathañ ca tattha vuttam, tena bhikkhave bhikkhunā saṅgham upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgam karitvā buddhānam bhikkhūnam pāde vanditvā ukkuṭikam nisīditvā añjalim paggahe tvā evam assa vacaniyo aham bhante itthannāmaṃ āpattim āpanno tam paṭidesemīti. idha pana sace ekaṃ cīvaram hoti ekaṃ nissaggiyam pācittiyam ti vattabham, sace dve dve ti vattabham, sace bahūni sambahulāti¹ vattabham, nissajjane pi sace ekaṃ yathā pālim eva idaṃ me bhante cīvaram ti vattabham, sace dve vā bahūni vā imāni me bhante cīvarāni dasāhatikkantāni² nissaggiyāni imān' āham saṅghassa nissajāmīti³ vattabham, pālim⁴ vatturn asakkontena aññathāpi vattabham. vyattena bhikkhunā paṭibalena āpatti paṭiggahetabbā ti Khandhake vuttanayen' eva paṭiggahetabbā, evam hi tattha vuttam vyattena bhikkhunā paṭibalena saṅgho ñāpetabbo: suṇātu me bhante saṅgho ayaṃ itthannāmo bhikkhu āpattim sarati vivarati uttānikaroti⁵ deseti yadi saṅghassa pattakallam aham itthannāmassa bhikkhuno āpattim paṭigaṇheyyan⁶ ti tena vattabbo passasīti, āma passāmīti, āyatim samvareyyasīti, ⁷sādhu suṭṭhu samvarissāmīti.⁷ dvīsu pana sambahulāsu vā purimanayen' eva vacanabhedo ñātabbo, cīvaradāne pi saṅgho imam cīvaram imāni cīvarānīti vatthuvaseṇa vacanabhedo veditabbo, gaṇassa ca puggalassa ca nissajane⁸ pi es' eva nayo. āpattidesanā paṭiggahaṇesu pan' ettha ayaṃ pāli: tena bhikkhave bhikkhunā sambahule bhikkhū upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgam karitvā buddhānam bhikkhūnam pāde vanditvā ukkuṭikam nisīditvā añjalim paggahe tvā evam assu vacaniyā aham bhante itthannāmaṃ āpattim āpanno tam paṭidesemīti, vyattena bhikkhunā paṭibalena te bhikkhū ñāpetabbā, saṇantu me āyasmantā ayaṃ itthannāmo bhikkhu āpattim sarati vivarati uttānikaroti deseti, yad āyasmantānam pattakallam aham itthannāmassa bhikkhuno āpattim paṭigaṇheyyan⁹ ti, tena vattabbo passasīti, āma passāmīti,

¹ Bp. °hulānīti.

³ Bp.Ssp. °jjāmīti.

⁵ Bp. uttānīm°; Ssp. uttānī°.

⁷⁻⁷ Bp. omits this.

² Ssp. dasāhātī°.

⁴ Ssp. pālim.

⁶ Ssp. paṭigganḥ°.

⁸ Bp.Ssp. °jjane.

⁹ Bp.Ssp. paṭigga°.

āyatim samvareyyāsīti. tena bhikkhunā ekaṃ bhikkhum upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgam karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjalim paggaḥetvā evaṃ assa vacanīyo ahaṃ āvuso itthānāmaṃ āpattim āpanno taṃ paṭidesemīti, tena vattabbo passasīti, āma passāmīti, āyatim samvareyyāsīti, tattha purimanayen'¹ eva āpattiyā nāmagahaṇaṃ² vacana-bhedo ca veditabbo. yathā ca gaṇassa nissajane³ evaṃ dvinnam nissajane³ pi pāḷi veditabbā, yadi hi viseso bhaveyya yath' eva anujānāmi bhikkhave tiṇṇaṃ⁴ pārisuddhi uposathaṃ kātum evaṃ ca pana bhikkhave kātabbo, byat-tena bhikkhunā paṭibaleṇa te bhikkhū ñāpetabbā ti ādinā nayena tiṇṇaṃ pārisuddhi uposathaṃ⁵ vatvā puna anujānāmi bhikkhave dvinnam pārisuddhi uposathaṃ kātum, evaṃ ca pana bhikkhave kātabbo therena bhikkhunā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ ti ādinā nayena visum yeṇa dvinnam pārisuddhi uposatho vutto evaṃ idhāpi visum pāḷim vadeyya, yasmā pana n' atthi tasmā avatvā gato ti, gaṇassa vuttā pāḷi yev' ettha pāḷi. āpatti paṭiggahane pana ayaṃ viseso yathā gaṇassa nissajitvā⁶ āpattiyā desiyamānāya āpatti-paṭiggāhako bhikkhu ñattim ṭhapeti, evaṃ aṭhapetvā⁷ dvīsu añña-tarena yathā ekapuggalo paṭigaṇhāti⁸ evaṃ āpatti paṭiggahetabbā, dvinnam hi ñattiṭhapanā⁹ nāma n' atthi, yadi siyā dvinnam pārisuddhi uposathaṃ visum na vadeyya. nissatṭhacīvaradāne pi yathāpi¹⁰ imaṃ cīvaraṃ āyasmato dammīti eko vadati evaṃ imaṃ mayam¹¹ cīvaraṃ āyasmato demā 'ti vattum vaṭṭati, ito garukatarāṇi hi ñattidutiyakammāni pi apaloketvā kātabbānīti vuttāni atthi, tesam etaṃ anulomaṃ. nissatṭhacīvaraṃ pana dātabbam eva adātum na labbhati, vinayakammamattaṃ h' etaṃ, na taṃ tena saṅghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā dinnam eva hotīti.

*dasāhatikkante*¹² *atikkanta-saṇṇīti* dasāhaṃ atikkante cīvare atikkantaṃ idan ti evaṃ saṇṇī. dasāhe vā atikkante atik-

¹ Bp. pūri°.

³ Bp.Ssp. °jjane.

⁵ Bp. *adds* kātum ti.

⁷ Ssp. aṭṭhapa°.

⁹ Ssp. °ṭṭhapa°.

¹¹ Ssp. *omits* mayam.

² Bp.Ssp. nāmagga°.

⁴ Ssp. tiṇṇam.

⁶ Bp.Ssp. °jjitvā.

⁸ Bp. paṭigaṇhāti.

¹⁰ Bp.Ssp. yathā.

¹² Bp.Ssp. °hātikkante.

kanto dasāho ti evaṃ saññī. *nissaggiyaṃ pācittiyaṃ* ti na idha saññā rakkhati yo¹ evaṃ saññī tassa² 'pi taṃ cīvaraṃ nissaggiyaṃ pācittiyaṃ patti ca sa³ nissaggiyavinayakammaṃ vā pācittiyaṃ ti ubho pi atthavikappā yujjanti, 'esa nayo sabbattha. *avissajjite vissajjitasaññī*ti kassaci adinne apariccatte pariccattaṃ mayā ti evaṃ saññī. *anaṭṭhe natṭhasaññī* ti attano cīvarena saddhim bahūni aññesaṃ cīvarāni ekato ṭhapitāni corā haranti, tatr' esa⁴ attano cīvare anaṭṭhe natṭhasaññī hoti, esa nayo avinatṭhādisu pi. *avilutte* ti ettha pana gabbhaṃ bhinditvā pasayhāvahārasena avilutte ti veditabbaṃ. *anissajitvā⁵ paribhuñjati āpatti dukkaṭassa* 'ti sakim nivatthaṃ vā sakim pārutaṃ⁶ vā kāyato amocetvā divasaṃ pi carati ekā 'va āpatti, mocetvā⁷ nivāseti vā pārupati vā payoge payoge dukkaṭaṃ, dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā saṇṭhapentassa anāpatti, aññassa taṃ⁸ paribhuñjato pi anāpatti, anāpatti⁹ aññena kataṃ paṭilabhitvā paribhuñjati ādivacanaṃ c' ettha sādhaṃ, anatikkante atikkanta-saññīno vematikassa ca dukkaṭaṃ, paribhogaṃ sandhāya vuttaṃ. anāpatti anto dasāhaṃ adhiṭṭheti vikappeti ettha pana adhiṭṭhānūpagaṃ vikappanūpagaṃ ca veditabbaṃ. tatrāyaṃ pāli: atha kho bhikkhūnaṃ etad ahosi yāni tāni bhagavatā anuññātāni ticīvaran ti vā vassikasāṭikā ti vā nisīdanan ti vā paccattharaṇan ti vā kaṇḍupaṭicchādi ti vā mukhapuñjanacolaṇa¹⁰ ti vā parikkhāracolaṇa ti vā sabbāni tāni adhiṭṭhātabbānīti¹¹ nu kho udāhu vikappetabbānīti, bhagavato etam atthaṃ ārocesuṃ, anujānāmi bhikkhave ticīvaraṃ adhiṭṭhātum na vikappetum vassikasāṭikaṃ vassānaṃ¹² cātummāsaṃ¹³ adhiṭṭhātum tato paraṃ vikappetum nisīdanan adhiṭṭhātum na vikappetum paccattharaṇan adhiṭṭhātum na vikappetum kaṇḍupaṭicchādiṃ yāva ābādha adhiṭṭhātum tato paraṃ vikappetum mukhapuñjanacolaṇa¹⁰

¹ Bp.Ssp. *add* pi.

² Ssp. *tassāpi*.

³ Bp. *omits* sa; Ssp. 'ssa.

⁴ Ssp. *eso*.

⁵ Bp. °jjetvā.

⁶ Bp. *pārupitaṃ*.

⁷ Bp. *repeats* this; Ssp. *inserts* taṃ *before* this.

⁸ Ssp. *tantakaṃ*.

⁹ Bp.Ssp. *omit* this anāpatti.

¹⁰ Bp.Ssp. °puñjana°.

¹¹ Bp. °bbāni.

¹² Bp.Ssp. *vassānassa*.

¹³ Ssp. *cātummāsaṃ*.

adhiṭṭhātum na vikappetum parikkhāracolaṃ adhiṭṭhātum na vikappetum ti.

tattha ticivaraṃ adhiṭṭhahantena rajitvā kappabindum datvā pamāṇayuttam eva adhiṭṭhātabbāṃ, tassa pamāṇaṃ ukkaṭṭhaparicchedena sugatacivarato ūnakaṃ vaṭṭati lāma-kaparicchedena¹ saṅghāṭiyā uttarāsaṅgassa ca dighato muṭṭhi-paṇcakaṃ tiriyaṃ muṭṭhittikaṃ² pamāṇaṃ vaṭṭati. antara-vāsako dighato muṭṭhipaṇcako tiriyaṃ dvihattho pi vaṭṭati. ³pārūpanena pi hi sakkā nābhiraṃ paṭicchādetum ti vuttappamāṇato pana atirekaṃ ca⁴ ūnakaṃ ca parikkhāracolaṃ⁵ ti adhiṭṭhātabbāṃ, tattha yasmā dve civarassa adhiṭṭhānā⁶ kāyena vā adhiṭṭheti vācāya vā adhiṭṭhetīti vuttaṃ, tasmā purāṇasaṅghāṭinī⁷ paccuddharāmīti paccuddharitvā navam⁸ saṅghāṭim hatthena gahetvā⁹ imaṃ saṅghāṭinī adhiṭṭhāmīti cittena ābhogaṃ katvā kāyavikāraṃ karontena kāyena adhiṭṭhātabbāṃ,¹⁰ idaṃ kāyena adhiṭṭhānam, taṃ yena kenaci sarīrāvayavena aphasantassa na vaṭṭati, vācāya adhiṭṭhāne pana vacībhedaṃ katvā vācāya adhiṭṭhātabbā. tatra duvidhaṃ adhiṭṭhānam, sace hatthapāse hoti imaṃ saṅghāṭim adhiṭṭhāmīti vācā bhinditabbā, atha antogabbhe vā uparipāsāde vā sāmantavihāre vā hoti ṭhapitaṭṭhānam sallakkhetvā etaṃ saṅghāṭim adhiṭṭhāmīti vācā bhinditabbā, esa nayo uttarāsaṅge antaravāsake ca nāmamattam eva hi viseso, tasmā sabbāni saṅghāṭim uttarāsaṅgaṃ antaravāsakan ti evaṃ attano nāmen' eva adhiṭṭhātabbāni. sace adhiṭṭhahitvā ṭhapitavatthehi saṅghāṭi ādini karoti niṭṭhite rajane ca kappe ca imaṃ paccuddharāmīti paccuddharitvā puna adhiṭṭhātabbāni, adhiṭṭhitena pana saddhim mahantaram eva dutiyapaṭṭam¹¹ vā khaṇḍaṃ vā saṃsibbantena puna adhiṭṭhātabbāṃ,¹² samake¹³ vā khuddake vā adhiṭṭhānakiccaṃ n' atthi. ticivaraṃ pana parikkhāracolaṃ adhiṭṭhātum

¹ Ssp. *adds* ca.

³ Ssp. *niṇṇāsanena before pārū*°.

⁵ Ssp. °colan.

⁷ Ssp. *adds* imaṃ saṅghāṭim.

⁹ Ssp. *inserts* vā sarīrāvayave ṭhapetvā vā *after* gahetvā.

¹⁰ Bp.Ssp. °tabbā.

¹² Bp. *adds* eva.

² Ssp. *muṭṭhittikaṃ*.

⁴ Bp. *omits* ca.

⁶ Bp.Ssp. °nāni.

⁸ Ssp. *nava*.

¹¹ Ssp. °paṭam.

¹³ Bp.Ssp. *same*.

vattati na vattatīti. Mahāpadumatthero kir' āha: ticivaram ticivaram eva adhiṭṭhātabbam, sace parikkhāracolaḍadhiṭṭhānam labheyya uddositasikkhāpade¹ parihāro niratthako bhavyeyyā 'ti, evaṃ vutte kira avasesā bhikkhū āhaṃsu parikkhāracolaṃ pi bhagavatā² adhiṭṭhātabban ti vuttam tasmā vattati.³ Mahāpaccariyam pi vuttam parikkhāracolaṃ nāma pāṭekkam niddhanamukham etam⁴ ticivaram parikkhāracolaṃ ti adhiṭṭhetvā⁵ paribhuñjitum vattatīti.⁶ uddositasikkhāpade¹ pana ticivaram adhiṭṭhahitvā pariharantassa parihāro vutto ti, ubhatovibhaṅgabhaṇako punṇavālikavāsī Mahātiṣsatthero pi kir'⁷ āha: mayam⁸ pubbe mahātherānam assumhā,⁹ araṇṇavāsino bhikkhū rukkhasusirādīsu cīvaram tḥa-petvā padhānam padahanatthāya gacchanti sāmantavihāre dhammasavaratthāya gatānaṃ ca tesam¹⁰ suriye¹¹ utṭhite sāmaṇerā vā daharabhikkhū vā pattacīvaram gahetvā gacchanti tasmā sukhaparibhogattham ticivaram parikkhāracolaṃ ti vā¹² adhiṭṭhātum vattatīti. Mahāpaccariyam pi vuttam pubbe āraṇṇakā bhikkhū abaddhasīmāyam dupparihāran ti ticivaram parikkhāracolaṃ eva adhiṭṭhahitvā paribhuñjimsu 'ti.

vassikasāṭikā anātirittappamāṇā nāmaṃ gahetvā vuttanāyen' eva cattāro vassike māse adhiṭṭhātabbā, tato param paccuddharitvā vikappetabbā, vaṇṇabhedamattarattāpi ce sā vattati, dve pana na vattanti. nisīdanam vuttanāyena adhiṭṭhātabbam eva, taṃ ca kho pamāṇayuttam ekam eva dve na vattanti. paccattharaṇam pi adhiṭṭhātabbam eva, tam pana mahantam pi vattati ekam pi,¹³ bahūni pi vattanti, nilam pi pītam pi sadasam pi pupphadasam pīti sabbappakāram vattati, sakim adhiṭṭhātabbam¹⁴ eva hoti. kaṇḍupaṭicchādī yāva ābādho atthi tāva pamāṇikā adhiṭṭhātabbā, ābādhe vinasante paccuddharitvā vikappetabbā ekā 'va

¹ Bp. udosita°.

² Bp. adds 'va.

³ Bp.Ssp. vattatīti.

⁴ Bp. etan ti.

⁵ Bp.Ssp. adhiṭṭhahitvā.

⁶ Bp. vattati.

⁷ Ssp. kira.

⁸ Ssp. this comes after pubbe.

⁹ Bp. °mha.

¹⁰ Bp.Ssp. nesam.

¹¹ Bp. sūriye.

¹² Bp. omits vā; Ssp. omits ti vā.

¹³ Bp.Ssp. add vattati.

¹⁴ Bp.Ssp. adhiṭṭhitam adhiṭṭhitam for this.

vaṭṭati. mukhapuñjanacoḷakam¹ adhiṭṭhātabbam eva, yāva ekam dhoviyati² tāva aññam paribhogatthāya icchitabban ti dve pi vaṭṭanti. apare pana therā nidānamukham³ etaṃ bahūni pi vaṭṭantīti vadanti. parikkhāracōḷe gaṇanā⁴ n' atthi yattakam icchati tattakam adhiṭṭhātabbam eva. tha-
vikāpi⁵ parissāvanam pi vikappanūpagapacchimacīvarap-
pamānam⁶ parikkhāracōḷan ti adhiṭṭhātabbam eva, bahūni ekato katvā imāni cīvarāni parikkhāracōḷāni adhiṭṭhāmiti
adhiṭṭhātum pi vaṭṭati yeva, bhesajjanavakammamātāpitun-
nam⁷ atthāya ṭhapentena pi adhiṭṭhātabbam eva, Mahāpac-
cariyam pana anāpattīti vuttam. mañcabhisi⁸ piṭhakabhisi⁸
bimbohanam pāvāro kojavo ti etesu pana senāsanaparikkhā-
ratthāya dinnapaccattharaṇe⁹ ca adhiṭṭhānakiccam n' atthi
yeva.

adhiṭṭhitacīvaram pana paribhuñjato katham adhiṭṭhānam
vijahatīti. aññassa dānena acchinditvā gahaṇena vissāsa-
gāhena¹⁰ hīnāyāvattanena sikkhāpaccakkhāṇena¹¹ kālakiri-
yāya¹² līngaparivattanena paccuddharaṇena chiddabhāvenā
'ti imehi navahi kāraṇehi vijahati. tattha purimehi aṭṭhahi
sabbacīvarāni adhiṭṭhānam vijahanti chiddabhāvena pana
ticīvarass' eva sabbatṭhakathāsu adhiadhiṭṭhānavijahanam
vuttam, tañ ca nakhapitṭhippamānakena¹³ chiddena, tattha
nakhapitṭhippamānam kaniṭṭhaṅgulinakhavasena¹⁴ veditab-
bam, chiddaṇ ca vinividdhachiddam¹⁵ eva, chiddassa hi
abbhantare ekatantu ce pi acchinno hoti rakkhati, tattha
saṅghāṭiyā ca uttarasaṅgassa ca dīghantato vidatthippamā-
nassa tiriyantato aṭṭhaṅgulappamānassa padessassa orato
chiddam adhiṭṭhānam bhindati,¹⁶ antaravāsakassa pana
dīghantato vidatthippamānass' eva tiriyantato caturaṅgulap-
pamānassa padessassa orato chiddam adhiṭṭhānam bhindati,

¹ Bp. Ssp. °puñchanacoḷam.

² Bp. °viyati.

³ Bp. Ssp. nidhāna°.

⁴ Ssp. adds nāma.

⁵ Bp. thāvikam.

⁶ Bp. °nupagam pacchi°.

⁷ Bp. Ssp. °pitu ādinam.

⁸ Ssp. °bhisi.

⁹ Ssp. °raṇesu.

¹⁰ Ssp. °ggāhena.

¹¹ Bp. °paccakkhena.

¹² Bp. kalam kiri°.

¹³ Bp. °ppamāṇena.

¹⁴ Ssp. °gulf°.

¹⁵ Ssp. °viddham for this.

¹⁶ Bp. inserts parato na bhindati.

pārato¹ na bhindati, tasmā jāte hi² chidde taṃ cīvaraṃ atireka³cīvaraṭṭhāne tiṭṭhati, sūcikkammaṃ katvā puna aditṭhātabbāṃ. Mahāsummatthero³ panāha pamāṇacīvarassa yattha katthaci chiddaṃ adhiṭṭhānaṃ bhindati, mahantassa pana pamāṇato bhi chiddaṃ adhiṭṭhānaṃ na bhindati anto jātaṃ bhindatīti. Karavīkatissatthero āha⁴ khuddakaṃ mahantaṃ na ppamāṇaṃ⁴ dve cīvarāni pārupantassa vāma-hatthe saṃharitvā ṭhapitaṭṭhāne chiddaṃ adhiṭṭhānaṃ na bhindati orabhāge bhindati, antaravāsakassāpi ovattikaṃ karontena saṃghaṭitaṭṭhāne⁵ chiddaṃ na bhindati tato oraṃ bhindatīti. Andhakatṭhakathāyaṃ pana ticīvare Mahāsummattheravādaṃ pamāṇaṃ katvā uttarim pi idaṃ vuttaṃ pacchimaṃ pamāṇaṃ⁶ adhiṭṭhānaṃ rakkhātīti⁷ parikkhāra⁸coḷe, dīghaso aṭṭhaṅgule sugataṅgulena tiriyaṃ caturaṅgule yattha katthaci chiddaṃ adhiṭṭhānaṃ vijahati, mahante coḷe tato parena chiddaṃ adhiṭṭhānaṃ na⁸ vija-hati, esa nayo sabbesu adhiṭṭhātabbakacīvaresū⁹’ti. tattha yasmā sabbesaṃ pi adhiṭṭhātabbakacīvarānaṃ vikappanūpa-gapacchimappamāṇato¹⁰ aññaṃ pacchimappamāṇaṃ nāma n’ atthi, yaṃ hi nisīdanakaṇḍupaṭicchādanavassikasāṭikānaṃ¹¹ pamāṇaṃ vuttaṃ taṃ ukkaṭṭhaṃ tato uttarim paṭisiddhattā na pacchimaṃ tato heṭṭhā appaṭisiddhattā.¹² ticīvarassāpi¹³ sugatacīvarappamāṇato ūnakattaṃ ukkaṭṭhapamāṇaṃ¹⁴ eva, pacchimaṃ pana visuṃ sutte vuttaṃ n’ atthi, mukhapuñcha-napaccattharaṇaparikkhāra¹⁵coḷānaṃ ukkaṭṭhapa¹⁶ricchedo n’ atthi yeva, vikappanūpagapacchimena pana pacchimapa¹⁷ricchedo¹⁵ vutto, tasmā yaṃ tāva Andhakatṭhakathāyaṃ pac-chimaṃ pamāṇaṃ¹⁶ adhiṭṭhānaṃ rakkhātīti vatvā tattha parikkhāra¹⁸coḷass’ eva sugataṅgulena aṭṭhaṅgule¹⁷ caturaṅgu-lam¹⁸ pacchimappamāṇaṃ dassetvā itaresaṃ¹⁹ ticīvarādīnaṃ

¹ Bp.Ssp. parato.

³ Bp.Ssp. °suma°, *sic passim*.

⁵ Bp.Ssp. saṅgharita°.

⁷ Bp. rakkhati.

⁹ Bp.Ssp. °bbakesu cīva°.

¹¹ Ssp. °cchādivassika°.

¹³ Ssp. °ssa pi.

¹⁵ Ssp. paricchedo *for this*.

¹⁷ Ssp. °gula.

² Bp. omits hi.

⁴ Bp. omits these four words.

⁶ Bp.Ssp. °ma ppamāṇaṃ.

⁸ Bp. omits na.

¹⁰ Bp. °nupa°.

¹² Ssp. apatī°.

¹⁴ Bp.Ssp.

¹⁶ Bp.Ssp. °mappamāṇaṃ.

¹⁸ Bp.Ssp. °gula. ¹⁹ Ssp. adds ca.

mutṭhipaṇcākādibhedam¹ pacchimappamāṇam sandhāya esa nayo sabbesu adhiṭṭhātabbakacīvaresū² 'ti vuttam taṁ na sameti. Karavīkatissattheravāde³ pi dīghantato yeva chiddam dassitam tiriyantato na dassitam tasmā so aparicchinnō,⁴ Mahāsummattheravāde pamānacīvarassa yattha katthaci chiddam adhiṭṭhānam bhindati, mahantassa pana⁵ pamānato bahi chiddam adhiṭṭhānam na bhindatīti vuttam, idam pana na vuttam idam nāma pamānacīvaram ito uttarim⁶ mahantacīvaran⁷ ti. api c' ettha ticīvarādīnam mutṭhipaṇcākādibhedam pacchimappamāṇan ti adhippetam, tattha yadi pacchimappamānato bahi chiddam adhiṭṭhānam na bhindeyya ukkatṭhapattassāpi majjhimapattassa vā omakapamānato⁸ bahi chiddam⁹ na bhindeyya, na ca na bhindati tasmā ayam pi vādo aparicchinnō, yo panāyam sabbapaṭṭhamo aṭṭhakatṭhāvādo ayam ev¹⁰ ettha pamāṇam, kasmā, paricchedasambhāvato.¹¹ ticīvarassa hi pacchimappamāṇaṁ ca chiddappamāṇaṁ ca chiddupattidesappamāṇaṁ¹² ca sabbam¹³ aṭṭhakatṭhāsu yeva paricchinditvā vuttam, tasmā sv eva vādo pamāṇam, addhā hi so bhagavato adhippāyam anugantvā vutto, itaresu pana n' eva paricchedo atthi na pubbāparam sametīti. yo pana dubbalatṭhāne paṭhamam aggalam¹⁴ datvā pacchā dubbalatṭhānam chinditvā¹⁵ apaneti adhiṭṭhānam na bhijjati, maṇḍalaparivattane pi es' eva nayo, dupattassa¹⁶ ekasmiṁ paṭale chidde vā jāte galite¹⁷ vā adhiṭṭhānam na bhijjati khuddakacīvaram¹⁸ mahantam karoti mahantam vā khuddakam karoti adhiṭṭhānam na bhijjati, ubho koṭiyo majjhe karonto sace paṭhamam chinditvā pacchā ghaṭeti adhiṭṭhānam bhijjati, atha ghaṭetvā¹⁹ chindati na bhijjati, rajakehi dhovāpetvā setam kārāpentassāpi adhiṭṭhānam adhiṭṭhānam

¹ Bp. °dipabhedam.² Bp.Ssp. °bbakesu cīva°.³ Ssp. Karaviyatissa°.⁴ Bp. appari°.⁵ Bp.Ssp. omit pana.⁶ Bp. uttari. ⁷ Ssp. °tam cīvaram.⁸ Bp.Ssp. °kappa°.⁹ Bp.Ssp. insert adhiṭṭhānam.¹⁰ Ssp. omits ev'.¹¹ Ssp. °sabbhāvato.¹² Ssp. chiddappadesa°.¹³ Ssp. sabba.¹⁴ Bp.Ssp. aggalam.¹⁵ Bp.Ssp. bhindī°.¹⁶ Bp. duppa°.¹⁷ Ssp. galite.¹⁸ Bp.Ssp. °kam cīvaram.¹⁹ Ssp. adds pacchā.

evā 'ti. ayam tāva anto dasāhaṃ adhiṭṭheti vikappeti
ettha adhiṭṭhāne vinicchayo.

vikappane pana dve vikappanā sammukhā vikappanā¹
parammukhā vikappanā ca, katham sammukhā vikappanā
hoti.² cīvarānaṃ ekabahubhāvaṃ sannihitāsannihitabhā-
vaṃ ca ñatvā imaṃ cīvaran ti vā imāni cīvarānīti vā etaṃ
cīvaran ti vā etāni cīvarānīti vā vatvā³ tuyhaṃ vikappemīti
vattabbaṃ, ayam ekā sammukhā vikappanā, ettāvatā nidhe-
tuṃ vaṭṭati paribhuñjitum pana⁴ vissajjetum⁵ vā adhiṭṭhā-
tuṃ vā na vaṭṭati. mayhaṃ santakaṃ mayhaṃ santakāni
paribhuñja vā vissajjehi⁶ vā yathāpaccayaṃ vā⁷ karoṇīti
evaṃ pana vutte paccuddhāro nāma hoti, tato ppabhūti⁸
paribhogādayo pi vaṭṭanti. aparo⁹ nayo tath eva cīvarānaṃ
ekabahubhāvaṃ sannihitāsannihitabhāvaṃ ca ñatvā tass' eva
bhikkhuno santike imaṃ cīvaran ti vā imāni cīvarānīti vā
etaṃ cīvaran ti vā etāni cīvarānīti vā vatvā pañcasu saha-
dhammikesu aññatarassa attano abhirucitassa yassa kassaci
nāmaṃ gahetvā Tissassa bhikkhuno vikappemīti vā Tissāya
bhikkhuniyā sikkhamānāya Tissassa⁹ sāmaṇerassa Tissāya
sāmaṇeriyā vikappemīti vā vattabbaṃ, ayam aparāpi sam-
mukhā vikappanā, ettāvatā nidhetuṃ vaṭṭati, paribhogādisu
pana ekam pi na vaṭṭati. tena pana bhikkhunā Tissassa
bhikkhuno santakaṃ . . . pe . . . Tissāya sāmaṇeriyā san-
takam paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpaccayaṃ vā karo-
ṇīti vutte paccuddhāro nāma hoti, tato ppabhūti⁷ paribhogā-
dayo pi vaṭṭanti. katham parammukhā vikappanā hoti.¹⁰
cīvarānaṃ tath' eva ekabahubhāvaṃ sannihitāsannihita-
bhāvaṃ ca ñatvā imaṃ cīvaran ti vā imāni cīvarānīti vā etaṃ
cīvaran ti vā etāni cīvarānīti vā vatvā tuyhaṃ vikappanā-
tthāya dammīti vattabbaṃ, tena vattabbo ko te mitto vā
sandiṭṭho vā¹¹ ti, tato itarena purimanayen' eva Tisso bhikkhū
'ti vā . . . pe . . . Tissā sāmaṇerīti vā vattabbaṃ, puna tena

¹ Bp.Ssp. *add* ca.

³ Bp. *omits* vatvā.

⁵ Ssp. *visa*°.

⁷ Bp. *pabhuti*; Ssp. *pabhūti*.

⁹ Bp. *omits*.

¹¹ Bp.Ssp. *insert* sambhatto vā.

² Bp.Ssp. *hotīti*.

⁴ Ssp. vā *for* pana.

⁶ Bp. *omits* vā.

⁸ Bp. *adds* pi.

¹⁰ Bp.Ssp. *hotīti*.

bhikkhunā aham¹ Tissassa bhikkhuno dammīti vā . . . pe . . . Tissāya sāmaṇeriyā dammīti vā vattabbaṃ, ayaṃ parammukhā vikappanā, ettāvatā nidhetuṃ vaṭṭati, paribhogādisu pana ekam pi na vaṭṭati. tena pana bhikkhunā duttiyasammukhā vikappanāyaṃ vuttanāyena' eva itthannāmassa santakaṃ paribhuñja vā vissajjehi² vā yathāpaccayaṃ vā karohīti vutte paccuddhāro nāma hoti, tato pphabhūti³ paribhogādayo pi vaṭṭanti. dvinnā⁴ vikappanānaṃ kiṃ nānākaraṇaṃ. sammukhā vikappanāyaṃ⁵ sayāṃ vikappetvā parena paccuddharāpeti parammukkhā vikappanāya paren' eva vikappāpetvā paren' eva paccuddharāpeti, idam ettha nānākaraṇaṃ. sace pana yassa vikappeti so paññattikovidō na hoti na jānāti paccuddharitūṃ taṃ cīvaraṃ gahetvā aññassa vyattassa santikaṃ gantvā puna vikappetvā paccuddharāpetabbaṃ, vikappitavikappanā nāma' esā vaṭṭati. ayaṃ vikappetīti imasmiṃ pade vinicchayo.

anujānāmi bhikkhave ticīvaraṃ adhiṭṭhātūṃ na vikappetun ti ādivacanato ca idam vikappetīti avisesena vuttavacanāṃ viruddhaṃ viya dissati na ca viruddhaṃ Tathāgatā bhāsanti, tasmā evam assa attho veditabbo, ticīvaraṃ ticīvarasaṅkhepena⁶ pariharato adhiṭṭhātūṃ eva anujānāmi na vikappetūṃ, vassikasāṭikaṃ pana catumāsato⁷ paraṃ vikappetūṃ eva na adhiṭṭhātūṃ, evaṃ ca sati yo ticīvare ekena cīvarena vip-pavasitukāmo hoti tassa cīvarādhiṭṭhānaṃ⁸ paccuddharitvā vip-pavāsasukhatthaṃ vikappanāya okāso dinno hoti, dasāhatikkame⁹ ca¹⁰ anāpattīti, etena¹¹ upāyena sabbatthavikappanāya appaṭisiddhabhāvo¹² veditabbo ti.

vissajjēti aññassa deti. kathaṃ pana dinnāṃ hoti, kathaṃ¹³ gahitaṃ. idam¹⁴ tuyhaṃ demi dadāmi dajjāmi oṇojemi pariccajāmi nissajjāmi¹⁵ vissajjemīti¹⁶ vā itthannāmassa demi . . . pe . . . vissajjemīti¹⁶ vā vadati sammu-

¹ Sp. ayaṃ. ² Ssp. visa°. ³ Bp. pabhūti; Ssp. pabhūti.

⁴ Ssp. adds pi.

⁵ Ssp. °nāya.

⁶ Bp. °pen' eva.

⁷ Bp. Ssp. cātu°.

⁸ Bp. ticīva°.

⁹ Bp. Ssp. °hātikkhame.

¹⁰ Ssp. omits ca.

¹¹ Bp. eten'.

¹² Ssp. apati°.

¹³ Ssp. adds ca.

¹⁴ Bp. imaṃ.

¹⁵ Bp. °jjāmi.

¹⁶ Bp. Ssp. °jjāmīti.

khāpi parammukhāpi dinnam yeva hoti, tuyham gaṇhātīti vutte mayham gaṇhāmīti vadati sudinnam suggahitañ¹ ca, tava santakam karohi tava santakam hotu tava santakam hotīti² vutte mama santakam karomi mama santakam hotu mama santakam karissāmīti vadati duddinnam duggahitañ ca, n' eva dātā dātum jānāti na itaro gahetum. sace pana tava santakam karohīti vutte sādhu bhante mayham gaṇhāmīti gaṇhati³ suggahitam, sace pana eko gaṇhāhīti vadati itaro na gaṇhāmīti puna so dinnam mayā tuyham gaṇhāhīti vadati itaro pi na mayham iminā attho ti vadati tato purimo pi mayā dinnam ti dasāham atikkāmeti pacchimo pi mayā paṭikkhittan ti kassa āpattīti.⁴ na kassaci⁵ yassa pana ruccati tena adhiṭṭhahitvā paribhuñjitabham. yo pana adhiṭṭhāne veratiko tena kim kātabham. vematikabhāvaṃ ārocetvā sace anadhiṭṭhitam bhavissati evam me kappiyam hotīti vatvā vuttanayen' eva nissajjitabham, na hi evam jānāpetvā vinayakammaṃ karontassa musāvādo hoti, keci pana ekena bhikkhunā vissāsam gahetvā puna dinnam vaṭṭatīti vadanti tam na yujjati, na hi tass' etam vinayakammaṃ nāpi tam ettakena aññam vatthum hoti. nassatīti ādi uttānattham eva. *yo na dadeyya āpatti dukkaṭassā* 'ti ettha mayham dinnam iminā 'ti imāya saññāya na dentassa dukkaṭam, tassa santakabhāvaṃ pana ñatvā lesena acchindanto bhaṇḍam agghāpetvā kāretabbo ti. samuṭṭhānādīsu idam sikkhāpadam kaṭhinanasamuṭṭhānam nāma kāyavācato ca samuṭṭhātī⁶ kāyavācācittato ca, anadhiṭṭhānena ca avikappanena ca āpajjanato akiriya⁷ saññāya⁸ pi⁹ na muccati ajānanto pi āpajjatīti nosaññāvimokkham acittakam paṇṇattivajjam kāyakammaṃ vacīkammaṃ ticittam tivedanan ti. Samantapāsādikāya vinayasamvaṇṇanāya paṭhamakaṭhina-sikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

¹ Ssp. sugahitañ. ² Bp. kārāpehīti; Ssp. karissasīti.

³ Bp. Ssp. 'hāti; Ssp. adds duddinnam.

⁴ Ssp. āpatti and adds na kassa āpatti.

⁵ Bp. inserts āpatti.

⁶ Bp. this comes after kāyavācācittato ca.

⁷ Bp. akriyam.

⁸ Bp. inserts abhāve.

⁹ Ssp. omits pi.

Tena samayena buddho bhagavā ti uddositasikkhāpadam.¹ tattha *santaruttarenā* 'ti antaran ti antaravāsako vuccati, uttaran ti uttarāsaṅgo, saha antarena uttaram santaruttaram tena *santaruttarena*, saha antaravāsakena uttarāsaṅgenā 'ti attho. *kannakittānī* sedena phutthokāsesu sañjātakālaseta-maṇḍalāni.² *addasā*³ *kho āyasmā Ānando senāsanacārikam āhiṇḍanto* ti thero kira bhagavati divāpaṭisallānatthāya gādhakuṭim pavitthe tam okāsam labhitvā dunnikkhittāni dārubbhaṇḍamattikābhaṇḍāni paṭisāmento asammattatthānam⁴ sammajjanto gilānehi bhikkhūhi saddhim paṭisanthāram karonto tesam bhikkhūnam senāsanatthānam sampatto addasa, tena vuttam addasā⁵ *kho āyasmā Ānando senāsanacārikam āhiṇḍanto* ti. *avippavāsasammuti*⁶ *dātum* ti avippavāse sammuti avippavāsasammuti, avippavāsāya vā sammutitī⁷ avippavāsasammuti. ko pan' ettha ānisaṃso yena cīvarena vippavasati tam nissaggiyam na hoti āpatti⁸ ca na āpajjati,⁹ kittakam kalam. Mahāsummatthero tāva āha yāva roga na vūpasammati¹⁰ vūpasante pana roge sīgham cīvaraṭṭhānam āgantabban ti. Mahāpadumatthero āha sīgham āgacchato rogo paṭikuppeyya tasmā sanikam¹¹ āgantabban yato paṭṭhāya hi sattham vā pariyesati gacchāmīti ābhogam vā karoti tato paṭṭhāya vaṭṭati, na dāni gamissāmīti evam pana dhuranikkhepaṃ karontena paccuddharitabban atireka-cīvaraṭṭhāne ṭhassatīti. sace pan' assa rogo paṭikuppati kim katabban ti. Phussadevatthero tāva āha sace so eva¹² rogo paṭikuppati sā eva sammuti puna sammutidānakiccam n' atthi, ath' añño kuppati puna dātabbā sammutitī. Upatisatthero āha so vā rogo hotu añño vā puna sammutidānakiccam n' atthitī.

niṭṭhitacīvarasmim bhikkhunā 'ti idha pana purimasikkhāpade viya attham agahetvā¹² niṭṭhite cīvarasmim bhikkhuno ti evam sāmivasena karaṇavacanassa attho veditabbo, kara-

¹ Bp. udosita°.

³ Bp. addasa.

⁵ Bp.Ssp. °tim.

⁷ Bp.Ssp. āpattiñ.

⁹ Bp.Ssp. °samati.

¹¹ Bp.Ssp. yeva.

² Bp.Ssp. °kāla°.

⁴ Bp. °mmajjattthānam.

⁶ Bp.Ssp. °uti.

⁸ Bp. nāpajjati for na āpajjati.

¹⁰ Bp.Ssp. saṇikam.

¹² Bp.Ssp. agahetvā.

ṇavasena hi bhikkhunā idam nāma kātabban ti n' atthi, sāmivasena pana bhikkhuno cīvarasmiṃ niṭṭhite kaṭhine ca ubbhate evaṃ chinnaṇaḷibodho ekarattam pi ce bhikkhu ticīvarena vippavaseyyā 'ti evaṃ attho yujjati, tattha ticīvarenā 'ti adhiṭṭhitesu tīsu cīvaresu yena kenaci. ekena vippavuttho¹ pi hi ticīvarena vippavuttho¹ hoti, paṭisiddha-pariyāpannena vippavutthattā,² ten' ev' assa padabhājane saṅghāṭiyā vā ti ādi vuttam. *vippavaseyyā* 'ti viyutto³ vaseyya. *gāmo ekūpacāro* ti ādi avippavāsalaḷkhaṇavavatthāpanattham⁴ vuttam, tato param yathāḷkkena tām' eva paṇṇarasa⁵ mātikāpadāni vitthārento gāmo ekūpacāro nāmā 'ti ādim āha, tattha ekakulassa gāmo ti ekassa raṇṇo vā bhojakassa⁶ vā gāmo. *parikkhitto* ti yena kenaci pākarena vā vatiyā vā⁷ parikhāya⁸ vā parikkhitto. ettāvata ekakulagāmassa⁹ ekūpacāratā dassitā. *anto gāme vatthabban* ti evarūpe gāme cīvaram nikkipitvā gāmabbhantare yathārucite ṭhāne aruṇam utthāpetum vaṭṭati. *aparikkhitto* ti iminā tass' eva gāmassa nānūpacāratā dassitā. evarūpe¹⁰ gāme yasmiṃ ghare cīvaram nikkhittam tattha vatthabham hatthapāsā vā na vijahitabban ti, atha vā tam gharam samantato hatthapāsā na vijahitabham, aḍḍhateyyaratanappamāṇā¹¹ padesā uddham na vijahitabban ti vuttam hoti, aḍḍhateyyaratanabbhantare pana vatthum vaṭṭati. tam pamāṇam atikkamitvā sace pi iddhimā bhikkhu ākāse aruṇam utthāpeti nissaggiyam eva hoti, ettha ca *yasmiṃ ghare* ti gharaparichedo ekakulassa nivesanam hotīti ādinā lakkaṇena vedītabbo. *nānākulassa gāmo* ti nānārājūnam vā bhojakānam¹² vā gāmo Vesālī-Kusinārādi sadiso. *parikkhitto* ti iminā nānākulagāmassa¹³ ekūpacāratā dassitā. sabhāye vā dvāramūle vā ti ettha sabhāyan ti līṅabyattato¹⁴ līṅabyattinayena sabhāvuttā. *dvāramūle* ti nagaradvārassa samīpe. idam

¹ Ssp. °vutṭha.² Ssp. °vutṭhā°.³ Ssp. vippavutṭho.⁴ Ssp. °vaṭṭhā°.⁵ Bp. panna°.⁶ Ssp. gāmaḷbhoja°.⁷ Bp. *inserts* sākhāya vā.⁸ Bp. parikkhāya.⁹ Ssp. ekakulassa gāmassa.¹⁰ Ssp. *inserts* tasmiṃ ghare vaṭṭhabban ti *before* evarūpe.¹¹ Bp. Ssp. °na ppadesā.¹² Ssp. kāmabhoja°.¹³ Ssp. °kulassa gāmassa.¹⁴ Bp. Ssp. °byattayena.

vuttam hoti evarūpe gāme yasmim ghare cīvaram nikkhittam tattha vā vatthabham,¹ tattha saddasaṅghaṭṭhanena² vā janasaṁbādheṇa vā vasitum asakkontena sabhāye vā vatthabham³ nagaradvāramūle vā, tatrāpi vasitum asakkontena yattha katthaci phāsukaṭṭhāne vasitvā anto aruṇe āgama tesam yeva sabhāyadvāramūlanam hatthapāsā vā na vijahitabham, gharassa pana cīvarassa vā hatthapāse vatthabham¹ eva n' atthi. *sabhāyam gacchantena hatthapāse cīvaram nikkhipitvā* ti sace ghare aṭhapetvā³ sabhāye ṭhapessāmīti sabhāyam gacchati tena sabhāyam gacchantena. *hatthapāse* ti⁴ hattham pasāretvā hand' imam⁵ cīvaram ṭhapehīti⁶ evam nikkhepasukhe⁷ hatthapassagate⁸ kismiñci āpaṇe cīvaram nikkhipitvā purimanayen' eva sabhāye vā vatthabham dvāramūle vā, hatthapāsā vā na vijahitabham. tatrāyam vinichayo, Phussadevatthero tāva āha cīvarahatthapāse vasitabham n' atthi yattha katthaci vīthihatthapāse pi sabhāyahatthapāse pi dvārahatthapāse pi vasitum vaṭṭatīti. Upatisatthero panāha nagarassa bahūni pi dvārāni honti bahūni pi sabhāyāni tasmā sabbattha na vaṭṭati, yassā pana vīthiyā cīvaram ṭhapitam yam tassā sammukhaṭṭhāne sabhāyañ ca dvārāñ ca tassā⁹ sabhāyassa ca dvārassa ca hatthapāsā na vijahitabham, evam hi sati sakkā cīvarassa pavatti¹⁰ jānitum ti. sabhāyam pana gacchantena yassa āpaṇikassa hatthe nikkhittam sace so tam cīvaram atiharitvā ghare nikkhipati vīthihatthapāso na rakkhati, gharassa hatthapāse vatthabham,¹¹ sace mahantam gharam hoti dve vīthiyo pharitvā ṭhitam purato vā pacchato vā hatthapāse yeva aruṇam utthāpetabham, sabhāye nikkhipitvā pana sabhāye vā tassa sammukhe nagaradvāramūle vā tesam yeva hatthapāse vā aruṇam utthāpetabham. *aparikkhito* ti iminā tass' eva gāmassa nānūpacārato dassitā. eten' eva upayena¹² sabbattha ekūpacārata ca nānūpacaratā ca veditabbā, pāliyam pana gāmo

¹ Ssp. vatthabham.² Bp. °ghaṭṭena; Ssp. °ghuṭṭena.³ Bp.Ssp. aṭṭha°.⁴ Ssp. omits ti.⁵ Bp.Ssp. imam.⁶ Ssp. ṭhapemīti.⁷ Ssp. °pamukhe.⁸ Bp.Ssp. °pāsagate.⁹ Bp.Ssp. tassa.¹⁰ Ssp. pavuttiṁ.¹¹ Ssp. vaṭṭha°.¹² Bp.Ssp. ev' upayena.

ekūpacāro nāmā 'ti evaṃ ādimhi ajjhokāso ekūpacāro nāmā 'ti evaṃ ante ca ekam eva mātikāpadam uddharitvā pada-bhājanam vitthāritam. tasmā tass' eva padassānusārena sabbattha parikkhepādivasena ekūpacāratā¹ nānūpācāratā ca veditabbā.

nivesanādisu *ovarakā* ti gabbhānam yev' etaṃ pariyāyavacanam, hatthapāsā vā ti gabbhassa² hatthapāsā vā.³ *dvāramūle vā* ti sabbesaṃ sādharmaṇe gharadvāramūle.⁴ hatthapāsā vā ti gabbhassa vā⁵ gharadvāramūlassa vā hatthapāsā. *uddosito*⁶ ti yānādinam bhaṇḍānam sālā. ito paṭṭhāya ca⁷ nivesane vuttanayen' eva vinicchayo veditabbo. *aṭṭo* ti paṭirājādinam⁸ paṭibāhattham⁹ itṭhakāhi kato bahalabhitiko catupañcabhūmiko paṭissayaviseso. *mālo*¹⁰ ti ekakūṭasaṅgahito¹¹ caṭurassapāsādo. *pāsādo* ti dīghapāsādo. *hammiyan* ti muṇḍacchadanapāsādo. *sattabbhantarā* ti ettha ekam abbhantaram aṭṭhaviṣatihattham hoti, sace¹² sattho gacchanto gāmaṃ vā nadim vā pariyādiyitvā¹³ tiṭṭhati anto pavitṭhena saddhim ekābaddho¹⁴ hutvā oraṇ ca pāraṇ ca pharitvā hito hoti satthaparihāro 'va labbhati, atha vā³ gāme vā nadiyā vā pariyāpanno hoti anto pavitṭho¹⁵ gāmaparihāro c' eva nadiparihāro ca labbhati, sace vihārasimaṃ atikkamitvā tiṭṭhati anto sīmāyaṇ ca⁷ cīvaram hoti¹⁶ vihāram gantvā vasitabbaṃ, sace bahi sīmāya cīvaram hoti satthasamipe yeva vasitabbaṃ, sace gacchanto sakāte vā bhagge goṇe vā natṭhe antarā chijjati yasmim koṭṭhāse cīvaram¹⁷ tattha vasitabbaṃ, ekakulassa khette hatthapāso nāma cīvarahatthapāso¹⁸ yeva, nānakulassa khette hatthapāso nāma khattadvārassa hatthapāso, aparikkhitte cīvarass' eva hatthapāso. *dhaññakaraṇan* ti khālam vuccati. *ārāmo* ti pup-

¹ Bp. adds ca; Ssp. adds aparikkhepādivasena.

² Ssp. inserts vā gharassa vā.

³ Bp.Ssp. omit vā.

⁴ Ssp. adds vā.

⁵ Ssp. gharassa vā.

⁶ Bp. udosito.

⁷ Ssp. omits ca.

⁸ Bp.Ssp. °jādi.

⁹ Bp.Ssp. °hanattham.

¹⁰ Ssp. mālo.

¹¹ Ssp. °hito.

¹² Ssp. inserts sattho ti before sace.

¹³ Ssp. °dayitvā.

¹⁴ Bp. eka°.

¹⁵ Ssp. adds sattho.

¹⁶ Ssp. inserts tattha.

¹⁷ Ssp. adds nikkhitam.

¹⁸ Ssp. cīvarassa ha°.

upari aññasākha⁷chāyāya⁷ phutthokāse yeva thapetabbam, khujjakarukkassa⁸ chāyā dūram gacchati chāyāya gata⁹thāne⁹ thapetum vaṭṭati yeva, idhāpi hatthapāso cīvarahatthapāso yeva.

agāmake araññe ti agāmakam nāma araññam Viñjhātavī¹⁰ ādisu vā samuddamajjhe vā macchabandhānam agamanapathe¹¹ dipakesu labbhati. samantā sattabbhantarā ti majjhe thitassa sabbadisāsu¹² sattabbhantarā vinibbalehena cuddasa honti, majjhe nisinnō puratthimāya vā pacchimāya vā disāya pariyante thapitacīvaram¹³ rakkhati, sace pana aruṇṇagamanasamaye kesaggamattam pi puratthimam¹⁴ disam gacchati pacchimāya disāya cīvaram nissaggiyam hoti, esa nayo itarasmim, uposathakāle pana parisapariyante nisinnabhikkhuto paṭṭhāya sattabbhantarasīmā sodhetabbā, yattakam bhikkhusaṅgho vadḍhati sīmāpi tattakam vadḍhati. *anissajitvā*¹⁵ *paribhuñjati āpatti dukkaṭassā* 'ti ettha sace padhāniko bhikkhu sabbarattim padhānam anuyuñjitvā paccūsasamaye nahāyisāmīti¹⁶ tīpi pi cīvarāni tīre¹⁷ thapetvā nadim otarati nahāyantass' eva c' assa aruṇam utthahati kim katabbam, so hi yadi uttaritvā cīvaram nivāseti nissaggiyacīvaram¹⁸ anissajitvā¹⁵ paribhuñjanapaccayā dukkaṭam āpajjati, atha naggo gacchati evam pi dukkaṭam āpajjatīti na āpajjati. so hi yāva aññam bhikkhum disvā vinayakammam na karoti tāva

¹ Ssp. omits vā.

³ Ssp. adds 'va vinicchayo.

⁵ Ssp. virajā°.

⁷ Bp. °sākhā°; Ssp. aññassa sākā°.

⁹ Ssp. ganatthāne.

¹¹ Ssp. °thesu.

¹³ Ssp. thitacīvaram.

¹⁵ Bp.Ssp. °jjitvā.

¹⁷ Ssp. naditīre.

² Ssp. adds ti.

⁴ Bp. eva.

⁶ Bp.Ssp. sākā°.

⁸ Bp.Ssp. khujjaru°.

¹⁰ Ssp. Vijjhā°.

¹² Bp. samantāsabba°.

¹⁴ Ssp. °tthima.

¹⁶ Ssp. adds nikkhamati.

¹⁸ Ssp. °yam cīvaram.

tesaṃ cīvarānaṃ aparibhogārahattā naṭṭhacīvaratṭhāne tṭhito
 hoti naṭṭhacīvarassa ca akappiyaṃ nāma n' atthi tasmā ekaṃ
 nivāsetvā dve hatthena gahetvā vihāraṃ gantvā vinayakam-
 maṃ kātabbhaṃ. sace dūre vihāro hoti antarāmagge manussā
 sañcaranti ekaṃ¹ nivāsetvā ekaṃ pārupitvā ekaṃ aṃsakūṭe
 tṭhapetvā gantabbhaṃ. sace vihāre sabhāgaṃ² bhikkhū³
 na passati bhikkhācāraṃ gatā honti saṅghātiṃ bahi gāme
 tṭhapetvā santaruttarena āsanāsālaṃ gantvā vinayakammaṃ
 kātabbhaṃ. sace bahi gāme corabhayaṃ hoti pārupitvā gan-
 tabbhaṃ. sace āsanāsālāya⁴ sambādho⁵ hoti janākiṇṇā na sakkā
 ekamante cīvaraṃ apanetvā vinayakammaṃ kātum ekaṃ
 bhikkhū ādāya bahi gāmaṃ gantvā vinayakammaṃ katvā
 cīvarāni paribhuñjitabbāni. sace bhikkhū daharānaṃ hatthe
 pattacīvaraṃ datvā maggaṃ gacchantā pacchimayāme⁶ sayi-
 tukāmā honti attano attano cīvaraṃ hatthapāse katvā
 vasitabbhaṃ.⁷ sace gacchantānaṃ yeva asampattesu dāha-
 resu aruṇaṃ⁸ uggacchati⁹ cīvaraṃ nissaggiyaṃ hoti,⁹ nis-
 sayo pana na paṭippassambhati, daharānaṃ pi purato gac-
 chantānaṃ thesesu asampattesu¹⁰ es' eva nayo, maggaṃ
 virajjitvā¹¹ araṇṇe aññamaññaṃ apassantesu pi es' eva nayo.
 sace pana daharā mayā bhante mahuttaṃ sayitvā asukas-
 miṃ nāma okāse tumhe sampāpuṇissamā¹² 'ti vatvā yāva
 aruṇuggamanā sayanti cīvaraṃ ca nissaggiyaṃ hoti nissayo
 ca paṭippassambhati, dahare uyyojetvā thesesu sayantesu pi
 es' eva nayo. dvedhāpathaṃ disvā therā ayaṃ maggo
 daharā ayaṃ maggo ti vatvā aññamaññaṃ vacanaṃ aga-
 hetvā¹² gatā,¹³ saha aruṇassa¹⁴ uggamanā¹⁰ cīvarāni ca¹⁵ nis-
 saggiyāni honti nissayo ca paṭippassambhati. sace daharā
 maggato okkamma anto aruṇe yeva nivattissamā¹² 'ti bhesaj-
 jatthāya gāmaṃ pavisitvā āgacchanti asampattānaṃ yeva

¹ Ssp. *inserts te disvā before ekaṃ.*

² Bp. °ga.

⁴ Ssp. °sālā.

⁶ Bp.Ssp. pacchime yāme.

⁸ Ssp. aruṇo.

¹⁰ Ssp. *adds pi.*

¹² Bp.Ssp. aggahetvā.

¹⁴ Bp. aruṇuggamanā.

³ Bp. bhikkhū.

⁵ Bp.Ssp. °dhā.

⁷ Bp.Ssp. sayitabbhaṃ.

⁹⁻⁹ Ssp. cīvarāni nissaggiyāni honti.

¹¹ Bp.Ssp. °jjhitvā.

¹³ Ssp. *adds va.*

¹⁵ Ssp. *omits ca.*

ca tesam aruṇaṃ uggacchati cīvarāni pana¹ nissaggiyāni honti nissayo pana na paṭippassambhati. sace pana dhenu-bhayena vā suṇakhabhayena vā muhuttaṃ tathvā gamissāmā 'ti tathvā vā nisīditvā vā gacchanti antarā² aruṇe uggate cīvarāni ca³ nissaggiyāni honti nissayo ca paṭippassambhati. sace anto aruṇe yeva āgamissāmā 'ti anto sīmāyaṃ gāmaṃ pavitṭhānaṃ antarā aruṇaṃ uggacchati n' eva cīvarāni nissaggiyāni honti na nissayo paṭippassambhati. sace pana vibhāyatu tāvā 'ti⁴ nisīdanti aruṇe uggate pi na cīvarāni nissaggiyāni honti nissayo pana paṭippassambhati, ye pi⁵ anto aruṇe yeva āgamissāmā 'ti⁶ sāmantavihāre⁷ dhammasava-ṇatthāya saussāhā gacchanti antarāmagge yeva ca tesam⁸ aruṇaṃ uggacchati cīvarāni nissaggiyāni honti nissayo pana na paṭippassambhati. sace dhammagāravena yāva pariyo-sānaṃ sutvā 'va gamissāmā 'ti nisīdanti saha aruṇassa⁹ uggamanā cīvarāni pi nissaggiyāni honti nissayo pi paṭip-passambhati, therena daharaṃ cīvaradhovanatthāya¹⁰ gāma-kaṃ pesentena attano cīvaraṃ paccuddharitvā vā¹¹ dātab-baṃ, daharassa¹² pi cīvaraṃ paccuddharāpetvā vā¹³ thape-ttabbaṃ. sace asatiyā¹⁴ gacchati attano cīvaraṃ paccud-dharitvā daharassa cīvaraṃ vissāseṇa gahetvā tṭhabettabbaṃ. sace thero na sarati¹⁵ daharo 'va¹⁶ sarati daharena attano cīvaraṃ paccuddharitvā therassa cīvaraṃ vissāseṇa gahetvā gantvā vattabbaṃ bhante tumhākaṃ cīvaraṃ adhiṭṭhahitvā paribhuñjathā 'ti attano pi¹⁷ cīvaraṃ adhiṭṭhātabbaṃ, evaṃ ekassa satiyāpi āpattimokkho hotīti, sesaṃ uttānattham

¹ Bp.Ssp. *omit* pana.² Ssp. antarāmagge.³ Bp. *omits* ca.⁴ Ssp. vā mā vā 'ti *for* tāvā 'ti.⁵ Ssp. pana *for* pi *and inserts* upasampadākammattathāya *before* anto.⁶ Ssp. *inserts next sentence after* 'ti:—saussāhen' eva bahiupacārasīmāya mālakaṃ pavisanti tathā aruṇaṃ utṭhahati cīvaraṃ nissaggiyaṃ nissayo pana na paṭippassambhati, tam eva anto upacārasīmāya mālakaṃ pavisanti aruṇe uggate cīvaraṃ na nissaggiyaṃ nissayo na paṭip-passambhati, ye ca anto aruṇe yeva āgamissāmā 'ti.⁷ Bp. 'vihāraṃ.⁸ Ssp. nesaṃ.⁹ Bp. aruṇass'.¹⁰ Ssp. cīvaraṃ dhova°.¹¹ Bp. *omits* vā; Ssp. va.¹² Bp.Ssp. daharassā.¹³ Bp.Ssp. *omit* vā.¹⁴ Ssp. *adds* 'pi.¹⁵ Bp. ssarati.¹⁶ Bp. eva; Ssp. ca.¹⁷ Ssp. *omits* pi.

eva. samuṭṭhānādīsu paṭhamakāṭhinasikkhāpade¹ anadhiṭṭhānam avikappanañ ca akiriyaṃ² idha paccuddharaṇam ayam eva viseso, sesaṃ sabbattha vuttanayam evā 'ti. uddositasikkhāpadavaṇṇanā³ niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti tatiyakāṭhinasikkhāpadaṃ. tattha *ussāpetvā punappunam vimajjati* valīsu natṭhāsu idam mahan-tam bhavissatīti maññamāno udakena siñcitvā pādehi akka-mitvā hatthehi ussāpetvā ukkhipitvā piṭṭhiyā⁴ ghaṃsati, tam ātape⁵ sukkham paṭhamappamāṇam eva hoti so puna pi tathā karoti, tena vuttam ussāpetvā punappunam vimajjati, tam evam kilamantaṃ bhagavā gandhakutiyaṃ nisinno 'va disvā nikkhamitvā senāsanacārikam āhiṇḍanto viya tattha agamāsi, tena vuttam *addasā*⁶ *kho bhagavā* ti ādi. *ekādasamāse* ti ekam pacchimakattikamāsam ṭhapetvā sesa⁷ ekādasamāse. *satta māse* ti kattikamāsam⁸ hemantike ca cattāro ti pañca māse ṭhapetvā sesa⁷ sattamāse. *kāle pi ādissa dinnam* ti saṅghassa vā idam akālacīvaran ti uddisitvā dinnam, ekapuggalassa vā idam tuyham dammīti dinnam, saṅghato vā ti attano pattabhāgavasena saṅghato vā uppajjeyya. *gaṇato vā* ti idam suttantikagaṇassa dema idam abhidhammikaga-ṇassā⁹ 'ti evam gaṇassa denti. tato attano pattabhāga-vasena gaṇato vā uppajjeyya. *no c' assa pāripūrīti* no ce pāripūrī bhaveyya, yattakena kayiramānam¹⁰ adhiṭṭhānacīvaram pahoti tañ ce cīvaram tattakam na bhaveyya, ūnakam bhaveyyā 'ti attho. *paccāsā hoti saṅghato vā* ti ādīsu asuka-divasaṃ nāma saṅgho cīvarāni labhissati gaṇo labhissati tato me cīvaram uppajjissatīti evam saṅghato vā gaṇato vā paccāsā hoti,¹¹ nātakehi me cīvaratthāya pesitaṃ mittehi pesitaṃ te āgatā¹² cīvare¹³ dassantīti evam nātito vā mittato vā paccāsā hoti. *paṃsukūlaṃ*¹⁴ vā ti ettha pana paṃsukūlaṃ vā lac-

¹ Bp. °kathina° for °kathina°, sic passim.

² Bp. akriyam; Ssp. akiriya.

³ Bp. udosi°.

⁴ Bp. piṭṭhiyam.

⁵ Ssp. ātapena.

⁶ Bp. addasa.

⁷ Bp. Ssp. sese.

⁸ Ssp. adds yeva.

⁹ Bp. Ssp. ābhi°.

¹⁰ Ssp. kariyamānam.

¹¹ Ssp. inserts athavā after hoti.

¹² Bp. āgate.

¹³ Ssp. cīvaram.

¹⁴ Ssp. °kūlato.

chāmīti evaṃ paccāsā hotīti yojetabbaṃ. *attano vā dhane-nā* 'ti attano kappāsasuttādinā dhanena. asukaṃ divasaṃ nāma lacchāmīti evaṃ vā paccāsā hotīti attho. *tato ce uttarim nikkhipeyya satiyaṃ pi paccāsāyā* 'ti māsaparamato ce uttarim¹ nikkhipeyya nissaggiyaṃ pācittiyaṃ ti attho. evaṃ pana avatvā yasmā antarā uppajjamāne paccāsācīvare mūlacīva-rassa uppannadivasato yāva vīsatiṃ divaso tāva uppannaṃ paccāsācīvaraṃ mūlacīvaraṃ attano gatiṃ karoti, tato uddhaṃ mūlacīvaraṃ² attano gatiṃ karoti, tasmā taṃ viśesaṃ dassetuṃ *tadahuppanne mūlacīvare* ti ādinā nayena padabhājanam³ vuttaṃ, taṃ uttānattham eva. viśabhāge uppanne *mūlacīvare* ti yadi mūlacīvaraṃ saṇhaṃ paccāsācīvaraṃ thūlaṃ na⁴ sakkā yojetuṃ rattiyo ca sesā honti na tāva māso pūratī, ⁵na akāmā niggaheṇa cīvaraṃ kāretabbaṃ,⁵ aññaṃ paccāsācīvaraṃ labhitvā yeva kālabbhantare kāretabbaṃ, paccāsācīvaraṃ pi parikkhāraṇaṃ adhiṭṭhātabbaṃ, atha mūlacīvaraṃ thūlaṃ hoti paccāsācīvaraṃ saṇhaṃ mūlacīvaraṃ parikkhāraṇaṃ adhiṭṭhahitvā paccāsācīvaraṃ eva mūlacīvaraṃ katvā ṭhapetabbaṃ, taṃ puna māsaparihāraṃ labhati, etena⁶ upāyena yāva icchatī tāva aññaṃ māññaṃ mūlacīvaraṃ katvā ṭhapetuṃ labbhatīti.⁷ se-saṃ uttānam⁸ eva. samuṭṭhānādini paṭhamakāṭhināsadisān' evā 'ti. tatiyakāṭhināsikkhāpadavannanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti purāṇacīvarasikkhāpadaṃ. tattha *yāva sattamā pitāmahāyugāti*⁹ pitupitā pitāmaho, pitāma-hassa yugaṃ pitāmahayugaṃ, yugaṃ ti āyuppamāṇaṃ vuc-cati, abhilāpamattam eva c' etaṃ, atthato pana pitāmaho yeva pitāmahāyugaṃ,¹⁰ tato uddhaṃ sabbe pi pubbapurisā pitāmahagahaṇen¹¹ eva gahitā, evaṃ yāva sattamo puriso tāva yā asambandhā¹² sā yāva sattamā pitāmahāyugā¹⁰

¹ Bp. uttari.² Bp.Ssp. add paccāsācīvaraṃ.³ Ssp. bhājanam for this.⁴ Ssp. n' eva.⁵⁻⁵ Ssp. na akāmā 'ti akāmena cīvaraṃ na kāretabbaṃ.⁶ Bp. eten'; Ssp. eten' ev upa°.⁷ Bp. vaṭṭatīti.⁸ Ssp. uttānattham.⁹ Bp. °maha°.¹⁰ Bp.Ssp. °maha° for °mahā°, sic passim.¹¹ Bp.Ssp. °hagga°.¹² Bp.Ssp. asambaddhā.

asambaddhā ti vuccati, desanāmukham eva c' etam,¹ mātito vā pitito vā ti vacanato pana pitāmahāyugam pi pitāmahi-yugam pi mātāmahāyugam pi mātāmahi-yugam pi tesam bhātubhagini² bhāgineyyaputtapaputtādayo³ pi sabbe⁴ idha saṅgahitā evā 'ti veditabbā. tatrāyaṃ vitthāranayo:—pitā pitupitā tassa pitā tassāpi pitā ti evaṃ yāva sattamā gugā, pitā pitumātā tassā⁵ pitā ca mātā ca bhātā ca bhagini ca puttā ca dhītarō cā 'ti evam pi uddhañ ca adho ca⁶ sattamā yugā, pitā pitubhātā pitubhagini pituputtā pitudhītarō etam pi puttadhītaparamparā ti evam pi yāva sattamā yugā, mātā mātumātā⁷ tassāpi mātā ti evam pi⁸ yāva sattamā yugā, mātā mātupitā tassā⁹ pitā ca mātā⁹ ca bhātā ca bhagini ca puttā ca dhītarō cā 'ti, evam pi uddhañ ca adho ca yāva sattamā yugā, mātā mātubhātā mātubhagini mātuputtā mātudhītarō tesam pi puttadhītaparamparā ti evam pi yāva sattamā yugā, n' eva mātusambandhena¹⁰ na pitusambandhena¹¹ sambandhā ayaṃ aññātikā nāma. *ubhato saṅghe* ti bhikkhunisaṅghe ñatticatutthena bhikkhusaṅghe ñatticatutthenā 'ti¹² atthavācīkāvinayakammena¹³ upasampannā. *sakiṃ nivattham pi sakiṃ pūrutam pīti* rajitvā kappam katvā ekavāram pi nivattham vā pūrutam vā. antamaso paribhogasīsenā amse vā matthake vā katvā maggāṃ gato hoti ussīsakam vā katvā nipanno hoti etam pi purāṇacivaram eva, sace pana paccattharaṇassa heṭṭhā katvā nipajjati hatthehi vā ukkhipitvā ākāse vitānam katvā sīsenā aphusanto gacchati ayaṃ paribhogo nāma na hotīti Kurundiyam vuttam. *dhotam nissaggiyam* ti ettha evaṃ āpattā bhikkhuni dhovanatthāya uddhanam sajjeti dārūni samharati aggim karoti udakam āharatīti¹⁴ yāva tam¹⁵ dhovitvā ukkhipati tāva bhukkhuniyā payoge payoge bhikkhussa dukkaṭam,

¹ Ssp. tam for c' etam.

² Ssp. °puttappa°.

³ Ssp. adds 'pi.

⁴ Bp.Ssp. insert tassā mātā after this.

⁵ Bp.Ssp. omit pi.

⁶ Bp. mātī°.

⁷ Ssp. °na cāti for °nā 'ti.

⁸ Bp.Ssp. °rati.

⁹ Bp. bhātī°; Ssp. bhātika°.

¹⁰ Ssp. adds te.

¹¹ Ssp. inserts yāva after ca.

¹² Bp. mātā ca pitā.

¹³ Bp. piti°.

¹⁴ Ssp. °vācīyakammena.

¹⁵ Bp. nam.

dhovitvā ukkhittamatte¹ nissaggiyaṃ hoti,² ε
tan ti maññamānā puna pacati³ vā dhovati vā
naṃ⁴ gacchati tāva payoge payoge dukkaṭṭaṃ —
rajanākoṭṭanesu,⁵ rajanadoniyaṃ hi rajanaṃ āl-
sakiṃ cīvaraṃ rajati tato pubbe yaṃ kiñci
karoti pacchā vā paṭirajati⁷ sabbattha payoge payoge duk-
khuṣṣa⁸ dukkaṭṭaṃ, evaṃ ākoṭṭane⁹ pi payogo veditabbo.
aññātikāya aññātikasaññā purāṇacīvaraṃ dhovāpetīti no ce pi
imaṃ¹⁰ dhovā ti vadati atha kho dhovanatthāya kāyavikāraṃ
katvā hatthena vā¹¹ hatthe deti pādamaṃ vā ṭhapeti upari
vā khipati sikkhamāna-sāmaṇera-sāmaṇerī-upāsaka-titthiyā-
dīnaṃ vā hatthe peseti, nadītitthe dhovantiyā upacāre vā
khipati anto dvādasahatthe okāse ṭhatvā¹² dhovāpitamā¹³
dhovāpitamā yeva hoti. sace pana opacāram¹⁴ muñcivā orato
ṭhapeti sā ca¹⁵ dhovitvā āneti anāpatti. sikkhamānāya vā
sāmaṇeriyā vā upāsikāya vā hatthe dhovanatthaya deti,
sā ce upasampajjitvā dhovati āpatti yeva, upāsakassa hatthe
deti so ce linge parivatte bhikkhunīsu pabbajitvā upasam-
pajjitvā dhovati āpatti yeva, sāmaṇerassa vā bhikkhuṣṣa
vā hatthe dinne pi līṅgaparivattane es' eva nayo. *dhovāpeti*
rajāpetīti ādisu ekena vatthunā nissaggiyaṃ dutiyena duk-
kaṭṭaṃ, tīni pi kārāpentassa ekena nissaggiyaṃ sesehi dve
dukkatāni, yasmā paṇ¹⁶ etāni dhovanādīni paṭipāṭiyā vā
uppaṭipāṭiyā vā kārentassa mokkho n' atthi, tasmā ettha
tīni catukkāni vuttāni. sace pi hi imaṃ cīvaraṃ rajitvā
dhovitvā ānehīti vutte sā bhikkhunī paṭhamamā dhovitvā
pacchā rajati nissaggiyena dukkaṭṭaṃ eva, evaṃ sabbesu
viparītavacanesu nayo netabbo.¹⁷ sace pana dhovitvā āne-
hīti vuttā dhovati c' eva rajati ca dhovāpanapaccayā¹⁸ eva
āpatti rajane anāpatti. evaṃ sabbattha vuttādhikāraṇe
avuttā dhovatīti iminā lakkhaṇena anāpatti veditabbā,

¹ Ssp. °mattam.² Ssp. omits hoti.³ Bp.Ssp. siñcati.⁴ Bp.Ssp. insert na before gacchati.⁵ Ssp. °koṭṭa°.⁶ Ssp. ākiri°.⁷ Ssp. inserts evam.⁸ Ssp. omits this.⁹ Ssp. °tṭena. ¹⁰ Ssp. inserts me after imaṃ.¹¹ Ssp. omits vā.¹² Bp.Ssp. omit ṭhatvā.¹³ Bp.Ssp. do not repeat this.¹⁴ Bp.Ssp. upa°.¹⁵ Bp. ce.¹⁶ Ssp. pana.¹⁷ Ssp. veditabbo.¹⁸ Ssp. dhovanapaccayā.

imasmiṃ cīvare yaṃ kātabbaṃ ¹sabbaṃ taṃ² tuyhaṃ bhāro ti vadanto pana ekavācāya sambahulā āpattiyo āpajjati.³ *aññātikāya vematiko aññātikāya ñātikasaññāti* imāni pi pa-
dāni vuttānaṃ⁴ yeva tiṇṇaṃ catukkānaṃ vasena vitthārato
veditabbāni. *ekato upasampannāyā* 'ti bhikkhūnaṃ san-
tike upasampannāya dhovāpentassa dukkaṭaṃ, bhikkhū-
naṃ santike upasampannāya pana yathāvattthukam eva,
bhikkhūnaṃ santike upasampannā nāma pañcasatā sākiyā-
niyo. *avuttā dhovati*ti uddesāya vā ovādāya vā āgatā kiliṭ-
ṭhaṃ⁵ cīvaraṃ disvā ṭhapitaṭṭhānato gahetvā⁶ detha ayya
dhovissāmīti āharāpetvā⁶ dhovati c' eva⁷ rajati ca ākoṭeti⁸
ca ayaṃ avuttā dhovati nāma. yāpi imaṃ cīvaraṃ dhovā 'ti
daharaṃ vā sāmaṇeraṃ vā ānāpentassa bhikkhuno sutvā
āharath⁹ ayyā¹⁰ ahaṃ dhovissāmīti dhovati,¹¹ tāvakālikam
vā gahetvā dhovitvā rajitvā deti ayaṃ pi avuttā dhovati
nāma. *aññaṃ parikkhāraṇa* ti upāhanatthavika pattatthavika
aṃsavatṭaka¹² kāyabandhana mañcapīṭha taṭṭikādi¹³ yaṃ
kiñci dhovāpeti anāpatti, sesaṃ ettha uttānaṃ¹⁴ eva, samuṭ-
ṭhānādisu pana idaṃ sikkhāpadaṃ chasamuṭṭhānaṃ,¹⁵ kiri-
yaṃ¹⁶ nosaññāvimokkhaṃ acittakaṃ paṇṇattivajjaṃ kāya-
kammaṃ vacikammaṃ ticittaṃ tivedanaṃ ti. purāṇaci-
varasikkhāpadavaṇṇanā¹⁷ niṭṭhitā.

Tena sāmāyena 'ti cīvaraapaṭiggahaṇasikkhāpadaṃ. tat-
tha *piṇḍapātapaṭikkantā* 'ti piṇḍapātato paṭikkantā. *yena*
*Andhavanaṃ ten' upasaṅkamāti*¹⁸ apaññatte sikkhāpade yena
Andhavanaṃ ten' upasaṅkami.¹⁸ *katakammā* ti katacori-
kakammā.¹⁹ sandhicchedanādihi²⁰ parabhaṇḍaṃ haritvā ti
vuttaṃ hoti. *coragāmaṇiko* ti corajeṭṭhako. so kira pubbe

¹ Ssp. inserts taṃ before sabbaṃ.

² Ssp. inserts sabbaṃ after taṃ.

³ Bp. °titi.

⁴ Ssp. vuttanāyena' eva for vuttānaṃ yeva.

⁵ Bp. kilinnaṃ.

⁶ Bp.Ssp. add vā.

⁷ Ssp. ca for c' eva.

⁸ Ssp. ākoṭteti.

⁹ Ssp. °ratha. ¹⁰ Bp. ayyāhaṃ; Ssp. ayya ahaṃ for ayyā ahaṃ.

¹¹ Bp. gaṇhati.

¹² Bp. aṃsabaddhaka; Ssp. aṃsabbaddhaka.

¹³ Bp. bhisi taṭṭikādi; Ssp. bhisi taṭṭikādīnaṃ for taṭṭikādi.

¹⁴ Bp.Ssp. °nattham.

¹⁵ Ssp. chassamu°.

¹⁶ Bp. kriyaṃ.

¹⁷ Ssp. °varadhovanasi°.

¹⁸ Ssp. ūpa°.

¹⁹ Ssp. °coraka°.

²⁰ Ssp. adds kammehi.

therim jānāti tasmā corānaṃ purato gacchanto disvā¹ ito² mā gacchatha sabbe ito ethā 'ti ne³ gahetvā aññena maggena agamāsi. *samādhimhā vuṭṭhahitvā*⁴ ti therī kira paricchinna-velāya⁵ yeva samādhimhā vuṭṭhahi,⁶ so pi tasmim yeva khane evaṃ avaca tasmā sā assosi, sutvā⁷ 'va⁸ n' atthi 'dāni añño⁹ ettha samaṇo vā brāhmaṇo vā aññatra mayā ti taṃ maṃsaṃ aggahesi, tena vuttaṃ *atha kho Uppalavaṇṇā bhikkhunī* ti ādi. *ohiyyako*¹⁰ ti avahiyyako¹¹ avasesako,¹² vihāra-vāraṃ patvā eko 'va vihāre ṭhito ti attho. *sace me tvaṃ antaravāsakaṃ dadeyyāsi*ti kasmā āha, saṇhaṃ ghanabaddhaṃ¹³ antaravāsakaṃ disvā lobhena, api ca appako tassa antara-vāsake lobho, theriyā pana sikhāppattā koṭṭhāsasampatti ten' assā sarīrapāripūrim paṇissāmīti visamalobhaṃ uppādetvā evaṃ āha. *antiman* ti pañcannaṃ cīvarānaṃ sabbapariyantaṃ hutvā antimaṃ, antiman ti pacchimaṃ. aññaṃ lesenāpi vikappetvā vā paccuddharitvā vā ṭhapitaṃ cīvaraṃ n' atthīti evaṃ yathānuññātānaṃ¹⁴ pañcannaṃ cīvarānaṃ dhāraṇavaseṇ' eva āha na lobhena, na hi khīṇāsavānaṃ lobho atthi, *nippīliyamānā* 'ti upamaṃ dassetvā gālhaṃ pīliyamānā, *antaravāsakaṃ datvā agamāsi*ti saṅkaccikaṃ nivāsetvā yathā tassa manoratho na pūراتi evaṃ hatthatale yeva dassetvā agamāsi. kasmā pārivaṭṭakacīvaraṃ¹⁵ apatigaṇhante¹⁶ ujjhāyimsu, sace ettako pi amhesu ayyānaṃ vissāso n' atthi kathaṃ mayaṃ yāpessāmā 'ti vihatthatāya samabhitunnattā. *anujānāmi bhikkhave imesaṃ pañcannaṃ* ti imesaṃ pañcannaṃ sahadhammikānaṃ samasaddhānaṃ samasilānaṃ samaditṭhīnaṃ pārivaṭṭakaṃ gahetuṃ anujānāmīti attho. *payoge dukkaṭaṃ* ti gahaṇatthāya hatthapasāraṇādisu¹⁷ dukkaṭaṃ. paṭilābhenā 'ti paṭiggahaṇena, tattha ca hatthena vā hatthe detu pādamūle vā ṭhapetu upari vā khipatu, sace

¹ Ssp. taṃ disvā.² Bp. etto.³ Bp.Ssp. te.⁴ Bp. uṭṭha°.⁵ Bp. °lāyaṃ.⁶ Ssp. °hitvā.⁷ Ssp. taṃ sutvā.⁸ Bp.Ssp. ca.⁹ Ssp. aññe.¹⁰ Bp.Ssp. ohiyyako.¹¹ Bp.Ssp. °hiyyako.¹² Ssp. °seso.¹³ Bp.Ssp. ghanamaṭṭhaṃ.¹⁴ Ssp. yathā anu°.¹⁵ Bp. °vattaka°.¹⁶ Bp. appaṭiggaṇha°; Ssp. apatiggaṇha°.¹⁷ Bp. °ppasā°.

sādiyati gahitam eva hoti, sace pana sikkhamāna¹ sāmaṇeri² upāsikādinam hatthe pesitam paṭigaṇhati³ anāpatti, dhammakatham kathentassa catasso pi parisā cīvarāni ca nānāvirāgavatthāni ca ānetvā pādamūle ṭhapenti upacāre vā ṭhapetvā upacāram vā muñcitvā khipanti, yaṃ tattha bhikkhunīnam santakam taṃ aññatra pāriṇaṭṭakā gaṇhantassa āpatti yeva. atha pana rattibhāge khittāni honti idam bhikkhuniyā idam aññesan⁴ ti ñātum na sakkā pāriṇaṭṭakakiccā n' atthiti Mahāpaccariyam⁵ Kurundiyaṃ ca vuttam, taṃ acittakabhāvena na sameti, sace bhikkhunī vassāvāsikanā deti pāriṇaṭṭakam⁶ eva kātabbam, sace pana saṅkārakūṭādisu ṭhapeti paṃsukūlam gaṇhissantiti paṃsukūlam adhiṭṭhahitvā gahetum vaṭṭati, *aññātikāya aññātikasaññāti tika-pācittiyam*,⁷ ekato upasampannāyā⁸ ti bhikkhunīnam santike upasampannāya hatthato gaṇhantassa dukkaṭam, bhikkhūnam santike upasampannāya pana pācittiyam eva. *paritena vā vipulan* ti appagghacīvarena⁹ vā upāhanatthavika pattatthavika aṃsavatṭaka¹⁰ kāyabandhanādinam¹¹ vā mahaggham cetāpetvā¹² sace¹³ cīvaram paṭigaṇhati¹⁴ anāpatti. Mahāpaccariyam pana antamaso harīṭakakhaṇḍenāpiti¹⁵ vuttam, vipulena vā parittan ti idam vuttavipallāsena veditaḥham. *aññam parikkhāran* ti pattatthavikādi¹⁶ yaṃ kiñci, vikappanūpagapacchimacīvarappamāṇam¹⁷ pana paṭaparisāvaṇam¹⁸ pi na vaṭṭati, yaṃ n' eva adhiṭṭhānūpagam¹⁹ na vikappanūpagam²⁰ taṃ sabbam vaṭṭati, sace pi mañcappamāṇāpi²¹ bhisicchavi hoti vaṭṭati yeva, ko pana vādo pattatthavikādisu, sesam uttānattham eva. samuṭṭhānādisu idam chasamuṭṭhānam kiriya²² kiriyaṃ²³ nosaññāvimokkham acit-

¹ Bp.Ssp. insert sāmaṇera, and Ssp. sikkhamānā.

² Bp.Ssp. insert upāsaka.

³ Bp.Ssp. °ggaṇhāti.

⁴ Ssp. adds santakan.

⁵ Ssp. adds ca.

⁶ Bp. °vattakam.

⁷ Ssp. tikka°.

⁸ Ssp. appagghena cīvarena.

⁹ Bp. aṃsabaddhaka; Ssp. aṃsabandhaka.

¹⁰ Bp. °dinā.

¹¹ Ssp. omits this.

¹² Bp. adds pi.

¹³ Bp.Ssp. paṭigaṇhāti.

¹⁴ Bp. °takī°; Ssp. °takī°.

¹⁵ Ssp. °kādim.

¹⁶ Bp. °ppanupa°.

¹⁷ Ssp. pari° for paṭapari°.

¹⁸ Bp. °upagam.

¹⁹ Bp.Ssp. °māṇā.

²⁰ Bp. kri° for kiri°.

takam paṇṇattivajjam kāyakammam¹ vacīkammam ticittam tivedanan ti. cīvarapaṭiggahaṇasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti aññātakaviññāttisikkhāpadam. tattha *Upanando Sakyaputto* ti asītisahassamattānam Sakyakulā pabbajitānam bhikkhūnam paṭikiṭṭho lolajātiko.² *patto* ti cheko samatto paṭibalo sarasampanno kaṇṭhamādhuriyena samannāgato. *kismim viyā* 'ti kimsu viya kilesa viya hiro-tappavasena kampanam viya pakampanam³ viya hotīti attho. *addhānamagga* ti addhanasankhātā dīghamaggam nagaravīthimaggan ti attho. *te bhikkhū acchindimsū* 'ti musimsu pattacīvarāni tesam⁴ harimsū 'ti attho. *anuyunñajāhīti* bhikkhubhāvam⁵ jānanatthāya puccha. *anuyunñijyamānā* 'ti pabbajjā upasampada⁶ pattacīvarādhiṭṭhānādini pucchiyamānā. *etam attham ārocesun* ti bhikkhubhāvam jānāpetvā yo⁷ Sāketā Sāvattim addhānamaggapaṭipannā⁸ ti ādinā nāyena vutto, etam attham ārocesum. *aññātakam gahapatiṃ vā* ti ādisu yaṃ parato tiṇena vā paṇṇena vā paṭicchādetvā ti vuttam, taṃ ādim katvā evaṃ anupubbakathā⁹ vedītabbā. sace core passitvā daharā pattacīvarāni gahetvā palātā, corā therānam nivāsanapārūpaṇamattaṃ yeva haritvā gacchanti, therehi n' eva tāva cīvaram viññāpetabbam na sākāpalāsam bhañjitabbam, atha daharā. sabbam bhaṇḍakam¹⁰ chaḍḍhetvā¹¹ palātā corā therānam nivāsana-pārūpaṇam taṃ ca bhaṇḍakam¹⁰ haritvā¹² gacchanti, daharehi āgantvā attano nivāsanapārūpaṇāni na tāva therānam dātabbāni, na hi anacchinnacīvarā attano atthāya sākāpalāsam bhañjitum labhanti, acchinnacīvarānam pana atthāya labhanti pi¹³ acchinnacīvarā 'va¹⁴ attano pi paresam pi atthāya labhanti. tasmā therehi vā sākāpalāsam bhañjitvā vākā-dīhi ganthitvā¹⁵ daharānam dātabbam, daharehi vā therānam atthāya bhañjitvā ganthitvā¹⁵ tesam hatthe datvā vā adatvā

¹ Bp. °kamma.

² Bp. lolā°.

³ Bp.Ssp. saṅkam°.

⁴ Bp.Ssp. nesam.

⁵ Bp. °bhāva.

⁶ Bp.Ssp. °padā.

⁷ Ssp. yv āyam for yo.

⁸ Bp. °ppaṭi°; Ssp. °maggam paṭi°.

⁹ Ssp. °pubbi°.

¹⁰ Ssp. bhaṇḍikam.

¹¹ Bp. chaḍḍetvā.

¹² Bp. gahetvā.

¹³ Bp.Ssp. omīti pi.

¹⁴ Ssp. ca for 'va.

¹⁵ Bp. ganthetvā; Ssp. ganṭhitvā.

vā attanā nivāsetvā attano nivāsanapārupanādīni¹ therānam dātabbāni, n' eva bhūtagāmapātabbyatāya² pācittiyam hoti na tesam dhāraṇe dukkaṭaṃ. sace antarāmagge rajakattharaṇam vā hoti aññe vā tādise manusse passantī cīvaram viññāpetabbam, yāni ca tesam³ te vā viññattamanussā⁴ aññe vā sākāpālasanivāsane bhikkhū⁵ disvā ussāhajātā vatthāni denti tāni sadasāni vā hontu adasāni vā nilādinānavanṇāni vā kappiyāni pi akappiyāni pi sabbāni acchinnacivaratthāne tthittattā tesam nivāsetuṃ ca pārupituṃ ca vaṭṭanti, vuttam pi c'⁶ etaṃ Parivāre:—

akappakataṃ na pi rajanāya rattaṃ tena nivattho
yena kāmaṃ vajeyya na c' assa hoti āpatti,
so ca dhammo sugatena desito,
pañhāmesā kusalehi cintitā ti.

ayaṃ hi pañho acchinnacīvarakabhikkhum⁷ sandhāya vutto, atha pana tittihyehi samāgacchanti⁸ te ca nesaṃ kusacīravākacīraphalakacīrāni denti tāni pi laddhiṃ agahetvā⁹ nivāsetuṃ vaṭṭanti, nivāsetvāpi laddhi na gahetabbā. idāni yaṃ āvāsaṃ paṭhamam upagacchanti,¹⁰ sace tattha hoti saṅghassa vihāracīvaram vā ti ādisu vihāracīvaram nāma manussā āvāsaṃ kāretvā cattāro pi paccayā amhākaṃ yeva¹¹ santakā paribhogam gacchantū 'ti ticīvaram¹² sajjetvā¹³ attanā kārapite āvāse tthapenti etaṃ vihāracīvaram nāma. uttarattharaṇaṃ ti mañcakassa upari attharaṇakaṃ paccattharaṇam¹⁴ vuccati. bhummattharaṇaṃ¹⁵ ti parikamakatāya bhūmiyā vaṇṇānurakkhaṇattham¹⁶ ¹⁷cimilikāhi katvā attharanti,¹⁷ tassa upari taṭṭikam¹⁸ paccattharivā¹⁹ caṅkamanti. bhisicchavīti mañcabhisīyā vā pīthakabhisīyā

¹ Bp.Ssp. °panāni.

³ Bp.Ssp. nesaṃ.

⁵ Bp. omits bhikkhū.

⁷ Bp.Ssp. °rakaṃ bhikkhum.

⁹ Bp.Ssp. agahetvā.

¹¹ Ssp. eva. ¹² Ssp. cīvaram.

¹⁴ Bp.Ssp. omit this.

¹⁶ Bp. rakkhaṇattham; Ssp. rakkhaṇatthāya.

¹⁷⁻¹⁷ Ssp. vilimikāhi kataattharaṇam for these.

¹⁸ Ssp. taṭṭikam.

² Bp.Ssp. °pātabya°.

⁴ Ssp. manussā for this.

⁶ Bp.Ssp. h' for c'.

⁸ Bp. sahagacchanti.

¹⁰ Ssp. °gacchati.

¹³ Ssp. sajjetvā.

¹⁵ Bp. bhūma° for bhumma°.

¹⁹ Bp. pattharivā; Ssp. attharivā.

vā chavi, sace pūritā hoti vidhūnitvāpi¹ gahetum vaṭṭati
 evam etesu viharacīvarādīsu yaṃ tattha āvāse hoti tari
 anāpucchāpi gahetvā nivāsetum vā pārupitum vā acīvara
 kānaṃ² bhikkhūnaṃ labbhatīti veditabbaṃ. tañ ca kho
 labhitvā odahissāmi puna ṭhapessāmīti adhipāyena na
 mūlacchejjāya, labhitvā ca pana ñātito vā upaṭṭhākato vā
 aññato vā kutoci³ pākatikam eva kātabbaṃ, videsagatena
 ekasmim saṅghike āvāse saṅghikaparibhogena paribhuñjanat-
 thāya ṭhapetabbaṃ. sac' assa paribhogen' eva taṃ jīrati
 vā nassati vā gīvā na hoti, sace pana etesaṃ vuttappakā-
 rānaṃ⁴ gihivatthādīnaṃ bhisicchavipariyantānaṃ kiñci na
 labbhati, tena tiṇena vā paṇṇena vā paṭicchādetvā āgantab-
 baṃ ti. kehici vā acchinnan ti ettha yaṃ pi acchinnacīvarā
 ācariyupajjhāyā⁵ aññe āhar'⁶ āvuso cīvaran'ti yācitvā vā
 vissāseṇa vā gaṇhanti taṃ pi saṅgahaṃ gacchatīti vattum
 yujjati. paribhogajīṇaṃ vā ti ettha ca acchinnacīvarānaṃ
 ācariyupajjhāyādīnaṃ⁷ attanā tiṇapaṇṇehi paṭicchādetvā
 dinnacīvaram⁸ pi saṅgahaṃ gacchatīti vattum yujjati, evaṃ
 hi te acchinnacīvaratṭhāne natthacīvaratṭhāne ca ṭhitā
 bhavissanti, tena nesaṃ viññattiyañ ca akappiyacīvarapari-
 bhoge ca anāpatti, anurūpā bhavissatīti, ñatakānaṃ pavāri-
 tānaṃ ti ettha ca nesaṃ⁹ santakaṃ dethā 'ti viññāpentassa
 yācantassa anāpattīti evam attho daṭṭhabbo, na hi ñāta-
 kapavāritānaṃ¹⁰ āpatti vā anāpatti vā hoti. attano dhanenā
 'ti etthāpi attano kappiyabhaṇḍena kappiyavohāren' eva
 cīvaram¹¹ viññāpentassa cetāpentassa¹² parivattāpentassa¹³
 anāpattīti evam attho daṭṭhabbo. pavāritānaṃ ti ettha ca
 saṅghavasena pavāritesu pamāṇaṃ eva vaṭṭati puggali-
 kapavāraṇāya yaṃ yaṃ pavāreti taṃ tañ ñeva¹⁴ viññāpetab-
 baṃ, yo¹⁴ catūhi paccayehi pavāretvā sayam eva sallak-
 khetvā kālānukālaṃ cīvarāni divase divase yāgubhattā-

¹ Ssp. vidhunetvāpi.

² Ssp. adds pi.

³ Bp. °kāra.

⁴ Bp. āhara.

⁵ Bp.Ssp. etesaṃ for ca nesaṃ.

⁶ Ssp. omits cīvaram.

⁷ Bp.Ssp. taṃ yeva for tañ ñeva.

⁸ Bp.Ssp. acchinnacīva°.

⁹ Ssp. videsaṃ gatena.

¹⁰ Ssp. ācariyūpa°.

¹¹ Ssp. dinnam cīvaram.

¹² Ssp. ñatakānaṃ pavā°.

¹³ Ssp. adds vā.

¹⁴ Ssp. adds hi.

dīnīti¹ evaṃ yena yen² attho taṃ taṃ deti tassa viññāpanakiccaṃ n' atthi, yo pana pavāretvā bālatāya vā satisammosena vā na deti so viññāpetabbo. so mayhaṃ gehaṃ pavāremīti vadati, tassa gehaṃ gantvā yathāsukhaṃ nisiditabbaṃ nipajjitabbaṃ na kiñci gahetabbaṃ. yo pana yaṃ mayhaṃ gehe atthi taṃ pavāremīti vadati yaṃ tattha kappiyaṃ taṃ viññāpetabbaṃ. gehe pana nisiditum vā nipajjitum vā na labbhatīti Kurundiyaṃ vuttam. aññassatthāyā 'ti ettha attano ñātakapavārite na kevalaṃ attano atthaya atha kho aññassāpi³ atthāya viññāpentassa anāpattīti ayam eko attho. ayaṃ pana dutiyo: aññassā 'ti ye aññassa ñātakapavāritā te tass' eva aññassā 'ti laddhavohārassa Buddharakkhitassa vā Dhammarakkhitassa vā atthāya viññāpentassa anāpattīti, sesaṃ vuttānattham eva. samuṭṭhānādisu idam pi chasamuṭṭhānaṃ kiriyaṃ⁴ nosaññāvimokkhaṃ acittakaṃ paṇṇattivajjaṃ kāyakammaṃ⁵ vacīkammaṃ ticittaṃ tivedanaṃ ti. aññātakaviññāttisikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti tatuttarisikkhāpadaṃ.⁶ *tattha abhihaṭṭhun* ti abhīti upasaggo, haritun ti attho, gaṇhitun ti vuttam hoti. *pavāreyyā* 'ti icchāpeyya icchaṃ ruciṃ uppādeyya vadeyya nimanteyyā 'ti attho. *abhihaṭṭhum* pavārentena pana yathā vattabbaṃ taṃ ākāraṃ dassetum yāvatakaṃ icchasi tāvatakaṃ gaṇhāhīti evaṃ assa padabhājanaṃ vuttam. athavā yathā nekkhammaṃ daṭṭhukhemato ti ettha disvā ti attho, evaṃ idhāpi abhihaṭṭhum pavāreyyā 'ti abhiharitvā pavāreyyā 'ti attho. *tattha kāyābhihāro* vācābhihāro⁷ ti duvidho abhihāro, kāyena vā hi⁸ vatthāni abhiharitvā pādamūle ṭhapetvā yattakaṃ icchasi tattakaṃ gaṇhāhīti vadanto pavāreyya, vācāya vā amhākaṃ dussakotṭhāgāraṃ paripuṇṇaṃ yattakaṃ icchasi tattakaṃ gaṇhāhīti vadanto pavāreyya tad ubhayam pi ekajjhaṃ katvā abhihaṭṭhum pavāreyyā 'ti vuttam. *santaruttaraparaman* ti

¹ Bp. °dīnī.² Ssp. yena.³ Bp. Ssp. aññass' for aññassāpi.⁴ Bp. kriyaṃ.⁵ Bp. °mma.⁶ Ssp. taduttari°.⁷ Ssp. adds vā.⁸ Ssp. omits hi.

saantaram uttaram paramam assa cīvarassā 'ti santaruttaraparamam, nivāsanena saddhim pārupanam ukkaṭṭhaparichedo assā 'ti vuttam hoti. *tato cīvaram sādītabbam* ti tato abhihatacīvarato ettakam cīvaram gahetabbam na ito paran ti attho, yasmā pana acchinnasabbacīvarena ticīvariken¹ eva bhikkhunā evam paṭipajjitabbam, aññena aññathāpi tasmā nam² vibhāgam dassetuṃ *sace tīni natthāni honṭi* ādinā nayan³ assa⁴ padabhājanam vuttam, tatrāyam vinicchayo: yassa tīni natthāni tena dve sādītabbāni, ekam nivāsetvā ekam pārūpitvā aññam sabhāgaṭṭhānato pariyesissati, yassa dve natthāni tena ekam sādītabbam. *sace pakatiyā ca*⁵ santaruttarena carati dve sādītabbāni, evam ekam sādiyantem⁶ eva samo bhavissati,⁶ yassa tīsu ekam nattham na sādītabbam, yassa pana dvīsu ekam nattham ekam sādītabbam, yassa ekam yeva hoti tañ ca nattham dve sādītabbāni. bhikkhuniyā pana pañcasu pi natthesu dve sādītabbāni, catūsu natthesu ekam sādītabbam, tīsu natthesu kiñci na sādītabbam. ko pana vādo dvīsu vā ekasmim vā, yena kenaci hi santaruttaraparamatāya ṭhātabbam, tato uttarim⁷ na labhatīti idam ettha lakkhaṇam. sesakam āharissāmīti dve cīvarāni katvā sesam puna āharissāmīti attho, na acchinakāraṇā ti bāhusaccādiguṇavasena⁸ denti. ñātakānam ti ādisu ñātakānam dentānam sādiyantassa pavāritānam dentānam sādiyantassa, attano dhanena sādiyantassa anāpatīti attho. aṭṭhakathāsu pana ñātakapavāritatthāne pakatiya⁹ bahum pi vaṭṭati, acchinnacīvarakāraṇā¹⁰ pamāṇam eva vaṭṭatīti vuttam, tam pāliya na sameti, yasmā pan' idam sikkhāpadam aññass' atthāya viññāpanavattusmim yeva paññattam tasmā idha aññass' atthāyā 'ti na vuttam, sesam uttānattham eva. samuṭṭhānādisu idam pi chasamuṭṭhānam, kiriyā¹¹ nosaññāvimokkham acittakam paṇṇatativajjam kāyakammaṃ¹² vacīkammaṃ ticittam tivedanan ti. tatuttarisikkhāpadavannaṇā¹³ niṭṭhitā.

¹ Bp. °raken'.² Bp.Ssp. tam.³ Ssp. nayaena.⁴ Ssp. tassa.⁵ Bp.Ssp. va for ca.⁶ Ssp. inserts ekam nattham na sādītabbam after this. ⁷ Bp. uttari.⁸ Bp. bāhussaccādi°.⁹ Ssp. adds va.¹⁰ Bp.Ssp. acchinakāraṇā.¹¹ Bp. kriyam.¹² Bp. °kamma.¹³ Ssp. tadu°.

Tena samayenā 'ti upakkhaṭasikkhāpadam. tattha atth'āvuso¹ upatthāko ti āvuso yaṃ tvaṃ bhaṇasi atthi evarūpo so mama upatthāko ti ayam ettha attho. api m' ayya² evaṃ hotīti api me ayya² evaṃ hoti. api m' ayyā evaṃ ti³ pi pātho. bhikkhūṃ pan' eva uddissāti ettha uddissā 'ti avadissa⁴ ārabha, yasmā pana yaṃ uddissa upakkhaṭam hoti, taṃ tassa⁵ atthāya upakkhaṭam nāma hoti tasmā 'ssa pada-bhājane bhikkhūṃ atthāyā 'ti vuttam. bhikkhūṃ ārammaṇam karitvā ti bhikkhūṃ paccayaṃ karitvā⁶ yaṃ hi bhikkhūṃ uddissa upakkhaṭam taṃ niyamen' eva bhikkhūṃ paccayaṃ katvā upakkhaṭam hoti, tena vuttam bhikkhūṃ ārammaṇam karitvā ti, paccayo pi hi labhati māro ārammaṇam ti ādisu ārammaṇam ti āgato. idāni uddissā 'ti ettha yo kattā tassa ākāradassanattam vuttam.⁷ bhikkhūṃ acchādetukāmo ti.⁸ bhikkhūṃ acchādetukāmena hi tena taṃ udissa upakkhaṭam na aññena kāraṇena iti so acchādetukāmo hoti, tena vuttam bhikkhūṃ acchādetukāmo ti. aññātakagahapatiṃ⁹ vā ti aññātakagahapatinā¹⁰ vā ti attho, karaṇatthe hi idaṃ sāmivacanam, padabbhājane pana byañjanam avicāretvā atthamattam eva dassetum aññātakō¹¹ gahapati nāmā 'ti ādi vuttam, cīvaracetāpannam ti cīvaramūlam. taṃ pana yasmā hiraññādisu aññātaram hoti tasma padabbhājane hiraññam vā ti ādi vuttam. upakkhaṭam hotīti sajjitam hoti saṃharitvā ṭhapitam. yasmā pana hiraññam vā ti ādinā vacanen' assa upakkhaṭabhāvo dassito hoti, tasmā upakkhaṭam nāmā 'ti padam uddharitvā visum padabbhājanaṃ¹² vuttam, iminā 'ti upakkhaṭam sandhāya āhā, ten' ev' assa padabbhājane paccupatthitenā 'ti vuttam, yaṃ hi upakkhaṭam saṃharitvā ṭhapitam taṃ paccupatthitam hotīti, acchādessāmīti vohāravacanam etaṃ, itthannāmassa bhikkhuno dassāmīti ayam pan' ettha attho, ten' ev' assa padabbhājane pi dassāmīti vuttam. tatra c' eso bhikkhū 'ti yattha¹³ so gaha-

¹ Bp.Ssp. insert nam so.² Ssp. ayyā.³ Ssp. hotiti for ti.⁴ Ssp. apadissa.⁵ Bp. tass'.⁶ Ssp. katvā.⁷ Bp.Ssp. omit vuttam.⁸ Bp.Ssp. add vuttam.⁹ Bp.Ssp. aññātakassa gaha°.¹⁰ Bp. aññātakena gaha°.¹¹ Bp.Ssp. insert nāma ... pa ...¹² Bp.Ssp. add na.¹³ Bp.Ssp. yatra.

pati vā gahapatāni vā tatra so bhikkhu pubbe appavārii upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjeyya ce iti ayam etthi padasambandho, tattha upasaṅkamitvā ti imassa gantvā iminā 'vā atthe siddhe pacuravohāravasena gharanti vuttar yatra pana so dāyako tatra gantvā ti ayam ev¹ ettha atthi tasmā puna pi vuttaṃ yattha katthaci upasaṅkamitvā i vikappaṃ āpajjeyyā 'ti viṣiṭṭhakappaṃ adhikavidhāna. āpajjeyya, padabhājane pana yen' ākārena² vikappo³ āpanno hoti tam eva dassetuṃ āyataṃ vā ti ādi vuttaṃ. sādhu⁴ 'ti āyācane nipāto, vatā⁵ 'ti parivitaṅke, man ti attānaṃ niddissati,⁴ āyasmā ti param ālapati āmanteti, yasmā pan⁵ idam sabbaṃ vyañjanamattam eva uttānattham eva tasmā 'ssa padabhājane attho na vutto. kalyāṇakamyataṃ upādāyā⁶ 'ti sundarakāmataṃ viṣiṭṭhakāmataṃ cittaṇa gahetvā, tassa āpajjeyya ce iti⁶ iminā sambandho, yasmā pana yo, kalyāṇakamyataṃ upādāya āpajjati so sādhatthiko⁷ mahagghatthiko hoti tasmā 'ssa padabhājane vyañjanaṃ pahāya adhippetattham eva dassetuṃ tad eva vacanaṃ vuttaṃ, yasmā pana na⁸ imassa āpajjanamatten' eva āpatti sīsaṃ eti tasmā tassa vacanenā 'ti ādi vuttaṃ. anāpatti nātakānaṃ ti ādisu nātakānaṃ ti⁹ nātakānaṃ cīvare vikappaṃ āpajjanatassa anāpattiti evam attho daṭṭhabbo. mahagghaṃ cetāpetukāmassa appagghaṃ cetāpeti¹⁰ gahapatissa vīsatiagghanakaṃ cīvaraṃ cetāpetukāmassa alaṃ mayhaṃ etena dasagghanakaṃ vā atthagghanakaṃ vā dehīti vadati¹⁰ anāpatti.¹¹ appagghaṃ ti idaṃ ca atirekanivāraṇattham¹² eva vuttaṃ, samake pi pana anāpatti, taṃ ca kho agghavaseṇ' eva na pamānavasena, agghavadḍhanakaṃ h' idam¹³ sikkhāpadaṃ tasmā yo vīsati agghanakaṃ antaravāsakaṃ cetāpetukāmo taṃ ettakam eva me¹⁴ agghanakaṃ cīvaraṃ dehīti vattum pi vaṭṭati, sesaṃ uttānattham eva. samuṭṭhānādīni pi tat uttari sikkhāpadasadisā n' evā 'ti. paṭhamaupakkhaṭasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

¹ Ssp. omits ev'.² Ssp. yena kāraṇena.³ Ssp. vikappaṃ.⁴ Bp.Ssp. niddissati.⁵ Ssp. pana.⁶ Bp. ti.⁷ Ssp. sādhuṭṭhiko.⁸ Bp. omits na.⁹ Bp.Ssp. omits nātakānaṃ ti.¹⁰ Ssp. vadato.¹¹ Ssp. 'ttiti.¹² Ssp. 'nivara'.¹³ Ssp. h' idam.¹⁴ Ssp. omits me.

dutiyaupakkhaṭe¹ pi iminā 'va nayena attho veditabbo, tam hi imassa anuppaññattisadisam,² kevalam paṭhamasikkhāpade ekassa piḷā katā dutiye dvinnam, ayam ev³ ettha viseso, sesam sabbam paṭhamasadisam eva, yathā ca dvinnam evam bahunnam⁴ piḷam⁵ katvā gaṇhato⁶ pi āpatti veditabbo ti. dutiyaupakkhāṭavaṇṇanā⁷ niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti rājasikkhāpadam. tattha upāsakam saññāpetvā ti jānāpetvā. iminā mūlena cīvaram kiṇitvā therassa dehīti evam vatvā ti adhippāyo. paññāsam⁸ bandho ti paññāsam⁸ kahāpanam⁹ daṇḍo ti vuttam hoti. paññāsam baddho¹⁰ ti pi pāṭho, ¹¹paññāsam jito hoti¹² paññāsam dāpetabbo ti adhippāyo.¹¹ *ajjunho bhante āgamehīti* bhante ajja ekam¹³ divasaṃ amhākam tiṭṭha adhivāsehīti attho. *parāmasīti* gaṇhi. *jīto*¹⁴ 'sīti jito āsi.¹⁵ *rājabhoggo* ti rājato bhogam bhuñjitaḥ assa atthīti¹⁶ rājabhoggo, rājabhogo ti pi pāṭho, rājato bhogo assa atthīti attho. *pahineyyā*¹⁷ 'ti peseyya. uttānatthattā pan' assa padabhājanam na vuttam, yathā ca etassa evam cīvaram itthannāmam bhikkhun ti ādinam pi padānam uttānatthattā yeva padabhājanam na vuttam ti veditabban ti.¹⁸ *ābhatan*¹⁹ ti ānitam. *kālena kappiyan* ti yuttapattakālena, yadā no attho hoti¹² tadā kappiyam²⁰ cīvaram gaṇhāmā²¹ 'ti attho. *veyyāvaccakaro* ti kiccakaro kappiyakārako ti attho. *saññatto so mayā* ti āṇatto so mayā, yathā tumhākam cīvarena atthe sati cīvaram dassati evam vutto ti attho. *attho me āvuso cīvarenā* ti codanālakkaṇani-dassanam etam, idam vā²² hi vacanam²³ vattabham assa vā

¹ Ssp. °kkhaṭasikkhāpade and omits pi.

³ Ssp. omits ev'.

⁵ Ssp. piḷanam.

⁷ Bp.Ssp. °ṭasikkhāpadavaṇ°.

⁹ Bp. °paṇa.

¹¹⁻¹¹ Ssp. omits this sentence.

¹³ Bp.Ssp. eka.

¹⁵ Bp.Ssp. 'si, and Ssp. adds paññāsam jito asi, paññāsam dāpetabbo ti adhippāyo.

¹⁶ Bp. 'tthīti.

¹⁸ Bp.Ssp. omīt ti. ¹⁹ Ssp. ābhatan.

²¹ Ssp. paṭiggaṇ°. ²² Bp.Ssp. omīt vā.

² Bp. anupa°.

⁴ Bp.Ssp. bahūnam.

⁶ Bp. gaṇhāto.

⁸ Bp.Ssp. paññāsa.

¹⁰ Bp.Ssp. bandho.

¹² Bp. omits hoti.

¹⁴ Bp. Ssp. jino.

¹⁷ Bp.Ssp. °neyya.

²⁰ Ssp. kappiya.

²³ Ssp. vohāravacanam.

attho yāya kāyaci bhāsāya, idam codanālakkhaṇam, dehi me cīvaran ti ādini pana na vattabbākāradassanattam vuttāni, etāni¹ vacanāni etesaṃ vā attho yāya kāyaci bhāsāya na vattabbo. dutiyam pi vattabbo dutiyam pi vattabbo ti attho me āvuso cīvarenā 'ti idam eva yāvataṭṭhiyaṃ vattabbo.² evaṃ dvattikkhattum codetabbo sāretabbo ti ettha uddiṭṭhacodanāparicchedam dassetvā idāni dvattikkhattum³ codayamāno sārāyamāno taṃ cīvaram abhinipphādeyya *icc' etaṃ kusalan* ti imesaṃ padānam saṅkhepato attham dassento sace abhinipphādeti *icc' etaṃ kusalan* ti āha, evaṃ yāvataṭṭhiyaṃ codento taṃ cīvaram yadi nipphādeti sakkoti attano paṭilābhavasena nipphādetum *icc' etaṃ kusalam* sādhu suttu sundaram, catukkhattum pañcakkhattum chakkhattu paramam tuṇḥibhūtena uddisa ṭhātabban ti *ṭhānalakkhaṇanidassanam* etaṃ. *chakkhattum paramam* ti ca bhāvanapumsakavacanam etaṃ,⁴ *chakkhattum paramam* hi⁴ etena cīvaram uddissa tuṇḥibhūtena ṭhātabbam, na aññam kiñci kātābbam, idam ṭhānalakkhaṇam, tattha yo sabbatṭhānānam sādharāṇo tuṇḥibhāvo taṃ tāva dassetum padabhājane tattha gantvā tuṇḥibhūtenā 'ti ādi vuttam. tattha *na āsane nisīditabban* ti idha bhante nisīdathā 'ti vuttena⁵ pi na nisīditabbam. *na āmisam paṭiggahetabban* ti yāgukhajjakādi-bhedam kiñci āmisam gaṇhatha⁶ bhante ti yāciyamānenāpi na gaṇhitabbam, *na dhammo bhāsitaḥ* ti maṅgalam vā anumodanam vā bhāsathā 'ti yāciyamānenāpi kiñci na bhāsitaḥ, kevalam hi⁷ *kiṃ kārāṇā āgato* 'siti pucchiyamāno na⁸ jānāsi āvuso ti vattabbo, *pucchiyamāno* ti idam⁹ karanatthe paccattavacanam, athavā, puccham kurumāno¹⁰ pucchiyamāno¹¹ ti evam p'¹² ettha attho daṭṭhabbo, yo hi puccham karoti so ettakam vattabbo ti, *ṭhānam bhaṇjati* āgatakāraṇam bhaṇjati.

¹ Ssp. adds hi.² Bp. adds ti.³ Ssp. dvitti°.⁴⁻⁴ Bp. °ttuparaman ti hi; Ssp. °ttuparaman hi.⁵ Bp.Ssp. vuttenāpi.⁶ Ssp. °hātha.⁷ Bp.Ssp. omiṭ hi.⁸ Bp. °mānena for °māno na; Ssp. °māno and omits na.⁹ Ssp. adds hi.¹⁰ Ssp. adds ti.¹¹ Ssp. pucchayamāno.¹² Bp. omits p'.

idāni yā tisso codanā cha¹ ṭhānāni vuttāni, tattha vuddhi² ca hāni³ ca dassento catukkhattum codetvā ti ādim āha, yasmā³ ettha ekacodanā vuddhiyā⁴ dvinnam ṭhānānam hāni vuttā, tasmā ekacodanāya⁵ dviguṇam⁶ ṭhānam ti lak-khaṇam dassitam hoti. iti iminā lakkhaṇena tikkhattum codetvā chakkhattum ṭhātabbam, dvikkhattum codetvā aṭṭhakkhattum ṭhātabbam, sakim codetvā dasakkhattum ṭhātabbam, yathā ca chakkhattum codetvā na ṭhātabban ti vuttam, evam dvādasakkhattum ṭhatvā na codetabban ti vuttam eva hoti. tasmā sace codeti yeva na tiṭṭhati cha codanā labbhanti, sace tiṭṭhati yeva na codeti dvādasā ṭhānāni labbhanti, sace codeti pi tiṭṭhati pi ekāya codanāya dve ṭhānāni hāpetabbāni, tattha yo ekadivasam eva punappunam gantvā, chakkhattum codeti, sakim yeva vā gantvā attho me āvuso cīvarenā 'ti chakkhattum vadati, tathā ekadivasam eva punappunam gantvā dvādasakkhattum tiṭṭhati sakim yeva vā gantvā tatra tatra thāne tiṭṭhati, so pi sabbacodanāyo sabbatṭhānāni ca bhañjati, ko pana vādo nānādivasesu evam karontassā 'ti evam ettha vinicchayo veditabbo. *yai' assa cīvaracetāpannam ābhatan*⁷ ti yato rajato vā rājabhoggato vā assa bhikkhuno cīvaracetāpannam ānitam. *yatrassā*⁸ 'ti pi pāṭho, āyam ev' attho, yatthassā 'ti pi paṭhanti yasmim thāne assa cīvaracetāpannam pesitan ti ca attham kathenti, byañjanam pana na sameti, tatthā 'ti tassa rañño vā rājabhoggassa vā santike, samīpatthehi idam bhumavacanam. *na tam tassa bhikkhuno kiñci attham anu-bhoti* ti tam cetāpannam⁹ tassa bhikkhuno kiñci appamattakam pi kammam na nipphādeti. *yuñjant' āyasmanto sakan* ti āyasmanto attano santakam dhanam¹⁰ pāpuṇantu. *mā vo sakan vinassā* 'ti tumhākam santakam mā vinassatu. yo pana n' eva sāmam gacchati na dūtam vā¹¹ pāheti vattabhedadukkaṭam¹² āpajjati.

¹ Bp. cha ca for cha.

² Bp.Ssp. vuddhi.

³ Ssp. adds ca.

⁴ Bp.Ssp. vuddhiyā.

⁵ Bp.Ssp. ekācodanā.

⁶ Bp. diguṇam.

⁷ Ssp. abhatan.

⁸ Bp. tatvassā; Ssp. yatrassā.

⁹ Ssp. cīvaracetāpannam.

¹⁰ Ssp. inserts yuñjantu etam after dhanam.

¹¹ Bp.Ssp. omīti vā.

¹² Ssp. °bhede dukkaṭam.

kiṃ pana sabbakappiyakāraṃsu evaṃ paṭipajjitatabban ti. na paṭipajjitabbaṃ, ayaṃ hi kappiyakāraṃ nāma saṅkhepato duvidho niddiṭṭho ca,¹ aniddiṭṭho ca,² tattha niddiṭṭho duvidho bhikkhunā niddiṭṭho dūtena niddiṭṭho ti, aniddiṭṭho pi duvidho mukhavevaṭṭakakappiyakāraṃ param-mukhakappiyakāraṃ ti, tesu bhikkhunā niddiṭṭho sam-mukhāsammukhavasena catubbidho hoti, tathā dūtena niddiṭṭho pi. kathaṃ, idh' ekacco bhikkhussa cīvaratthāya dūtena akappiyavatthum paṇiṇāti,³ dūto taṃ bhikkhum upasaṅkamitvā idaṃ bhante itthannāmena tumhākaṃ cīvaratthāya pahitaṃ gaṇhatha⁴ naṃ ti vadati, bhikkhu na yidaṃ kappatīti paṭikkhipati, dūto atthi pana te bhante veyyāvaccakaro ti pucchati, puññatthikehi ca upāsakehi bhikkhūnaṃ veyyāvaccam karoṭhā 'ti ānattā yā bhikkhūnaṃ vā sandiṭṭhasambhattā⁵ keci veyyāvaccakaraṃ honti, tesam aññataro tasmim khane bhikkhussa santike nisinno hoti, bhikkhu naṃ⁶ niddisati ayaṃ bhikkhūnaṃ veyyāvaccakaro ti, dūto tassa hatthe akappiyavatthum datvā therassa cīvaram kiṇitvā⁷ dehīti gacchati, ayaṃ bhikkhunā sammukhā⁸ niddiṭṭho. no ce bhikkhussa santike nisinno hoti api ca kho bhikkhu niddisati asukasmim nāma gāme itthannāmo bhikkhūnaṃ veyyāvaccakaro ti, so⁹ gantvā tassa hatthe akappiyavatthum datvā therassa cīvaram kiṇitvā⁷ dadeyyāsīti āgantvā bhikkhussa ārocetvā gacchati, ayaṃ eko bhikkhunā asammukhā⁸ niddiṭṭho. na h' eva kho so dūto attanā āgantvā āroceti api ca kho aññaṃ paṇiṇāti³ dinnam mayā bhante tassa hatthe cīvaracetāpannam cīvaram paṭigaṇheyyāthā¹⁰ 'ti ayaṃ dutiyo bhikkhunā asammukhā⁸ niddiṭṭho. na h' eva kho aññaṃ paṇiṇāti³ api ca gacchanto 'va bhikkhum vadati ahaṃ tassa hatthe cīvaracetāpannam dassāmi tumhe cīvaram gaṇheyyāthā 'ti ayaṃ tatiyo bhikkhunā asammukhā⁸ niddiṭṭho ti. evaṃ eko sammukha⁸ niddiṭṭho tayo asammukhā niddiṭṭhā ti ime cattāro bhikkhunā nidiṭṭhaveyyā-

¹ Bp. omits ca.³ Bp. paṇiṇāti.⁵ Bp.Ssp. sandiṭṭhā°.⁷ Ssp. kiṇitvā.⁹ Ssp. so dūto.² Ssp. cā 'ti.⁴ Ssp. gaṇhātha.⁶ Bp.Ssp. taṃ.⁸ Ssp. 'kha.¹⁰ Ssp. gaṇheyyāthā.

vaccakarā¹ nāma, etesu imasmim rājasikkhāpade vuttanayen' eva paṭipajjitabbaṃ. aparo bhikkhu purimanayen' eva dūtena pucchito natthitāya vā avicāretukāmatāya vā n' atth' amhākaṃ kappiyakārako ti vadati tasmiṃ² ca khane koci manusso āgacchati dūto tassa hatthe akappiyavatthum datvā imassa hatthato cīvaram gaṇhayaṃyāthā³ 'ti vatvā gacchati ayaṃ dūtena sammukhā⁴ niddiṭṭho. aparo dūto gāmaṃ pavisitvā attanā⁵ abhirucitassa yassa⁶ kassaci hatthe akappiyavatthum datvā purimanayen' eva āgantvā vā⁷ āroceti aññaṃ vā pahināti⁸ ahaṃ asukassa nāma hatthe cīvaracetāpannaṃ dassāmi tumhe cīvaram gaṇheyyāthā⁹ 'ti vatvā¹⁰ gacchati, ayaṃ tatiyo dūtena asammukhā² niddiṭṭho ti. evaṃ eko sammukhā² niddiṭṭho tayo asammukhā² niddiṭṭhā ti ime cattāro dūtena niddiṭṭhaveyyāvaccakarā¹ nāma, etesu meṇḍakasikkhāpade vuttanayena paṭipajjitabbaṃ. vuttaṃ h' etaṃ santi bhikkhave manussā saddhā pasannā te kappiyakārakānaṃ hatthe hiraññaṃ upanikkhipanti iminā yaṃ ayyassa kappiyaṃ taṃ dethā¹ 'ti. anujānāmi bhikkhave yaṃ tato kappiyaṃ taṃ sādītum na tv' ev' āhaṃ bhikkhave kenaci pariāyena jātarūparajataṃ sādītabbaṃ pariyesitabbaṃ ti⁸ vadāmi. ettha⁹ codanāya parimāṇaṃ¹⁰ n' atthi, mūlaṃ asādiyantena sahaṃsakkhattum pi codanāya vā ṭhānena vā kappiyabhaṇḍaṃ sādītum vaṭṭati, no ce deti aññaṃ kappiyakārakaṃ ṭhapetvāpi āharāpetabbaṃ, sace icchati mūlasāmikānaṃ pi kathetabbaṃ, no ce icchati na kathetabbaṃ.

aparo bhikkhu purimanayen' eva dūtena pucchito n' atth' amhākaṃ kappiyakārako ti vadati, tad añño samīpe ṭhito sutvā āhara bho ahaṃ ayyassa cīvaram cetāpetvā dassāmi ti vadati, dūto handa bho dadeyyāsīti tassa hatthe datvā bhikkhussa anārocetvā¹ 'va gacchati, ayaṃ mukhavevaṭṭakakappiyakārako. aparo bhikkhuno upaṭṭhākassa vā aññassa vā hatthe akappiyavatthum datvā therassa cīvaram

¹ Bp. niddiṭṭhā°.

² Ssp. attano.

³ Ssp. omits vā.

⁴ Ssp. adds vā.

⁵ Bp. adds ca.

⁶ Ssp. °kha.

⁷ Bp. omits yassa.

⁸ Bp. pahināti.

⁹ Bp. omits ti.

¹⁰ Bp. pamāṇaṃ.

dadeyyasīti etto¹ 'va pakkamati, ayaṃ parammukhākappiyakārako ti ime dve aniddiṭṭhakappiyakārakā nāma, etesu aññātaakaappavāritesu viya paṭipajjitabbam. sace sayam eva cīvaraṃ ānetvā dadanti gahetabbam, no ce na² kiñci vattabbā,³ desanāmattam. eva c' etaṃ dūtena cīvaracetāpannam pahīneyyā 'ti, sayam āharitvāpi piṇḍapātādīnam atthāya dadantesu pi es' eva nayo. na kevalaṃ ca⁴ attano yeva atthāya sampaticchitum na vaṭṭati, sace pi⁵ koci jātarūparajataṃ ānetvā idaṃ saṅghassa dammi ārāmaṃ⁶ karotha cetiyam⁷ vā bhojanasālādīnam vā aññataran ti vadati, idaṃ pi sampaticchitum na vaṭṭati, yassa kassaci hi aññassa⁸ atthāya sampaticchantassa dukkaṭam hotīti Mahāpaccariyaṃ vuttam. sace pana na yidaṃ bhikkhūnam sampaticchitum vaṭṭatīti paṭikkhitte vaddhakīnam vā kamakarānam vā hatthe bhavissati kevalaṃ tumhe sukataṃ⁹ dukkaṭam jānathā¹⁰ 'ti vatvā tesam hatthe datvā pakkamati vaṭṭati. athāpi¹¹ manussānam hatthe bhavissati mayham eva vā hatthe bhavissati kevalaṃ tumhe yaṃ yassa dātabbam tad atthāya peseyyāthā 'ti vadati, evam pi vaṭṭati. sace pana saṅgham vā gaṇam vā puggalam vā anāmasitvā idaṃ hiraññasuvannaṃ cetiyassa dema vihārassa dema navakammassa demā 'ti vadanti paṭikkhipitum na vaṭṭati, ime idaṃ bhānanti kappiyakārakānam ācikkhitabbam, cetiyādīnam atthāya tumhe gahetvā ṭhapethā 'ti vutte pana amhākaṃ gahetum na vaṭṭatīti paṭikkhipitabbam. sace pana koci bahuṃ hiraññasuvannaṃ ānetvā idaṃ saṅghassa dammi cattāro paccaye paribhuñjathā 'ti vadati, taṃ ce saṅgho sampaticchati paṭiggaṇe pi paribhoge pi āpatti. tatra ce eko bhikkhu na yidaṃ kappatīti paṭikkhipati upāsako ca yadi na kappati mayham eva bhavissatīti gacchati, so bhikkhu tayā saṅghassa labhantarāyo kato ti na kenaci kiñci vattabbo, yo hi taṃ codeti sv eva sāpattiko hoti, tena pana ekena bahū anāpattikā katā,

¹ Ssp. eto.² Bp. omits na.³ Bp. °bbo; Ssp. °bbam.⁴ Ssp. omits ca.⁵ Ssp. omits pi.⁶ Bp. adds vā.⁷ Ssp. inserts vihāram vā before cetiyam.⁸ Bp. aññass'.⁹ Bp. Ssp. sukata.¹⁰ Ssp. jānathā.¹¹ Bp. Ssp. insert mama.

sace pana bhikkhūhi na vaṭṭatīti paṭikkhitte kappiyakāra-kānaṃ vā hatthe bhavissati mama purisānaṃ vā mayhaṃ vā hatthe bhavissati kevalaṃ tumhe paccaye paribhuñjathā 'ti vadati vaṭṭatī. catupaccayatthāya ca dinnam yena yena paccayena attho hoti, tad attham upanetabbam, cīvaratthāya dinnam cīvare yeva upanetabbam, sace cīvarena tādiso attho n' atthi piṇḍapātādīnaṃ saṅgho kilamati saṅghasutthutāya apaloketvā tad atthāya pi upanetabbam, es' eva¹ nayo piṇḍapātāgilānapaccayatthāya dinne pi senāsanaatthāya dinnam pana senāsanaassa garubhaṇḍattā senāsane yeva upanetabbam, sace pana bhikkhūsu senāsanaṃ chaḍḍhetvā² gatesu senāsanaṃ vinassati,³ idise kāle senāsanaṃ vissajjetvāpi bhikkhūnaṃ paribhogo anuññāto, tasmā senāsana-jagganattham mūlacchejjaṃ akatvā yāpanamattaṃ paribhuñjitabbam.

na kevalaṃ ca hiraññasuvaṇṇam eva aññaṃ pi khattavatthādi⁴ akappiyaṃ na sampaticchitabbam, sace hi koci mayhan tisassasampādanakaṃ mahātalākaṃ atthi, taṃ saṅghassa dammīti vadati, taṃ ce⁵ saṅgho sampaticchati paṭiggahane pi pasibhoge pi āpatti yeva, yo pana taṃ paṭikkhipati so purimanayen' eva na kenaci kiñci⁶ vattabbo, yo hi taṃ codeti sv eva sāpattiko hoti, tena pan'⁷ ekena bahū anāpatikā katā. yo pana tādisaṃ yeva talākaṃ⁸ dammīti vatvā⁹ bhikkhūhi na vaṭṭatīti paṭikkhitto vadati¹⁰ asukaṃ ca asukaṃ ca saṅghassa talākaṃ atthi katham¹¹ vaṭṭatīti,¹² so vattabbo kappiyaṃ katvā dinnam bhavissatīti, katham dinnam kappiyaṃ hotīti. cattāro paccaye paribhuñjathā 'ti vatvā dinnan ti, so sace sādhu bhante cattāro paccaye,¹³ paribhuñjatū¹⁴ ti deti vaṭṭatī. athāpi talākaṃ gaṇhathā¹⁵ 'ti vatvā na vaṭṭatīti paṭikkhitto kappiyakārako atthīti pucchitvā n'

¹ Bp.Ssp. esa for es' eva.

² Ssp. nassati.

³ Ssp. sace taṃ for taṃ ce.

⁴ Bp.Ssp. pana.

⁵ Ssp. vatvā 'pi.

⁶ Bp.Ssp. taṃ before katham.

⁷ Bp. inserts saṅgho after paccaye.

⁸ Ssp. °jathā.

⁹ Bp.Ssp. chaḍḍetvā.

¹⁰ Ssp. °dikam.

¹¹ Sp. adds na.

¹² Ssp. mahā talākaṃ.

¹³ Ssp. sace before vadati.

¹⁴ Ssp. vattatīti.

¹⁵ Ssp. gaṇhathā'.

atthīti vutte idaṃ asuko nāma vicāressati asukassa vā hatthe mayham vā hatthe bhavissati saṅgho kappiyabhāṇḍam paribhuñjatū 'ti vadati evaṃ vaṭṭati,¹ sace pi na vaṭṭatīti paṭikkhitto udakam paribhuñjissanti² bhaṇḍakam dhovissanti² migapakkhino pivissantīti vadati, evam pi vaṭṭati. athāpi na vaṭṭatīti paṭikkhitto vadati kappiyasīsenā gaṇhathā³ 'ti sādhu upāsaka saṅgho pāṇiyam pivissati bhaṇḍakam dhovissati migapakkhino pivissantīti vatvā paribhuñjitum vaṭṭati. athāpi mama talākam vā pokkharaniṃ vā saṅghassa dammiti vutte sādhu upāsaka saṅgho pāṇiyam pivissantīti ādīni vatvā paribhuñjitum vaṭṭati yeva, yadi pana bhikkhūhi hatthakammaṃ yācitvā sahatthena ca kappiyapaṭhavim khaṇitvā udakaparibhogatthāya talākam kāritam hoti, tañ ce nissāya sassam nippādetvā manussā vihāre kappiyabhāṇḍam denti vaṭṭati. atha⁴ manussā eva saṅghassa upakāratthāya saṅghikabhūmiṃ khaṇitvā tam nissāya nipphannasassato kappiyabhāṇḍam denti evam pi vaṭṭati, amhākam ekam kappiyakārakam ṭhapethā 'ti vutte ca ṭhapetum pi labhati,⁵ atha pana te manussā rājabalina upaddutā pakkamanti, aññe paṭipajjanti na⁶ bhikkhūnam kiñci denti udakam vāretum labbhati, tañ ca kho kasikam-makāle yeva na sassakāle. sace te vadanti nanu bhante pubbe pi manussā imaṃ nissāya sassam akāmsū 'ti, tato vattabbā te saṅghassa imaṃ ca imaṃ ca upakāram akāmsu idaṃ ca⁷ idaṃ ca kappiyabhāṇḍam adāmsū 'ti, sace⁸ vadanti mayam pi dassāma 'ti evaṃ vaṭṭati, sace pana koci abyatto akappiyavohārena talākam paṭigaṇhati⁹ vā kāreti vā tam bhikkhūhi na paribhuñjitabbaṃ, tam nissāya laddham¹⁰ kappiyabhāṇḍam pi akappiyam eva. sace bhikkhūhi pariccattabhāvam ātāvā sāmiko vā tassa puttadhītarō vā añño vā koci vaṃse uppanno puna kappiyavohārena deti vaṭṭati, upacchinne kulavaṃse¹¹ tassa janapadassa yo¹¹ sāmiko, so

¹ Bp. omits evaṃ vattati; Ssp. omits evaṃ.

² Bp. °ssati.

³ Ssp. gaṇhāthā'.

⁴ Ssp. athāpi.

⁵ Bp.Ssp. labbhati.

⁶ Bp.Ssp. add ca.

⁷ Bp.Ssp. c'.

⁸ Ssp. adds te.

⁹ Bp.Ssp. paṭigaṇhati.

¹⁰ Ssp. laddha.

¹¹⁻¹¹ Bp.Ssp. yo tassa janapadassa for tassa janapadassa yo.

acchinditvā puna deti Cittalapabbate¹ bhikkhunā nīhaṭauda-
kavāhakam Aḷandaṇāgarājamahesi² viya, evam pi vaṭṭati.
kappiyavohāre pi udakavasena paṭiggahitatalāke suddha-
cittānam mattikuddharanapāḷibandhanādīni ca³ kātum vaṭ-
ṭati, tam nissāya pana sassam karonte disvā kappiyakāra-
kam ṭhapetum na vaṭṭati, yadi te sayam eva kappiyabhaṇḍam
denti gaḥetabbam, no ce denti na codetabbā⁴ na sāretabbā.⁴
paccayavasena paṭiggahitatalāke kappiyakārakam ṭhapetum
vaṭṭati, mattikuddharanapāḷibandhanādīni pana kātum na
vaṭṭati, sace kappiyakārakā sayam eva karonti vaṭṭati, abyat-
tena pana⁵ lajjibhikkhunā kārāpitesu kiñcāpi paṭiggahaṇam⁶
kappiyam bhikkhussa payogapaccayā uppannena missattā⁷
visagatapiṇḍapāto viya akappiyamaṃsarasamissabhojanam⁸
viya ca dubbhinibhogam⁹ hoti, sabbesam akappiyam eva.
sace pana udakassa okāso atthi talākassa pāli thirā yathā
bahum udakam gaṇhāti evam karohi tīrasamipe udakam
karohīti evam¹⁰ udakam eva vicāreti¹¹ vaṭṭati, uddhane
aggim na pātentī¹² udakakammam labbhatu upāsakā 'ti
vattum vaṭṭati, sassam katvā āharathā 'ti vattum pana na
vaṭṭati. sace pana talāke atibahum udakam disvā passato vā
piṭṭhito vā mātikam niharāpeti, vanam chindāpetvā kedā-
rake¹³ kārāpeti, porāṇakedāresu vā pakatibhāgam agahetvā¹⁴
atirekam gaṇhāti¹⁵ navasasse¹⁶ vā¹⁷ aparicchinnabhāge ettake
kahāpane dethā ti kahāpane utthāpeti sabbesam akappiyam,
yo pana kasatha¹⁸ vapathā 'ti avatvā ettakāya bhūmiyā
ettako nāma bhāgo ti evam bhūmim vā patitthāpeti ettake
bhūmibhāge amhehi sassam kataṃ ettakam nāma bhāgam
gaṇhathā¹⁹ 'ti vadantesu kassakesu²⁰ bhūmippamāṇaga-

¹ Ssp. Cittalatāpabbate.

² Bp. Aḷanāga°; Ssp. Anulā nāma rājamahesi.

³ Ssp. puna for ca.

⁴ Bp.Ssp. °tabbam.

⁵ Ssp. omits pana.

⁶ Bp. Ssp. °haṇe.

⁷ Bp.Ssp. missakattā.

⁸ Bp. °missakabhojanam.

⁹ Bp. °nibbhogam; Ssp. dupparibhogam.

¹⁰ Bp. omits evam.

¹¹ Ssp. °return.

¹² Ssp. nipātentī for na pātentī.

¹³ Bp.Ssp. kedāre.

¹⁴ Bp.Ssp. agga°.

¹⁵ Ssp. gaṇhāti and adds akālasasse.

¹⁶ Bp. nave sasse.

¹⁷ Bp inserts akālasasse vā after this vā.

¹⁸ Bp. kassatha.

¹⁹ Ssp. gaṇhāthā.

²⁰ Ssp. kasakesu.

hanattham¹ rajjuyā vā daṇḍakena² vā miṇati³ khaḷe vā
 t̥hatvā rakkhati khaḷato⁴ niharāpeti koṭṭhāgāre vā patisām-
 eti tass' eva nam⁵ akappiyam. sace kassakā⁶ kahāpaṇe
 āharitvā ime saṅghassa āhaṭā ti vadanti, aññataro ca
 bhikkhu na saṅgho kahāpaṇe khādatīti saññāya ettakehi
 kahāpaṇehi sātake āhara ettakehi yāguādini sampādethā
 'ti⁷ vadati, yaṃ te āharanti sabbesaṃ akappiyam, kasmā,
 kahāpaṇānam vicāritattā, sace dhaññam āharitvā idam
 saṅghassa āhaṭan ti vadanti, aññataro ca bhikkhu puri-
 manayen' eva ettakehi vihihi idaṃ c' idaṃ⁸ ca āharathā 'ti
 vadati, yaṃ te āharanti tass' eva akappiyam, kasmā, dhañ-
 ñassa vicāritattā. sace taṇḍulam vā aparannam⁹ vā āharitvā
 imam¹⁰ saṅghassa āhaṭan ti vadanti, aññataro ca bhikkhu
 purimanayen' eva ettakehi taṇḍulehi idaṃ c' idaṃ¹¹ ca āha-
 rathā 'ti vadati, yaṃ te āharanti sabbesaṃ kappiyam, kasmā,
 kappiyānam taṇḍulādīnam vicāritattā, kayavikkaye pi
 anāpatti kappiyakāraṇassa ācikkhitattā. pubbe pana Cī-
 talapabbate¹² eko bhikkhu catussāladvāre¹³ aho vata sve
 saṅghassa etappamāṇe¹⁴ pūve paceyyun ti ārāmikānam sañ-
 ñājananattam bhūmiyam maṇḍalam akāsi, tam disvā cheko
 ārāmiko tath' eva katvā dutiyadvāse bheriyā ākoṭṭitāya¹⁵
 sannipatite saṅghe pūvam gaḥetvā saṅghattheram āha
 bhante amhehi ito pubbe n' eva pitunnam¹⁶ na pitāmahanam
 evarūpaṃ sutapubbaṃ ekena ayyena catussāladvāre¹⁷ pūvat-
 thāya saññā katā ito dāni ppabhūti¹⁸ ayyā attano attano cit-
 tānurūpaṃ vadantu amhākam pi phāsuviḥāro bhavissatīti.
 mahātthero tato 'va nivatti, ekabhikkhunā¹⁹ pi pūvo na ga-
 hito, evaṃ pubbe tatv' uppādam na paribhuñjimsu, tasmā.

sallekham accajantena appamattena bhikkhunā,

kappiye pi na kātabbā āmisatthāya lolatā ti.

¹ Bp. °naggaha°.

² Bp.Ssp. daṇḍena.

³ Bp.Ssp. miṇāti.

⁴ Bp. thalato vā niha; Ssp. khalato vā niha°.

⁵ Bp.Ssp. tam.

⁶ Ssp. kasakā. ⁷ Ssp. °dehiti for °dethā 'ti.

⁸ Ssp. c' idaṃ.

⁹ Ssp. °nnaṃ.

¹⁰ Bp. idam.

¹¹ Ssp. idaṃ.

¹² Ssp. Cittalatāpabbate.

¹³ Bp. catusāla°.

¹⁴ Bp.Ssp. ettakappamāṇe.

¹⁵ Ssp. ākoṭṭitāya.

¹⁶ Bp.Ssp. pitūnam.

¹⁷ Bp. catusāla°.

¹⁸ Ssp. pabhūti.

¹⁹ Ssp. ekena bhikkhunā.

yo cāyaṃ talāke vutto pokkharanī udakavāhakamātikādīsu pi es' eva nayo, pubbaṇṇāparannaucchuphalādīnam¹ virūhanatṭhānam yaṃ kiñci khettaṃ vā vatthum vā dammīti vutte pi na vaṭṭatīti paṭikkhipitvā talāke vuttanayen' eva,² yadā kappiyavohārena catupaccayaparibhogatthāya³ dammīti vadati, tadā sampaṭicchitabbam. vanam dammi araṇṇam dammīti vutte pana vaṭṭati, sace manussā bhikkhūhi anāpattā yeva tattha rukke chinditvā aparannādīni⁴ sampādetvā bhikkhūnam bhāgaṃ denti vaṭṭati, adento na code-tabba.⁵ sace kenaci deva antarāyena tesu pakkantesu aññe karonti na ca bhikkhūnam kiñci denti te vāretabbā, sace vadanti nanu bhante pubbe pi manussā idha sassāni akamsū 'ti tato⁶ vattabbā te saṅghasa idaṃ ca idaṃ⁷ ca kappiya-bhaṇḍam adamsū 'ti, sace vadanti mayam pi dassāmā 'ti evam vaṭṭati, kiñci sassuṭṭhānakam bhūmippadesam sandhāya sīmaṃ demā 'ti vadanti vaṭṭati, sīmāparicchedattham⁸ pana thambhā vā pāsāṇā vā sayam na ṭhapetabbā,⁹ bhūmi nāma anagghā appakenāpi pārājiko bhaveyya, āramikānam pana vattabbam iminā ṭhānena ambhākam sīmā gatā ti, sace hi te adhiḥkaṃ gaṇhanti pariyāyena kaṭhitattā anāpatti. yadi pana rājarājamahāmaccādayo sayam eva thambhe ṭhapāpetvā cattāro paccaye paribhuñjathā 'ti denti vaṭṭati yeva, sace koci anto sīmāya¹⁰ talākam vā¹¹ khaṇati vihāramajjhena vā mātikam neti (.) dus-santi vāretabbo. sace saṅgho kiñci labhitvā āmisagarukātāya na vāreti eko bhikkhu vāreti so 'va bhikkhu issaro, sace eko bhikkhu na vāreti netha tumhe ti tesam yeva pakkho hoti saṅgho vāreti saṅgho 'va issaro, saṅghikesu hi kammesu yo dhammikaṃ¹² kamman karoti so issaro, sace vāriyamāno pi karoti heṭṭhā gahitaṃ paṃsum heṭṭhā pakkhipitvā upari gahitaṃ paṃsum upari pakkhipitvā pūretabbā. sace koci yathājātam eva uccuṃ vā aparannam¹³ vā alābukumbhaṇ-

¹ Ssp. pubbaṇṇāparannaucchunālikerādīnam.

² Ssp. *adds* paṭipajjitabbam. ³ Ssp. catuppa°. ⁴ Ssp. °nnādīni.

⁵ Ssp. *adds* na sāretabbā. ⁶ Bp. *adds* te. ⁷ Bp. c'; Ssp. c' idaṃ.

⁸ Bp.Ssp. °chedanattham. ⁹ Bp.Ssp. *insert* kasmā.

¹⁰ Ssp. °māyaṃ.

¹¹ Bp.Ssp. *omit* vā.

¹² Bp.Ssp. dhamma.

¹³ Ssp. °nnaṃ.

dādikaṃ vā valliphalam¹ dātukāmo etaṃ sabbaṃ ucchuk-khettaṃ aparannavattthum² valliphalāvātaṃ³ dammīti vada-ti, saha vatthunā parāmatṭhattā na vaṭṭatīti Mahāsummat-thero āha, Mahāpadummatthero pana abhīlāpamattam etaṃ sāmīkānaṃ yeva hi so bhūmibhāgo tasmā vaṭṭatīti āha. dāsaṃ dammīti vadati na vaṭṭati, ārāmikaṃ dammi veyyā-vaccakaraṃ dammi kappiyakārakaṃ dammīti vutte vaṭṭati, sace so ārāmiko purebhattam pi pacchābhhattam pi saṅghass' eva kammaṃ karoti sāmaṇerassa viya sabbaṃ bhesajjapaṭi-jaggaṇam pi tassa kātabbaṃ, sace purebhattam eva saṅghassa⁴ karoti pacchābhhattaṃ attano⁴ karoti, sāyaṃ nivāpo na dātabbo. ye pi pañcadivasavārena vā pakkhadivasavā-rena⁵ vā saṅghassa⁴ katvā sesakāle attano⁴ karonti tesam pi karaṇakāle yeva bhattaṃ ca nivāpo ca dāṭṭabbo, sace saṅghassa kammaṃ n' atthi attano yeva kammaṃ katvā jīvanti te ce hatthakammamūle⁶ ānetvā denti gahetabbam, no ce denti na kiñci vattabbā. yaṃ kiñci rajakadāsaṃ pi pesakārādāsaṃ pi ārāmikanāmena sampatīcchitum vaṭṭati, sace gāvo demā 'ti vadanti vadanti na vaṭṭatīti paṭikkhi-pitabbā, imā gāvo kuto ti paṇḍitehi pañcagorasaparibho-gatthāya dinnā ti,⁷ mayam pi pañcagorasaparibhogatthāya demā 'ti vutte vaṭṭanti, ajakādisu⁸ pi es' eva nayo. hatthim dema assaṃ mahisaṃ kukkuṭaṃ sūkaraṃ demā 'ti vadanti sampatīcchitum na vaṭṭati, sace koci manussā appossukkā⁹ bhante tumhe hotha mayam ime gahetvā tumhākaṃ kappiya-bhaṇḍaṃ dassāmā 'ti¹⁰ gaṇhanti vaṭṭati, kukkuṭasūkaraṃ sukham¹¹ jīvanti 'ti araṇṇiṃ vissajjetum vaṭṭati. imaṃ taḷā-kaṃ imaṃ khettaṃ imaṃ vatthum vihārassa demā 'ti vutte paṭikkhipitum na labbhatīti. sesam ettha uttānattham eva.¹² samuṭṭhānādisu idam pi chasamuṭṭhānaṃ¹³ kiriya¹⁴ nosaṇṇā-vimokkhaṃ acittakaṃ paṇṇattivajjaṃ kāyakammaṃ¹⁵ vaci-

¹ Ssp. valli° for valli, sic passim.

² Bp. valliphalam vā for this.

³ Bp.Ssp. pakkhavārena.

⁴ Ssp. vattabbā.

⁵ Bp. adds 'va.

⁶ Ssp. yathāsukhaṃ.

⁷ Ssp. chassamu°.

⁸ Ssp. aparanna°.

⁹ Bp.Ssp. add kammaṃ.

¹⁰ Bp.Ssp. °mūlaṃ.

¹¹ Bp.Ssp. ajikā.

¹² Ssp. inserts vatvā after 'ti.

¹³ Ssp. evā 'ti.

¹⁴ Bp. kriyaṃ.

¹⁵ Bp. °kamma.

kammaṃ ticittam tivedanan ti. Samantapāsādikāya vinaya-saṃvaṇṇanā¹ rājasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā. niṭṭhito ca paṭhamo vaggo.

Tena samayenā 'ti kosiya-sikkhāpadam. tattha *santharitvā katam hotīti* same bhūmibhāge kosiyaṃsūni uparūpari santharitvā kaṇḍikādīhi siñcitvā katam hoti. *ekena pi kosiyaṃsunā missetvā*² 'ti³ tiṭṭhatu attano rucivasena missitam,⁴ sace⁵ tassa karaṇatṭhāne vāto ekaṃ⁶ kosiyaṃsum⁷ ānetvā pāṭeti evaṃ pi missetvā² katam eva hotīti, sesaṃ⁸ uttānattham eva. chasamuṭṭhānam⁹ kiriya¹⁰ nosaññāvimokkham acittakam paṇṇattivajjam kāyakammaṃ¹¹ vacikammaṃ ticittam tivedanan ti. kosiya-sikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti suddhakālakasikkhāpadam, tattha *suddhakālakānan* ti suddhānam kālakānam aññehi amissitakālakānan¹² ti attho, sesaṃ uttānattham eva, samuṭṭhānādīni pi kosiya-sikkhāpadasadisān' evā 'ti. suddhakālakasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti dvebhāgasikkhāpadam. tattha *ante ādiyitvā* ti ettha¹³ santhatassa ante anuvātam viya dassetvā¹⁴ odātam¹⁵ alliyāpetvā.¹⁶ *dve bhāgā* ti dve koṭṭhāsā. *ādātābbā* ti gahetābbā. *gocariyānan* ti kapilavaṇṇanam. *dve tūlā*¹⁷ *ādātābbā* ti catuhi tūlāhi¹⁸ kāretukāmam sandhāya vuttam. atthato pana yattakehi eḷakalomehi kātukāmo hoti tesu dve koṭṭhāsā kālakānam eko odātānam eko gocariyānan ti idam eva dassitam hotīti veditabbam, sesaṃ uttānattham eva. samuṭṭhānādīni¹⁹ kosiya-sikkhāpadasadisān' eva, kevalam idam ādāya ca anādāya ca karaṇato kiriya kiriyan ti²⁰ veditabbam. dvebhāgasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

¹ Bp. °nāyam.

³ Ssp. *inserts* ettha *after* 'ti.

⁵ Bp. *adds* pi.

⁶ Bp. eka.

⁸ Ssp. *inserts* sabbattha *after* sesaṃ.

¹⁰ Bp. kriyam.

¹² Ssp. amissaka° for amissita°.

¹⁴ Bp. dassento; Ssp. dasante.

¹⁶ Bp. alliyā°.

¹⁷ Bp. tūlā.

¹⁹ Bp. Ssp. *add* pi.

² Bp. Ssp. missitvā.

⁴ Ssp. missakam.

⁷ Bp. Ssp. kosiyaṃsum.

⁹ Ssp. chassamu°.

¹¹ Bp. °kamma.

¹³ Bp. Ssp. *omit* ettha.

¹⁵ Ssp. odātānam.

¹⁸ Bp. tūlāhi.

²⁰ Bp. Ssp. *omit* ti.

Tena samayenā 'ti chabbassasikkhāpadaṃ. ¹*ūhadanti* pi *ummīhanti*² *pīti* santhatānaṃ upari vaccam pi passāvam pi karontīti vuttaṃ hoti. *dinnā saṅghena itthannāmassa bhikkhuno santhatasammutīti*³ evaṃ laddhasammutiko bhikkhu yāva rogo na vūpasammati⁴ tāva yaṃ yaṃ thānaṃ gacchati tattha tattha santhatam kātum labhati, sace ārogo hutvā puna mūlavvyādhinā 'va gilāno hoti so yeva parihāro natthaññaṃ sammutikiccan⁵ ti Phussadevatthero āha, Upatissatthero pana so vā vyādhī⁶ paṭikuppatu añño vā sakim gilāno ti nāmaṃ laddham laddham eva puna sammutikiccam⁵ n' atthīti āha. *orena ce channaṃ vassānaṃ* ti channaṃ vassānaṃ⁷ orimabhāge anto ti attho, padabhājane pana saṅkhyā-mattadassanattam ūnakachabbassānīti vuttaṃ. *anāpatti chabbassāni karotīti* yadā chabbassāni paripunnāni honti tadā santhatam karoti, dutiyapade pi⁸ yadā atirekachabbassāni honti tadā karotīti evaṃ attho daṭṭhabbo, na hi so vassāni⁹ karotīti, sesam uttānattham eva. samuttānādīni kosi-yasikkhāpadasadisān' evā¹⁰ 'ti. chabbassasikkhāpadavannaṇā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti nisīdanasanthatasikkhāpadaṃ. tattha *icchām' ahaṃ bhikkhave* ti bhagavā kira tam temāsam¹¹ na kiñci bodhaneyyasattam addasa, tasmā evaṃ āha, evaṃ sante pi tantivasena dhammadesanā kattabbā siyā yasmā pan' assa etad ahosi mayi okāsam karetvā paṭisallīne bhikkhū adhammikaṃ katikavattam karissanti tam Upaseno bhindissati aham tasa pasīditvā bhikkhūnaṃ dassanaṃ anujānissāmi tato nam¹² passitukāmā bahū bhikkhū dhutaṅgāni samādiyissanti ahañ ca tehi ujjhitasanthatappaccayā¹³ sikkhāpadaṃ paññāpessāmīti¹⁴ tasmā evaṃ āha: evaṃ bahūni hi ettha ānisaṃsānīti. *sapariso yena bhagavā ten' upasaṅka-*

¹ Bp. tattha uhadanti for ūhadanti.

² Bp.Ssp. ummi°.

³ Ssp. °sammatīti.

⁴ Bp.Ssp. °samati.

⁵ Ssp. sammati°.

⁶ Ssp. byādhī.

⁷ Ssp. omits channaṃ vassānaṃ.

⁸ Bp. omits pi.

⁹ Bp.Ssp. chabbassāni.

¹⁰ Ssp. eva idaṃ pana kiriyākiriyaṃ ti for evā.

¹¹ Ssp. anto before temāsam.

¹² Bp.Ssp. maṃ.

¹³ Bp.Ssp. °tapaccayā.

¹⁴ Bp. paññāpe°.

mīti¹ thero kira na bhikkhave ūnadasavassena upasampādetabbo yo upasampādeyya āpatti dukkaṭassā 'ti imasmim khandakasikkhāpade kathaṃ hi nāma tvaṃ moghaparisa aññehi ovadeyyo² anusāsiyo³ aññaṃ ovaḍitum anusāsītum maññissatīti evaṃ ādinā nayena garahaṃ labhivā yathā⁴ mayhaṃ parisāṃ nissāya garahaṃ adāsi so dān' āhaṃ bhagavantā ten' eva puṇṇacandasassirīkena⁵ sabbākārapari-puṇṇena mukhena brahmaghosaṃ niccharāpetvā⁶ parisāṃ yeva nissāya sādhu-kāraṃ dāpessāmiti suhadayo kulaputto atirekayo janasataṃ pakkamitvā⁷ parisāṃ vinetvā⁸ pañca-mattehi bhikkhusatehi parivuto puna bhagavantā upasaṅkanto,⁹ tena vuttaṃ sapariso yena bhagavā ten' upasaṅkamīti,¹ na hi sakkā buddhānaṃ aññathā ārādetum aññatra vaṇṇasampattiyā.¹⁰ *bhagavato avidūre nisinnō* ti vattasampattiyā parisuddhabhāvena nirāsaṃko siho viya kañca-napabbatassa¹¹ bhagavato avidūre nisinnō. *etad avocā* 'ti kathāya¹² samuṭṭhāpanatthaṃ etaṃ avoca. *manāpāni te bhikkhū paṃsukūlānīti* bhikkhū¹³ tava imāni paṃsukūlāni manāpāni attano ruciya khantiya gahitānīti attho. *na kho me bhante manāpānīti* bhante na mayā attano ruciya gahitāni galaggāhena viya matthakatālanena viya ca gahito 'mhīti dasseti. *paññāyissatīti* paññāto abhiññāto bhavissati, tattha sandissatīti vuttaṃ hoti. *na mayā apaññattaṃ paññāpessāmā*¹⁴ 'ti mayā sāvakā nāma appaññattaṃ¹⁵ na paññāpessāma,¹⁶ buddhavisayo hi eso yadidaṃ pācittiyāṃ dukkaṇa ti ādinā nayena appaññattasikkhāpadapaññāpanaṃ¹⁶ paññattasamucchindanaṃ¹⁷ vā ti.¹⁸ *samādāya* 'ti taṃ taṃ sikkhāpadaṃ samādiyivā sādhu suṭṭhū 'ti sampaticchitvā yathā paññattesu sabbasikkhāpadesu sikkhissāmā 'ti dasseti.

¹ Ssp. ūpa°.

² Bp. ovadiyo; Ssp. ovadaniyo.

³ Ssp. anusāsiyo.

⁴ Bp. Ssp. satthā.

⁵ Ssp. °sirikena.

⁶ Bp. nicchāretvā; Ssp. nicchārāpetvā.

⁷ Bp. paṭikkamitvā; Ssp. atikkamitvā.

⁸ Bp. cinitvā; Ssp. vinitvā.

⁹ Bp. °kamanto.

¹⁰ Bp. Ssp. vattasampa°.

¹¹ Ssp. guhāyaṃ *after this*.

¹² Ssp. kathā.

¹³ Bp. bhikkhu.

¹⁴ Ssp. paññā°.

¹⁵ Bp. apaññā°.

¹⁶ Bp. °paññāpanaṃ.

¹⁷ Ssp. paññattasikkhāpada° *for* paññatta°.

¹⁸ Bp. Ssp. omīti ti.

bhagavā tassa āradhacitto puna pi sādhu sādhu 'ti sādhu-kāram adāsi.¹ *anuññāt' āvuso* ti anuññātāṃ āvuso. *pihantā*² ti pihayantā. *santhatāni ujjhivā* ti santhate catutthacīvarasaññitāya sabbe³ santhatāni ujjhivā. *dhammim katham kathetvā*⁴ *bhikkhū āmantesi*ti bhagavā santhatāni vipakinnāni disvā saddhādeyyavinipātane kāraṇam n' atthi paribhogūpāyam⁵ nesam dassessāmīti dhammim katham katvā bhikkhū āmantesi. *sakim nivattham pi sakim pārutam*⁶ *pīti* sakim nisinnañ c' eva nipannañ ca. *sāmantā* ti ekapasasato vaṭṭam vā caturassam vā chinditvā gahitaṭṭhānam yathā vidatthimattam hoti evam gahetabbam, santharantena pana pāliyam vuttanayen' eva ekadese vā santharitabbam, vijaṭetvā vā missakam katvā santharitabbam, evam⁷ thirataram hotīti,⁸ sesam uttānattham eva. samuṭṭhānādīni kiriyaṅkiriyaṭṭā imassa sikkhāpadassa dvebhāgasikkhāpada-sadisānīti. nisīdanasanthasikkhāpadavaṇṇanā⁹ niṭṭhitā.

(imesu pana pañcasu santhatesu purimāni tīni vinayakamam katvā paṭilabbhitvā paribhuñjitum na vaṭṭanti, pacchimāni dve vaṭṭantīti veditabbāni.¹⁰)

Tena samayenā 'ti eḷakalomasikkhāpadam. *tattha uppaṇḍesun* ti kittakena¹¹ bhante kitānīti ādīni vadantā avahasiṃsu. *ṭhitako 'va āsumhīti*¹² yathā manussā araññato mahantaṃ dārubbhāram ānetvā kilantā ṭhitakā 'va pāṭenti evam pātesīti attho. *sahatthā* ti sahatthena attanā haritabbanīti vuttaṃ hoti. *bahi tiyojanam pāṭetīti* tiyojanato bahi pāṭeti. anantarāyena pana¹³ patane¹⁴ hatthato muttamatte lomagaṇanāya nissaggiyapācittiyāni,¹⁵ sace bahi tiyojane rukkhe vā thambhe vā paṭihaññitvā puna anto¹⁶ patanti

¹ Ssp. akāsi.

² Bp.Ssp. pihantā.

³ Bp.Ssp. sabba.

⁴ Bp.Ssp. katvā.

⁵ Bp. °gupāyam.

⁶ Bp. pārupitam.

⁷ Ssp. adds katarā.

⁸ Ssp. hoti.

⁹ Bp. °padam and omits vaṇṇanā niṭṭhitā; Ssp. °padam samattam.

¹⁰ Bp. °bbānīti.

¹¹ Ssp. adds te.

¹² Ssp. āsumbhīti.

¹³ Ssp. omits pana.

¹⁴ Bp.Ssp. patanake.

¹⁵ Ssp. nissaggiyāni pācittiyāni.

¹⁶ Ssp. abbhantare.

anāpatti, bhūmiyaṃ pativā t̥hatvā t̥hatvā¹ vaṭṭamānā eḷakalomaḥṇḍikā puna anto pavisati² āpatti yeva, anto t̥hatvā hatthena vā pādena vā yaṭṭhiyā vā vaṭṭeti t̥hatvā vā aṭṭhatvā³ vā vaṭṭamānā bhaṇḍikā gacchatu⁴ āpatti yeva, añño harissatīti t̥hapeti, tena harite pi āpatti yeva. suddhacittena t̥hapitaṃ vāto vā añño vā attano dhammatāya bahi pāṭeti āpatti yeva, saussāhattā acittakattā ca sikkhāpadassa. Kurundiyaḍīsu⁵ pana ettha anāpattīti vuttā, sā anāpatti. pāḷiyā na sameti. ubhato bhaṇḍikaṃ ekābaddhaṃ katvā ekaṃ⁶ bhaṇḍikaṃ anto sīmāya ekaṃ bahi sīmāya karonto t̥hapeti rakkhati tāva, ekābaddhe kāje pi es' eva nayo. yadi pana abandhitvā kājakotiyaṃ t̥hapitamattam eva hoti na rakkhati, ekābaddhe pi parivattetvā t̥hapite āpatti yeva. aññassa yāne yā ti ettha gacchante yāne va hatthipiṭṭhiyāḍīsu vā sāmikassa ajānantass' eva harissatīti t̥hapeti, tasmim tiyojanaṃ atikkante āpatti.⁷ āgacchante⁸ pi es' eva nayo, sace pana āgacchante⁸ yāne vā hatthipiṭṭhiyāḍīsu vā t̥hapetvā abhirūhitvā⁹ sāreti heṭṭha vā gacchanto codeti pakkosanto vā anubandhāpeti aññaṃ harāpetīti vacanato anāpatti. Kurundiyaḍīsu⁵ pana āpattīti vuttam, taṃ aññaṃ harāpetīti iminā na sameti. adinnādāne pana suṅkaghāte āpatti hoti, yā hi tattha āpatti sā idha anāpatti, yā idha āpatti sā tattha anāpatti, taṃ thānaṃ patvā aññavihito¹⁰ vā corādīhi vā upadduto gacchati āpatti yeva, sabbattha lomagaṇanāya āpatti paricchedo veditabbo. vāsādhippāyo¹¹ gantvā tato paraṃ haratīti yattha gato tattha uddesaparipucchādīnaṃ vā paccayānaṃ¹² vā alābhena tato paraṃ aññattha gacchati. tato pi aññatthā 'ti evaṃ yojanasatam pi harantassa anāpatti. *acchinnaṃ paṭilabbhitvā*¹³ ti corā acchinditvā niratthakabhāvaṃ ñatvā paṭidenti, taṃ harantassa anāpatti. *nissatṭhaṃ paṭilabbhitvā* ti vinayakammakataṃ paṭilabbhitvā

¹ Ssp. *does not repeat this.*

³ Bp. aṭṭhatvā.

⁵ Bp. Kurundi āḍīsu.

⁷ Ssp. *adds yeva.*

⁹ Ssp. abhiru°.

¹¹ Ssp. tiyojanaṃ *before* vāsā°.

¹³ Bp. labhitvā.

² Ssp. pavisanti.

⁴ Ssp. gacchanti.

⁶ Ssp. eka.

⁸ Ssp. agacchante.

¹⁰ Ssp. añña°.

¹² Bp. Ssp. °yādīnaṃ.

ti attho. kaṭabhaṇḍan¹ ti kataṃ bhaṇḍam² kambalakoja-vasanthatādi³ yaṃ kiñci antamaso suttakena baddhamattam pi. yo pana tanukapattatthavikantare vā ayogaamsavaṭṭakakāyabandhanādinaṃ⁴ antaresu vā pipphalikādinaṃ malarakkhaṇattham sipāṭiyam⁵ vā antamaso vātābādhiko kaṇṇacchidde pi lomāni pakkipitvā gacchati āpatti yeva. suttakena pana bandhitvā pakkhittam kaṭabhaṇḍakaṭṭhāne¹ tiṭṭhati, veṇiṃ katvā harati idam nidānamukham nāma āpatti yevā 'ti, sesam uttānattham eva. samuṭṭhānādisu idam eḷakalomasamuṭṭhānam nāma kāyato ca kāyacittato ca samuṭṭhāti, kiriya⁶ nosaññāvimokkham acittakam paṇṇattivajjam kāyakammaṃ ticittam tivedanan ti. eḷakalomasikkhāpadavaṇṇanā⁷ niṭṭhitā.⁸

Tena samayenā 'ti eḷakalomadhovāpanasikkhāpadam. tattha *riñcantī*ti ujjhanti vissajjenti⁹ na sakkonti anuyuñjitun ti vuttam hoti, sesam ettha purāṇacīvarasikkhāpade vuttanayam eva saddhim samuṭṭhānādihiti. eḷakalomadhovāpanasikkhāpadavaṇṇanā¹⁰ niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti rūpiyasikkhāpadam. tattha *paṭivimso*¹¹ ti koṭṭhāso. *jātarūparaḷatan* ti ettha jātarūpan ti suvaṇṇassa nāmaṃ, tam pana yasmā tathāgatassa vaṇṇasadisam hoti tasmā satthuvaṇṇo vuccatīti padabhājane vuttam, tass' attho yo satthuvaṇṇo lohaviseso idam jātarūpan nāmā 'ti. *raḷatan* pana saṅkho silā pavālam raḷatan jātarūpan ti ādisu rūpiyam vuttam, idha pana yaṃ kiñci vohāragamaniyam¹² kahāpaṇādi adhippetam. ten' ev' assa padabhājane kahāpaṇo lohamāsako ti ādi vuttam. tattha *kahāpano* ti suvaṇṇamayo¹³ vā rūpiyamayo vā pākātiko vā. *lohamāsako* ti tambalohādihi katamāsako. *dūrumāsako* ti sārādārunā vā veḷupesikāya vā antamaso tālapannena¹⁴ 'pi

¹ Bp.Ssp. kata°. ² Ssp. kalabhaṇḍakam. ³ Ssp. °ādim.

⁴ Bp. āyogaamsabaddhaka°; Ssp. āyogaamsabandhaka°.

⁵ Ssp. sipāṭikāya.

⁶ Bp. kriyam.

⁷ Bp.Ssp. °padam.

⁸ Bp.Ssp. niṭṭhitam.

⁹ Ssp. visajjenti.

¹⁰ Bp.Ssp. °padam niṭṭhitam.

¹¹ Bp. paṭiviso; Ssp. paṭiviso.

¹² Ssp. °gāma°.

¹³ Bp.Ssp. sovaṇṇa°.

¹⁴ Bp. °paṇṇenā; Ssp. °paṇṇena.

rūpaṃ chinditvā katamāsako. *jatamāsako* ti lākhāya vā niyyāsena¹ vā rūpaṃ samuṭṭhāpetvā katamāsako. *ye vohāraṃ gacchantīti* iminā pana padena yo yo yattha yattha janapade yadā yadā vohāraṃ gacchatī antamaso aṭṭhimayo pi cammamayo pi rukkhaphalabijamayo pi samuṭṭhāpitarūpo pi asamuṭṭhāpitarūpo pi sabbo saṅgahito.² icc' etaṃ sabbam pi rajataṃ jātarūpaṃ jātarūpamāsako vuttappabhedo sabbo pi rajatamāsako ti catubbidham nissaggiyavattum³ hoti, muttā maṇi saṅkho silā pavālaṃ lohitaṅko⁴ masāragallaṃ sattadhaññāni dāsi⁵ dāsa⁶ khetta vatthu pupphārāma phalārāmādayo ti idaṃ dukkaṭavattthu, suttaṃ phālo paṭako kappāso anekappakāraṃ aparannaṃ⁷ sappi navanītaṃ⁸ telaṃ⁹ madhu phāṇitādi bhesajjaṃ ca idaṃ kappiya-vattthu, tattha nissaggiyavattthum attano vā saṅgha gaṇa puggala cetiyānaṃ¹⁰ vā atthāya sampaticchitum na vaṭṭati, attano atthāya sampaticchato nissaggiyaṃ pācittiyaṃ,¹¹ sesānaṃ atthāya dukkaṭaṃ, dukkaṭavattthum sabbesam pi atthāya sampaticchato dukkaṭaṃ eva, kappiyavattthumhi anāpatti, sabbam pi nikkhipanattthāya bhaṇḍāgarikasīsenā sampaticchato upari ratanasikkhāpade āgatavāsena pācittiyaṃ. *uggaṇheyyā* 'ti gaṇheyya. yasmā pana gaṇhanto¹² āpattiṃ āpajjati ten' assa padabhājane sayam gaṇhāti nissaggiyaṃ pācittiyaṃ ti vuttaṃ, esa nayo sesapadesu pi. tattha jātarūparajatabhaṇḍesu kahāpaṇamāsakesu ca ekaṃ gaṇhato vā gaṇhāpayato vā ekā āpatti, sahasaṇ ce pi ekato gaṇhāti gaṇhāpeti vatthugaṇanāya āpattiyo. Mahāpaccariyaṃ pana Kurundiyaṃ ca sithilabaddhāya thavikāya sithilapūrite vā bhājane rūpagaṇanāya āpatti, ghaṇabaddhe¹³ pana ghaṇapūrite vā ekā va āpattīti vuttaṃ. upanikkhittasādiyaṃ pana idaṃ ayyassa hotū 'ti vutte sace pi cittaṇa sādīyati gaṇhitukāmo hoti, kāyena vācāya vā na yidaṃ kappattīti paṭikkhipati anāpatti, kāyavācāhi vā

¹ Ssp. niyāsena.² Bp.Ssp. °gahito.³ Bp.Ssp. °vatthu.⁴ Bp. °taṅgo.⁵ Bp.Ssp. dāsi.⁶ Ssp. dāsā.⁷ Ssp. aparannaṃ.⁸ Ssp. °nīta.⁹ Ssp. tela.¹⁰ Ssp. cetiyādīnaṃ.¹¹ Bp.Ssp. add hoti.¹² Ssp. paṭiggaṇ°.¹³ Ssp. °bandhe.

apaṭikkhipitvāpi¹ suddhacitto hutvā na yidaṃ amhākaṃ kappatīti na sādīyati anāpatti yeva. tīsu dvāresu hi yena kenaci paṭikkhittam paṭikkhittam eva hoti. sace pana kāyavācāhi apaṭikkhitvā¹ cittena adhvāseti kāyavācāhi kattabassa paṭikkhepassa akaraṇato akiriyasamuṭṭhānam, kāyadvāre² vacīdvāre ca āpattim āpajjati, manodvāre pana āpatti nāma n' atthi, eko sataṃ vā sahaṣṣaṃ vā pādamūle ṭhapeti tuyh' idaṃ hotū 'ti, bhikkhu na yidaṃ kappatīti paṭikkhipati, upāsako pariccattam mayā tumhākaṃ ti gato, añño tattha āgantvā pucchati kiṃ bhante idan ti. yaṃ tena ca³ attanā ca vuttam taṃ ācikkhitabbaṃ, so ce vadati gopayissāma⁴ bhante guttaṭṭhānam dassethā 'ti, sattabhūmakam⁵ pi pāsadam abhirūhitvā⁶ idaṃ guttaṭṭhānam ti ācikkhitabbaṃ, idha nikkhipāhīti na vattabbaṃ, ettāvatā⁷ kappiyaṃ ca akappiyaṃ ca nissāya ṭhitam hoti. dvāram pidahitvā rakkhantena vasitabbaṃ, sace kiñci vikkāyikabhaṇḍam pattam vā cīvaram vā āgacchati idaṃ gaheṣṣatha bhante ti vutte upāsaka atthi amhākaṃ iminā attho vatthuṃ⁷ ca evarūpaṃ nāma samvijjati kappiyakārako n' atthīti vattabbaṃ, sace so vadati ahaṃ kappiyakārako bhavissāmi dvāram vivaritvā dethā 'ti, dvāram vivaritvā imasmim okāse ṭhapitan ti vattabbaṃ, idaṃ⁸ gaṇhāti ca³ na vattabbaṃ, evam pi kappiyaṃ ca akappiyaṃ ca nissāya ṭhitam eva hoti, so ce taṃ gaheṭvā tassa kappiyabhaṇḍam deti vaṭṭati, sace adhikaṃ gaṇhāti na mayaṃ tava bhaṇḍam gaṇhāma nikkhipāhīti⁹ vattabbo.

saṅghamajjhe nissajjitabban ti ettha yasmā rūpiyaṃ nāma akappiyaṃ tasmā nissajjitabbaṃ, saṅghassa vā gaṇassa vā puggalassā 'ti na vuttam, yasmā pana taṃ paṭiggahitamattam eva na tena kiñci kappiyabhaṇḍam cetāpitam tasmā upāyena paribhogadassanattham saṅghamajjhe nissajjitabban ti vuttam. kappiyaṃ ācikkhitabbaṃ sappim¹⁰ vā ti pabbajitānam sappi vā telam vā vaṭṭati upāsakā 'ti evam ācikkhitabbaṃ. rūpiyapaṭiggāhakam ṭhapetvā sabbe^h eva

¹ Bp. appatī°.

³ Bp. omits ca.

⁵ Bp.Ssp. °bhūmikaṃ.

⁷ Bp.Ssp. vatthu.

⁹ Bp. nikkhamāhīti.

² Bp. adds ca.

⁴ Bp.Ssp. °ssāmi.

⁶ Ssp. °ruhitvā.

⁸ Bp. imaṃ.

¹⁰ Bp.Ssp. sappi.

paribhuñjitabban ti sabbehi bhājetvā paribhuñjitabbaṃ. rūpiyapaṭiggāhakena bhāgo na gahetabbo, aññesaṃ bhikkhūnaṃ vā ārāṃikānaṃ vā pattaḥbhāgam pi labhittvā¹ paribhuñjitum na vaṭṭati, antamaso makkaṭṭādihi tato haritvā araññe ṭhapitaṃ vā tesāṃ hatthato galitaṃ² vā tiracchāna-pariggahitaṃ³ pi paṃsukūlam pi na vaṭṭati yeva, tato āhaṭṭena phāṇitena senāsanaḍḍhūpanaṃ pi na vaṭṭati, sappinaṃ vā telena vā padīpaṃ katvā dīpāloke⁴ nipajjitum kaṣiṇaparikammaṃ pi kātum potthakaṃ pi vācetuṃ na vaṭṭati. telamaḍḍhuphāṇitehi pana sarīre vaṇaṃ makkhetum na vaṭṭati yeva, tena vatthunā mañcapīṭhādīni vā gaṇhanti uposathāgāraṃ vā bhojanasālaṃ vā karonti paribhuñjitum na vaṭṭati, chāyāpi gehaparicchadena ṭhitā na vaṭṭati, paricchadātikantā āgantukattā vaṭṭati. taṃ vatthum vissajjettvā katena maggena pi setunāpi nāvāya pi ulumpena pi gantum na vaṭṭati, tena vatthunā khaṇāpitāya pokkharaniyā ubbhitoḍḍakaṃ pātum vā paribhuñjitum vā na vaṭṭati, anto udake pana asati aññaṃ āgantukaḍḍakaṃ⁵ vā vassodakaṃ vā pavittṭhaṃ vaṭṭati, kītāya yena udakena saddhim kītā taṃ āgantukaṃ pi na vaṭṭati, taṃ vatthum upanikkhepaṃ ṭhapettvā saṅgho paccaye paribhuñjati te pi paccayā tassa na vaṭṭanti.⁶ ārāmo gahito hoti so pi paribhuñjitum na vaṭṭati, yadi bhūmī pi bijam pi akappiyaṃ n' eva bhūmim na phalaṃ paribhuñjitum vaṭṭati, sace bhūmim yeva kiṇitvā aññāni bijāni ropitāni phalaṃ vaṭṭati, atha bijāni kiṇitvā kappiya-bhūmiyaṃ ropitāni phalaṃ na vaṭṭati, bhūmiyaṃ nisīditum vā nipajjitum vā vaṭṭati.

sace so chaḍḍetvīti yattha katthaci khipati, athāpi na chaḍḍetvīti sayam gahettvā gacchati na vāretabbo. ne ce chaḍḍetvīti atha n' eva gahettvā gacchati na chaḍḍetvīti kim mayham iminā byāpārenā 'ti yena kāmaṃ pakkamati, tato yathā-vuttalakkaṇo rūpiyachaḍḍako sammannitabbo. yo na chandāgatin ti ādisu lobhavasena taṃ vatthum attano vā karonto attānaṃ vā ukkaṃsento⁷ chandāgatiṃ nāma gac-

¹ Ssp. paṭilabhitvā.

² Bp. galitaṃ.

³ Bp. tiracchānagatapari°.

⁴ Ssp. dīpālokena ni°.

⁵ Bp. °kaṃ udakaṃ.

⁶ Ssp. vaṭṭati.

⁷ Bp. °santo.

chati, dosavasena n' evāyaṃ mātikaṃ jānāti na vinayan ti param apasādentō dosāgatiṃ nāma gacchati, mohavasena muṭṭhapammuṭṭhassatibhāvaṃ¹ āpajjanto mohāgatiṃ nāma gacchati, rūpiyapaṭiggāhakassa bhayena chaḍḍetum avisahan-to bhayāgatiṃ nāma gacchati, evaṃ akaronto na chandā-gatiṃ gacchati . . . pe² . . . na bhayāgatiṃ gacchatīti vedi-tabbo. animittam katvā ti nimittam akatvā, akkhi³ nim-miletvā nadiyā vā papāte vā vanagahaṇe vā gūtham⁴ viya anapekkhena patitokāsam asamannāharantena pātetabban ti attho, evaṃ jigucchitabbe pi rūpiye bhagavā pariyāyena bhikkhūnam paribhogam ācikkhi. rūpiyapaṭiggāhakassa pana kenaci pariyāyena tato uppannapaccayaparibhogo na vaṭṭati, yathā cāyam etassa na vaṭṭati evaṃ asantasambhāvanāya vā kuladūsakakammena vā kuhanādīhi vā uppannapaccayā n' eva tassa na aññassa vaṭṭanti, dhammena samena uppannāpi apaccavekkhitvā⁵ paribhuñjitum na vaṭṭanti.

cattāro hi paribhogā theyyaparibhogo inaparibhogo dāyajaparibhogo sāmiparibhogo ti tattha saṅghamajjhe pi nisī-ditvā paribhuñjantassa dussīlassa paribhogo theyyapari-bhogo nāma, silavato apaccavekkhitaparibhogo⁵ inapari-bhogo nāma, tasmā cīvaram paribhoge paribhoge paccavekkhitabbam, piṇḍapāto ālope ālope, tathā asokkontena purebhattam⁶ pacchābhattam⁶ purimayāma-majjhimayāma⁷-pachimayāmesu c' assa⁸ apaccavekkhato⁹ aruṇo uggacchati inaparibhogatṭhāne tiṭṭhati. senāsanam pi paribhoge pari-bhoge paccavekkhitabbam, bhesajjassa paṭiggahāne pi pari-bhoge pi satipaccayatā vaṭṭati, evaṃ sante pi paṭiggahāne satim katvā paribhoge akarontass' eva āpatti, paṭiggahāne pana satim akatvā paribhoge karontassa anāpatti. catub-bidhā hi suddhi desanāsuddhi samvarasuddhi pariyetṭhisud-dhi¹⁰ paccavekkhanasuddhīti, tattha desanāsuddhi nāma

¹ Ssp. muṭṭhappa°.

² Bp. na dosāgatiṃ gacchati na mohāgatiṃ gacchati for . . . pe . . .

³ Bp.Ssp. akkhini nimmiletvā.

⁴ Ssp. gūthakam.

⁵ Bp. appacca°.

⁶ Bp.Ssp. °bhatta.

⁷ Bp. omits majjhimayāma.

⁸ Bp.Ssp. sa c' assa.

⁹ Bp. appa°, and adds 'va; Ssp. also adds 'va.

¹⁰ Ssp. pariyitṭhi°.

pātimokkhasaṃvarasīlaṃ,¹ taṃ hi desanāya sujjanato desanāsuddhīti vuccati, saṃvarasuddhi nāma indriyasamvarasīlaṃ, taṃ hi na pun² evaṃ karissāmīti cittādhītthānasamvaren' eva sujjanato saṃvarasuddhīti vuccati, pariyeṭṭhisuddhi³ nāma ājīvapārisuddhisīlaṃ, taṃ hi anesanaṃ pahāya dhammena samena paccaye uppādentassa pariyesanāya⁴ suddhattā pariyeṭṭhisuddhīti³ vuccati, paccavekkhanasuddhi nāma paccayaparibhogasannissitasīlaṃ, taṃ hi paṭisaṅkhā yoniso cīvaraṃ paṭisevatīti ādinā nayena vuttena paccavekkhanena sujjanato paccavekkhanasuddhīti vuccati, tena vuttam paṭiggahane pana satim akatvā paribhoge karon-tassa anāpattīti. sattannaṃ sekkhānaṃ paccayaparibhogo dāyajjaparibhogo nāma, te hi bhagavato puttā tasmā pitu-santakānaṃ paṇḍarānaṃ dāyādā hutvā te paccaye paribhuñjanti, kim pana te bhagavato paccaye paribhuñjanti gihīnaṃ paccaye paribhuñjantīti. gihīni dinnāpi bhagavatā anuññā-tattā bhagavato santakā honti tasmā⁵ bhagavato paccaye paribhuñjantīti veditabbam, Dhammadāyādasuttaṃ c' ettha sādhakam. khīṇāsavānaṃ paribhogo sāmiparibhogo nāma, te hi taṇhāya⁶ dāsavyam atitattā sāmīno hutvā paribhuñjanti,⁷ iti imesu paribhogesu sāmiparibhogo ca dāyajjaparibhogo ca sabbesam pi vaṭṭati, inaparibhogo na vaṭṭati, theyyaparibhoge kathāy' eva n' atthi.

apare pi cattāro paribhogā lajjiparibhogo⁸ alajjiparibhogo dhammiyaparibhogo adhammiyaparibhogo ti. tattha alajjino lajjinā saddhim paribhogo vaṭṭati āpattiyaṃ na kāretabbo, lajjino alajjinā saddhim yāva na jānāti tāva vaṭṭati ādito paṭṭhāya hi alajjī nāma n' atthi, tasmā yadāssa alajjibhāvaṃ jānāti tadā vattabbo tumhe kāyadvāre vacīdvāre ca vītikkamaṃ karotha taṃ appatirūpaṃ⁹ mā evaṃ akatthā¹⁰ 'ti, sace anādiyitvā karoti yeva yadi tena saddhim paribhogaṃ karoti so pi alajjī yeva hoti, yo pi attano bhārabhūtena alajjinā¹¹ saddhim paribhogaṃ karoti so pi nivāretabbo,

¹ Ssp. pāti°.² Bp.Ssp. puna.³ Ssp. pariyeṭṭhi°.⁴ Ssp. adds yeva.⁵ Ssp. adds te.⁶ Ssp. taṇhā.⁷ Bp. °jantīti for °janti, iti; Ssp. °janti and omits iti.⁸ Bp. lajjī°.⁹ Ssp. apatirūpaṃ.¹⁰ Ssp. akaritthā.¹¹ Bp. adds 'va.

sace na oramati ayam pi alajjī yeva hoti, evaṃ eko alajjī alajjī satam pi karoti. alajjino pana alajjinā 'va saddhim paribhoge āpatti nāma n' atthi, lajjino lajjinā saddhim paribhogo dvinnam khattiyakumārānaṃ suvaṇṇa-pātiyaṃ bhojanaśadiso ti.¹ dhammiyādhhammiyaparibhogo paccayavasen' eva veditabbo, tattha sace puggalo alajjī piṇḍapāto² adhammiyo ubho jegucchā, puggalo alajjī piṇḍapāto dhammiyo puggalaṃ jigucchitvā piṇḍapāto na gaḥetabbo. Mahāpaccariyaṃ pana dussilo saṅghato ud-desabhattādini labhitvā saṅghass' eva deti, tāni³ yathā dānam eva gatattā⁴ vaṭṭantīti vuttaṃ, puggalo lajjī piṇḍapāto adhammiyo piṇḍapāto jeguccho na gaḥetabbo, puggalo lajjī piṇḍapāto pi dhammiyo vaṭṭati.

apare dve paggaḥā dve ca paribhogā, lajjipaggaho⁵ alajjipaggaho dhammaparibhogo āmisaparibhogo ti. tattha alajjino⁶ lajjim paggaḥetum vaṭṭati, na so āpattiyā kāretabbo, sace pana lajjī alajjim paggaṇhāti anumodanāya ajjesati dhammakathāya ajjesati kulesu upatthambheti itaro pi amhākaṃ ācariyo īdiso ca īdiso cā 'ti tassa parisatim vaṇṇaṃ bhāsati ayam sāsaṇaṃ osakkāpeti antaradhāpetīti veditabbo. dhammaparibhogaāmisaparibhogesu pana yattha āmisaparibhogo vaṭṭati tattha dhammaparibhogo pi vaṭṭati, yo pana koṭiyaṃ tīto gaṇtho tassa puggalassa accayena nassissati taṃ dhammānuggahena uggaṇhitum vaṭṭatīti vuttaṃ, ta-trīdaṃ vatthu, mahābhaye kira ekass' eva bhikkhuno Mahāniddeso paṇḍito ahoṣi, atha catunīkāyika-Tissattherassa upajjhāyo Mahātipitakatthero nāma Mahārakkhittheraṃ āha: āvuso Mahārakkhita etassa santike Mahāniddesaṃ gaṇhāhīti, pāpo kirāyaṃ bhante na gaṇhāmīti, gaṇh' āvuso ahaṃ te santike nisīdissāmīti, sādhu bhante tumhesu nisīnesu gaṇhissāmīti⁷ paṭṭhapetvā rattindivaṃ niraṇṭaraṃ pariyāpūnanto osāpanadivase⁸ heṭṭhā mañce itthim disvā bhante sutam yeva me pubbe sac' āhaṃ evaṃ jāneyyaṃ na īdisassa santike dhammaṃ pariyāpūneyyaṃ ti āha. tassa pana

¹ Ssp. omits ti.² Bp.Ssp. etāni.³ Bp. lajjī.⁴ Ssp. uggaṇh°.⁵ Bp.Ssp. add pi.⁶ Bp. gaḥitattā.⁷ Bp. 'nā.⁸ Bp.Ssp. osānadivase.

santike bahū mahāttherā uggaṇhitvā Mahāniddeṣaṃ paṭiṭṭhāpesuṃ.

rūpiye rūpiyasaññīti ettha sabbam pi jātarūparajataṃ rūpiyasaṅgaham eva gatan ti veditabbam, rūpiye vematiko ti vuvannaṃ nu kho kharapattaṃ nu kho ti ādinā nayena saṃsayajāto. rūpiye arūpiyasaññīti suvaṇṇādīsu kharapat-tādīsaññī. api ca puñṇakāmā rājorodhādayo bhattakhajjaka-gandhapiṇḍādīsu pakkhipitvā hiraññasuvaṇṇaṃ denti, coḷa-bhikkhāya carantānaṃ dasante baddhakahāpaṇādīhi yeva saddhiṃ coḷakāni denti, bhikkhū bhattādīsaññāya vā coḷa-kasaññāya vā paṭiṇṇhanti¹ evaṃ rūpiye arūpiyasaññī rūpiyaṃ paṭiṇṇhatīti² veditabbo, paṭiṇṇhantena³ pana imasmiṃ gehe idaṃ laddhaṃ ti sallakkhetabbam, yena hi asatiyā dinnam hoti 30 satim labhitvā⁴ puna āgacchati, ath' assa vattabbam tava coḷakam⁵ passāhīti, sesam ettha uttānat-tham eva. samuṭṭhānādīsu chasamuṭṭhānaṃ,⁶ siyā kiriya gahaṇena⁷ āpajjanato, siyā akiriya⁸ paṭikkhepassa akaraṇato, rūpiyasaññāvādakaupassutisikkhāpadāni hi tīṇi ekapari-cchedāni, nosaññāvimokkham acittakam paṇṇattivajjam kā-yakammaṃ⁹ vacikkammaṃ ticittam tivedanan ti. rūpiyasik-khāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.¹⁰

Tena samayenā 'ti rūpiyavohārasikkhāpadam.¹¹ tattha nānappakāraṇaṃ ti katākatādivasena anekavidham. *rūpiya-saṃvohāraṇaṃ*¹² ti jātarūparajatapari-vattanaṃ. samāpajantīti paṭiggahaṇass' eva paṭikkhittattā¹² paṭiggahitaparivattane dosaṃ apassantā karonti, sīsūpagan ti ādīsu sīsam upagac-chatīti *sīsūpagan*, potthakesu pana sīsūpakan ti likhitam, yassa kassaci sīsālaṅkāraṇaṃ etam adhivacanaṃ, esa nayo sab-battha. *katena katan* ti ādīsu suddho rūpiyasamvohāro¹¹, yeva. *rūpiye rūpiyasaññīti* ādimhi purimasikkhāpade vutta-vatthūsu nissaggiyavatthunā nissaggiyavatthum cetāpen-

¹ Bp.Ssp. paṭiṇṇhanti.

² Bp. gaṇhātīti; Ssp. paṭiṇṇhātīti.

³ Bp.Ssp. paṭiṇṇhaṃ.

⁴ Bp.Ssp. paṭilabhitvā.

⁵ Ssp. colakam.

⁶ Ssp. chassamuṃ.

⁷ Bp. kriyam kapaṇaṇa.

⁸ Bp. akriyam.

⁹ Bp. kamma.

¹⁰ Bp.Ssp. sikkhāpaṃ niṭṭhitam.

¹¹ Bp. rūpiyasamvohāro; Ssp. rūpiyasavyohāro.

¹² Ssp. paṭikkhittattā.

tassa mūlagahaṇe purimasikkhāpadena nissaggiyaṃ pācittiyaṃ, aparāparaṃ¹ parivattane iminā nissaggiyapācittiyaṃ² eva, nissaggiyavattthunā dukkaṭavattthum vā kappiyavattthum vā cetāpentassa³ pi es' eva nayo. yo hi ayam arūpiye rūpiyasaññī rūpiyaṃ cetāpetīti ādi dutiyo tiko vutto tassānūlomattā avutto pi ayam aparo⁴ rūpiye rūpiyasaññī arūpiyaṃ cetāpetīti ādi tiko veditabbo, attano vā hi arūpiyena parassa rūpiyaṃ cetāpeyya attano vā rūpiyena parassa arūpiyaṃ ubhayathāpi rūpiyasamvohāro⁵ kato yeva hoti, tasmā pāliyaṃ⁶ ekantena rūpiyapakke eko yeva tiko vutto ti. dukkaṭavattthunā pana nissaggiyavattthum cetāpentassa mūlagahaṇe⁷ purimasikkhāpadena dukkaṭaṃ, pacchāparivattane⁸ iminā nissaggiyapācittiyaṃ,² garukassa cetāpitattā dukkaṭavattthunā dukkaṭavattthum eva kappiyavattthum vā cetāpentassa mūlagahaṇe⁷ purimasikkhāpadena dukkaṭaṃ, pacchāparivattane pi iminā dukkaṭaṃ eva, kasmā, akappiyavattthunā cetāpitattā. Andhakatṭhakathāyaṃ pana sace kayavikkayaṃ samāpajjeyya nissaggiyaṃ pācittiyaṃ ti bhāsitaṃ taṃ dubbhāsitaṃ, kasmā, na hi dānagahaṇato⁹ añño kayavikkayo nāma atthi, kayavikkayasikkhāpadaṃ ca kappiyavattthunā kappiyavattthuparivattanaṃ¹⁰ eva sandhāya vuttaṃ, taṃ ca kho aññatra sahadhammikehi, idaṃ sikkhāpadaṃ rūpiyena ca rūpiyārūpiyacetāpanaṃ arūpiyena ca rūpiyacetāpanaṃ dukkaṭavattthunā pana dukkaṭavattthuno cetāpanaṃ n' eva idha na tattha pāliyaṃ⁶ vuttaṃ, na c' ettha anāpatti bhavituṃ arahati, tasmā yath' eva dukkaṭavattthuno paṭiggahaṇe dukkaṭaṃ tath' eva tassa vā tena vā cetāpane pi dukkaṭaṃ yuttan ti bhagavato adhippāyāññūhi vuttaṃ. kappiyavattthunā pana nissaggiyavattthum cetāpentassa mūlagahaṇe¹¹ purimasikkhāpadena anāpatti pacchāparivattane iminā nissaggiyapācittiyaṃ,¹² vuttaṃ h' etaṃ arūpiye arūpiyasaññī rūpiyaṃ cetāpeti nissaggiyaṃ pācit-

¹ Bp. °para.³ Ssp. °ssā.⁵ Ssp. sabyohāro.⁷ Bp. mūlaggahaṇe.⁹ Bp. dānagga°.¹¹ Bp. mūlagga°.² Ssp. °ggiyaṃ pāci°.⁴ Bp. adds pi.⁶ Ssp. pāliyaṃ.⁸ Bp. adds pi.¹⁰ Ssp. °vattthum pariva°.¹² Bp. Ssp. °ggiyaṃ pāci°.

tiyan ti, ten' eva¹ dukkaṭavattthum cetāpentassa mūlapatig-gahaṇe tath' eva anāpatti, pacchāparivattane iminā dukka-taṃ, kasmā, akappiyassa cetāpitattā². kappiyavattthunā pana kappiyavattthum aññatra sahadhammikehi cetāpentassa mū-lagahaṇe² purimasikkhāpadena anāpatti, pacchāparivattane upari kayavikkayasikkhāpadena nissaggiyaṃ³ pācittiyaṃ, kayavikkayaṃ mocetvā gahantassa upari sikkhāpadena pi anāpatti vadḍhiṃ payojentassa dukkaṭaṃ.

imassa ca rūpiyasamvohārassa⁴ garubhāvadipakaṃ idaṃ pattacatukkaṃ vedittabbaṃ, yo hi rūpiyaṃ uggaṇhitvā tena ayabījaṃ samuṭṭhāpeti, taṃ koṭṭhāpetvā tena lohena pattam kāreti ayaṃ patto mahāakappiyo nāma na sakkā kenaci upāyena kappiyo kātum, sace hi taṃ vināsetvā thālakam kāreti tam pi akappiyaṃ, vāsim kāreti tāya chinnaṃ danta-katṭham pi akappiyaṃ, balisaṃ⁵ kāreti tena māritā mac-chāpi akappiyā, vāsiphalaṃ tāpetvā udakaṃ vā khīraṃ vā uṇhāpeti tam pi akappiyaṃ eva. yo pana rūpiyaṃ uggaṇhitvā tena pattam kiṇāti ayaṃ pi patto akappiyo, pañcannam pi sahadhammikānaṃ na kappatīti Mahāpaccariyaṃ vuttaṃ, sakkā pana kappiyo kātum so hi mūle mūlasāmikānaṃ patte ca pattasāmikānaṃ dinne kappiyo hoti, kappiyabhaṇḍam datvā gahetvā paribhuñjitum vaṭṭati. yo pi rūpiyaṃ uggaṇhāpetvā kappiyakārakena saddhiṃ kammārakulaṃ gantvā pattam disvā ayaṃ mayhaṃ ruccatīti vadati, kappiyakārako ca taṃ rūpiyaṃ datvā kammāraṃ saññāpeti, ayaṃ⁶ patto kappiyavohārena gahito pi dutiyapattasadiṣo yeva, mūlassa sampatīcchitattā akappiyo,⁷ kasmā, sesānaṃ na kappatīti. mūlassa anissaṭṭhattā. yo pana rūpiyaṃ asampatīcchitvā therassa pattam kiṇitvā⁸ dehīti pahitakappiyakārakena sad-dhiṃ kammārakulaṃ gantvā pattam disvā ime kahāpaṇe gahetvā imam dehīti kahāpaṇe dāpetvā gahito ayaṃ patto etass' eva bhikkhuno na vaṭṭati dubbicāritattā, aññesaṃ pana vaṭṭati mūlassa asampatīcchitattā. Mahāsummatthe-rassa kira upajjhāyo Anuruddhatthero nāma ahosi. so attano

¹ Bp. Ssp. *insert* kappiyavattthunā.

² Bp. mūlagga°.

³ Bp. °ggiya.

⁴ Ssp. °sabyohā°.

⁵ Bp. balisaṃ.

⁶ Ssp. *adds* pi.

⁷ Ssp. *adds* 'va.

⁸ Ssp. kiṇitvā.

evarūpaṃ pattaṃ sappissa pūretvā saṅghassa nissajji. ti-
piṭaka-Cūlanāgatttherassa pi saddhivihārikānaṃ evarūpo patto
ahosi, taṃ thero¹ sappissa pūrāpetvā saṅghassa nissajjā-
pesīti, idaṃ akappiyapattacatukkaṃ. sace pana rūpiyaṃ
asampāticchitvā therassa pattaṃ kīritvā² dehīti pahita-
kappiyakārakena saddhīm kammārakulaṃ gantvā pattaṃ
disvā ayaṃ mayhaṃ ruccatīti vā im' āhaṃ gahessāmīti vā
vadati, kappiyakārako 'va³ taṃ rūpiyaṃ datvā kammāraṃ
saññāpeti ayaṃ patto sabbakappiyo buddhānaṃ pi pari-
bhogaṛaho ti.⁴ arūpiye rūpiyasaññīti kharapattādisu suvaṇ-
ṇādisaññī. āpatti dukkaṭassā 'ti sace tena arūpiyaṃ cetā-
peti dukkaṭāpatti hoti, es' eva nayo vematike, arūpiyasañ-
ñissa pana pañcahi sahadhammikehi saddhīm idaṃ gahetvā
idaṃ⁵ detha 'ti kayavikkayaṃ karontassāpi anāpatti. se-
saṃ uttānaṃ eva, chasamuṭṭhānaṃ kiriyaṃ nosaññāvimok-
khaṃ acittakaṃ paṇṇattivajjaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ
ticcittaṃ tivedanaṃ ti. rūpiyasaṃvohārasikkhāpadavaṇṇanā
niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti kayavikkayasikkhāpadaṃ. tattha
katīhi⁶ pi tyāyan ti kati te ayaṃ. hikāro pan' ettha pada-
pūraṇo, pikāro garahāyaṃ. ayaṃ dubbalasaṅghāṭī⁷ tava
katidivasāni bhavissatīti attho, athavā katiham pi tyāyan ti
pi pāṭho, tattha katihaṃ ti kati ahāni kati divasānīti vuttaṃ
hoti, sesaṃ vuttanayaṃ eva. *katīhi⁸ pi myāyan* ti idaṃ pi
eten' eva nayena veditabbaṃ. *gihi⁸ pi naṃ gihiṣṣā* 'ti ettha
naṃ ti nāma' atthe nipāto, gihi⁸ nāma gihiṣṣā 'ti vuttaṃ hoti.
nānappakārakaṃ ti cīvarādināṃ kappiyabhaṇḍānaṃ vasena
anekavidhaṃ, ten' ev' assa padabhājanā cīvaraṃ ādīnaṃ katvā
dasikasuttapariyosānaṃ kappiyabhaṇḍaṃ eva dassitaṃ, akap-
piyabhaṇḍaparivattanaṃ hi kayavikkayaṃ gahaṃ na gac-
chati. *kayavikkayaṃ* ti kayaṃ c' eva vikkayaṃ ca. iminā
imaṃ dehīti ādinā hi⁹ nayena parassa kappiyabhaṇḍaṃ gaṇ-
hanto kayaṃ āpajjati,¹⁰ attano kappiyabhaṇḍaṃ dento vik-

¹ Bp. adds pi.² Ssp. kīritvā.³ Ssp. ca.⁴ Ssp. omits ti.⁵ Bp. imaṃ.⁶ Bp. katihi.⁷ Bp.Ssp. dubbalā°.⁸ Bp. gihi; Ssp. adds pi.⁹ Ssp. omits hi.¹⁰ Bp.Ssp. samāpajjati.

kayaṃ. ajjhācaratīti adhibhavitvā caratī, vītikkamavācam bhāsatīti attho. yato kayitañ ca hoti vikkitañ¹ cā 'ti yadā kayitañ ca hoti parabhaṇḍaṃ attano hatthagataṃ karontena vikkitañ² ca attano bhaṇḍaṃ parahatthagataṃ karontena, iminā iman ti ādivacanānurūpato pana pāṭhe paṭhamāṃ attano bhaṇḍaṃ dassitaṃ.

nissajjitabban ti evaṃ parassa hatthato ³kayavikkaya-vasena gahitaṃ kappiyaṃ bhaṇḍaṃ³ nissajjitabbaṃ. ayaṃ hi kayavikkayo tṭhapetvā pañcasahadhammike avasesehi gihihi⁴ pabbajitehi antamaso mātāpitūhi pi saddhim na vaṭṭati. tatrāyaṃ vinicchayo, vatthena vā vatthaṃ hotu bhāttena vā bhattaṃ⁵ yaṃ kiñci kappiyaṃ iminā imaṃ dehīti vadati dukkaṭaṃ, evaṃ vatvā mātuyāpi attano bhaṇḍaṃ deti dukkaṭaṃ, iminā imaṃ dehīti vutto vā imaṃ dehi imaṃ te dassāmiti vatvā vā mātuyāpi bhaṇḍaṃ attanā⁶ gaṇhāti dukkaṭaṃ, attano bhaṇḍe⁷ parahatthaṃ parabhaṇḍe ca attano hatthaṃ sampatt enissaggiyaṃ. mātaraṃ⁸ pana pitaraṃ vā imaṃ dehīti vadato viññatti na hoti, imaṃ gaṇhāhīti dadato⁹ saddhādeyyavinipātanaṃ na hoti, aññāta-kaṃ imaṃ dehīti vadato viññatti hoti imaṃ gaṇhāhīti dadato⁹ saddhādeyyavinipātanaṃ,¹⁰ iminā imaṃ dehīti kayavikkayaṃ āpajjato nissaggiyaṃ. tasmā kappiyabhaṇḍaṃ parivattantena mātāpitūhi pi¹¹ saddhim kayavikkayaṃ aññātakehi saddhim tisso āpattiyo mocentena parivattetabbaṃ. tatrāyaṃ parivattanā¹² vidhi, bhikkhussa pāṭheyyataṇḍulā honti, so antarāmagge bhattahatthaṃ¹³ purisaṃ disvā amhākaṃ taṇḍulā atthi na ca no imehi attho bhāttena pana attho ti vadati, puriso taṇḍule gahetvā bhattaṃ deti vaṭṭati, tisso pi āpattiyo na honti, antamaso nimittakammamattam pi na hoti, kasmā mūlassa atthitāya, parato ca vuttam eva idaṃ amhākaṃ atthi amhākaṃ ca iminā ca iminā ca attho ti bhānatīti, yo pana evaṃ akatvā iminā imaṃ dehīti parivatteti

¹ Bp.Ssp. vikkī.^o

² Bp. vikkitañ; Ssp. vikkayitañ.

³⁻³ Bp. kayavasena gahitakappiyabhaṇḍaṃ; Ssp. kayavikkayavasena gahitaṃ kappiyabhaṇḍaṃ.

⁴ Bp.Ssp. gihi.

⁵ Bp. adds hotu.

⁶ Ssp. attano.

⁷ Bp. adds ca.

⁸ Bp. adds vā.

⁹ Bp.Ssp. vadato.

¹⁰ Bp.Ssp. add hoti.

¹¹ Bp.Ssp. omī pi.

¹² Bp.Ssp. °ttana.

¹³ Ssp. °hattha.

yathā vatthukam eva. vighāsādaṃ disvā imaṃ odanaṃ bhuñjitvā rajanaṃ vā dārūṇi vā āharā 'ti vadati¹ rajanajal-ligaṇanāya² dārugaṇanāya ca nissaggiyāni honti, imaṃ odanaṃ bhuñjitvā idaṃ³ nāma karoṭhā 'ti dantakārakādīhi sippikehi dhammakarakādīsu⁴ taṃ taṃ parikkhāraṃ kareti rajakehi vā vatthaṃ dhovāpeti yathāvatthukam eva, nahāpi-tena kese chindāpeti kammakarehi navakammaṃ kareti yathāvatthukam eva. sace pana idaṃ bhattaṃ bhuñjitvā idaṃ karoṭhā 'ti na vadati idaṃ⁵ bhattaṃ bhuñja bhutto 'si bhuñjasi⁶ bhuñjissasi idaṃ⁷ nāma karoḥīti vadati vaṭṭati, ettha ca kiñcāpi vatthadhovane vā kesacchedane vā bhūmi-sodhanādinavakamme vā parabhaṇḍaṃ attano hatthagataṃ nissajjitabbaṃ nāma n' atthi. Mahāaṭṭhakathāyaṃ pana daḷhaṃ katvā vuttattā na sakkā etaṃ⁸ paṭikkhipitum tasmā yathā nissaggiyavatthumhi paribhutte vā naṭṭhe vā pācittiyaṃ deseti evaṃ idhāpi desetabbaṃ.

kayavikkaye kayavikkayasāññīti ādimhi yo kayavikkayaṃ samāpajjati so tasmim kayavikkayasāññī vā bhavatu vema-tiko vā na kayavikkayasāññī vā nissaggiyapācittiyam⁹ eva, mūlatike¹⁰ dvīsu padesu dukkaṭaṃ evā 'ti evaṃ attho daṭṭhab-bo. *agghaṃ pucchati* ayaṃ tava patto kim agghatīti puc-chati, idaṃ nāma 'ti vutte pana sace tassa kappiyabhaṇḍaṃ mahagghaṃ hoti evaṃ ca naṃ paṭivadati upāsaka mama idaṃ vatthum¹¹ mahagghaṃ tava pattaṃ aññassa dehīti, taṃ sutvā itaro aññaṃ thālakam pi dassāmīti vadati gaṇhitum vaṭṭati, idaṃ¹² amhākaṃ atthīti vuttalakkhaṇe patati,¹⁰ sace so patto mahaggho bhikkhuno vatthū⁹ appagghaṃ pattasāmiko¹¹ c' assa appagghabhāvaṃ na jānāti patto na gaṇhetabbo, mama vatthum⁹ appagghaṃ ti ācikkhitabbaṃ mahagghabhāvaṃ ñatvā vañcetvā gaṇhanto hi bhaṇḍaṃ¹² agghāpetvā kare-tabbataṃ āpajjati, sace pattasāmiko¹¹ hotu bhante sesaṃ mama puññaṃ bhavissatīti deti vaṭṭati.

¹ Ssp. deti.² Bp.Ssp. rajanachallī°, and Ssp. adds ca.³ Bp. imaṃ.⁴ Bp.Ssp. dhama° for dhamma°.⁵ Ssp. omits bhuñjasi.⁶ Bp. taṃ.⁷ Ssp. °ggiyaṃ pācittiyaṃ.⁸ Bp.Ssp. cūlattike.⁹ Bp.Ssp. vatthu.¹⁰ Ssp. pati.¹¹ Ssp. pattassā°.¹² Bp. gaṇhitabhaṇḍaṃ.

kappiyakāraḥassa ācikkhatīti yassa hatthato bhaṇḍam gaṇhāti tam ṭhapetvā aññaṃ antamaso tassa puttabhātīkam¹ pi kappiyakāraḥ katvā iminā idam² nāma gaṇetvā dehīti vadati³ ācikkhati, so ce cheko hoti purappunam apanetvā vivadetvā gaṇhāti⁴ tuṇhībhūtena ṭhātabbam, no ce cheko hoti na jānāti gaṇetum vāṇijako⁵ tam vañceti mā gaṇhā 'ti vattabbo. *idam amhākan* ti ādimhi idam paṭiggahitatelam⁶ vā sappi vā amhākaṃ atthi amhākaṃ ca aññaena apaṭiggahitakena⁷ attho ti bhaṇati, sace so tam gaṇetvā aññaṃ deti paṭhamam attano telam na mināpetabbam, kasmā, nāliyamhi⁸ avasiṭṭhatelam⁹ hoti tam pacchā minantassa apaṭiggahitakam⁷ dūseyyā 'ti, sesam uttānam eva. chasamuṭṭhānam kiriya nosaññāvimokkham acittakam paṇṇattivajjam kāyakammaṃ vacikammaṃ ticittam tivedanam ti. kayavikkayasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

niṭṭhito ca dutiyo vaggo.

Tena samayenā 'ti pattasikkhāpadaṃ. tattha *pattavaṇijjan* ti gāmanigamādisu vicarantā pattavaṇijjam vā karissanti. *āmattikāpaṇam vā* ti amattāni vuccanti bhājanāni, tāni yesam bhaṇḍam¹⁰ te āmattikā, āmattikānam¹¹ āpaṇam āmattikāpaṇam, kulālabhaṇḍavāṇijjakāpaṇan¹² ti attho. *tayo pattassa vaṇṇā* ti tiṇi pattassa pamāṇāni. *aḍḍhāḥhakodanam gaṇhātīti* Magadha-nāliya dvinnam taṇḍulanāḷīnam¹³ odanam gaṇhāti, Magadha-nāli nāma aḍḍhaterasapālā¹⁴ hotīti Andhakaatṭhakathāyam¹⁵ vuttam, Sihaḷadīpe¹⁶ pakatināli mahantā Damiḷanāli khuddikā¹⁷ Magadha-nāli pamāṇayuttā, tāya Magadha-nāliya diyaḍḍhanāli ekā Sihaḷa-nāli hotīti Mahāatṭhakathāyam vuttam, catubhāgam¹⁸ odanam¹⁸ ti odanassa catutthabhāgappamāṇam odanam¹⁸ tam hatthahāriyassa muggasū-

¹ Bp.Ssp. °bhātukam.

² Bp. imam.

³ Bp.Ssp. omīti vadati.

⁴ Bp. gaṇhāti.

⁵ Bp. vāṇijjako.

⁶ Ssp. °hitam telam.

⁷ Bp. appaṭi°.

⁸ Ssp. telanāli°.

⁹ Ssp. °siṭṭham telam.

¹⁰ Bp. bhaṇḍāni; Ssp. bhaṇḍan ti te for bhaṇḍam te.

¹¹ Bp. inserts tesam before this.

¹² Ssp. °vāṇija°.

¹³ Ssp. °pallā.

¹⁴ Bp.Ssp. °katṭha°.

¹⁵ Bp. °dīpake.

¹⁶ Bp.Ssp. khuddakā.

¹⁷ Ssp. °bhaga.

¹⁸ Bp. khādanan; Ssp. khādanīyan.

passa vasena veditabbaṃ. tadūpiyaṃ¹ byañjanan ti tassa odanassa anurūpaṃ macchamaṃsasākaphalakaḷīrādi byañjanam, tatthāyaṃ² viniṇṇhaya, anupahatapurāṇasālitaṇḍulānaṃ sukoṭṭhitaparisuddhānaṃ³ dve Magadha-nāliyo gahetvā tehi taṇḍulehi anuttaṇḍulam akilīṇṇam⁴ apiṇḍitaṃ suvisaḍaṃ⁵ kundamakularāsisadisaraṃ⁶ avassāvitodanaṃ pacitvā niravasesaṃ patte pakkhipitvā tassa odanassa catutthabhāgappamaṇo nātighaṇo nātitanuko hatthahāriyo sabbasaṃbhārasaṅkhato muggasūpo pakkhipitabbo, tato ālopassa ālopassa anurūpaṃ yāvacarimālopapahonakaṃ⁷ macchamaṃsādibyañjanaṃ pakkhipitabbaṃ, sappitelasakkarasakañjikādīni⁸ pana gāṇanūpagāni na honti tāni hi odanagatikāṇ' eva, n' eva hāpetuṃ na vaḍḍhetuṃ sakkonti, evaṃ etaṃ sabbam pi pakkhittaṃ sace pattassa mukhavatṭhiyā heṭṭhimarājisaṃsaṃ tiṭṭhati suttena vā hīrena vā chindantassa sut-tassa vā hīrassa⁹ vā heṭṭhimantaṃ phusati ayaṃ ukkaṭṭho nāma patto, sace taṃ rājim atikkamma thūpikataṃ¹⁰ tiṭṭhati ayaṃ ukkaṭṭhomako nāma patto, sace taṃ rājim na sampāpunāti antogataṃ eva hoti ayaṃ ukkaṭṭhukkaṭṭho nāma patto. nālikodanan ti Magadha-nāliyā ekāya taṇḍulānāliyā odanaṃ. patthodanan ti Magadha-nāliyā upaḍḍhanālikodanaṃ. sesaṃ vuttanāyena' eva veditabbaṃ, ayaṃ pana nāmaṃmatte viseso. sace nālikodanādi sabbam pi pakkhittaṃ vuttanāyena' eva heṭṭhimarājisaṃsaṃ tiṭṭhati ayaṃ majjhimo nāma patto, sace taṃ rājim atikkamma thūpikataṃ¹⁰ tiṭṭhati ayaṃ majjhimomako nāma patto, sace taṃ rājim na sampāpunāti antogataṃ eva hoti ayaṃ majjhimukkaṭṭho nāma patto, sace patthodanādi sabbam pi pakkhittaṃ heṭṭhimarājisaṃsaṃ tiṭṭhati ayaṃ omako nāma patto, sace taṃ rājim atikkamma thūpikataṃ tiṭṭhati ayaṃ omakomako nāma patto, sace taṃ rājim na sampāpunāti antogataṃ eva hoti

¹ Bp.Ssp. tadupiyaṃ.² Bp.Ssp. tatrāyaṃ.³ Bp. sukoṭṭitasuparisu°; Ssp. sukoṭṭitaparisu°.⁴ Bp. akilīṇṇam.⁵ Ssp. suvisuddhaṃ.⁶ Bp. °makuḷa°; Ssp. kuṇḍama°.⁷ Bp. °lopappahona°; Ssp. yāvaparamālopapahona°.⁸ Bp.Ssp. sappitelatakkarasa°.⁹ Ssp. hīrassa.¹⁰ Bp.Ssp. thūpi°, sic passim.

ayaṃ omakukkaṭṭho nāma patto ti, evaṃ ete nava pattā,¹ tesu dve apattā ukkaṭṭhukkaṭṭho ca omakomako ca, tato ukkaṭṭho apatto omako apatto ti idaṃ hi ete sandhāya vuttaṃ. ukkaṭṭhukkaṭṭho ti ettha ukkaṭṭhato ukkaṭṭhattā tato ukkaṭṭho apatto² ti vutto, omakomako ca omakato omakattā tato omako apatto ti vutto, tasmā ete bhājanaparibhogena paribhuñjitabbā na adhiṭṭhānūpagā na vikappanūpagā, itare pana satta adhiṭṭhahitvā vā vikappetvā vā paribhuñjitabbā, evaṃ akatvā taṃ dasāhaṃ atikkāmayato³ nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.⁴ taṃ sattavidham pi pattam dasāhaparamaṃ kālāṃ atikkāmayato nissaggiyaṃ pācittiyaṃ ti.⁵ nissaggiya-pattam⁶ anissajitvā⁷ paribhuñjatīti yāgum pivitvā dhote dukkaṭam khajjakam khāditvā bhattam bhuñjitvā dhote dukkaṭan ti evaṃ payoge payoge dukkaṭam.⁸

anāpatti anto dasāhaṃ adhiṭṭheti vikappetīti ettha pana pamāṇayuttassāpi adhiṭṭhānavikappanūpagattam⁹ evaṃ veditabbam, ayo patto pañcahi pākehi mattikāpatto dvīhi pākehi pakko adhiṭṭhānūpagō¹⁰ ubho pi yaṃ mūlaṃ dātabbam tasmiṃ dinne yeva, sace eko pi pāko ūno hoti kākaṇikamat-tam pi vā mūlaṃ adinnam na adhiṭṭhānūpagō,¹¹ sace¹² patta-sāmiko¹³ vadati yadā tumhākaṃ mūlaṃ bhavissati tadā dassatha adhiṭṭhahitvā paribhuñjathā 'ti n' eva adhiṭṭhānū-pagō¹¹ hoti, pākassa hi ūnattā pattasaṅkham¹⁴ na gacchati, mūlassa sakalassa vā ekadesassa vā adinnattā sakabhāvaṃ na upeti aññass' eva santako hoti, tasmā pāke ca mūle ca niṭṭhite yeva adhiṭṭhānūpagō¹¹ hoti, yo adhihānūpagō yeva¹⁵ vikappanūpagō so hattham āgato pi anāgato pi adhiṭṭhā-tabbo vikappetabbo.¹⁶ yadi hi pattakārako mūlaṃ labhitvā sayam vā dātukāmo hutvā aham bhante tumhākaṃ pattam katvā asukadivase nāma pacitvā ṭhapessāmiti vadati, bhik-khu ca tena paricchinnavasato dasāhaṃ atikkāmeti nissag-

¹ Ssp. *adds* veditabbā.

³ Bp. *atikkama*°.

⁵ Ssp. *omits* ti.

⁷ Bp.Ssp. °jjetvā.

⁹ Bp. °nupagattam.

¹¹ Bp. °upago, *sic passim*.

¹³ Ssp. °ssāmiko.

¹⁵ Bp.Ssp. *sveva*.

² Bp. āpatto.

⁴ Ssp. *adds* ti.

⁶ Bp.Ssp. °ggiyam pattam.

⁸ Bp. *adds* ti.

¹⁰ Bp. °upago.

¹² Bp. *adds* pi.

¹⁴ Bp. *saṅkham*.

¹⁶ Ssp. *adds* vā.

giyaṃ pācittiyaṃ, sace pana pattakārako ahaṃ tumhākaṃ pattam katvā pacitvā ṣasanaṃ pesessāmīti vatvā tath' eva karoti, tena pesitabhikkhu pana tassa bhikkhuno na āroceti añño disvā vā sutvā vā tumhākaṃ bhante patto niṭṭhito ti āroceti, etassa ārocanam nappamānam¹ yadā pana tena pesite² yeva āroceti tassa vacanam sutadivasato paṭṭhāya dasāhaṃ atikkāmayato nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. sace pattakārako ahaṃ tumhākaṃ pattam katvā pacitvā kassaci hatthe pahinissāmīti³ vatvā tath' eva karoti, pattam gahetvā āgatabhikkhu pana attano pariveṇe ṭhapetvā tassa na āroceti añño koci bhaṇati api bhante adhunāgato⁴ patto sundaro ti, kuhiṃ āvuso patto ti, itthannāmassa hatthe pesito ti, etassa pi vacanam na ppamānam, yadā pana so bhikkhu pattam deti laddhādivasato paṭṭhāya dasāhaṃ atikkāmayato nissaggiyaṃ pācittiyaṃ, tasmā dasāhaṃ anatikkametvā⁵ 'va adhiṭṭhātabbo vikappetabbo 'va.⁶ tattha dve pattassa adhiṭṭhānā kāyena vā adhiṭṭhāti vācāya vā adhiṭṭhāti, tesam vasena adhiṭṭhahantena imam pattam paccuddharāmīti vā etam pattam paccuddharāmīti vā evam sammukhe vā param-mukhe vā ṭhitam purāṇapattam paccuddharitvā aññassa vā datvā navam⁷ pattam yattha katthaci ṭhitam hatthena parāmasitvā imam pattam adhiṭṭhāmīti cittaṇa ābhogaṃ katvā kāyavikāraṃ karontena kāyena vā adhiṭṭhātabbo, vaci-bhedam katvā vācāya vā adhiṭṭhātabbo, tatra duvidham adhiṭṭhānam sace hatthapāse hoti imam pattam adhiṭṭhāmīti vācā bhinditabbā, atha antogabbhe vā uparipāsāde vā sāmāntavihāre vā hoti, ṭhapitaṭṭhānam sallakkhetvā etam pattam adhiṭṭhāmīti vācā bhinditabbā. adhiṭṭhahantena pana ekakena adhiṭṭhātum pi vaṭṭati, aññassa santike adhiṭṭhātum pi vaṭṭati, aññassa santike ayam ānisaṃso sac' assa adhiṭṭhito nu kho me no ti vimati uppajjati itaro sāretvā vimatiṃ chindissati, sace koci dasapatte labhitvā sabbe⁸ attanā 'va paribhuñjitukāmo hoti na sabbe adhiṭṭhātabbā, ekam pattam adhiṭṭhāya punadivase tam paccuddharitvā

¹ Bp. pamā°.³ Bp.Ssp. pahipi°.⁵ Bp. °kkāmetvā; Ssp. °kkamitvā.⁷ Ssp. nava.² Bp.Ssp. pesito.⁴ Bp.Ssp. adhunā āgato.⁶ Bp.Ssp. vā for 'va.⁸ Bp.Ssp. add 'va.

añño adhiṭṭhātabbo, etena¹ upāyena vassasatam pi pariharitum sakkā. evaṃ appamattassa bhikkhuno siyā adhiṭṭhānavijahanan ti. siyā,² sace hi ayaṃ pattaṃ aññassa vā deti vibbhamati vā sikkham vā paccakkhāti kālāṃ tvaṃ karoti līgaṃ vāssa parivattati paccuddharati vā patto³ vā chiddo⁴ hoti adhiṭṭhānaṃ vijahati.

vuttaṃ c'⁵ etaṃ :—

dinnavibbhannapaccakkhā⁶ kālakiriyakatenā⁷ ca,

līgapaccuddharā c' eva chiddena bhavati sattaman ti.

coraharaṇavissāsagāhehi⁸ pi vijahati yeva. kittakena chiddena adhiṭṭhānaṃ bhijjati. yena kaṅgusitthaṃ nikkhamaṃ c' eva pavisaṃ ca, idaṃ hi sattannaṃ dhaññānaṃ lāmakadhaññasitthaṃ tasmim ayacunṇena vā āpiyā vā paṭipākatike kate dasāhabbhantare puna adhiṭṭhātabbo, ayaṃ tvaṃ anto dasāhaṃ adhiṭṭheti vikappeti ettha adhiṭṭhāne vinicchayo.

vikappane pana dve vikappanā sammukhā vikappanā parammukhā vikappanā ca, kathaṃ sammukhā vikappanā hoti. pattānaṃ ekabahubhāvaṃ sannihitāsannihitabhāvaṃ ca ñatvā imaṃ pattaṃ ti vā ime patte ti vā etaṃ pattaṃ ti vā ete patte ti vā vatvā tuyhaṃ vikappemīti vattabbaṃ. ayaṃ ekā sammukhā vikappanā. ettāvataṃ nidhetum vaṭṭati paribhuñjitum pana⁹ vissajjetum vā adhiṭṭhātum vā na vaṭṭati, mayhaṃ santakaṃ paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpaccayaṃ vā karohīti evaṃ pana vutte paccuddhāro nāma hoti, tato ppabhūti¹⁰ paribhogādayo pi vaṭṭanti. aparo nayo :— tath' eva pattānaṃ ekabahubhāvaṃ sannihitāsannihitabhāvaṃ ca ñatvā tass' eva bhikkhuno santike imaṃ pattaṃ ti vā ime patte ti vā etaṃ pattaṃ ti vā ete patte ti vā vatvā pañcasu sahadhammikesu aññatarassa attano¹¹ abhirucitassa yassa kassaci nāmaṃ gahetvā Tissassa bhikkhuno vikappemīti vā Tissāya bhikkhuniyā sikkhamānāya¹² sāmaṇassa

¹ Bp. eten'.

² Ssp. patte.

³ Ssp. pi for c'.

⁴ Bp. °kiriya°.

⁵ Bp. vā.

⁶ Bp.Ssp. attanā.

⁷ Ssp. siyā 'ti.

⁸ Ssp. chiddaṃ.

⁹ Bp.Ssp. °vibbhantapa°.

¹⁰ Ssp. corāharaṇavissāsagāhehi.

¹¹ Ssp. pabhūti.

¹² Ssp. inserts Tissassa after this.

Tissāya sāmaṇeriyā vikappemīti vā vattabbam, ayaṃ aparāpi sammmukhā vikappanā, ettāvatā nidhetum vaṭṭati paribhogādisu pana ekam pi na vaṭṭati. tena pana bhikkhunā Tissassa bhikkhuno santakam . . . pe . . . Tissāya sāmaṇeriyā santakam paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpaccayaṃ vā karohīti vutte paccuddhāro nāma hoti, tato ppbhūti¹ paribhogādayo pi vaṭṭanti. katham parammukhā vikappanā hoti. pattānam tath' eva ekabahubbhāvaṃ san-nihitāsannihitabhāvaṃ ca ñatvā imaṃ pattan ti ime patte ti vā etaṃ pattan ti vā ete patte ti vā vatvā tuyhaṃ vikappanat-thāya dammīti vattabbam, tena vattabbo ko te mitto vā sandiṭṭho vā ti, tato itarena purimanayen' eva Tisso bhikkhū ti vā . . . pe . . . Tissā sāmaṇerīti vā vattabbam, puna tena bhikkhunā ahaṃ Tissassa bhikkhuno dammīti vā . . . pe . . . Tissāya sāmaṇeriyā dammīti vā vattabbam, ayaṃ parammukhā vikappanā, ettāvatā nidhetum vaṭṭati paribhogādisu pana ekam pi na vaṭṭati. tena pana bhikkhunā dutiyasammukhāvikappanāyaṃ vuttanayen' eva itthannāmassa santakam paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpaccayaṃ vā karohīti vutte paccuddhāro nāma hoti. tato ppabhūti paribhogādayo pi vaṭṭanti, imāsaṃ pana dvinnam vikappanānam nānākaraṇam avaseso ca vaṇṇanākkamo² sabbo paṭhamakathinasikkhāpadavaṇṇanāyaṃ vuttanayen' eva veditabbo sad-dhim samuṭṭhānādīhīti. pattasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti ūnapañcabandhanasikkhāpadam. tattha na yāpetīti so kira yadi ariyasāvako nābhavissa³ añña-thattam pi agamissa⁴ evaṃ tehi ubbālho, sotāpannattā pana kevalam sarīren' eva yāpesi, tena vuttam: attanā 'pi na yāpeti puttadāro⁵ pi 'ssa kilamatīti. ūnapañcabandhanenā 'ti ettha ūnāni pañcabandhanāni assā 'ti ūnapañcabandhano nāssa pañcabandhanāni pūrentīti attho, tena ūnapañcabandhanena. itthambhūtassa lakkhaṇe karaṇavacanam, tattha yasmā abandhanassāpi⁶ pañcabandhanāni na pūranti sabbaso natthitāya, tasmā padabhājane abandhano vā ti ādi

¹ Ssp. pabhūti.² Bp. vacanakkamo.³ Bp. °vissā.⁴ Bp. °ssā.⁵ Ssp. °dārā.⁶ Bp. °ssa 'pi.

vuttam. *ūnapañcabandhanenā* 'ti ca vuttattā yassa pañca-bandhano patto hoti tassa so apatto tasmā aññam viññāpetum vaṭṭati, bandhanañ ca nām' etaṃ yasmā bandhanokāse sati hoti asati na hoti tasmā tassa lakkhaṇaṃ dassetum abandhanokāso nāmā 'ti ādi vuttam. *dvaṅgularāji* na hoti mukhavaṭṭito heṭṭhā dvaṅgulappamāṇā ekāpi rāji na hoti. *yassa dvaṅgularāji*¹ hoti yassa pana tādisā ekā rāji hoti so tassā rājiyā heṭṭhimapariyante pattavedhakena vijjhivā pacitvā suttarajjukamakacirajjukādīhi vā tipusuttakena vā bandhitvā² taṃ bandhanaṃ āmisassa alaggaṇatthaṃ tipupaṭṭakena vā kenaci baddhasilesena vā paṭicchādetabbaṃ, so ca patto adhiṭṭhahitvā paribhuñjitabbo. sukhumaṃ vā chiddaṃ katvā bandhitabbo, suddhehi pana madhusiṭṭhakaḷākhāsajjulasādīhi³ bandhitum na vaṭṭati, phāṇitaṃ jhāpetvā pāsānacunṇena bandhitum vaṭṭati, mukhavaṭṭisamīpe pana pattavedhakena vijjhiyamāno kapālassa bahalattā bhijjati, tasmā heṭṭhā vijjhitaḥ. yassa pana dve rājiyo ekā yeva vā caturaṅgulā tassa dve bandhanāni dātabbāni, yassa tisso ekāy' eva vā chaṅgulā tassa tīṇi yassa cattasso ekāy' eva vā atṭhaṅgulā tassa cattāri yassa pañca ekāy' eva vā dasaṅgulā so baddho pi abaddho pi apatto yeva, añño viññāpetabbo, esa tāva mattikāpatte vinicchayo. ayopatte pana sace pi pañca vā atirekāni vā chiddāni honti tāni ca⁴ ayacunṇena vā āṇiyā vā lohamaṇḍalakena vā baddhāni maṭṭāni honti sv eva patto paribhuñjitabbo añño⁵ na viññāpetabbo. atha pana ekam pi chiddaṃ mahantaṃ hoti lohamaṇḍakena baddham pi maṭṭaṃ na hoti patte āmisam laggati akappiyo hoti ayaṃ patto,⁶ añño viññāpetabbo.

thero vattabbo ti patte ānisaṃsaṃ dassetvā ayaṃ bhante patto pamāṇayutto sundaro therānurūpo⁷ gaṇhāthā⁸ 'ti vattabbo. *yo na gaṇheyyā* 'ti anukampāya na gaṇhāti tassa⁹ dukkaṭaṃ, yo pana santuṭṭhiyā kim me aññena pattenā 'ti na gaṇhāti tassa anāpatti. *pattapariyanto* ti evaṃ parivat-

¹ Bp.Ssp. °rāji for °rāji, sic passim.

² Bp.Ssp. banditaḥ.

³ Ssp. madhusiṭṭha°.

⁴ Bp. ce.

⁵ Bp. omits añño na viññāpetabbo.

⁶ Bp.Ssp. apatto.

⁷ Bp.Ssp. insert taṃ after this.

⁸ Bp. gaṇhathā 'ti.

⁹ Bp. na gaṇhantassa; Ssp. agaṇhantassa for na gaṇhāti tassa.

tetvā pariyante t̥hitapatto. *adese* ti mañcapīṭhachattanāga-dantakādike adese na nikkhipitabbo, yattha purimaṃ sundaraṃ pattam̐ t̥hapeti 'tatth' eva t̥hapetabbo, pattassa hi nikkhipanadeso anujānāmi bhikkhave ādhāraṇa it ādinā nayena Khandhake vutto yeva. *aparibhogena*¹ 'ti yāguraṇ-dhanarajanapacanādinā abhogena² na paribhuñjitabbo. antarāmagge pana vyādhimhi uppanne aññasmim̐ bhājane asati mattikāya limpetvā³ yāguraṇ vā pacitum̐ udakaṇ vā tāpetum̐ vaṭṭati. *na vissajjetabbo*⁴ ti aññassa na dātabbo. sace pana saddhivihāriko vā antevāsiko vā aññaṃ pattam̐⁵ t̥hapetvā ayaṃ mayham̐ sāruppo ayaṃ therassā 'ti gaṇhāti vaṭṭati, añño vā taṃ gahetvā attano pattam̐ deti vaṭṭati, mayham̐ eva pattam̐ āharā 'ti vattabbakiccaṃ n' atthi. pavāritānaṃ ti ettha ca saṅghavasena pavāritat̥ṭhāne pañca-bandhanen' eva vaṭṭati, puggalavasena pavāritat̥ṭhāne ūna-pañcabandhanenāpi vaṭṭatīti Kurundiyaṃ vuttam̐, sesam̐ ettha uttānam̐ eva. chasamuṭṭhānam̐ kiriyaṃ nosaññāvimokkham̐ acittakam̐ paṇṇattivajjam̐ kāyakammaṃ vacīkammaṃ ticittam̐ tivedanaṃ ti.

ūnapañcabandhanasikkhāpadavannaṇā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti bhesajjasikkhāpadam̐. *tattha attho bhante* ti rājā bhikkhū uyyuttapayutte⁶ therassa lenatthāya⁷ pabbhāraṃ sodhente disvā ārāmikaṃ dātukāmo pucchi. pāṭiyekko ti visum̐ eko. *mālākite* ti katamāle mālādhare,⁸ kusumamālāpaṭimaṇḍite ti attho. *tiṇaṇḍūpakam̐*⁹ ti tiṇa-cumbatakam̐.¹⁰ *patimuccīti* t̥hapesi. *sā ahosi suvaṇṇamālā* ti dārikāya sise t̥hapitamattā yeva therassa adhiṭṭhānavasena suvaṇṇapadumamālā ahosi. taṃ hi tiṇaṇḍūpakam̐⁹ sise t̥hapitamattam̐ eva suvaṇṇamālā hotū 'ti thero adhiṭṭhāsi. dutiyam̐ pi kho . . . pe . . . upasaṅkamīti dutiyadivase yeva upasaṅkami. suvaṇṇaṃ ti adhimuccīti so suvaṇṇamayo hotū 'ti adhiṭṭhāsi. *pañcannam̐ bhesajjānaṃ* ti sappiādinaṃ.

¹ Bp. na apari°; Ssp. na abhogena.

³ Bp.Ssp. limpitvā.

⁵ Bp.Ssp. varapattam̐.

⁷ Bp.Ssp. leṇa°.

⁹ Bp. °dupa°.

² Bp. aparibhogena.

⁴ Ssp. visajje°.

⁶ Ssp. °ppayu°.

⁸ Bp.Ssp. mālā°.

¹⁰ Ssp. °cumbi°.

bāhulikā¹ ti paccayabahulatāya² paṭipannā. *koḷambe*³ *pi ghaṭe* pīti ettha koḷambā⁴ nāma mahāmukhācāṭiyo⁵ vuccanti.⁶ *olānavilīnānīti* hetṭhā ca ubhato passesu ca gīlītāni.⁷ *okīṇṇavikīṇṇā* ti sappiādīnaṃ gandhena bhūmiṃ khaṇantehi⁸ okīṇṇābhittiyo khaṇantehi⁸ upari sañcarantehi ca vikiṇṇā. *antokoṭṭhāgārīkā* ti abbhantare samvihitakoṭṭhāgārā. *paṭi-sāyanīyānīti* paṭisāyitabbāni, paribhuñjitabbānīti attho. *bhesajjānīti* bhesajjakiccaṃ karontu vā mā vā evaṃ laddhavo-hārāni. *gosappīti* ādihi loke pākataṃ dassetvā yesaṃ maṃsaṃ kappatīti iminā aññesaṃ pi migarohitasasādināṃ sappiṃ gahetvā dassesi, yesaṃ hi khīraṃ atthi sappi pi tesāṃ atthi yeva, taṃ pana sulabbhaṃ⁹ vā hotu dullabbhaṃ¹⁰ vā asammohatthaṃ vuttaṃ, evaṃ navaṇitaṃ pi. *sannidhikāra-kam* *paribhuñjitabbānīti* sannidhiṃ katvā nidahitvā paribhuñjitabbāni. kathaṃ, pāliya āgatasappiādīsu sappiṃ¹¹ tāva purebhattaṃ paṭiggahitaṃ¹² tadahu purebhattaṃ sāmisam pi nirāmisam pi paribhuñjitum vaṭṭati, pacchābhattatato paṭṭhāya sattāhaṃ nirāmisam paribhuñjitabbam, sattāhātikkame¹³ sace ekabhājane ṭhapitaṃ ekaṃ nissaggiyaṃ, sace bahūsu vatthugaṇanāya nissaggiyāni, pacchābhattaṃ paṭiggahitaṃ sattāhaṃ nirāmisam eva vaṭṭati, purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā uggahitakaṃ katvā nikkhittaṃ ajjho-haritum na vaṭṭati, abbhañjanādīsu upanetabbam, sattāhātikkame pi anāpatti anajjhoharaṇiyataṃ āpannattā paṭi-sāyanīyānīti hi vuttaṃ. sace anupasampanno purebhattaṃ paṭiggahitanavanītena sappiṃ katvā deti purebhattaṃ sāmisam vaṭṭati, sace sayam karoti sattāhaṃ¹⁴ nirāmisam eva vaṭṭati, pacchābhattaṃ paṭiggahitanavanītena pana yena kenaci katasappi sattāhaṃ pi nirāmisam eva vaṭṭati, uggahitakena kate pubbe vuttasaddhasappinayen' eva vinicchayo veditabbo. purebhattaṃ paṭiggahitakhirena vā dadhinā vā

¹ Bp.Ssp. °līkā.

³ Bp. koḷumpe; Ssp. kolumbe.

⁵ Bp. °mukha°.

⁷ Ssp. gili°.

⁹ Bp. sulabbham.

¹¹ Bp. sappi.

¹³ Ssp. adda pi.

² Ssp. °bāhullikatāya.

⁴ Bp. koḷumpo; Ssp. kolumbā.

⁶ Bp. vuccati.

⁸ Ssp. khana°.

¹⁰ Bp. dullabbham.

¹² Bp.Ssp. °hitaṃ.

¹⁴ Bp. adda pi.

katasappi anupasampannena kataṃ sāmisaṃ pi tadahu purebhattaṃ vaṭṭati, sayāṃ kataṃ nirāmisam eva vaṭṭati,¹ navanītaṃ tāpentassa hi sāmāpāko² na hoti, sāmāṃ pakkena pana tenā saddhiṃ āmisam na vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya ca³ na vaṭṭati yeva, sattāhātikkame pi anāpatti sa vatthukassa paṭiggahitattā, tāni paṭiggahetvā ti hi vuttaṃ, pacchābhattam paṭiggahitehi kataṃ pana abbhañjanādīsu upanetabbam.

purebhattam pi ca³ uggahitakehi kataṃ ubhayesam pi sattāhātikkame anāpatti, es' eva nayo akappiyamaṃsasapimhi, ayam pana viseso yattha pāliya⁴ āgatasappinā⁵ nissaggiyaṃ tattha iminā dukkaṭam. Andhakaṭṭhakathā yaṃ kāraṇapatirūpakam vatvā manussasappinavanītaṃ⁶ ca paṭikkhittam taṃ duppaṭikkhittam sabbaaṭṭhakathāsu anuñātattā parato c' assa vinicchayo pi āgacchissati, pāliyaṃ āgatanavanītaṃ⁷ pi purebhattam paṭiggahītaṃ tadahu purebhattam sāmisaṃ pi vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya nirāmisam eva sattāhātikkame nānābhājanesu ṭhapite bhājanaganāya ekabhājane pi amissetvā⁸ piṇḍapiṇḍavasena ṭhapite piṇḍaganāya nissaggiyāni, pacchābhattam paṭiggahītaṃ sappinayen' eva veditabbam. ettha pana dadhigulīkādayo pi takkabindūni pi honti tasmā dhotam vaṭṭatīti⁹ upaḍḍhattherā āhamsu, Mahāsivatthero pana bhagavatā anuñātakālato paṭṭhāya takkato uddhaṭamattam eva khādīmsu 'ti āha. tasmā navanītaṃ paribhuñjantena dhovitvā dadhitakkamakkhitaṃ pipillikādīni¹⁰ apanetvā paribhuñjitabbam, pacitvā sappiṃ katvā paribhuñjitukāmena adhotam pi pacitum vaṭṭati, yaṃ tattha dadhigataṃ vā takkagataṃ vā taṃ khayam gamissati, ettāvatā hi savatthukapaṭiggahītaṃ nāma na hotīti ayam ettha adhippāyo, āmisena saddhiṃ pakkantā pana tasmim pi kukkucāyan ti kukkucakā.

idāni uggahetvā ṭhapitanavanīte ca purebhattam khīra-

¹ Ssp. *adds* pacchābhattam na vaṭṭati.

² Bp. sāmāpāko.

³ Ssp. *omits* ca.

⁴ Bp. Ssp. pāliyaṃ.

⁵ Ssp. āgatanavanītasappinā.

⁶ Bp. °ppi ca nava°; Ssp. °ppi ca nava°. ⁷ Bp. āgataṃ nava°.

⁸ Bp. °ssitvā.

⁹ Ssp. vaṭṭissatīti.

¹⁰ Bp. °makkhikakipi°; Ssp. °makkhikāpipillikā°.

dadhīni paṭiggahetvā katanavanīte ca pacchābhaddham tāni paṭiggahetvā katanavanīte ca uggahītehi¹ katanavanīte ca akappiyamaṃsanavanīte ca sabbo āpattānāpattiparibhogāparibhoganayo sappimhi vuttakkamen' eva gahetabbo. telabhikkhāya pavitṭhānam pana² bhikkhūnam tatth' eva sappim pi navanītam pi pakkatelaṃ pi apakkatelaṃ pi ākiranti,³ tattha takkadadhibindūni pi bhattasitthāni⁴ pi taṇḍulakaṇāpi⁵ makkhikādayo pi honti ādiccapākaṃ katvā parissāvetvā gahitaṃ sattāhakālikam hoti, paṭiggahetvā ṭhapita-bhesajjehi saddhim pacitvā natthupānam pi⁶ kātum vaṭṭati, sace vaddulasamaye⁷ lajjisāmaṇera⁸ yathā tattha pacitatanḍulakaṇādayo⁹ na pacanti¹⁰ evaṃ¹¹ aggmhi viliyāpetvā¹² parissāvetvā puna pacitvā deti purimanayen' eva sattāham vaṭṭati. telesu tilatelaṃ tāva purebhattam paṭiggahitaṃ purebhattam sāmisaṃ pi vaṭṭati pacchābhaddhato paṭṭhāya nirāmisam eva sattāhātikkamen' assa bhājanaganānāya nissaggiyabhāvo veditabbo. pacchābhaddham paṭiggahitaṃ sattāham nirāmisam eva vaṭṭati, uggahitakaṃ katvā nikkhittaṃ ajjhoharitaṃ na vaṭṭati sīsamakkhāṇādisu upanetabbam, sattāhātikkame pi anāpatti. purebhattam tile paṭiggahetvā katatelaṃ purebhattam sāmisaṃ pi vaṭṭati, attanākatam¹³ pacchābhaddhato paṭṭhāya hi¹⁴ anajjhoharaṇiyam¹⁵ hoti sīsamakkhāṇādisu upanetabbam sattāhātikkame pi anāpatti, pacchābhaddham tile paṭiggahetvā katatelaṃ anajjhoharaṇiyam¹⁶ eva, savatthukapaṭiggahitattā sattāhātikkame pi anāpatti, sīsamakkhāṇādisu upanetabbam. purebhattam vā pacchābhaddham vā uggahitakatilehi katatele pi es' eva nayo, purebhattam paṭiggahitakatile bhajjitvā tilapiṭṭham vā sedetvā uṇhodakena vā temetvā katatelaṃ sace anupasaṃpannena katam purebhattam sāmisaṃ pi vaṭṭati. attanā katam¹⁷ nibbaṭṭitattā purebhattam nirāmisam eva vaṭṭati sāmisaṃ

¹ Ssp. uggahitakehi.² Ssp. omits pana.³ Ssp. ākiranti.⁴ Ssp. °siṭṭhāni.⁵ Ssp. °kaṇāni pi.⁶ Ssp. ca for pi.⁷ Bp.Ssp. vaddali°.⁸ Bp.Ssp. °nero.⁹ Bp.Ssp. patita° for pacita°.¹⁰ Bp.Ssp. paccanti.¹¹ Bp.Ssp. insert sāmisaṃpākaṃ mocento after evaṃ.¹² Ssp. viliyā°.¹³ Bp.Ssp. omit this.¹⁴ Bp.Ssp. omit hi.¹⁵ Bp.Ssp. °ṇiyam.¹⁶ Bp.Ssp. °ṇiyam.¹⁷ Bp. katatelaṃ pana for this.

pakkattā sāmisaṃ na vaṭṭati, savatthukapaṭiggahitattā pana pacchābhaddhato paṭṭhāya ubhayam pi anajjhoharaṇiyaṃ sīsamakkhanādisu upanetābbaṃ, sattāhātikkame pi anāpatti. yaḍi paṇa appaṃ uṇhodakaṃ hoti abbhukkiraṇamattam¹ abbohārikaṃ hoti, sāmāpākagaṇaṇam² na gacchati.

sāsapatelādisu pi avatthukapaṭiggahitesu avatthukatila-tele vuttasādiso 'va vinicchayo. sace pana purebhattaṃ paṭiggahitānaṃ sāsapādīnaṃ cuṇṇehi ādiccapākena sakkā telāṃ kātum, taṃ purebhattaṃ sāmisaṃ pi vaṭṭati pacchābhaddhato paṭṭhāya nirāmisam eva sattāhātikkame nissaggiyaṃ, yasmā pana sāsapamadhukacuṇṇāni³ sedetvā eraṇḍakatṭhīni ca bhajjitvā evaṃ⁴ telāṃ karonti, tasmā tesāṃ telāṃ anupasampannehi kataṃ purebhattaṃ sāmisaṃ pi vaṭṭati vatthūnaṃ yāvajjivikattā pana savatthukapaṭiggahāṇe doso n' atthīti, attanā kataṃ sattāhaṃ nirāmisapaṇibhogena⁵ eva paṇibhuñjitabbaṃ. uggahitakehi kataṃ anajjhoharaṇiyaṃ bāhiraṇibhoge vaṭṭati, sattāhātikkame pi anāpatti, telakaraṇatthāya sāsapamadhukaṃ⁶ eraṇḍakatṭhīni vā⁷ paṭiggahetvā⁸ katatelaṃ⁹ sattāhakālikam, dutiyadivase kataṃ chāhaṃ vaṭṭati tatiyadivase kataṃ pañcāhaṃ vaṭṭati, catutthapañcamachattasattamadivase kataṃ tadah' eva vaṭṭati, sace yāva aruṇassa uggamanā tiṭṭhati nissaggiyaṃ, atṭhamadivase¹⁰ kataṃ anajjhoharaṇiyaṃ anissaggiyattā pana bāhiraṇibhoge vaṭṭati, sace pi na karoti telatthāya gahitasāsapādīnaṃ sattāhātikkame dukkaṭam eva. pāliyaṃ pana anāgatāni aññāni pi nālikeraṇimbakosambakaramavandakī¹¹ ādīnaṃ telāni atthi tāni paṭiggahetvā sattāhaṃ atikkāmayato dukkaṭam hoti, ayam etesu viseso sesaṃ yāvakālikavatthum yāvajjivikavatthum ca sallakkhetvā sāmāpākasavatthukapurebhattapacchābhaddha² paṭiggahitauggahitavatthukavidhānaṃ¹¹ sabbaṃ vuttanayena¹ eva veditabbaṃ.

¹ Bp. abbhokki^o; Ssp. abbhukki^o and inserts taṃ before this.

² Bp. sāmāṇaṃ pāka^o.

³ Bp. °pādīni.

⁴ Bp. eva.

⁵ Bp.Ssp. °dhuka.

⁶ Bp. omits vā.

⁷ Ssp. inserts tadah' eva after this.

⁸ Bp.Ssp. kataṃ telāṃ.

⁹ Bp. atṭhame divase.

¹⁰ Bp. °karamandavāsī; Ssp. °karamandātasi.

¹¹ Bp. °hitakavattū^o.

vasātelan ti ādisu¹ anujānāmi bhikkhave pañca vasāni acchavasaṃ macchavasaṃ susukāvasaṃ² sūkaravasaṃ gadrabhavaṃ ti evaṃ anuññātavasaṇāṃ telam, ettha ca acchavasaṃ it vacanena ṭhapetvā manussavasaṃ sabbesaṃ akappiyamaṃsānaṃ vasā anuññātā, macchagahaṇena³ ca susukā⁴ pi gahitā honti, vyālamacchattā⁵ pana visum vuttam,⁶ macchādīgahaṇe⁷ c' ettha sabbesaṃ pi kappiyamaṃsānaṃ vasā anuññātā. maṃsesu hi dasa:—manussa hatthi assa suṇakha ahi siha byaggha dīpi accha taracchānaṃ maṃsāni akappiyāni, vasāsu ekā manussavasaṃ⁸ khīrādisu akappiyam nāma n' atthi, anupasampannehi kataṃ⁹ nibbaṭṭitavasaṭelam purebhattam paṭiggahitam purebhattam sāmisaṃ pi vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya sattāham nirāmisam eva vaṭṭati yaṃ pana tattha sukhumarajasadisam maṃsaṃ vā nahāru¹⁰ vā atthi vā lohitaṃ vā hoti taṃ abbohārikam, sace pana vasaṃ paṭiggahetvā sayam karoti purebhattam paṭiggahetvā pacitvā parissāvetvā sattāham nirāmisaparibhogena paribhuñjitabbam, nirāmisaparibhogam hi sandhāya idam vuttam kāle paṭiggahitam kāle nippakkaṃ kāle saṃsattam tela-paribhogena paribhuñjitun ti. tatrāpi abbohārikam abbohārikam¹¹ eva, pacchābhattam pana paṭiggahitum¹² vā kātum¹³ vā na vaṭṭati yeva, vuttam h' etaṃ: vikāle ce bhikkhave paṭiggahitam vikāle nippakkaṃ vikāle saṃsattam¹⁴ tañ ce paribhuñjeyya āpatti tiṇṇam dukkaṭānaṃ. kāle ce bhikkhave paṭiggahitam vikāle nippakkaṃ vikāle saṃsattam¹⁴ tañ ce paribhuñjeyya āpatti dvinnam dukkaṭānaṃ. kāle ce bhikkhave paṭiggahitam kāle nippakkaṃ vikāle saṃsattam¹⁴ tañ ce paribhuñjeyya āpatti dukkaṭassa, kāle ce bhikkhave paṭiggahitam kāle nippakkaṃ kāle saṃsattam¹⁴ tañ ce paribhuñjeyya anāpattitī.

Upatissattheram pana antevāsikā pucchimsu bhante sap-

¹ Bp.Ssp. omit ādisu.

² Bp. sūmsuka°.

³ Ssp. °ggahaṇena.

⁴ Bp. saṃsukā.

⁵ Bp.Ssp. vālamaccha°.

⁶ Ssp. vuttā.

⁷ Bp. °ggahaṇena; Ssp. °ggahaṇen' ettha for °gahaṇe c' ettha.

⁸ Bp. 'va.

⁹ Bp.Ssp. kata.

¹⁰ Ssp. °ruṃ.

¹¹ Ssp. does not repeat this.

¹² Ssp. °hetum.

¹³ Ssp. tāpetum.

¹⁴ Bp. °saṭṭham; Ssp. °saggam.

pinavanītavasāni ekato pacitvā¹ nibbaṭṭitāni² vaṭṭantīti. na vaṭṭanti āvuso ti. thero kir' ettha pakkatelaakasāṇe viya kukkucāyati, tato namā uttarim³ pucchimsu bhante navanīte dadhiguṇikā vā takkabindu vā hoti etaṃ vaṭṭatīti. etaṃ pi āvuso na vaṭṭatīti, tato namā āhamsu bhante ekato pacitvā samsattāni⁴ tejavantāni honti rogaṃ niggaṇhantīti, sād'h' āvuso ti thero sampaticchi. Mahāsummatthero pan' āha kappiyamaṃsavaśā sāmisa-paribhogena⁵ vaṭṭati, itarā nirāmisaparibhoge vaṭṭantīti. Mahāpadumatthero pana idaṃ kin ti paṭikkhipitvā nanu vātābād'hikā bhikkhū pañcamūlakasāva-yāguyam acchasūkaratelādīni pakkhipitvā yāgum pivanti sā tejussadattā rogaṃ niggaṇhātīti vatvā vaṭṭatīti āha. madhu nāma makkhikāmadhū 'ti, madhukarihi nāma madhumakkhikāhi, khuddakamakkhikāhi bhamaramakkhikāhi ca kataṃ madhu, taṃ purebhattaṃ paṭiggahitaṃ purebhattaṃ sāmisa-paribhogam pi vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya sattāhaṃ nirāmisaparibhogam eva vaṭṭati, sattāhātikkame sace silesasadisam mahāmadhum⁶ khaṇḍākhaṇḍam⁷ katvā ṭhapitaṃ itaraṃ vā nānābhājanesu vatthuganaṇāya nissaggiyāni, sace ekam eva khaṇḍam ekabhājane vā itaraṃ ekam eva nissaggiyam. uggahitakam vuttanayen' eva veditabbaṃ, arumakkhaṇādīsu upanetabbaṃ, madhupaṭalam vā madhusitthakam⁸ vā sace madhunā⁹ amakkhitaṃ parisuddham yāvajivikam, madhumakkhitaṃ pana madhugatikam eva, cīrikā nāma sapakkhā dīghamakkhikā tumbalanāmikā ca. atṭhimakkhikā¹⁰ kālamahābhamarā honti tesam āsayesu niyyāsasadisam madhu hoti taṃ yāvajivikam. phānitaṃ nāma ucchumhā nibbattaṃ ti ucchurasam upādāya apakkā vā avatthukapakkā vā sabbāpi avatthukā ucchuvikatiphānitaṃ ti veditabbaṃ. taṃ phānitaṃ¹¹ purebhattaṃ paṭiggahitaṃ purebhattaṃ sāmisaṃ pi vaṭṭati pacchābhattato paṭṭhāya sattāhaṃ nirāmisam eva vaṭṭati, sattāhātikkame

¹ Ssp. *adds* missitvā.

² Bp.Ssp. *insert* vaṭṭanti na.

³ Bp. *uttari*.

⁴ Bp. °saṭṭhāni.

⁵ Bp.Ssp. °bhoge.

⁶ Ssp. °madhu.

⁷ Bp. khaṇḍam khaṇḍam.

⁸ Ssp. °sitthakam.

⁹ Sp. madhunāma.

¹⁰ Bp.Ssp. atṭhipakkhā.

¹¹ Ssp. *omits* phānitaṃ.

vattugāṇanāya nissaggiyaṃ, bahūpiṇḍā¹ cunnetvā ekabhā-jane pakkhittā honti ghaṇasannivesā ekam eva nissaggiyaṃ, uggahitakam vuttanayen' eva vedittabbam, gharadhūpanā-disu upanetabbam. purebhattam paṭiggahitena aparissāvi-takam² ucchurasena kataphāṇitam sace anupasampanna katarā sāmisaṃ pi vaṭṭati, sayam katarā nirāmisam eva vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya pana savatthukapaṭiggahitattā anajjhoharaṇiyaṃ sattāhātikkame pi anāpatti, pacchābhattam aparissāvitapaṭiggahitena katam pi anajjhoharaṇiyaṃ eva sattāhātikkame pi anāpatti, esa nayo ucchum paṭiggahetvā kataphāṇite pi. purebhattam pana parissāvitapaṭiggahitakena katam sace anupasampanna katarā purebhattam sāmisaṃ pi vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya sattāham nirāmisam eva vaṭṭati,³ sayam katarā purebhattam pi nirāmisam eva,⁴ pacchābhattam parissāvitapaṭiggahitena katam pana nirāmisam eva sattāham vaṭṭati, uggahitakakatam⁵ vuttanayam eva. jhāmaucchuphāṇitam vā koṭṭhitaucchuphāṇitam vā purebhattam eva vaṭṭatīti Mahāaṭṭhakathāyaṃ vuttam, Mahāpaccariyaṃ pana etam savatthukapakkaṃ vaṭṭati no vaṭṭatīti puccham katvā ucchuphāṇitam pacchābhattam no vaṭṭanakam nāma n' atthīti vuttam tam yutam, sītodakena⁶ katam madhukapupphaphāṇitam purebhattam sāmisaṃ vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya sattāham nirāmisam eva, sattāhātikkame vattugāṇanāya dukkaṭam. khīram pakkipitvā katam madhukaphāṇitam yāvakālikam, khaṇḍasakkkharam pana khīram jallikam⁷ apanetvā⁸ so-dhenti tasmā⁹ vaṭṭati, madhukapuppham pana purebhattam pi allam vaṭṭati, bhajjitam¹⁰ vaṭṭati bhajjitvā tilādihi misam vā amissam vā katvā koṭṭitam¹⁰ vaṭṭati, yadi pana tam gahetvā merayatthāya yojenti yojitam bījato paṭṭhāya na vaṭṭati, kadalīkhajjuriambalabujapanasacīcādinam sabbesaṃ

¹ Ssp. bahū pi piṇḍā.

² Bp.Ssp. °vita.

³ Bp.Ssp. omīti vaṭṭati.

⁴ Ssp. *inserts* pacchābhattato paṭṭhāya sattāham nirāmisam eva *after* eva.

⁵ Ssp. uggahitakam.

⁶ Bp. sītodakena.

⁷ Bp. khīrajallikam; Ssp. khīrajalikam.

⁸ Ssp. *repeats this*.

⁹ Ssp. *adds* tam.

¹⁰ Bp. *adds* pi.

yāvakālīkaphalānam phāṇitaṃ yāvakālīkam eva, maricapak-
kehi phāṇitaṃ karonti taṃ yāvajīvikam. tāni paṭiggahetvā
ti sace¹ sabbāni pi paṭiggahetvā ghaṭe² avinibbhogaṇi katvā
nikkhipati sattāhātikame ekam eva nissaggiyaṃ, vinibbhut-
tesu³ pañca,⁴ sattāhaṃ pana anatikkamētvā⁵ gilānena pi
agilānena pi vuttanayena⁶ yathāsukhaṃ paribhuñjitabbaṃ.

sattavidhaṃ pi⁷ odissaṃ⁸ nāma byādhiodissaṃ pugga-
lodissaṃ kālodissaṃ samayodissaṃ desodissaṃ vasodissaṃ
bhesajjodissaṃ ti. tattha byādhiodissaṃ nāma anujānāmi
bhikkhave amanussikābādhe āmakamaṃsaṃ āmakalohitaṃ
ti, evaṃ byādhiodissaṃ⁹ anuññātaṃ taṃ ten' eva ābādheṇa
ābādhiassa vaṭṭati na aññassa, tañ ca kho kāle pi vikāle pi
kappiyam pi akappiyam pi vaṭṭati yeva. puggalodissaṃ nāma
anujānāmi bhikkhave romatthakassa¹⁰ romatthaṃ¹⁰ na ca
bhikkhave bali mukhadvārā niharitvā ajjhoharitaḥ ti,
evaṃ puggalaṃ uddissa anuññātaṃ taṃ tass' eva vaṭṭati na
aññassa. kālodissaṃ¹¹ nāma anujānāmi bhikkhave cattāri
mahāvīkāṭāni gūthaṃ muttaṃ chārikaṃ mattikaṃ ti, evaṃ
ahidaṭṭhakālaṃ¹² uddissa anuññātaṃ taṃ tasmim' yeva kāle
apaṭiggahitakam¹³ vaṭṭati na aññasmim'. samayodissaṃ¹⁴
nāma gaṇabhojane aññatra samayā ti ādinā nayeṇa taṃ taṃ
samayaṃ uddissa anuññātā anāpattiyo, tā tasmim' tasmim'
yeva samaye anāpattiyo honti na aññadā. desodissaṃ¹⁵ nāma
anujānāmi bhikkhave evarūpesu paccantimesu janapadesu
vinayadharapañcamena gaṇeṇa upasampadan ti evaṃ pac-
cantadesa¹⁶ uddissa anuññātāni upasampadādini, tāni tatth'
eva vaṭṭanti na majjhimadesa.¹⁷ vasodissaṃ¹⁸ nāma anujā-
nāmi bhikkhave vasāni bhesajjānīti evaṃ vasānāmena anuñ-

¹ Bp. *adds* pi.

² Bp.Ssp. ekaghaṭe.

³ Bp. vinibhu°.

⁴ Bp. *adds* nissaggiyāni.

⁵ Bp. °mitvā.

⁶ Bp. °nayeṇ' eva.

⁷ Bp.Ssp. hi.

⁸ Ssp. uddissaṃ *for* odissaṃ.

⁹ Bp.Ssp. byādhim' uddissa.

¹⁰ Bp. romantha°; Ssp. romaṭṭha° *for* romattha°.

¹¹ Ssp. kāloddissaṃ.

¹² Bp. ahinā ḍaṭṭha°; Ssp. ahiḍaṭṭhakālaṃ.

¹³ Bp.Ssp. *add* pi.

¹⁴ Ssp. °ddissaṃ.

¹⁵ Ssp. desoddi°.

¹⁶ Bp. paccantimadesaṃ; Ssp. paccantappadesa.

¹⁷ Ssp. °mappadesa.

¹⁸ Ssp. vasoddi°.

ñātām, tam t̥hapetvā manussavasam sabbesam kappiyākap-
piyavasānam telam tam¹ tadatthikānam telaparibhogena
paribhuñjitum vaṭṭati. bhesajjodissam² nāma anujānāmi
bhikkhave pañca bhesajjānīti evam bhesajjanāmena anuñ-
ñātāni āharattham pharitum samatthāni³ sappi navanitam
telam madhu phānitan ti,³ tāni paṭiggahetvā tadahu pure-
bhattam yathāsukham pacchābhattato paṭṭhāya sati paccaye
vuttanayena sattāham paribhuñjitabbāni, sattāhātikkante
atikkantasāññi nissaggiyam pācittiyan ti, sace pi sāsapa-
mattā⁴ hoti sakim vā aṅguliya gahetvā jivhāya sāyanamat-
tam⁵ nissajjibbam eva pācittiyañ ca desetabbam. na kā-
yikena paribhogena paribhuñjitabban ti, kāyo vā kāye aru
vā na makketabbam, tehi makkhitañi kāsāva kattarayaṭṭhi
upāhana pādakaṭṭhalika⁶ mañca piṭṭhāni⁷ pi aparibhogāni,
dvāravātapānakavāṭesu pi hatthena gahanaṭṭhānam na mak-
ketabbam ti Mahāpaccariyam, vuttam, kasāve pana pakki-
pitvā dvāravātapānakavāṭāni⁸ makketabbānīti⁹ Mahāaṭ-
ṭhakathāyam vuttam.

anāpatti anto sattāham adhiṭṭhetīti sattāhabbhantare sap-
piṃ ca telam ca vasam ca muddhani telam vā abbhāñjanam
vā madhum arumakkhanam vā¹⁰ phānitam gharadhūpanam
adhiṭṭheti anāpatti. sace adhiṭṭhitelam anadhiṭṭhitela-
bhājane ākiritukāmo¹¹ hoti bhājane¹² sukhumam¹³ chiddam
paviṭṭhapaviṭṭhatelam¹⁴ purānatelena ajjhotthariyati puna
adhiṭṭhātābbā,¹⁵ atha mahāmukham hoti sahay¹⁶ eva ba-
hum telam pavisitvā purānatelam ajjhottharati puna adhiṭ-
ṭhānakiccam n' atthi, adhiṭṭhitagatikam eva hi adhikam¹⁷ eva
hi tam hoti, etena nayena adhiṭṭhitelabhājane anadhiṭṭhi-

¹ Ssp. omits telam tam.

² Ssp. °dissam.

³⁻³ Ssp. sappinavanitatelamadhuphānitāni.

⁴ Bp.Ssp. °mattam.

⁵ Bp.Ssp. add hoti.

⁶ Bp. °pādakathalika.

⁷ Bp.Ssp. piṭṭhādāni.

⁸ Ssp. °panaka°.

⁹ Ssp. makkhī°.

¹⁰ Bp.Ssp. omit vā.

¹¹ Ssp. ākiri°.

¹² Bp.Ssp. add ce.

¹³ Ssp. sukhuma.

¹⁴ Bp. paviṭṭham paviṭṭham telam; Ssp. paviṭṭhapaviṭṭham telam.

¹⁵ Bp.Ssp. °tabbam.

¹⁶ Bp. sahas' eva bahu; Ssp. sahasā 'va bahu.

¹⁷ Bp.Ssp. omit adhikam eva hi.

tatelākiraṇaṃ¹ pi veditabbaṃ. *vissajjati*² ettha sace dvinnaṃ santakaṃ ekena paṭiggahitaṃ avibhattaṃ hoti³ paribhuñjitum pana na vaṭṭati, sace yena paṭiggahitaṃ so itaraṃ bhaṇati, āvuso imaṃ telaṃ sattāhamattaṃ⁴ paribhuñja⁵ tvan ti, so ca paribhogaṃ na karoti kassa āpatti na kassaci pi,⁶ kasmā, yena paṭiggahitaṃ tena vissajjitattā itarassa apaṭiggahitattā.⁷ vinassati aparibhogaṃ hoti. *cattena* 'ti ādisu yena cittena bhesajjaṃ cattaṃ ca vantaṃ ca muttañ ca hoti taṃ cittaṃ cattaṃ vantaṃ muttan ti vuccati, tena cittena puggalo anepekkho vuccati, evaṃ anepekkho sāmaṇerassa datvā ti attho. idaṃ kasmā vuttaṃ. evaṃ anto sattāhe datvā pacchā paṭilabbhitvā⁸ paribhuñjantassa anāpattidassanattān ti Mahāsummatthero.⁹ Mahāpadumatthero pan' āha na yidaṃ yācitabbaṃ, anto sattāhe dinnassa hi puna paribhoge āpatti yeva n' atthi, sattāhātikkantassa pana paribhoge anāpattidassanattān idaṃ vuttan ti, tasmā evaṃ dinnabhesajjaṃ¹⁰ sace sāmaṇero abhisāṅkharitvā vā anabhisāṅkharitvā vā tassa bhikkhuno natthukammaṃ¹¹ dadeyya gahetvā natthukammaṃ kātabbaṃ, sace bālo hoti dātum na jānāti aññena bhikkhunā vattabbo atthi te sāmaṇera telan ti, āma bhante atthi, āhara therassa bhesajjaṃ karisāma' 'ti evaṃ pi vaṭṭati, sesaṃ vuttānattham eva. kaṭhinasamutṭhānaṃ kiriyaṃ nosaññāvimokkhaṃ acittakaṃ paṇṇatitavajjaṃ kāyakammaṃ vacikammaṃ ticittaṃ tivedanaṃ ti.

bhesajjasikkhāpadavannanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti vassikasāṭikasikkhāpadaṃ. tattha *vassikasāṭikā anuññātā* ti Cīvarakkhandhake visākhāvatthusmiṃ anuññātā. *paṭigacc'*¹² *evā* 'ti pure yeva. *māso seso gīmhanan* ti catunnaṃ gimhamāsānaṃ eko pacchimamāso seso. *katvā* ti sibbanarajanakappapariyosānena niṭṭhapetvā,¹³

¹ Bp. °telaṃ ākira°; Ssp. °talaākīra.

² Bp.Ssp. °jjetitī.

³ Bp.Ssp. *insert* sattāhātikkāme dvinnam pi anāpatti *after* hoti.

⁴ Ssp. sattāhaṃ pattaṃ.

⁵ Ssp. *adds* naṃ.

⁶ Bp.Ssp. *add* āpatti.

⁷ Bp. appaṭi°.

⁸ Bp. labhitvā.

⁹ Bp.Ssp. *add* āha.

¹⁰ Bp. dinnam.

¹¹ Bp.Ssp. kammatthaṃ.

¹² Bp. paṭikacc'.

¹³ Ssp. niṭṭhāpetvā.

karontena ca ekam eva katvā samaye adhiṭṭhātabbāṃ, dve adhiṭṭhātum na vaṭṭanti,¹ atirekamāso² seso gimhāne ti gimhānanāmake atirekamāse sese. atirekaddhamāse sese gimhāne katvā nivāsetīti ettha pana tathātvā vaṣṣikasātikāya pariyesanakkhettaṃ karaṇakkhettaṃ nivāsanakkhettaṃ adhiṭṭhānakkhettaṃ ti catubbidhakhettaṃ,³ kucchi-samayo piṭṭhisamayo ti duvidho samayo, piṭṭhisamaya-catukkaṃ kucchisamayacatukkaṃ ti dve catukkāni ca veditabbāni. tattha jeṭṭhamūlapuṇṇamāsiyā pacchimapātipadadivasato paṭṭhāya yāva kālapakkhuposathā ayam eko addhamāso pariyesanakkhettaṃ c' eva karaṇakkhettaṃ ca, etasmim' hi antare vassikasātikāṃ aladdham' pariyesitum laddham' kātum ca vaṭṭati, nivāsetum adhiṭṭhātum ca na vaṭṭati, kālapakkhuposathassa pacchimapātipadadivasato paṭṭhāya yāva āsālhipuṇṇamā⁴ ayam eko addhamāso pariyesanakaṇanivāsanānaṃ tinnam pi khettaṃ, etasmim' antare pariyesitum kātum⁵ nivāsetuṃ ca vaṭṭati, adhiṭṭhātum yeva na vaṭṭati. āsālhipuṇṇamāsiyā pacchimapātipadadivasato paṭṭhāya yāva kattikapuṇṇamā ime cattāro māsā pariyesanakaṇanivāsanādhīṭṭhānānaṃ⁶ catunnam pi⁷ khettaṃ, etasmim' hi antare aladdham' pariyesitum laddham' vā kātum nivāsetum adhiṭṭhātum ca vaṭṭati, idaṃ tāva catubbidham' khettaṃ veditattaṃ. kattikapuṇṇamāsiyā pana pacchimapātipadadivasato paṭṭhāya yāva jeṭṭhamūlapuṇṇamā ime sattamāsā piṭṭhisamayo nāma, etasmim'⁸ antare kālo vassikasātikāyā ti ādinā nayena satuppādam katvā aññātakaappavāritatṭhānato vassikasātikacīvaraṃ nipphādentassa iminā sikkhāpadena nissaggiyaṃ pācittiyaṃ, detha me vassikasātikacīvaraṃ ti ādinā nayena viññattim katvā nipphādentassa aññātakaviññattisikkhāpadena nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. vuttanayen' eva satuppādam katvā ñātakapavāritatṭhānato nipphādentassa iminā 'va sikkhāpadena nissaggiyaṃ pācitti-

¹ Bp.Ssp. vaṭṭati.

² Bp.Ssp. °māse.

³ Ssp. °dham' khettaṃ.

⁴ Bp.Ssp. āsālhipu°; Ssp. āsālhapu° for āsālhipu°.

⁵⁻⁵ Ssp. hi antare aladdham' pariyesitum laddham' kātum ca for these.

⁶ Ssp. °sanaadhiṭṭhā°.

⁷ Bp. omits pi.

⁸ Bp.Ssp. add hi.

yaṃ. viññattim katvā nipphādentassa aññātakaviññattisikkhāpadena anāpatti.

vuttam h' etaṃ Parivāre:

mātaram cīvaram yāce, no ca saṅghe pariṇatam,

ten¹ assa hoti āpatti, anāpatti ca ñātake.

pañhāmesā kusalehi² cintitā ti.

ayaṃ hi pañho imam attham sandhāya vutto ti, evaṃ piṭṭhisamayacatukkam veditabbam. jetṭhamūlapunṇamāsiyā pana pacchimapātipadadivasato paṭṭhāya yāva kattikapunṇamā ime pañcamāsā kucchisamayo nāma, etasmim hi antare vuttanayena³ satuppādam katvā aññātake appavāritatṭhānato vassikasāṭikacīvaram nipphādentassa vattabhede dukkaṭam, ye manussā pubbe pi vassikasāṭikacīvaram denti ime⁴ pana sace pi attano aññātake appavāritā honti vattabhedo n' atthi tesu satuppādakaraṇassa anuññātattā, viññattim katvā nipphādentassa aññātakaviññattisikkhāpadena nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.⁵ idaṃ pana pakatiyā vassikasāṭikadāyakesu pi hoti yeva, vuttanayen' eva satuppādam katvā ñātake appavāritatṭhānato nipphādentassa iminā sikkhāpadena anāpatti, viññattim katvā nipphādentassa aññātakaviññattisikkhāpadena anāpatti, na vattabbā detha me ti idaṃ hi pariyesanakāle aññātake appavārite eva sandhāya vuttam, evaṃ kucchisamayacatukkam veditabbam. naggo kāyaṃ ovassāpeti āpatti dukkaṭassā 'ti ettha udakaphusitagaṇanāya akatvā nhānapariyosānavasena⁶ payoge payoge dukkaṭena kāretabbo, so ca kho vivaṭaṅgane ākāso patitaudaken' eva nhāyato,⁶ nhānakotṭhakavāpi ādisu ghaṭehi āsittaudakena vā nhāyantassa anāpatti. vassam ukkaḍḍhiyatīti ettha sace katapariyositāya vassikasāṭikāya gimhānam pacchimamāsam⁷ khepetvā puna vassānassa paṭhamamāsam ukkaḍḍhitvā gimhānam pacchimamāsam eva karonti vassikasāṭikā dhovitvā nikkhipitabbā, anadhiṭṭhitā avikappitā dve

¹ Bp. Ssp. ken'.

² Ssp. kusale.

³ Ssp. 'nayen' eva.

⁴ Ssp. te.

⁵ Ssp. *inserts* kasmā, ye manussā pubbe vassikasāṭikacīvaram denti te upasamkamitvā evam assu vacanīyā 'ti vuttattā.

⁶ Bp. nhāyanto; Ssp. nahā° for nhā°.

⁷ Bp. pacchimarā māsam.

māsaparihāram¹ labhati, vassūpanāyikadivase adhiṭṭhātabbā. sace satisammosena vā appahonakabhāvena vā akatā hoti, te ca dve māse vassānassa tam² ca cātummāsa³ ti chamāse⁴ parihāram labhati, sace pana kattikamāse kathinam⁵ atthariyati⁶ apare pi cattāro māse labhati evam dasamāsā honti, tato param pi sati yā paccāsāya mūlacivaram katvā ṭhapentassa ekamāsan ti evam ekādasamāse parihāram labhati, sace pana ekāhadvīhādivasena yāva dasāhānāgatāya⁷ vassūpanāyikāya anto vasse vā laddhā c' eva niṭṭhitā ca kadā adhiṭṭhātabbā ti. etaṃ atṭhakathāsu na vicāritam laddhadivasato paṭṭhāya anto dasāhe niṭṭhitā pana tasmim yeva dasāhe⁸ adhiṭṭhātabbā, dasāhātikkame niṭṭhitā tadah' eva⁹ adhiṭṭhātabbā, dasāhe appahonte cīvarakālam nātikkametabbā ti ayam no attano mati. kasmā. anujānāmi bhikkhave ticivaram adhiṭṭhatum na vikappetum vassikasāṭikam vassānam cātummāsam¹⁰ adhiṭṭhātum tato param vikappetun ti vuttam, tasmā vassūpanāyikato pubbe dasāhātikkame pi anāpatti, dasāha-paramam atirekacivaram dhāretabban ti ca¹¹ vuttam, tasmā ekāhadvīhādivasena yāva dasāham¹² anāgatāya vassūpanāyikāya anto vasse¹³ laddhā c' eva niṭṭhitā ca vuttanayen' eva anto dasāhe vā tadahu¹⁴ adhiṭṭhātabbā, dasāhe appahonte cīvarakālam nātikkametabbā, tattha siyā vassānam cātummāsam¹⁰ adhiṭṭhātun ti vacanato cātummāsabbhantare yadā tadā vā adhiṭṭhātum vaṭṭatīti. yadi pana¹⁵ evam kaṇḍupa-ṭicchadi¹⁶ yāva ābādha adhiṭṭhātun ti vuttam, sāpi ca dasāham atikkametabbā¹⁷ siyā, evam ca¹⁸ sati dasāhaparamam atirekacivaram dhāretabban ti idam virujjhati, tasmā ya-thāvuttam eva gahetabbam aññam vā acalam¹⁹ kāraṇam labhitvā chaḍḍhetabbam,²⁰ api ca Kurundiyam pi nissaggiyā-

¹ Bp.Ssp. °māse pari°.

² Bp. omits tam; Ssp. omits tam ca.

³ Bp.Ssp. cātu°.

⁴ Ssp. chammāse.

⁵ Bp. kathinam.

⁶ Bp. °riyati.

⁷ Ssp. dasāhā anāgatāya.

⁸ Bp.Ssp. anto dasāhe.

⁹ Ssp. tadahe for tadah' eva.

¹⁰ Ssp. cātummāsam.

¹¹ Ssp. hi for ca.

¹² Ssp. dasāhā.

¹³ Ssp. adds vā.

¹⁴ Bp.Ssp. add vā.

¹⁵ Bp.Ssp. omits pana.

¹⁶ Bp.Ssp. °ādim.

¹⁷ Bp. atikkā°.

¹⁸ Bp. omits ca.

¹⁹ Ssp. acala.

²⁰ Bp.Ssp. chaḍḍe°.

vasāne vuttam kadā adhiṭṭhātabbā, laddhadivasato pana¹ patṭhāya anto dasāhe² niṭṭhitā³ pana tasmiṃ yeva anto-dasāhe⁴ yadi na ppahofī yāva kattiya-puṇṇamā⁵ pariḥāraṃ labhatīti. *acchinnacīvarassā* 'ti etaṃ vassikasāṭikam⁶ sandhāya vuttam, tesam hi naggānam kāyovassāpane anāpatti, ettha ca mahaggham vassikasāṭikam nivāsetvā nahāyantassa corūpaddavo⁷ āpadā nāma, sesam ettha uttānam eva. chasamuṭṭhānam kiriyaṃ nosaññāvimokkham acittakam paṇṇatativajjam kāyakammaṃ vacīkammaṃ ticittam tivedanan ti. vassikasāṭikasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti cīvaraacchindanasikkhāpadam. tattha *yam pi tyāhan* ti yam pi te aham, so kira mama patta-cīvaram⁸ upāhanapaccattharaṇāni vahanto mayā saddhim cārikam pakkamissatīti adāsi, ten' evam āha.⁹ *acchindāti* balakkārena aggahesi, sakasaññāya gahitattā pan' assa pārājikam n' atthi, kilāmetvā¹⁰ gahitattā āpatti paññattā, sayam acchindati nissaggiyam pācittiyam ti ekam cīvaram ekābaddhāni ca bahūni acchindato ekā āpatti, ekato abaddhāni visum ṭhitāni ca¹¹ bahūni acchindato saṅghāṭim āhara uttarāsaṅgam āharā 'ti evam āharāpayato ca vatthugāṇanāya āpattiyo, mayā dinnāni sabbāni āharā 'ti vadato pi ekavacanen' eva sambahulā āpattiyo. *aññam āṇāpeti āpatti dukkaṭassā* 'ti cīvaram gaṇhā 'ti āṇāpeti ekam dukkaṭam, āṇatto bahūni gaṇhā 'ti ekam pācittiyam, saṅghāṭim gaṇha uttarāsaṅgam gaṇhā 'ti vadato vācāya vācāya dukkaṭam, mayā dinnāni sabbāni gaṇhā 'ti vadato ekavācāya sambahulāpattiyo. *aññam parikkhāraṇ* ti vikappanūpagapacchimacīvaram¹² ṭhapetvā yaṃ kiñci antamaso sūcim pi veṭhetvā ṭhapi-tāsu¹³ pi vatthugāṇanāya dukkaṭāni, sithilaveṭhitāsu evam gāḷham katvā baddhāsu pana ekam eva dukkaṭan ti Mahā-

¹ Bp.Ssp. omit pana.

² Bp.Ssp. °sāhe.

³ Bp. apariniṭṭhitā.

⁴ Bp.Ssp. insert adhiṭṭhātabbā after this.

⁵ Bp.Ssp. kattika°.

⁶ Bp.Ssp. add eva.

⁷ Bp. corūpa°.

⁸ Bp.Ssp. °ra.

⁹ Bp. inserts mayā saddhim janapadacārikam pakkamissatīti after āha.

¹⁰ Ssp. kila°.

¹¹ Bp. omits ca.

¹² Bp. upagam pari°; Ssp. upagam pacchimam cīvaram.

¹³ Bp.Ssp. ṭhapiasūcisu.

paccariyaṃ vuttaṃ, sūcighare pakkhittāsu pi es' eva nayo. thavikāya pakkipitvā sithilabaddhagāḷhabaddhesu pi kaṭukāsu¹ bhesajjesu pi es' eva nayo. 'so vā detīti bhante tumhākaṃ yev' idaṃ sāruppan ti evaṃ vā deti, athavā pana āvuso mayaṃ tuyhaṃ vattapaṭivattaṃ² karissati amhākaṃ santike upajjhaṃ gaṇhissati dhammaṃ pariyāpuṇissatīti cīvaraṃ adamha so dāni tvaṃ na vattaṃ karosi na upajjhaṃ gaṇhāsi na dhammaṃ pariyāpuṇāsīti evaṃ ādīni vutto bhante cīvaratthāya maññe bhaṇatha idaṃ vo cīvaran ti deti, evaṃ pi so vā deti, disāpakkantaṃ vā pana daharaṃ nivattetha nan ti bhaṇati so na nivattati cīvare³ gaḥetvā rundhathā 'ti evaṃ ce nivattati sādhu, sace pattacīvaratthāya maññe tumhe bhaṇatha gaṇhatha⁴ nan ti deti evaṃ pi so yeva⁵ deti. vibbhantaṃ vā disvā mayaṃ tuyhaṃ vattaṃ karissatīti pattacīvaraṃ adamha⁶ so dāni tvaṃ vibbhamitvā carasīti vadati, itaro gaṇhatha tumhākaṃ cīvaran⁷ ti deti evaṃ pi so vā deti, mama santike upajjhaṃ gaṇhantass' eva te demi aññattha gaṇhantassa na demi vattaṃ karontassa⁸ demi akarontassa na demi dhammaṃ pariyāpuṇantass' eva demi apariyāpuṇantassa na demi avibbhamantass' eva demi vibbhamantassa na demīti evaṃ dātum na vaṭṭati, dadato dukkataṃ, āharāpetum pana vaṭṭati, cajitvā dinnam accchinditvā gaṇhanto bhaṇḍagghena kāretabbo, sesam ettha uttānam evā 'ti. tisamuṭṭhānam kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti kiriya saññāvimokkhaṃ sacittakaṃ lokavajjaṃ kāyakammaṃ akusalacittam dukkhāvedanan ti. cīvaraacchindanasikkhāpadavannaṃ nā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti suttaviññattisikkhāpadaṃ. tattha *khoman* ti khomavākehi katasuttaṃ. *kappāsiyaṃ*⁹ ti kappāsato nibbattaṃ. *koseyyaṃ* ti kosiyaṃsūhi kantitvā¹⁰ katasuttaṃ. *kambalan* ti elakalomasuttaṃ. *sāṇan* ti sāṇavākasuttaṃ. *bhaṇḍan* ti pāṭekkaṃ vākamayasuttaṃ evā 'ti eke,

¹ Bp. tikaṭukādīsu; Ssp. tikaṭukādi for pi kaṭukāsu.

² Bp.Ssp. °paṭipattim.

³ Bp.Ssp. cīvaraṃ.

⁴ Ssp. °hātha.

⁵ Bp. vā for yeva; Ssp. adds vā.

⁶ Ssp. adamhā.

⁷ Bp. pattacīvaran.

⁸ Bp. °tass' eva.

⁹ Bp.Ssp. °sikan.

¹⁰ Bp.Ssp. kantitvā.

pañcahi¹ missetvā katasuttaṃ pana bhaṅgaṃ ti veditabbaṃ. vāyāpeti payoge² dukkaṭaṃ ti sace tantavāyassa turivemādiṇi³ n' atthi tāni araṇṇato āharissāmīti vāsiṃ vā pharasuṃ vā niseti tato paṭṭhāya yaṃ yaṃ upakaraṇatthāya vā cīvaraṃ⁴ vāyāpanatthāya vā karoti sabbattha tantavāyassa payoge payoge bhikkhussa dukkaṭaṃ, dīghato vidatthimatte tiriyaṃ ca hatthamatte vīte nissaggiyaṃ pācittayaṃ. Mahāpaccariyaṃ pana yāva pariyoṣānā⁵ vāyāpentassa phalake phalake nissaggiyaṃ pācittiyaṃ ti vuttaṃ, tam pi idam eva pamāṇaṃ sandhāya vuttan ti veditabbaṃ, vikappanūpa-gapacchimaṃ⁶ hi cīvaraṃ⁷ cīvarasaṅkhyāṃ gacchatīti. api c' ettha evaṃ vinicchayo veditabbo:—suttaṃ tāva sāmaṃ viññāpitaṃ akappiyaṃ sesaṃ ñātakādivasena uppannaṃ kappiyaṃ, tantavāyo pi aññātakappaṇavārito viññattiyā laddho akappiyo seso kappiyo, tattha akappiyaṃsuttaṃ akappiyatantavāyena vāyāpeyya⁸ pubbe vuttanayena nissaggiyaṃ, ten' eva⁹ kappiyasuttaṃ vāyāpentassa yathā pubbe nissaggiyaṃ evaṃ dukkaṭaṃ, ten' eva kappiyaṃ ca akappiyaṃ ca suttaṃ vāyāpentassa yadi pacchimacīvarappamāṇena eko paricchedo suddhakappiyasuttamayo eko akappiyasuttamayo ti evaṃ kedārabandhaṃ¹⁰ viya cīvaraṃ hoti, akappiyasuttamaye paricchede paricchede pācittiyaṃ, itarasmim tath' eva dukkaṭaṃ, yadi tato ūnakaparichedā¹¹ honti antamaso accihamāṇapamāṇāpi¹² sabbaparichedesu paricchedagaṇanāya dukkaṭaṃ, atha ekantarikena vā suttana dīghato vā kappiyaṃ tiriyaṃ akappiyaṃ katvā vītaṃ hoti phalake phalake dukkaṭaṃ,¹³ kappiyatantavāyena pi akappiyasuttaṃ vāyāpentassa yathā pubbe nissaggiyaṃ evaṃ¹⁴ dukkaṭaṃ, ten' eva kappiyaṃ ca akappiyaṃ ca suttaṃ vāyāpentassa sace pacchimacīvarappamāṇā vā¹⁵ ūnakā vā akappiyasutta-paricchedā honti, tesu paricchedagaṇanāya dukkaṭaṃ. kappiya-

¹ Ssp. etehi pañcahi pi.² Bp. repeats this.³ Bp. tūri°.⁴ Bp.Ssp. cīvaravāyanatthāya.⁵ Bp.Ssp. °sānaṃ.⁶ Ssp. °gaṃ pacchimaṃ.⁷ Bp.Ssp. omīti cīvaraṃ.⁸ Bp.Ssp. vāyāpentassa.⁹ Bp.Ssp. add pana.¹⁰ Bp.Ssp. kedārakabaddhaṃ.¹¹ Bp. ūnapari°; Ssp. ūnā pari°.¹² Ssp. °ppamā°.¹³ Bp. adds hoti.¹⁴ Ssp. eva.¹⁵ Bp. omits vā.

suttaparichedesu anāpatti. atha ekantarikena vā suttana dighato vā kappiyam tiriyaṃ akappiyam katvā vītaṃ hoti phalake phalake dukkaṭaṃ, yadi pana dve tantavāyā honti eko kappiyo eko akappiyo suttam ca akappiyam te ce vārena vinanti¹ akappiyatantavāyena vīte phalake phalake pācittiyam, ūnatāre dukkaṭaṃ, itarena vīte ubhayattha dukkaṭaṃ, sace dve pi vemaṃ gahetvā ekato vinanti¹ phalake phalake dukkaṭaṃ, atha suttam kappiyam cīvaraṇ ca kedā rakabandhādīhi² saparicchedaṃ akappiyatantavāyena vīte paricchede paricchede dukkaṭaṃ, itarena vīte anāpatti. sace dve pi vemaṃ gahetvā ekato vinanti³ phalake phalake dukkaṭaṃ, atha suttam⁴ kappiyaṇ ca akappiyaṇ ca te ce vārena vinanti akappiyatantavāyena akappiyasuttamāyesu pacchimacīvarappamānesu paricchedesu vītesu pariccheda-gaṇanāya pācittiyam, ūnakataresu kappiyasuttamāyesu ca dukkaṭaṃ, kappiyatantavāyena akappiyasuttamāyesu pamāṇayuttesu vā ūnakesu vā dukkaṭaṃ eva, kappiyasuttamāyesu anāpatti. atha ekantarikena vā suttana dighato vā akappiyam tiriyaṃ kappiyam katvā vinanti, ubho pi vā⁵ vemaṃ gahetvā ekato vinanti aparicchede cīvare phalake phalake dukkaṭaṃ, saparicchede paricchedavasena dukkaṭāniti ayaṃ pan' attho Mahāatṭhakathāyaṃ apākaṭo, Mahāpaccariyādīsu⁶ pākaṭo idha sabbākāren' eva pākaṭo. sace suttam pi kappiyam tantavāyo pi⁷ nātakapavārito⁸ mūlena vā payojito vāyāpanapaccayā anāpatti, dasāhatikkamanapaccayā pana āpatti⁹ rakkhantena vikappanūpagamānamatte¹⁰ vīte tante tṭhitam¹¹ yeva adhiṭṭhātabbam, dasāhatikkamane¹² niṭṭhāpiyamānam hi nissaggiyaṃ bhavēyyā 'ti, nātakādīhi tantam āropetvā tumhākaṃ bhante idaṃ cīvaṃ gaṇheyyathā 'ti niyyādite pi es' eva nayo. sace tantavāyo evaṃ payojito vā sayam dātukāmo¹³ hutvā ahaṃ bhante tumhākaṃ

¹ Ssp. vīnanti.

³ Ssp. vīnanti, *sic passim*.

⁵ Bp. te for vā.

⁷ Ssp. *inserts* kappiyo *after* pi.

⁹ Bp.Ssp. āpattim.

¹¹ Ssp. vītaṇ ñeva.

¹³ Bp.Ssp. *add* vā.

² Bp. °baddhādīhi.

⁴ Bp.Ssp. *add* pi.

⁶ Bp.Ssp. °paccariādīsu.

⁸ Ssp. nātakapavārito vā.

¹⁰ Bp. °upagappa°; Ssp. °upagappa°.

¹² Bp.Ssp. °kkamena.

cīvaram asukadivase nāma vāyitvā ṭhapessāmīti vadati bhikkhu¹ tena paricchinnavasato dasāham atikkāmeti nissaggiyam pācittiyam, sace pana tantavāyo aham tumhākam cīvaram vāyitvā sāsanaṃ pesessāmīti vatvā tath' eva karoti, tena pesitabhikkhu pana tassa bhikkhuno na āroceti añño disvā vā sutvā vā tumhākam bhante cīvaram niṭṭhitan ti āroceti, etassa ārocanaṃ nappamānam,² yadā pana tena pesito yeva āroceti tassa vacanaṃ sutadivasato paṭṭhāya dasāham atikkāmayato nissaggiyam pācittiyam. sace tantavāyo aham tumhākam cīvaram vāyitvā kassaci hatthe paṇiṇissāmīti vatvā tath' eva karoti cīvaram gahetvā gatabhikkhu pana attano pariveṇe ṭhapetvā tassa na āroceti añño koci bhaṇati api bhante adhunāgataṃ³ cīvaram sundaran ti, kuhiṃ āvuso cīvaran ti itthannāmassa hatthe pesitan ti etassa pi vacanaṃ nappamānam,² yadā pana so bhikkhu cīvaram deti laddhadivasato paṭṭhāya dasāham atikkāmayato nissaggiyam pācittiyam. sace pana vāyāpanamūlam adinnaṃ hoti yāva kākanikamattam⁴ pi avasiṭṭham tāva rakkhati. anāpatti cīvaram sibbetun ti cīvaram⁵ sibbanatthāya suttam viññāpentassa anāpattīti attho. āyoge ti ādisu pi nimittatthe bhumnavacanaṃ, āyogādinimittam viññāpentassa anāpattīti vuttam hoti, sesam ettha uttānam evā 'ti. chasamuṭṭhānam kiriyaṃ nosaññavimokkham acittakam paṇattivajjam kāyakammaṃ vacikkammaṃ ticittam tivedanan ti. suttaviññattisikkhāpapadavañṇanā niṭṭhitā.

Tena samajenā 'ti mahāpesakārasikkhāpadaṃ. tattha *suttam dhārayitvā* ti suttam tūletvā⁶ phalaparicchedam katvā appitan ti ghanam. *suṇṇam* ti suṇṇuvītam sabbatṭhānesu samam katvā vītam. *suppavāyitan* ti suṇṇu pavāyitam, sabbatṭhānesu samam katvā tante pasāritam. *suṇṇilekhitam* ti lekhanīyā⁷ suṇṇu vilikhitam. *suṇṇitacchitan*⁸ kocchena suṇṇu vītacchitam,⁹ suviniddhotan¹⁰ ti attho. *paṭibaddhan* ti

¹ Bp.Ssp. add ca.

³ Bp. °ābhatam; Ssp. °nā āgataṃ.

⁵ Bp. cīvara.

⁷ Ssp. lekhiyā.

⁹ Ssp. vīta°.

² Bp. na pamānam.

⁴ Bp.Ssp. kākaṇi°.

⁶ Bp.Ssp. tūletvā.

⁸ Ssp. suvita°.

¹⁰ Bp.Ssp. suniddhotan.

vekallam,¹ tante ti tante dighato pasāraṇe yeva upanetvā ti attho. *tatra ce so bhikkhū* 'ti yatra gāme vā nigame vā te tantavāyā tatra. *vikappam āpajjeyyā* 'ti viṣiṭṭham² kappam adhikavidhānam āpajjeyya. pāliyam pana yen' ākāreṇa vikappam āpanno hoti tam dassetum idam kho āvuso ti ādi vuttam, dhammam pi bhaṇatīti dhammakatham pi katheti, tassa vacanena āyatham vā vitthatham vā appitam vā ti suttavaḍḍhanakaākāram³ eva dasseti, pubbe appavārito ti cīvarasāmikhehi pubbe⁴ appavārito hutvā, sesam uttānam⁵ evā 'ti. chasamuṭṭhānam kiriyā nosaññāvimokkham acittakam paṇṇattivajjam kāyakammaṃ vacikammaṃ ticittam tivedanan ti. pesakārasikkhāpadavaṇṇanā⁶ niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti accekacīvarasikkhāpadam. tattha *dasāhanāgatan*⁷ ti dasāhāni dasāham tena dasāhena anāgataṃ⁸ dasāhanāgataṃ,⁹ dasāhena asampattan¹⁰ ti attho, tam dasāhanāgataṃ,⁷ accantasamyogavasena bhummatthe upayogavacanam ten' ev' assa padabhājane dasāhanāgatāyā 'ti vuttam. *pavāraṇāyā* 'ti idam pana yā sā¹¹ dasāhanāgatā ti vuttā tam sarūpato dassetum asammohattham anuppayogavacanam. *kattikatamāsikapuṇṇaman*¹² ti paṭhamakattikatamāsikapuṇṇaman,¹³ idhāpi paṭhamapadassa anuppayogattā¹⁴ purimanayen' eva bhummatthe upayogavacanam, idam vuttam hoti yato paṭṭhāya paṭhamamahāpavāraṇāyā¹⁵ dasāhanāgatā¹⁶ ti vuccati sace pi tāni divasāni accantam eva bhikkhuno accekacīvaram uppajjeyya accekam idam ti jānamānena bhikkhunā sabbam pi paṭiggahetabban ti, tena pavāraṇamāsassa juṇhapakkhapañcamito paṭṭhāya uppannassa cīvarassa nidhānakālo dassito hoti. kāmam c' esa dasāhaparam atirekacīvaram dhāretabban ti iminā 'va siddho atthupattivasena pana¹⁷ apubbam viya attham dassetvā sikkhā-

¹ Ssp. vekallakam.

³ Bp.Ssp. °nakaākā°.

⁵ Bp.Ssp. uttānattham.

⁷ Bp.Ssp. dasāhā° for dasāha°.

⁹ Bp.Ssp. dasāhanāgatā.

¹¹ Ssp. omits sā.

¹³ Ssp. °māsipu°.

¹⁵ Bp.Ssp. °raṇā.

² Ssp. viṣiṭṭhakappam.

⁴ Bp. omits pubbe.

⁶ Bp.Ssp. mahāpesa°.

⁸ Bp.Ssp. anāgatā.

¹⁰ Bp.Ssp. °pattā ti attho.

¹² Ssp. °sipuṇṇaman.

¹⁴ Bp. anupa°.

¹⁶ Bp.Ssp. dasāhā°.

¹⁷ Ssp. omits pana.

padam̐ ṭhapitam̐. accekacīvaran̐ ti accāyikam̐¹ cīvaram̐ vucati, tassa pana accāyikaḥhāvam̐ dassetum̐ senāya vā gantukāmo hotīti ādi vuttam̐, tattha saddhā ti iminā saddhamatam̐² eva dassitam̐. pasādo ti iminā³ suppasannā balavasaddhā. etam̐ accekacīvaram̐ nāmā 'ti etam̐⁴ imehi kāraṇehi dātūkāmena dūtam̐ vā pesetvā sayam̐ vā āgantvā vassāvāsikam̐ dassāmīti evam̐ ārocitam̐⁵ cīvaram̐ accekacīvaram̐ nāma hotīti. chaṭṭhato⁶ paṭṭhāya pan' uppannā⁷ anaccekacīvaram̐ pi paccuddharitvā ṭhapitacīvaram̐ pi etam̐ parihāram̐ labhati yeva, saññānam̐ katvā nikkhipitaḥḥan ti kiñci nimittam̐ katvā ṭhapetabbam̐. kasmā, etam̐ vuttam̐ yadi hi tam̐ pure pavāraṇāya vibhajanti yena gahitam̐ tena chinnavasena na bhavitabbam̐, sace pana⁸ hoti tam̐⁹ cīvaram̐ saṅghikam̐ eva hoti, tato sallakkhetvā sukham̐ dātum̐ bhavissatīti accekacīvare *accekacīvarasaññīti* evam̐ ādīni¹⁰ vibhajitvā gahitam̐ eva sandhāya vuttam̐, sace pana avibhattam̐ hoti saṅghassa vā bhaṇḍāgāre cīvarasamayātikkame¹¹ pi anāpatti. iti atirekacīvarassa dasāhaparihāro¹² katassa¹³ vassikasāṭīkacīvarassa anattathe kaṭhine pañca māsā vasse ukkaḍḍhite chammāsā¹⁴ atthate kaṭhine apare cattāro māsā hemantassa pacchimadivase¹⁵ mūlacīvarādhiṭṭhānavasena aparo pi eko māsō ti ekādasā māsā parihāro, ¹⁶satiyā paccāsāya mūlacīvarassa eko māsō, ¹⁶accekacīvarassa anattathe kaṭhine ekādasadivasādhiko māsō, atthate kaṭhine ekādasadivasādhikā pañca māsā tato param̐ ekadivasam̐ pi parihāro n' atthīti veditabbam̐, anaccekacīvare ti accekacīvarasadise aññasmim̐, sesam̐ ettha uttānam̐¹⁷ evā 'ti. kaṭhināsamutṭhānam̐, akiriya nosaññavimokkham̐ acittakam̐ paṇṇattivajjam̐ kāyakammam̐ vacīkammam̐ ticittam̐ tivedanan ti. accekacīvarasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

¹ Bp.Ssp. °yika.² Bp. °mattakam.³ Bp. omits iminā.⁴ Ssp. ettha.⁵ Ssp. ārocita.⁶ Bp.Ssp. chaṭṭhito.⁷ Bp. pana uppannam̐; Ssp. pan' uppannam̐.⁸ Ssp. inserts chinnavasso after pana.⁹ Ssp. omits tam̐.¹⁰ Bp.Ssp. ādi.¹¹ Ssp. bhaṇḍāgārikacīvaram̐ samayātikkame.¹² Bp.Ssp. dasāham̐ parihāro; Ssp. inserts ticīvarassa ekadivasam̐ pi parihāro n' atthi after this.¹³ Bp. Ssp. akatassa.¹⁴ Bp. chammāsā.¹⁵ Bp.Ssp. pacchime divase.¹⁶⁻¹⁶ Ssp. omits these five words.¹⁷ Bp. uttānattham̐.

Tena samayena 'ti sāsankasikkhāpaḍaṇaṃ. tattha *vutthavassā āraññakesū* 'ti te pubbe pi āraññikā¹ yeva viharimṣu, dubbalacīvarattā paccayavasena gāmantasenāsane vassaṃ vasitvā niṭṭhitacīvarā hutvā idāni nippalibodhā samaṇaṭṭhammaṃ karissāmā 'ti āraññakesu senāsanesu viharanti. *kattikacoraḥ* ti kattikamāse corā. *paripātenti* upaddavanti² tattha tattha adhāvitvā³ uttāsenti palāpenti, antaraghare nikkhipitun ti anto gāme nikkhipitum. bhagavā yasmā paccayā nāma dhammena samena dullabhā sallekhevā hi bhikkhu mātaram pi viññāpetum na sakkoti tasmā cīvaraguttatthāya⁴ antaraghare nikkhipitum anujānāti,⁵ bhikkhūnaṃ pana anurūpattā araññavāsaṃ na paṭikkhipi. *upavassam kho panā* 'ti ettha upavassan ti upavassaṃ vasitvā⁶ ti vuttaṃ hoti, upaṃpajjan ti ādi⁷ viya hi ettha anuñāsiko daṭṭhabbo, vassaṃ upagantvā ca⁸ vasitvā cā 'ti attho. imassa ca padassa⁹ *tathārūpesu bhikkhu senāsanesu viharanto* ti iminā sambandho, kiṃ vuttaṃ hoti, vassaṃ upagantvā ca vasitvā ca tato paraṃ pacchimakattikapuṇṇamapariyosānakāle¹⁰ yāni kho pana tāni āraññakāni senāsānāni sāsankasammatāni sappatibhayāni tathārūpesu bhikkhu senāsanesu viharanto ākaṅkhamāno tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ¹¹ antaraghare nikkhipeyyā 'ti, yasmā pana yo vassaṃ upagantvā yāva paṭhamakattikapuṇṇamaṃ vasati so vutthavassānaṃ abbhantaro hoti, tasmā idaṃ¹² atigahanaṃ, byañjanavicāraṇaṃ akatvā padabhājane kevalaṃ cīvaranikkhepārahaṃ puggalaṃ dassetuṃ vutthavassānaṃ ti vuttaṃ, tassāpi bhikkhu senāsane¹³ viharanto ti iminā sambandho, ayaṃ hi ettha attho vutthavassānaṃ¹⁴ bhikkhu¹⁵ senāsane¹³ viharanto ti evarūpānaṃ bhikkhūnaṃ abbhantare yo koci bhikkhū 'ti vuttaṃ hoti, araññakalakkhaṇaṃ¹⁶ adinnādānavannaṇāyaṃ vuttaṃ, ayaṃ pana viseso sace vihāro parikkhitto hoti

¹ Bp.Ssp. araññe.² Bp. uppa°.³ Bp.Ssp. ādhāvitvā.⁴ Bp.Ssp. °guttatthaṃ.⁵ Sp. anujāni by mistake.⁶ Ssp. upavassa upavasitvā.⁷ Bp.Ssp. ādisu.⁸ Bp.Ssp. omit ca.⁹ Ssp. omits this.¹⁰ Bp.Ssp. °kālaṃ.¹¹ Bp. omits cīvaraṃ.¹² Bp.Ssp. imaṃ.¹³ Bp.Ssp. °sanesu.¹⁴ Ssp. vuttha°.¹⁵ Ssp. bhikkhūnaṃ.¹⁶ Ssp. araññakalakkhaṇaṃ.

parikkhittassa gāmaṣṣa indakhīlato aparikkhittassa parikkhepārahaṭṭhānato¹ paṭṭhāya yāva vihāraparikkhepā minitabbam, sace vihāro aparikkhitto hoti yaṃ sabbapaṭṭhaṃam senāsanam vā bhattasālam² vā dhuvasannipātaṭṭhānam vā bodhim³ vā cetiyam vā dūre ce pi senāsanato hoti, tam paricchedam katvā minitabbam. sace pi āsanne gāmo hoti vihāre ṭhite hi gharamānusakānam⁴ saddo sūyati⁵ pabbatanadī ādīhi pana antarikattā⁶ na sakkā ujum gantum yo c' assa pakatimaggo hoti sace pi nāvāya saṇcaritabbo tena maggena gāmato pañca dhanusatikam gaḥetabbam, yo pana āsannagāmaṣṣa aṅgasampādanattham tato tato maggam pidahati ayam dhutaṅgacoro ti veditabbo. *sāsaṅka-sammatānīti* sāsaṅkānīti sammatāni evam saṃñātā⁷ ti attho, padabhājane pana yena kāraṇena tāni sāsaṅkasammatāni tam dassetum ārāme ārāmūpacāre ti ādi vuttam, saha paṭibhayena sappatibhayāni sannihitavālabhayānīti⁸ attho, padabhājane pana yena kāraṇena tāni sappatibhayāni tam dassetum ārāme ārāmūpacāre ti ādi vuttam, sāmantagocaraḡāme⁹ nikkhipeyyā 'ti āraññakassa senāsanassa samantā sabbadisābhāgesu attanā abhirucite gocaraḡāme satiyā aṅgasampattiyā nikkhipeyya, tatrāyam aṅgasampatti purimikāya upagantvā mahāpavāraṇāya pavārite hoti idam ekam aṅgam, sace pacchimikāya¹⁰ upagato hoti chinnavasso vā nikkhiptum na labhati kattikamāso yeva hoti idam dutyam aṅgam, kattikamāsato param na labhati, pañca dhanusatikam pacchimam eva pamāṇayuttam senāsanam hoti idam tatiyam aṅgam, ūṇappamāṇe vā gāvutato atirekapamāṇe¹¹ vā na labhati, yatra hi piṇḍāya caritvā puna vihāram bhatavelāya sakkā āgantum tad eva idhādhippetaṃ.¹² nimantito pana addhāyojanam¹³ pi yojanam pi gantvā vasitvā¹⁴ pacceti idaṃ ca¹⁵ appamāṇam, sāsaṅkasappatibhayam¹⁶ eva hoti idam

¹ Ssp. *adds* ca.² Bp.Ssp. °sālā.³ Bp.Ssp. bodhi.⁴ Ssp. °manussa°.⁵ Ssp. *suyyati*.⁶ Ssp. *antaritattā*.⁷ Bp. °tānīti; Ssp. *ñātānīti*.⁸ Bp.Ssp. °hitabalavabhayānīti.⁹ Bp.Ssp. *samantā go°*.¹⁰ Ssp. *adds* vā.¹¹ Bp.Ssp. °ppamāṇe.¹² Bp.Ssp. *idha adhi°*.¹³ Ssp. *addhayo°*.¹⁴ Bp.Ssp. *vasitum*.¹⁵ Ssp. *idam for idaṃ ca*.¹⁶ Ssp. °sapaṭi°.

catuttham aṅgaṃ, anāsankaappaṭibhaye¹ hi aṅgayutte pi senāsane vasanto nikkhipitum na labhatīti. aññatra bhikkhusammutiyā ti yā uddositasikkhāpade² Kosambakasammuti³ anuññātā tassā sammutiyā,⁴ sace sā laddhā hoti cārattā-tirekāpi⁵ vippavasitum vaṭṭati, puna yāva⁶ sīmaṃ okkamitvā ti sace gocaragāmato puratthimāya disāya senāsanam, ayaṃ ca pacchimadisam gato hoti senāsanam āgantvā sattamaṃ aruṇaṃ utṭhapetum asakkontena gāmasīmaṃ pi okkamitvā sabhāya⁷ vā yattha katthaci vā vasitvā civare pavattim⁸ ñatvā pakkamitum vaṭṭatīti attho, evaṃ asakkontena pana⁹ tatr' eva ṭhitena paccuddharitabbaṃ, atirekacivaratṭhāne ṭhassatīti. sesaṃ uttānam eva.¹⁰ kaṭhinasamuṭṭhānaṃ kāyavācato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, akiriyaṃ nosaññāvimokkhaṃ acittakaṃ paṇṇattivajjaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ ticittaṃ tivedanaṃ ti. sāsankasikkhāpada-vaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti parinatasikkhāpadaṃ. tattha *pūgassā* 'ti samūhassa, dhammagāṇassā 'ti attho. paṭiyattan ti paṭiyāditaṃ. *bahu*¹¹ *saṅghassa bhadra*¹² 'ti saṅghassa bahūni bhadraṇi¹³ anekāni lābhamukhāni na saṅghassa kenaci parihāyantīti¹⁴ dīpenti. *onojethā* 'ti detha, kiṃ pan' evaṃ vattum vaṭṭatīti,¹⁵ kasmā, na vaṭṭati, ayaṃ hi abhihaṭabhiikkhā abhiharitvā ekasmiṃ okāse saṅghass' atthāya paṭiyattā abhihaṭapariyatte ca uddissa ṭhapitakabhāge¹⁶ ca payuttavācā nāma n' atthi. *saṅghikaṃ* ti saṅghassa santakaṃ, so hi saṅghassa parinatatā hattham anārūlho 'pi ekena pariyāyena saṅghassa santako hoti, padabhājane pana *saṅghikaṃ nāma saṅghassa dinnam hoti pariccattan* ti evaṃ atthuddhā-ravasena nipariyāyato vā¹⁷ saṅghikaṃ dassitaṃ, lābhan ti

¹ Ssp. °apati°.² Bp. udosita°.³ Ssp. Kosambika°.⁴ Bp. *adds* aññatra; Ssp. sammatiya and *adds* aññatra.⁵ Bp.Ssp. °rekaṃ pi.⁶ Bp.Ssp. gāma for yāva.⁷ Bp.Ssp. sabhāyaṃ.⁸ Bp. cīvarappavattim; Ssp. cīvarappavuttim.⁹ Bp.Ssp. tatth' eva for pana tatr' eva.¹⁰ Ssp. evā ti.¹¹ Bp.Ssp. bahū.¹² Bp. bhaddā; Ssp. bhattā.¹³ Ssp. bhattāni.¹⁴ Ssp. parihānīti.¹⁵ Ssp. vaṭṭati.¹⁶ Ssp. ṭhapitabhāge.¹⁷ Bp.Ssp. va.

labhitabbam¹ vatthum āha, ten' ev' assa niddese cīvaram piṭi ādi vuttam. *pariṇatan* ti saṅghassa ninnam² saṅghaponaṃ³ saṅghapabbhāram⁴ hutvā ʔhitam, yena pana kāraṇena so pariṇato hoti tam dassetum *dassāma karissāmā* 'ti vācā *bhinnā* hoṭīti padabhājanam vuttam. *payoge dukkaṭan* ti pariṇatalābhassa attano parināmanapayoge⁵ dukkaṭam, paṭilābhena tasmim hattham ārūlhe nissaggiyam, sace pana saṅghassa dinnam hoti tam gahetum na vaṭṭati saṅghass' eva dātabbam, yo pi ārāmikehi saddhim ekato khādati⁶ bhaṇam agghāpetvā kāretabbo, pariṇatam pana sahadhim-mikānam vā gihinam vā antamaso mātusantakam pi idam⁷ mayham dehīti saṅghassa pariṇatabhāvam ṇatvā attano pariṇāmetvā gaṇhantassa nissaggiyam pācittiyam, imassa bhikkhuno dehīti evam aññassa parināmentassa suddhikapācittiyam, ekam pattam vā cīvaram vā attan⁸ ekam aññassa pariṇāmeti nissaggiyam pācittiyam c' eva suddhikapācittiyam ca, es' eva nayo bahūsu. vuttam pi c' etam:—

nissaggiyena āpattim, khuddakena⁸ pācittiyam
āpajjeyya ekato pañhāmesā kusalehi cintitā ti.

ayam hi pariṇāmanam sandhāya vuttam, yo pi vassikasā-ṭikasaṃmaye mātughare pi saṅghassa pariṇatam vassikasāṭi-kaṃ ṇatvā attano pariṇāmeti nissaggiyam, parassa pariṇāmeti suddhikapācittiyam, manussā saṅghabhattam karissāmā 'ti sappitelādīni āharanti gilāno ce pi bhikkhu saṅghassa pariṇatabhāvam ṇatvā kiñci yācati nissaggiyapācittiyam⁹ eva. sace pana so tumhākaṃ sappiādīni ābhaṭāni atthīti pu

— atthīti vutte mayham pi dethā 'ti vadati vaṭṭati, athāpi tam¹⁰ kukkuccāyantam upāsakā vadanti saṅgho pi amhehi dinnam eva labhati gaṇhatha bhante ti evam pi vaṭṭati. *saṅghassa pariṇatam aññasaṅghassā* 'ti ekasmim vihare saṅghassa pariṇatam aññavihāram¹¹ uddisitivā asukasmim nāma vihare¹² saṅghassa dethā 'ti parinā-

¹ Bp. paṭilabhitabbavatthum; Ssp. labhitabbavatthum.

² Ssp. dinnam.

³ Bp.Ssp. saṅghassa poṇam.

⁴ Bp.Ssp. saṅghassa pabbhāram.

⁵ Ssp. pariṇāmitappayoge.

⁶ Ssp. adds tam.

⁷ Bp. imam.

⁸ Ssp. khuddake.

⁹ Bp.Ssp. °yam pāci°.

¹⁰ Bp.Ssp. nam.

¹¹ Bp.Ssp. aññam vihāram.

¹² Bp. mahāvihāre.

meti. *cetiya*ssa vā ti kim saṅghassa dinnena cetiyapūjaṃ¹ karoṭhā 'ti evaṃ cetiyassa vā pariṇāmeti, *cetiya*ssa *pariṇatan* ti ettha niyametvā aññacetiya²ss' atthāya ropitamālāvacchato aññacetiyaṃ pi³ puppham pi āropitum³ na vaṭṭati. ekassa cetiyassa pana chaṭṭaṃ vā paṭākāṃ vā āropetvā ṭhitāṃ disvā sesaṃ⁴ aññacetiya⁵ssā dāpetum vaṭṭati, *puggalassa pariṇatan* ti antamaso sunakhassāpi pariṇataṃ imassa sunakhassa mā dehi etassa dehīti evaṃ aññapuggalassa pariṇāmeti dukkaṭaṃ. sace pana kevalaṃ⁶ dāyakaṃ mayaṃ saṅghabhataṃ⁷ kātukāmā cetiyaṃ pūjitukāmā⁸ ekassa bhikkhuno parikkhāraṃ dātukāmā tumhākaṃ ruciyaṃ dassāma bhaṇatha kattha demā 'ti vadanti, evaṃ vutte tena bhikkhunā yattha icchatha tattha dethā 'ti vattabbaṃ,⁹ sace pana kevalaṃ kattha demā 'ti pucchanti pāliyaṃ āgatanayena¹⁰ vattabbaṃ, sesaṃ ettha uttānaṃ evā 'ti.¹¹ tisamuṭṭhānaṃ kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyaṃ saññāvimokkhaṃ sacittakaṃ lokavajjaṃ kāyakammaṃ vacikammaṃ akusalacittāṃ tivedanaṃ ti. Samantapāsādikāya vinayasammanāya¹² pariṇatasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Niṭṭhitā tiṃsakavaṇṇanā¹³ ti.

¹ Ssp. cetiyassa pūjaṃ.

² Bp.Ssp. hi.

³ Bp.Ssp. °petum.

⁴ Ssp. sesakaṃ.

⁵ Bp. aññassa cetiyassa.

⁶ Bp.Ssp. *omit* kevalaṃ.

⁷ Bp.Ssp. saṅghassa bhataṃ.

⁸ Bp. cetiyassa pūjaṃ kātukāmā; Ssp. cetiyapūjaṃ kātukāmā.

⁹ Bp.Ssp. °bbā.

¹⁰ Ssp. °nayaṇ' eva.

¹¹ Ssp. eva *for* evā 'ti.

¹² Bp. °nāyaṃ.

¹³ Ssp. tiṃsakakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.